

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 24 Δεκεμβρίου 2023 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 799

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΑ

Οι αμυντικές δαπάνες για το 2024

Στα 553,1 εκατ. ευρώ ανέρχεται ο προϋπολογισμός του υπουργείου Αμυνας για το 2024. Στον προϋπολογισμό συμπεριλαμβάνεται το πλαίσιο ανανέωσης των αρμάτων μάχης, Σύστημα επιτήρησης της πράσινης γραμμής, πυραύλους Exocet και ελικόπτερα. **Σελ. 4**

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΡΔΙΚΗΣ

Πρόεδρος Κινήματος Οικολόγων

Είμαστε ανοικτοί για συμμετοχή στην κυβέρνηση **Σελ. 8**

ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ

Αντιπρόεδρος ΔΗΠΑ

Πληροί τα κριτήρια για δήμαρχος Λευκωσίας ο Τορναρίτης **Σελ. 10**

Σταύρος Σταύρου

Πρόεδρος του ΚΕΒΕ

Η έλλειψη προσωπικού φρενάρει ανάπτυξη και επενδύσεις Οικονομική, **Σελ. 4**

ΡΟΖ ΣΗΜΑΙΑ

Θα τη βάζατε στο μουσείο σας;

Εκπρόσωποι πολιτιστικών οργανισμών της Ελλάδας απαντούν στο ερώτημα και αναλύουν τα δικά τους κριτήρια για την ελευθερία της καλλιτεχνικής δημιουργίας. **Σελ. 18**

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΔΑ ΠΡΕΣΒΕΙΡΑ ΣΤΗΝ «Κ»

Μέτωπο ΗΠΑ-Κύπρου εναντίον του πολέμου του Κρεμλίνου

Η Τζούλι Φίσερ μιλάει αποκλειστικά για την κάθοδο του FBI και τη ρωσική επιρροή στη χώρα

«Υπάρχει η φήμη ότι στην Κύπρο υπάρχουν εταιρείες κελύφη που διευκολύνουν αυτούς που υποβοηθούν τον πόλεμο που κάνει το Κρεμλίνο, ότι διακινείται χρήμα κακόβουλων δραστηριοτήτων, όμως υπάρχουν πολλοί άνθρωποι πλέον που προσπαθούν να αλλάξουν, όχι μόνο την

αντίληψη για τον ρόλο της Κύπρου, αλλά και να αλλάξουν πραγματικά τον ρόλο της Κύπρου» λέει στην «Κ» η πρέσβειρα των ΗΠΑ στην Κύπρο Τζούλι Φίσερ. Η ίδια αποκαλύπτει πως όταν βγήκε η λίστα των κυρώσεων, ο Νίκος Χριστοδουλίδης ξεκαθάρισε πως θέλει να συνεργαστεί

πλήρως μαζί με τις ΗΠΑ, γιατί η Κύπρος θέλει να αφήσει πίσω της την κακή φήμη. Κρατά τα χαρτιά της κλειστά για το αν θα υπάρξουν νέες κυρώσεις και εξηγεί πως η πρόθεση είναι μία μακρόχρονη συνεργασία μεταξύ του FBI και των κυπριακών Αρχών. **Σελ. 6**

Το υπέρτερο όλων η Ειρήνη

«Επί γης ειρήνη»: Αυτή η ευχή δεν θα μπορούσε ποτέ να ξεφύτσει και ούτε να εργαλειοποιηθεί. Στη γειτονιά μας και στον κόσμο ολόκληρο μοιάζει ωστόσο να έχει θολώσει από τον κουρνιαχτό που σηκώνουν τα όπλα, και ούτε καν αντηχεί, αφού καλύπτεται από την κλαγγή των όπλων. Στην Κύπρο δε, μπορεί η ευχή να μοιάζει παγωμένη, αλλά δεν παύει η ελπίδα να ζει για μία Κύπρο ελεύθερη και ενωμένη. Επί γης ειρήνη, λοιπόν, και στην Κύπρο, και στην αιμάσσουσα Μέση Ανατολή, απ' όπου η ευχή αναπέμφθηκε αιώνες πριν.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Εν δυνάμει μονομερές ΜΟΕ η Μια Μηνιά

Η **ε/κ πλευρά** προσανατολίζεται να καταβάλει το 65% του χρέους των Τουρκοκυπρίων προ του κινδύνου αποχώρησης της διαχειρίστριας γερμανικής εταιρείας, WTE Wasertech, καθώς συνεπεία μιας τέτοιας εξέλιξης για τις περιοχές Καϊμακλίου και Αγλαντζιάς, εκτιμάται ότι «θα υποστούν ασφυξία, λόγω δυσοσμίας». **Σελ. 3**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Υπηρεσίες υγείας για όλους

Το αγαθό της υγείας είναι αδιαπραγμάτευτο και πρέπει να μένει πάντοτε μακριά από τη μικροπολιτική. Είναι δε αδιαπραγμάτευτο δικαίωμα των πολιτών να απολαμβάνουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγείας και απόλυτη υποχρέωση της Πολιτείας να τις προσφέρει. Η χώρα έχει το επισημονικό προσωπικό και γι' αυτό θα πρέπει να ενισχύσει τις υποδομές και τα ερευνητικά κέντρα της, προκειμένου από τη μία άκρη της ως την άλλη οι πολίτες της να είναι υγειονομικά ίσοι. Ανισότητα στις υπηρεσίες υγείας σημαίνει ανισότητα στην ίδια τη ζωή.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Ανασκόπηση 2023 και προκλήσεις 2024

Σε χρυσή χρονιά για τις τράπεζες εξελίχθηκε το 2023, με τα κέρδη τους να ανεβαίνουν αισθητά λόγω της αύξησης των επιτοκίων. Στον

τουρισμό σημειώθηκε φέτος ρεκόρ εσόδων, αλλά όχι αφίξεων, λόγω κυρίως του πολέμου στο Ισραήλ. **Οικονομική, Σελ. 3, 5**

2023

ΑΠΟΤΥΠΩΜΑΤΑ ΜΙΑΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Τα ελληνoturκικά μετά το σύμφωνο των Αθηνών

Γράφουν οι Χρήστος Ροζάκης, Κωνσταντίνος Φίλης

Η έρευνα για τα Τέμπη και η κομμένη γραμμή

Μιλούν συγγενείς των θυμάτων και σιδηροδρομικοί

Σελ. 20-21

ΙΣΤΟΡΙΑ

Χριστούγεννα στην Αμμόχωστο το 1394

Ο **περινητής** και προσκυνητής Νικολάι ντε Μαρτόνι, επιστρέφοντας από τους Αγίους Τόπους, έκανε στάση στην Κύπρο και επισκέφθηκε και την Αμμόχωστο, όπου γιόρτασε τα Χριστούγεννα στον καθεδρικό της πόλης, Αγίο Νικόλαο. **Τέχνες, Σελ. 1**

BANK OF THE YEAR IN CYPRUS 2023

HUBLOT

CLASSIC FUSION CHRONOGRAPH TITANIUM BLUE

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τα ακανθώδη διλήμματα

«Φιλανθρωπία ή κομμωτήριο;». Με αυτό το ακανθώδες δίλημμα ζήτησε το συννεφιασμένο πρωινό της περασμένης Πέμπτης η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον. «Ένεκα των ημερών, προηγείται η φιλανθρωπία» αποφάσισε και έπειτα ενημέρωσε το καρέ για τη συνάντησή φιλανθρωπικού χαρακτήρα στο γιοφύρι της Ζάχα.

Η **Ιουλία** φόρεσε ένα μακρύ παλτό και τύλιξε γύρω από τον λαιμό της το κασιμιρένιο σάλι του Liberty, καθότι ο καιρός είχε αρχίσει πια να δείχνει τα δόντια του. Όταν έφτασε στην πλατεία, το διευρυμένο καρέ βρισκόταν ήδη εκεί σε απαρτία. Ομοίως και οι «κοπελούδες», καθώς τους είχαν ανατεθεί σοβαρά φιλανθρωπικά καθήκοντα. Μια έρμη από τη Μολδαβία περιφερόταν στο γιοφύρι, κερνώντας τους αλλοδαπούς κουραμπιέδες, μια Ινδή έψηνε κάστανα, ενώ οι υπόλοιπες, στην πλειονότητά τους Φιλιππίνες, μοίραζαν πακέτα με χριστουγεννιάτικα καλούδια στους πτωχούς πλην τίμιους διαβάτες.

Τον **εορταστικό** τόνο στη σεμνή τελετή έδωσε η Σβετλάνα Αλεξάντροβα η οποία εκτός από τα κλασικά χριστουγεννιάτικα, τραγούδισε υποδειγματικά «σουξέ με νόημα» - μια ιδέα της Ιουλίας, η οποία είχε μεγάλη απήχηση ανάμεσα στις γηραιές philanthropists. «... να μη παραδευτώ με τους εργάτες, να πω τον πόνο μου στις γάτες και στη φουφού του καστανό στάχτη να γίνεις σατανά» σπάρaxe η Ρωσίδα, ενώ κοίταγε θαρραλέα τη Φώφη Κούταλου, ακολουθώντας κατά γράμμα τις σκηνοθετικές οδηγίες της κυρίας της. Το γεγονός βεβαίως δημιούργησε σάλο, αν και όλες εντέλει παραδέχτηκαν, ακόμα και το θύμα - Κούταλου, ότι ήταν μια πικάντικη νότα στο φιλανθρωπικό υπερθέαμα.

Η **εορταστική** εξτραβαγκάνζα των κυριών της αστικής Λευκωσίας

«Κότσο μπανάνα ή κουπ σφηκκοφωλιά;». Βασανιστικό πλην όμως αθώο ερώτημα, το οποίο ανάγεται φρευ σε μια μακρινή σχεδόν ξεχασμένη πια εποχή.

προκάλεσε, όπως ήταν φυσικό, μοιραίες συγκρίσεις με την αντίστοιχου περιεχομένου εκδήλωση της Πρώτης Κυρίας της Δημοκρατίας, η οποία, σε μια στιγμή ατυχούς έμπνευσης μάλλον, άνοιξε τις πόρτες του Προεδρικού Μεγάρου για μια χριστουγεννιάτικη φιλανθρωπική αγορά τα έσοδα της οποίας θα διατεθούν για τη στήριξη... μικρών επιχειρήσεων! «Θα μας μοιράσουν δηλαδή τσιεκκούθκια;» αναρωτήθηκε η νυχού του καρέ, ως η μοναδική μέτοχος της μικρομεσαίας επιχείρησης Μανικιούρ - Πεντικιούρ Λίτσα. «Όλα λάθος!» εξεμάνη η Ρενέ Κυπαρίσι, ενώ οι καθεστωτικές Θεοπίστη Θεοδόλου και Λητώ Περιστερή Μουσουπέττη κατένευσαν σιωπηλά καθώς

είχανε μαζευτεί κι άλλα.

Τα **«άλλα»** είναι γνωστά και αφορούν στη συζήτηση του Κρατικού Προϋπολογισμού. «Υπουργός αγνοείται» ήταν το μήνυμα που κυκλοφορούσε στα κινητά του φιλοκυβερνητικού μπλοκ, εντείνοντας τον εκνευρισμό στα βουλευτικά έδρανα του ΔΗΚΟ, της ΔΗΠΑ και της ΕΔΕΚ. Το ερώτημα «πού στο καλό είναι οι υπουργοί;» έμεινε αναπάντητο πάντως, παρά το αμήχανο mea culpa του κυβερνητικού εκπροσώπου. «Για τον Γιωργάλλα φυσικά, χάρη στο γλαφυρό πολιτικό ρεπορτάζ, γνωρίζουμε ότι είχε σοβαρότερες δουλειές να κάνει» σάρκασε η Ιουλία. «Όπως;». «Να μιλήσει με τον υπουργό Άμυνας των ΗΠΑ, ο

οποίος τον επαινέσε (sic) επειδή η Κύπρος αναδεικνύεται σε σύμμαχο της Αμερικής στην ανατολική Μεσόγειο». «Μεγαλεία!» ομοψώνησε το καρέ.

Η **συζήτηση** περί πολιτικής μεταφέρθηκε από το γιοφύρι της Ζάχα στο Blow του Άγγελου όπου επικρατούσε αναβρασμός. «Πάνε οι παλαιές εποχές που πηγαίναμε στο κομμωτήριο της Λούλλας και το μείζον θέμα ήταν αν η Καλαμαρού θα διατηρήσει τον κότσο - μπανάνα ή θα ενδώσει στον πειρασμό της κουπ - σφηκκοφωλιά. Τώρα πια ακόμα και οι τρίχες επηρεάζονται από τα γεωστρατηγικά δεδομένα!» ανακοίνωσε στο καρέ η Ιουλία. «Μιλάς με γρίφους, γερόντισσα». «Ειρω-

νεύεστε επειδή προφανώς δεν διαβάσατε το άρθρο του Reporter: Παίρνουν φωτιά τα πιστολάκια ενώπιε εορτών». «Μην μας κρατάς άλλο σε αγωνία. Διάβασε!». Και τους διάβασε τις δηλώσεις του «φανερά προβληματισμένου» προέδρου Σάββα Ξενοφώντος, ο οποίος παραδέχτηκε μεν ότι επικρατεί το αδιαχώρητο στα κομμωτήρια πλην όμως...

«... η **δουλειά** κατά τη διάρκεια των εορτών είναι αυξημένη, αλλά όχι στον βαθμό τον οποίο ήταν στο παρελθόν. Δυστυχώς, η οικονομική κρίση άγγιξε και τον δικό μας κλάδο. Βλέπουμε ότι θα έρθουν αρκετές κοπέλες να φτιάξουν τα μαλλιά τους, αλλά συγκρατημένα, χωρίς

εκείνες όλες τις υπερβολές που γίνονταν παλιά, για να μην ξεδέψουν αρκετά λεφτά. Τόσο ο κορωνοϊός, όσο και οι πόλεμοι που ακολούθησαν, έχουν επηρεάσει αρκετά τον κλάδο μας...». «Μπανάνα ή σφηκκοφωλιά;» ρώτησε την Ευγενία ο ευγενέστατος junior stylist. «Είναι ο πάπας καθολικός; Μπανάνα, φυσικά, Σωτήρη μου» αποκρίθηκε η Καλαμαρού, βάζοντας οριστικά τελεία στις τριχολογίες.

«Και η πολιτική τρίχες είναι» σχολίασε μια παλαιά δόξα του καρέ Πλατύ Αγλαντζιάς. Όλες στο κομμωτήριο γνώριζαν βεβαίως σε τι αναφερόταν αφού ο εκλεκτός των Αγλαντζιωτών Ανδρέας Κωνσταντίνου έμεινε με την πρωτιά των δημοσκοπήσεων στο χέρι. «Να σας διαβάσω την ανακοίνωση του Νέοφυτου Φακοντή για την αντιδημαρχία Βορόκληνης;» πρότεινε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού για να σπάσει τη δύσθυμη ατμόσφαιρα. «Όχι». «Μα γιατί όχι; Έχει πάθος, έχει όραμα, έχει στιλ!». «Δεν μας κόφτει, μάνα μου». «Neophyte Fakonti, make Vorkliki Great Again!» πείσωσε η ηγερία της αγγλόφωνης Αριστεράς κι έπειτα πέρασε στον λουτήρα.

«Καλέ αυτό δεν είναι Προεδρία της Δημοκρατίας. Είναι το Μπράβο Καλώς Ήρθατε!» άλλαξε θέμα η Ιουλία. «Ο Πρόεδρός μας όχι μόνο έκανε εγκαίνια, βάπτισε ένα αεροπλάνο και χαίρετσε τη συναυλία Αργυρού - Φουρέιρα, χώρεσε στο πρόγραμμα του ΚΑΙ συνάντηση με το Κόμμα Δικαιοσύνης του Μιχάλη Μηνά». «Ολόκληρο το κόμμα;». «Ήταν πολυμελής η αντιπροσωπεία, οπότε ναι». «Αντε και εις ανώτερα. Από χρόνου να δει και την ηγέτιδα Γιούλια Χόβρινα Κομνηνού. Ζούμε μεγάλες στιγμές, κοπέλες...». «Αγάπη ολούθε» ευχήθηκε η Ιουλία, τιμώντας το πνεύμα των ημερών.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
24.12.1933

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ: Κατά τας εκ Βερολίνου πληροφορίας ο Αδόλφος Χίτλερ θα περάση τας ημέρας των Χριστουγέννων εις τα όρη της Βαυαρίας, επί τινος δε ημέρας και οι περισσότεροι εκ των υπουργών της κυβερνήσεώς του θα απομακρυνθούν εκ της πρωτεύουσας. Μολαταύτα αι διακοπαί πάσης πολιτικής κινήσεως, αι οποίαι παρετηρούντο άλλοτε κατά τας μέρας αυτάς των εορτών δεν θα είναι εφέτος πλήρεις. Η διπλωματική δράσις, η οποία συνεχίζεται εις τας άλλας ευρωπαϊκάς πρωτεύουσας παρακολουθείται πάντοτε μετά ζωηροτάτου ενδιαφέροντος τόσοσ από τους επισήμους κύκλους, όσον και από την γερμανικήν δημοσίαν γνώμην.

ΔΙΑΖΥΓΙΟ: Ένας Γερμανός, ο οποίος προσεχώρησε προ μηνών εις τον χιτλερισμόν, ήγειρεν αγωγήν διαζυγίου κατά της συζύγου του διά τον λόγον ότι αυτή ήτο εβραϊκής καταγωγής. «Ηξευρα -αναφέρει εις την αίτησίν του- ότι η σύζυγός μου ήτο Εβραία, αλλά δεν είχα αντιληφθί έως τώρα πόσον σοβαρόν ήτο το γεγονός αυτό». Το γερμανικόν δικαστήριον, εις το οποίον παρεπέμφθη η υπόθεσις αυτή απεδέχθη την αίτησιν του συζύγου και παρεχώρησε το διαζύγιον, με την εξής δικαιολογίαν: «Ο σύζυγος εγνώριζεν ότι η γυναίκα του ήτο Εβραία, αλλ' αυτό απετέλει δι' αυτόν εξωτερικόν μόνον γεγονός. Αντελήφθη όμως την βασικήν σημασίαν του πράγματος αυτού, ενώ ακόμη πολύ ολίγοι πολίται είχαν εννοήσει την κεφαλαϊώδη έννοιαν της φυλής, του αίματος και της εθνικότητος. Διά ταύτα...».

ΑΣΥΝΕΙΑΙΗΤΟΙ: Συχναί δηλητηριάσεις εσημειώθησαν τας τελευταίας αυτάς ημέρας από διάφορα τρόφιμα. Θα έπρεπε λοιπόν, επ' ευκαιρία μάλιστα της κινήσεως των εορτών, να καταβληθί κάποια ιδιαίτερα προσοχή εκ μέρους της αστυιατρικής υπηρεσίας της Αγορανομίας. Και τούτο διότι δεν έπαυσαν να υπάρχουν οι ασυνείδητοι. Απόδειξις η προχθεσινή σύλληψις κρεοπωλών, οίτινες είχαν τον πρωισμόν να πωλήσουν κρέατα θνησιμαίων ζώων.

Αυξάνονται οι πιθανότητες να δούμε σαν ανθυποψήφιο του Τορναρίτη στη μάχη της πρωτεύουσας τον νομικό Χαράλαμπο Προύντζο, ο οποίος υπήρξε στο επιτελείο Μαυρογιάννη στις προεδρικές εκλογές, ο οποίος παρεμπιπτόντως έριξε και μαύρη πέτρα πίσω του. Αξίζει να σημειωθεί πως ο πολυμήχανος Αβέρωφ δεν σπρίζει Τορναρίτη για λόγους... Αρχής. Αρχής ακούω. Αρχίσασμε. Αν' την άλλη, παρά τις δικαιολογημένες ή μη αντιδράσεις, η υποψηφιότητα Τορναρίτη δίνει μια οφειλόμενη μικρή νίκη και ικανοποίηση στην αστική Δεξιά, που τελευταίως είχε δεχθεί απανωτά χαστούκια από τη Λαϊκή -και τη Λαϊκίστικη ακόμη- πτέρυγα της Πινδάρου.

Η **στήλη** πάντως συμπονεί με την πρώην Αλεπού της Αργάκας, η οποία βάζοντας το καλό του κόμματος πάνω από προσωπικές φιλοδοξίες έθεσε θέμα εσωκομματικών διαδικασιών για τους υποψηφίους της τοπικής αυτοδιοίκησης. Πόσο μας λείπουν, όντως, οι άψογες εσωκομματικές διαδικασίες επί προεδρίας της πρώην Αλεπούς. Όλα τότε περνούσαν από ψηφοφορίες, διαβούλευση με τη βάση και τα στελέχη αλλά και άψογες δημοκρατικές διαδικασίες. Σε ένα άλλο παράλληλο σύμπαν η ξανθιά αγαπημένη Παναγιά είχε την πρώτη της εσωκομματική κυριαρχία στο πολιτικό γραφείο. Τα γατάκια, πρώην αλεπούδες, κάτι ψέλλισαν, και οι Τρούλοι κυριάρχησαν.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

ΜΟΚΑΣ... ακούει κανείς;

Το **δημαρχείο** δυτικής Πάφου.

Σε άλλα νέα, κόσμος πάει και έρχεται στην γκλαμ πρεσβεία της Αργάκας στη Λευκωσία. Πρόεδρε, γιατί δεν το γράφεις ως Σωματείο το οίκημα, να μπορεί και ο κουμπάρος Κούμας να σου δίνει χορηγίες; Πάντως, ορεΐλουμε να καταγράψουμε την τελευταία επιτυχημένη πολιτική πράξη της πρώην Αλεπούς, η οποία συνδέεται με τις αποκαλύψεις του OCCRP και των Cyprus Confidential για τον οιονεί δήμαρχο δυτικής Κύπρου Γιώργο Ιωάννου, αλλιώς «Korantína». Η πρώην Αλεπού κάτι πρέπει να μυρίστηκε πως δεν πάει καλά με τον άλλοτε φίλο Γιώργο, και εδώ και μήνες δεν εμφανίστηκε στο Cap St George. Μάλιστα, ήταν πηληρή η απουσία από τα περίφημα γενέθλια του χρηματοδότη (όλων) των

κομμάτων. Εκεί, που τραγουδούσε όλο το ελληνικό πάλκο για τρεις μέρες, εκεί που ξεσάλωσε ο Νικόλας μέχρι τις 3 το πρωί, ενώ την επομένη είχε κομματικό συνέδριο.

Αποκορύφωμα της απόστασης της πρώην Αλεπούς από τον εθνικό χρηματοδότη, ήταν η μη στήριξη ΔΗΣΥ στην αλλαγή της τελευταίας στιγμής στο νομοσχέδιο για την τοπική αυτοδιοίκηση όπου η Λάρα και ο μισός Ακάμας έγινε «δώρο» στον αγαπημένο δήμο του εθνικού χρηματοδότη, στην Πέγεια. Φαντάζομαι δεν θα κάνει σε κανένα έκπληξη πως η αλλαγή 48 ώρες πριν από την ψήφιση έγινε με πρωτοβουλία του ΔΗΚΟ και στηρίχθηκε από το ΑΚΕΛ, στο οποίο ανήκει ο πλέον περιβαλλοντολογικά

προβληματικός δήμος της χώρας. Αυτό κι αν γίνεται γαργάρα. Οι Οικολόγοι νυν Νοίτ σε εκείνη τη φράση μέχρι τις 3 το πρωί, ενώ την επομένη είχε κομματικό συνέδριο.

Σε μια άλλη χώρα πάντως, ο Πρόεδρος της θα ήταν πιο προσεκτικός, όταν εμφανίζεται στους αγώνες μιας ομάδας από την Πάφο που δηλώνει, με βάση τα επίσημα στοιχεία της ΚΟΠ, 18 εκατομμύρια έσοδα, εκ των οποίων τα 9 είναι για το λογότυπο «Korantína». Απλώς να αναφέρουμε πως τα έσοδα από την κύρια χορηγία της φανέλας του Παναθηναϊκού, της ΑΕΚ και του Ολυμπιακού Πειραιώς μαζί δεν είναι τόσα. Ακούει κάποιος στη ΜΟΚΑΣ; Τι γράφω και εγώ τώρα.

Ο λογαριασμός των λυμάτων στη Λευκωσία

Εν δυνάμει μονομερές ΜΟΕ η Μια Μηλιά – Πληρώνουμε τ/κ χρέος για να αποφύγουμε τη δυσσομία

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Εν δυνάμει μονομερές Μέτρο Οικοδομικής Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) της ελληνοκυπριακής πλευράς τείνει να καταστεί, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η αποπληρωμή σημαντικού χρέους που άφησε η τοπική κοινότητα της κατεχόμενης Λευκωσίας και κατ’ επέκταση η τουρκοκυπριακή πλευρά, στον δικοινοτικό σταθμό επεξεργασίας λυμάτων στη Μια Μηλιά. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι το μεγαλύτερο μέρος του τουρκοκυπριακού χρέους θα αναγκαστεί να καταβάλει η ελληνοκυπριακή πλευρά, προ του κινδύνου αποκώρσισης της διαχειρίστριας γερμανικής εταιρείας, WTE Wassertechnik, καθώς συνεπειών μιας τέτοιας εξέλιξης, για τις περιοχές Καϊμακλίου και Αγλαντζιάς εκτιμάται ότι «θα υποστούν ασφυξία, λόγω δυσοσμίας». Αν και όπως προκύπτει ευθέως, η διασφάλιση της λειτουργίας του δικοινοτικού εργοστασίου λυμάτων από τη WTE Wassertechnik ήταν επιτακτική ανάγκη και κατά συνέπεια δεν υπήρχε άλλη επιλογή, είναι προφανές ότι η ανάληψη από την ελληνοκυπριακή πλευρά χρέους της τουρκοκυπριακής πλευράς, δημιουργεί κακό προηγούμενο. Παράλληλα, αναδεικνύει ενδεχομένως το επίπεδο ανευθυνότητας αλλά και αναξιοπιστίας της τουρκοκυπριακής πλευράς έναντι της ελληνοκυπριακής πλευράς, ως επίσης και έναντι όσων συνέβαλαν στη δημιουργία του εν λόγω δικοινοτικού έργου επεξεργασίας λυμάτων στη Μια Μηλιά, περιλαμβανομένων της Ε.Ε. Και παραπέμπει μοιραία και σε εύλογους συνειρμούς που αγγίζουν και την επίλυση του κυπριακού προβλήματος.

Σε κάθε περίπτωση, μετά από έντονο παρασκήνιο και ακόμη εν-

τονότερες διαφωνίες, οι δύο πλευρές, όπως πληροφορούμαστε, βρίσκονται πλέον στα πρόθυρα υπογραφής συμφωνίας για χρονική επέκταση της διαχείρισης του δικοινοτικού εργοστασίου λυμάτων Μίας Μηλιάς από τη WTE Wassertechnik. Η επέκταση του συμβολαίου αναμένεται να είναι δεκαετής, ενώ όπως μας λέχθηκε, υπογραφές αναμένεται να «πέσουν» τις προσεχείς εβδομάδες. Όπως μάλιστα είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, στο πλαίσιο αυτής της δρομολογούμενης συμ-

Στο πλαίσιο αυτής της δρομολογούμενης συμφωνίας, ποσό περίπου 10 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο έχει συσσωρευθεί ως χρέος της τουρκοκυπριακής πλευράς προς την εταιρία WTE Wassertechnik, θα αναληφθεί από την ελληνοκυπριακή πλευρά κατά 65%.

φωνίας, ποσό περίπου 10 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο έχει συσσωρευθεί ως χρέος της τουρκοκυπριακής πλευράς προς την εταιρεία WTE Wassertechnik, θα αναληφθεί από την ελληνοκυπριακή πλευρά κατά 65%. Η ίδια η τουρκοκυπριακή πλευρά, θα αποπληρώσει μόλις το 35% του δικού της χρέους. Κατά συνέπεια, η ε/κ πλευρά θα επιωμιστεί το μεγαλύτερο μέρος του λογαριασμού που άφησε απλήρωτο η τ/κ πλευρά, καταβάλλοντας περίπου 6,5 εκατομμύρια ευρώ (καθώς και ένα ποσό περίπου 3 εκατομμύρια ευρώ που η ίδια η ε/κ πλευρά οφείλει

στη διαχειρίστρια εταιρεία WTE Wassertechnik). Η τουρκοκυπριακή πλευρά θα αρκестεί να καταβάλει περίπου 3,5 εκατομμύρια ευρώ από το δικό της χρέος προς τη γερμανική εταιρεία, ενώ παράλληλα, όπως πληροφορούμαστε, θα δεσμευθεί στο πλαίσιο της νέας, δρομολογούμενης συμφωνίας, να αποπληρώσει «σε είδος» το ποσό των 6,5 εκατομμυρίων ευρώ, συμφωνώντας στη διάθεση του συνόλου του νερού που θα διατίθεται από το εργοστάσιο λυμάτων για σκοπούς άρδευσης, προς την ελληνοκυπριακή πλευρά. Κάτι πάντως που δεν αναμένεται να γίνει άμεσα, καθώς θα πρέπει πρώτα να πιστεί ο αγωγός μεταφοράς του νερού από το εργοστάσιο λυμάτων.

Σημειώνεται ότι το συμβόλαιο της διαχειρίστριας γερμανικής εταιρείας WTE Wassertechnik, είχε λήξει στις 30 Ιουνίου 2023 και έκτοτε ανανεωνόταν σε μηνιαία βάση, ενώ το νέο συμβόλαιο που θα υπογραφεί αναμένεται να έχει καλύτερους όρους για την ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή πλευρά, καθώς, όπως μας λέχθηκε, το κόστος διαχείρισης θα είναι περίπου 100 χιλιάδες ευρώ μικρότερο ανά μήνα.

Η νέα συμφωνία είναι σχεδόν πανομοιότυπη με την προηγούμενη που είχε υπογραφεί από τα μέρη. Η ελληνοκυπριακή πλευρά θα καταβάλει ποσοστό 70% του ποσού που απαιτείται για τη συνέχιση λειτουργίας του εργοστασίου επεξεργασίας λυμάτων, υπό τη γερμανική εταιρεία WTE Wassertechnik, ενώ η τουρκοκυπριακή πλευρά θα αναλάβει νέα δέσμευση προκειμένου να αποπληρώσει το 30% του κόστους. Ποσοστά που είχαν υποχρέωση να καταβάλλουν και οι δύο πλευρές, στη βάση και του προηγούμενου συμβολαίου, αλλά η τουρκοκυπριακή πλευρά, επικα-

Η Κομισιόν εκδήλωσε επανειλημμένα παρεμβάσεις προς την τοπική κοινότητα της κατεχόμενης Λευκωσίας, όσο και προς τις Αρχές της τουρκοκυπριακής κοινότητας, υποδεικνύοντας την ανάγκη καταβολής του ποσού που οφείλεται προς τη γερμανική διαχειρίστρια εταιρεία, για τα λειτουργικά έξοδα του σταθμού επεξεργασίας λυμάτων.

λούμενη την ελεύθερη «πτώση της τουρκικής λίρας», υπαναχώρησε ουσιαστικά, φορτώνοντας στην ελληνοκυπριακή πλευρά το 65% του χρέους που δημιούργησε έναντι της εταιρείας WTE Wassertechnik.

Πηγές στην έδρα της Ε.Ε. έλεγαν στην «Κ» ότι με βάση το προηγούμενο συμβόλαιο που είχε υπογραφεί,

εάν το ένα από τα δύο μέρη αδυνατούσε να καταβάλει το ποσό που απαιτείτο για τη διαχείριση του σταθμού επεξεργασίας λυμάτων από τη γερμανική εταιρεία, τότε το συνολικό κόστος θα μεταφερόταν στις πλάτες του άλλου μέρους, όπως δηλαδή ακριβώς έγινε με την περίπτωση της «αδυναμίας» που επι-

κατέστηκε η τουρκοκυπριακή πλευρά, επιστρατεύοντας την πτώση της τουρκικής λίρας. Άλλη πάντως πηγή ανέφερε προς την «Κ» ότι ο εν λόγω όρος δύσκολα θα μπορούσε να απουσιάζει από το συμβόλαιο διαχείρισης, καθώς αποτελεί εγγύηση για τη γερμανική εταιρεία, ότι θα πάρει τα χρήματά της.

Η Ε.Ε. δεν έβαλε το χέρι στην τσέπη

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι εδώ και αρκετούς μήνες η Κομισιόν εκδήλωσε επανειλημμένα παρεμβάσεις προς την τοπική κοινότητα της κατεχόμενης Λευκωσίας, όσο και προς τις Αρχές της τουρκοκυπριακής κοινότητας, υποδεικνύοντας την ανάγκη καταβολής του ποσού που οφείλεται προς τη γερμανική διαχειρίστρια εταιρεία, για τα λειτουργικά έξοδα του σταθμού επεξεργασίας λυμάτων. Ωστόσο, οι παρεμβάσεις δεν απέδωσαν και η Κομισιόν, σύμφωνα πάντα με τις ίδιες πληροφορίες, στράφηκε προς τη Λευκωσία, προσβλέποντας στην κάλυψη του χρέους της τουρκοκυπριακής πλευράς, υπό το φως και της πρόνοιας του συμβολαίου, σύμφωνα με την οποία, εάν το ένα από τα δύο μέρη αδυνατούσε να καταβάλει το ποσό που απαιτείτο για τη διαχείριση του σταθμού επεξεργασίας λυμάτων, τότε το συνολικό κόστος θα μεταφερόταν στο έτερο μέρος.

Όπως συνάφως πληροφορούμαστε, η Λευκωσία βολοδοσκόπησε την Κομισιόν για το ενδεχόμενο

κάλυψης του χρέους της τοπικής κοινότητας της κατεχόμενης Λευκωσίας και κατ’ επέκταση της τουρκοκυπριακής πλευράς, χωρίς ωστόσο αποτέλεσμα. Οι ίδιες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι οι Βρυξέλλες κατέστησαν σαφές ότι δεν ήταν διατεθειμένες να βάλουν το χέρι στην τσέπη για την κάλυψη του χρέους της τοπικής κοινότητας της κατεχόμενης Λευκωσίας. Έτσι, η ελληνοκυπριακή πλευρά αναγκάζεται ουσιαστικά να καλύψει το χρέος της τοπικής κοινότητας της κατεχόμενης Λευκωσίας και κατ’ επέκταση της τουρκοκυπριακής κοινότητας, προ των κινδύνων αποκώρσισης της γερμανικής εταιρείας διαχείρισης, πρόκλησης δυσσομίας στις περιοχές Καϊμακλίου και Αγλαντζιάς και διαχείρισης του σταθμού λυμάτων ενδεχομένως από κάποια τουρκική εταιρεία, με την οποία η επικοινωνία θα ήταν εξαιρετικά δύσκολη.

Υπενθυμίζεται ότι το δικοινοτικό έργο επεξεργασίας λυμάτων στη Μια Μηλιά, δρομολογήθηκε το 2010, με κοινή χρηματοδότηση

από το Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λευκωσίας και την Ε.Ε. καθώς και την υλοποίηση του Αναπτυξιακού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (UNDP), για την καλύτερη εξυπηρέτηση και των δύο κοινοτήτων.

Ο σταθμός άρχισε τη λειτουργία του το 2013 και σύμφωνα με την Ε.Ε. είναι σε θέση να επεξεργάζεται κατά μέσο όρο 30.000 κυβικά μέτρα λυμάτων ημερησίως που ισοδυναμούν με πληθυσμό 270.000 ανθρώπων. Όπως επισημαίνει η Κομισιόν, ο σταθμός Μίας Μηλιάς «χρησιμοποιεί μια διαδικασία βιολογικής επεξεργασίας που συνάδει με τα πρότυπα της Ε.Ε. αναφορικά με την επεξεργασία λυμάτων. Η διαδικασία», σύμφωνα με την Ε.Ε., «δεν είναι επεξεργασία λυμάτων, αλλά διασφαλίζει επίσης ότι τυχόν στερεά κατάλοιπα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως λίπασμα ή να διατεθούν με ασφάλεια κατόπιν επεξεργασίας».

Γραμμή Ερντογάν στο Κυπριακό

Επιμονή του Τούρκου προέδρου στα δύο κράτη και επιβάλλει σιγή ασυρμάτου στον Τ/κ ηγέτη Ερσίν Τατάρ

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η αιφνίδια επίσκεψη του Τουρκοκύπριου ηγέτη, Ερσίν Τατάρ, στην Άγκυρα στις αρχές της προηγούμενης εβδομάδας έχει αρκετό ενδιαφέρον. Αρχικά, γιατί εντάσσεται σε ένα πλαίσιο χρόνου αμέσως μετά την επίσκεψη Ερντογάν στην Αθήνα και, ακολούθως, γιατί έλαβε χώρα αμέσως μετά το κλείδωμα της καθόδου της νέας ειδικής απεσταλμένης, του ΟΗΕ, στο Κυπριακό Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ. Ως εκ τούτου θα υποστηρίξει κανείς πως είναι αμιγώς «κυπριακού ενδιαφέροντος», εντάσσοντας και επίσημα την τουρκική και τουρκοκυπριακή πλευρά σε στάση ετοιμότητας για τους κρίσιμους επόμενους μήνες που θα κρίνουν αν θα υπάρξει άρση αδιεξόδου στο Κυπριακό.

Έλαβε οδηγίες

Καλά πληροφορημένες πηγές της «Κ» κάνουν λόγο για μια επίσκεψη με αμιγώς κυπριακό ενδιαφέρον αλλά και διαστάσεις διαφωνιών ως προς την ιδιόμορφη σχέση Τουρκίας - Κατεχομένων. Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, συνοδευόμενος από τον λεγόμενο ΥΠΕΞ Ερτογρούλντογλου είχε εκτενή συνάντηση με τον Τούρκο πρόεδρο Ερντογάν και τον αντιπρόεδρο Τζεβνέτ Γιλμάζ, ο οποίος διαχειρίζεται το Κυπριακό ως φάκελο, την περασμένη Δευτέρα στην οποία το Κυπριακό αποτέλεσε το κατ’ εξο-

χίν αντικείμενο συζήτησης. Αυτά που δείχνουν να προκύπτουν εδράζονται σε τρεις άξονες:

- Στην επιβεβαίωση πως Άγκυρα και Κατεχόμενα παραμένουν συνεπείς και με απαρέγκλιτη στάση στο ζήτημα της κυριαρχικής ιδότητας ως προαπαιτούμενης συνθήκης για την επανεκκίνηση του διαλόγου στο Κυπριακό.

- Στην επιβολή γραμμής από τον Ερντογάν προς τον Τουρκοκύπριο ηγέτη για «σιγή ασυρμάτου» ήτοι να διατηρεί χαμηλούς τόνους στο ζήτημα της ρητορικής που αφορά στο Κυπριακό. Η εν λόγω εξέλιξη απασχόλησε έντονα τον τουρκοκυπριακό Τύπο και προκάλεσε διάφορες συζητήσεις στα Κατεχόμενα, ωστόσο δείχνει να έχει τακτική προέκταση, και

- Σε ζητήματα που αφορούν στις σχέσεις Τουρκίας - Κατεχομένων και δείχνουν να αφορούν πάγιες διαφορές αλλά και προστριβές σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με το εκτενές πολιτικό, οικονομικό και επενδυτικό αποτύπωμα της Άγκυρας στο γεωγραφικό χώρο των Κατεχομένων.

Η γραμμή Ερντογάν δείχνει να επαναλαμβάνει, εμφανικά, πως ο Ερσίν Τατάρ παραμένει αμιγώς υπό τον έλεγχο της Άγκυρας αλλά και, επιπλέον, αναλώσιμος πολιτικά για την Τουρκία με φόντο το Κυπριακό και την Ανατολική Μεσόγειο. Ωστόσο, η διατήρηση του αφηγήματος για αλλαγή βάσης του Κυπριακού

Στη συνάντηση του Τατάρ με τον Ερντογάν και τον Γιλμάζ, το Κυπριακό αποτέλεσε το κατ’ εξοχόν αντικείμενο συζήτησης.

και σύμπλευσης Τουρκίας - Κατεχομένων στο ζήτημα της κυριαρχικής ιδότητας και των «δύο κρατών» δείχνει να παραμένει ανθεκτική αλλά και στρατηγικά οριοθετημένη μετά το 2017 –προοπτική που εξορισμού καθιστά εξαιρετικά δύσκολη τη συνέχεια και την προσπάθεια Κουεγιάρ για άρση του αδιεξόδου στο Κυπριακό.

Κινείται τακτικά ο Ερντογάν

Η πρόσκληση Ερντογάν στον Τατάρ, εκτός προγράμματος, έρχεται αμέσως μετά την επίσκεψη του Τούρκου προέδρου στην Αθήνα, η οποία χαρακτηρίστηκε ως «πετυχημένη» από το σύνολο του φιλο-

τουρκικού Τύπου. Στο πλαίσιο της πρόσληψης του Κυπριακού ως περιφερειοποιημένου ζητήματος ασφάλειας για την Τουρκία, μετά το 2016, η γραμμή Ερντογάν στον Τατάρ δείχνει να έχει και τακτική προέκταση για σειρά λόγων: α. Ως προς τον πλήρη διαχωρισμό ελληνοτουρκικών σχέσεων και Κυπριακού, με τις πρώτες να αποτελούν ανοικτό πεδίο ελιγμών για την Τουρκία και το δεύτερο αντικείμενο σκληρότερης στάσης, β. Αναφορικά με τη διασφάλιση των εντυπώσεων σε περίπτωση αδιεξόδου για το μέλλοντικό blame-game όπου το αδιέξοδο στο Κυπριακό σε συνδυασμό με ένα καλό κλίμα στα ελληνοτουρκικά θα παρέχει στον Ερντογάν «έξωθεν καλή μαρτυρία» με φόντο τις ευρωτουρκικές και αμερικανοτουρκικές σχέσεις και γ. Σε σχέση με τον έλεγχο του Τατάρ όπου, ρητορικά, δεν θα καταστήσει το Κυπριακό ως spoiler για τη συνιστάμενη σχέση με τη Δύση, στην οποία επιχειρεί ο Ερντογάν και μέσω Αθηνάς. Ο Ερντογάν δείχνει να διατηρεί το Κυπριακό ως ζήτημα στο οποίο μπορεί μεν να ελπιεί, ωστόσο, δεν αποτελεί βασική του προτεραιότητα στο πλαίσιο ολοποίησης των σχέσεων του με τις ΗΠΑ και την Ε.Ε. αλλά και ως προς το αυξανόμενο αποτύπωμα ισχύος που επιχειρεί η Τουρκία με φόντο το αναδυόμενο υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, που με επίκεντρο τη σύγκρουση στη Γάζα επαχθίζεται ως βασικό κλειδί για τη

διατήρηση των ισορροπιών μεταξύ των πολλαπλών δρώντων του.

Κλείνουν μάτι στη Μόσχα

Πριν από την αναχώρησή του για την Τουρκία ο Ερσίν Τατάρ αναφέρθηκε στις σχέσεις Ρωσίας-«ΤΑΒΚ», εκθείασε τους Ρώσους «που ζούνε στη βόρεια Κύπρο» ζητώντας αναγνώριση της λεγόμενης ΤΑΒΚ και δήλωσε πως μια επίλυση του Κυπριακού θα μειώσει τη ρωσική επιρροή στην Κύπρο. Η δήλωση δεν πρέπει να θεωρείται τυχαία, είχε την έγκριση Ερντογάν και αποτελεί ένα ιδιαίτερο σινιάλο προς τη Μόσχα τόσο από τα Κατεχόμενα όσο και από την ίδια την Άγκυρα. Το πώς η Μόσχα θα κινηθεί, τους επόμενους μήνες, στο ζήτημα της αναμόχλευσης του Κυπριακού αποτελεί μια πολύ ενδιαφέρουσα διαδικασία για να παρακολουθήσει κανείς σε σχέση με τα νέα γεωπολιτικά δεδομένα που διαμορφώνονται στην Ανατολική Μεσόγειο με φόντο τις συγκρούσεις στην Ουκρανία και στη Γάζα. Αφορά φυσικά και τον ρόλο της Ρωσίας εντός του Συμβουλίου Ασφάλειας (ως μόνιμο μέλος) από το οποίο απορρέουν οι όροι εντολής της Κουεγιάρ, αλλά και η παραμονή της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ (UNFICYP) στην Κύπρο. Η Ρωσία θα μπορούσε, δυναμικά, να διαδραματίσει ρόλο που θα ενίσχυε τα αφηγήματα της Άγκυρας για ύπαρξη δύο κρατών στην Κύπρο για σειρά λόγων:

- Στη «μετατόπιση» επίσημα προμηθών, από τη Μόσχα, της Κ.Δ. στη μη φιλική χώρα λόγω της συνεπούς στάσης που τήρησε στο ζήτημα της επιβολής κυρώσεων εντός της Ε.Ε. και της στήριξης στο Κίεβο λόγω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Η τάση αυτή ενισχύεται και από τη συνεχιζόμενη και δυναμική στροφή της Λευκωσίας προς ένα σταθερότερο δυτικό προσανατολισμό.

Στην αναβαθμισμένη σχέση Μόσχας - Άγκυρας, ιδίως μετά το 2016, διάσταση στην οποία επενδύει και ο τουρκοκυπριακός παράγοντας και η οποία έχει συγκεκριμένο αποτύπωμα στα Κατεχόμενα (ρωσική οικονομική δραστηριότητα, μεγάλη ρωσική κοινότητα, έλευση Ρώσων τουριστών, πτυχές του κεφαλαίου του περιουσιακού) που διαφάνηκε και από την επίσηυση του ανοίγματος ρωσικού προξενείου.

Στις ρωσικές εκλογές του προερχομένου Μαρτίου, οι οποίες μπορεί να μην έχουν διακύβευμα ως προς την επανεκλογή Πούτιν στην εξουσία ωστόσο θα αναθεωρήσουν το ρωσικό σύστημα εξουσίας όπως το γνωρίσαμε διαχρονικά και στις διαστάσεις της εξωτερικής πολιτικής της Ρωσίας στην Ανατολική Μεσόγειο όπου δέχεται πιέσεις από την ισχυρή παρουσία της Δύσης.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Χρονιά ολοκλήρωσης μιας σειράς εξοπλιστικών προγραμμάτων της Εθνικής Φρουράς θα είναι το 2024 με βάση τον προϋπολογισμό του υπουργείου Άμυνας που κατατέθηκε στη Βουλή και συζητήθηκε στην Επιτροπή Άμυνας. Στην κεκλεισμένη των θυρών συνεδρία τα μέλη της Επιτροπής ενημερώθηκαν για τις αμυντικές δαπάνες που έχουν προϋπολογιστεί, οι οποίες στο σύνολό τους, σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», ανέρχονται στα €553,1 εκατ. Ποσό ιδιαίτερα υψηλό, αν ληφθούν υπόψη και οι έκτακτες δαπάνες τις οποίες καλείται να εγκρίνει η Βουλή σχεδόν κάθε χρόνο. Ο φετινός προϋπολογισμός ενδεχομένως να ξεπεράσει τους προηγούμενους των τελευταίων επτά ετών, εάν αποφασισθεί η σημαντική ανανέωση του αρματικού δυναμικού της Εθνικής Φρουράς, ένα πρόγραμμα από τα μεγαλύτερα των τελευταίων δέκα ετών. Στον προϋπολογισμό του 2024, σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχουμε στη διάθεσή μας, δεν υπάρχει προϋπολογισμένη δαπάνη για την αγορά νέων αρμάτων μάχης χωρίς αυτό να σημαίνει πως το συγκεκριμένο πρόγραμμα μπαίνει στο ράφι.

Στον προϋπολογισμό του ΥΠΑΜ συμπεριλαμβάνεται το πλαίσιο ανανέωσης των αρμάτων μάχης κάτι που φανερώνει, όπως εξήγησαν στρατιωτικές πηγές στην «Κ», τη

Φαβορί για να αντικαταστήσει το ρωσικό T80 U είναι το ισραηλινό Merkava η απόκτηση του οποίου, όπως επιβεβαιώθηκε από ισραηλινούς αξιωματούχους, έχει σκοπιά στις συνεχιζόμενες εχθροπραξίες με τη Χαμάς.

μη ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων επιλογής και αγοράς των αρμάτων μάχης.

Όπως έχει γράψει επανειλημμένως η «Κ» φαβορί για να αντικαταστήσει το ρωσικό T80 U είναι το ισραηλινό Merkava η απόκτηση του οποίου, όπως επιβεβαιώθηκε από ισραηλινούς αξιωματούχους, έχει σκοπιά στις συνεχιζόμενες εχθροπραξίες με τη Χαμάς. Ωστόσο, στον προϋπολογισμό του 2024 υπάρχουν σημαντικά εξοπλιστικά προγράμματα τα οποία σχεδιάστηκαν από το 2017 και μετά και φαίνεται ότι ολοκληρώνονται μέσα στο 2024. Για την αμυντική θωράκιση οι δαπάνες που έχουν προϋπολογιστεί ανέρχονται στα €162,1 εκατ., το σύνολο των οποίων θα απορροφήσουν οπικά συστήματα τα οποία παραδίδονται στην Εθνική Φρουρά και θα πρέπει να εξοφληθούν.

Αεράμυνα

Ο προϋπολογισμός του 2024 δείχνει ξεκάθαρα τις κατευθύνσεις των επιτελών του ΓΕΕΦ προκειμένου να ενισχυθεί το εξοπλιστικό δυναμικό της Εθνικής Φρουράς. Η αεράμυνα ήταν ένα από τα φιλόδοξα εξοπλιστικά προγράμματα που σχεδιάστηκαν κατά τη δεύτερη θητεία της προηγούμενης κυβέρνησης και το οποίο ολοκληρώνεται. Πέρα από την αναβάθμιση του Κέντρου Αεροπορικού Ελέγχου με την ψηφιακή ενοποίηση και έλεγχο των συστημάτων αεράμυνας, η Εθνική Φρουρά έχει παραλάβει ή παραλαμβάνει μέσα στην επόμενη χρονιά δύο σημαντικά συστήματα που θα ενισχύσουν σε μεγάλο βαθμό την αντιαεροπορική ομπρέλα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το ένα προέρχεται από το γειτονικό Ισραήλ και αφορά πυραυλικό σύστημα μέσου και μεγάλου βεληνε-

κούς. Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις πρόκειται για μια παραλλαγή του ισραηλινού Iron Dome προσαρμοσμένο στις κυπριακές ανάγκες. Το δεύτερο προέρχεται από την ευρωπαϊκή στρατιωτική βιομηχανία. Όπως γνωρίζουμε πρόκειται για πυραύλους μικρούς βεληνεκούς χωρίς να δίνονται περισσότερα στοιχεία. Σύμφωνα με στρατιωτικούς αναλυτές και οι δύο επιλογές φανερώνουν την πρόθεση των επιτελών του ΓΕΕΦ αλλά και της πολιτικής ηγεσίας να κάνει στροφή και στα αντιαεροπορικά συστήματα που προέρχονται από τη ρωσική βιομηχανία.

Το γαλλικό θα έχει ως προορισμό την αντικατάσταση του ρωσικού συστήματος αεράμυνας μικρού βεληνεκούς TOR-M1, το οποίο «παρέχει αεράμυνα σημείου για προστασία ζωτικών εγκαταστάσεων και φίλιων κερσαίων δυνάμεων

και δύναται να αντιμετωπίσει αεροσκάφη, ελικόπτερα, μη επανδρωμένα αεροσκάφη, αεροδυναμικούς πυραύλους και βλήματα αέρος-εδάφους, ανεξαρτήτως συνθηκών καιρού και φωτός, σε μικρά και μεσαία ύψη. Το ισραηλινό Iron Dome θα καλύψει τις ανάγκες αεράμυνας που σήμερα εξυπηρετούνται από το επίσης ρωσικό σύστημα κατευθυνόμενων βλημάτων BUK M1-2, το οποίο μπορεί να αντιμετωπίσει απειλές από αεροσκάφη, ελικόπτερα, μη επανδρωμένα αεροσκάφη, βαλλιστικούς και αεροδυναμικούς πυραύλους, ανεξαρτήτως συνθηκών καιρού και φωτός, σε μεσαία και μεγάλα ύψη.

Exocet – Spike

Στον προϋπολογισμό του 2024 περιλαμβάνεται και η δαπάνη για την αγορά δύο επίσης σημαντικών οπλικών συστημάτων. Των αντι-

πλοϊκών γαλλικών πυραύλων Exocet καθώς και τους υπερσύγχρονους ισραηλινο-γερμανικούς αντιαρματικούς πυραύλους Spike.

Οι γαλλικοί Exocet θα εσπεκτούν το βεληνεκές των υφιστάμενων που διαθέτει η Εθνική Φρουρά, μιας και πρόκειται για καινούργιες συστοιχίες. Οι αντιαρματικοί Spike πιστεύεται πως θα ενισχύσουν τη δύναμη πυρός της Εθνικής Φρουράς. Το ίδιο οπλικό σύστημα θα ενταχθεί στο οπλοστάσιο και του ελληνικού στρατού μετά τη συμφωνία που υπογράφηκε τον περασμένο Απρίλιο. Ο ελληνικός στρατός θα αποκτήσει τον SPIKE-NLOS και σύμφωνα με τα τεχνικά χαρακτηριστικά οι δυνατότητές του είναι πολλαπλών χρήσεων με εμβέλεια μέχρι τα 32 χιλιόμετρα. Το Spike NLOS μπορεί να προσαρμοστεί σε επίγειες αεροπορικές ή θαλάσσιες πλατφόρμες.

Γαλλικά ελικόπτερα

Μέσα στο 2024 η ΕΦ θα παραλάβει τα πρώτα γαλλικά επιθετικά ελικόπτερα, τα οποία θα αντικαταστήσουν τα ρωσικά MI-35, τα οποία πουλήθηκαν στη Σερβία. Η Κύπρος, με βάση το συμβόλαιο αγοράς, θα προμηθευτεί έξι ελικόπτερα H145M, με δικαίωμα για αγορά άλλων έξι. Το ελικόπτερο κατασκευάζει η γαλλική Airbus και μπορεί να μεταφέρει μέγιστο φόρτο οκτώ βλημάτων Spike-ER2, με δυνατότητα επέκτασης. Με την υπογραφή των συμβολαίων η Βουλή αποδέσμευσε κονδύλι €53 εκατ. Στο προϋπολογισμό για τον 2024 περιλαμβάνεται πυραυλικό σύστημα για το πυροβολικό χωρίς να δίνονται περισσότερα στοιχεία και το σύστημα επιτήρησης της πράσινης γραμμής.

Αμεση απόσυρση των T80 U

Η απουσία προϋπολογισμένων δαπάνων για την αγορά νέων αρμάτων μάχης δεν μειώνει ουδόλως την αδήριτη ανάγκη και πρόθεση πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας για αντικατάσταση των ρωσικών T80 U. Στον προϋπολογισμό του 2024 υπάρχουν και άλλα εξοπλιστικά για τα οποία υπάρχει μόνο πλάνο απόκτησης. Σε ό,τι αφορά τα άρματα μάχης στο πλάνο του προϋπολογισμού δεν παρουσιάζεται συγκεκριμένος τύπος ή χώρα αγοράς. Πηγές με γνώση της πρακτικής που ακολουθείται με μεγάλα εξοπλιστικά προγράμματα εξηγούσαν στην «Κ» πως δεν πρέπει να θεωρείται απίθανο η αγορά των αρμάτων μάχης να μπει μπροστά μέχρι το τέλος του επόμενου χρόνου, εάν και εφόσον οι ισραηλινοί προκρίνουν σε άρση της απαγόρευσης εξαγωγής στρατιωτικού υλικού. Σε μια τέτοια περίπτωση εάν και εφόσον η ενδιαφέρων από κυπριακής πλευράς συνεχίζει να υπάρχει το πρώτο βήμα θα αφορά την αντικατάσταση των T80 U που αγοράσθηκαν το 1996 και 1997, τα οποία έχουν ξεπεράσει ο όριο εργοστασιακής ανακατασκευής, η οποία δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί λόγω του ρωσικού εμπάργκο.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

«Αν δεν πιστέψεις δεν θα καταλάβεις»

Μνήμη π. Δοσίδεου Κανέλλου (1936-2023)

«Καμία ευφροσύνη, όσο κριτική ή πρωτότυπη, δεν μπορεί να λειποψυχθεί έξω από ένα πλαίσιο εμπιστοσύνης»

Μάικλ Πολάνι

«Αν κάποιος ζει διαφορετικά, μιλά διαφορετικά»

Λούντβιχ Βίτγκενσταϊν

Εχοντας μεταφέρει ενάμιση μήνα νωρίτερα τη χριστουγεννιάτικη ατμόσφαιρα, το τηλεοπτικό εμπορικό μήνυμα διαφημίζει λαμπρότητα. Με φόντο το σκοτάδι, μια πορεία παιδιών διασχίζει χιονισμένα βουνά, καμένη δάση, και σκοτεινές λίμνες, μεταφέροντας συστοιχία από αναμμένα λαμπρόνια. Σταθερό μοτίβο της αφήγησης είναι το φως και οι συνδηλώσεις του – χαρά, ελπίδα, αγάπη. Η πορεία τελειώνει όταν, σε χιονισμένο βουνό, συναντά τον Αϊ Βασίλη, ο οποίος, παραλαμβάνοντας από τα παιδιά ένα αναμμένο λαμπρόνι, αποφαίνεται με κρυπτική τρυφερότητα: «Βλέπω πιστεύεις.

Να θυμάσαι: αν ένας δεν πιστεύει, κανένας δεν πιστεύει». Για να το αποδείξει, σβήνει το λαμπρόνι του και όλα σβήνουν. Το ανάβει και όλα ανάβουν. Τα παιδιά μαγεύονται!

Η κρίσιμη έννοια είναι «πιστεύω». Αν το νόημά της είναι η διατήρηση της μαγείας, τότε, ναι, αν ένας δεν πιστεύει κανένας δεν πιστεύει. Το γνωρίζουμε από οικογενειακές τελετουργίες. Τα δώρα του Αϊ Βασίλη έχουν νόημα όσο τα παιδιά πιστεύουν σε αυτόν. Αν έστω και ένας τους σπείρει την αμφιβολία για την ύπαρξή του, ο μύθος κινδυνεύει.

Η διαφήμιση υποδηλώνει ένα γενικότερο μοτίβο πρόσληψης της πραγματικότητας: η αντίληψή μας για το τι συμβαίνει γύρω μας βασίζεται, εν μέρει, στην άκριτη πρόσληψη του φαινομένου στο οποίο μετέχουμε. Ο γιατρός θεραπεύει, η δασκάλα διδάσκει, το ζευγάρι φλερτάρει, ο χιουμορίστας αστεϊεύεται – όλα γίνονται, κατ' αρχήν, με αυτονόητο, προφανή τρόπο. Η δασκάλα, στην τάξη, δεν αναρωτιέται τι κάνει – διδάσκει, το φλερτ

μας είναι εφικτό. Τα «υποβληθέντα στοιχεία» είναι ουσιαστικά «απροσδιόριστα», τα μαθαίνουμε, χωρίς να ξέρουμε ακριβώς τι και πώς, μέσω της μετοχής μας στην κοινότητα.

Όταν λ.χ. κάνω επιστημονική έρευνα εκκινώ από την άκριτη (άρρητη) αποδοχή του υφιστάμενου corpus γνώσης της επιστήμης μου, στην άσκηση της οποίας έχω μπηθεί, όταν μιλά βασίζομαι ανεπιφύστα (άρρητα) στη γραμματική, την οποία ως έλλογο κοινωνικό ον έχω μάθει, όταν οδηγώ κάνω αυτόματα τις αναγκαίες κινήσεις, χωρίς να διερωτώμαι γι' αυτές. Γενικότερα: για να μπορέσω να κάνω οτιδήποτε επιτελείται γνώση, από το πιο τετριμμένο μέχρι το πιο δημιουργικό, πρέπει να έχω μπηθεί σε ένα «πλαίσιο εμπιστοσύνης», εντός μιας κοινότητας, το οποίο αποδέχομαι κατ' αρχήν άκριτα.

Η γνώση, συνεπώς, προϋποθέτει την πίστη-εμπιστοσύνη. Ως έλλογα όντα, αφενός πιστεύουμε στην κρατούσα «συναίνεση» (εμπιστευόμενα την παράδοση της κοινότητας), αφετέρου, με την προσωπική δράση

μας είναι εφικτό. Τα «υποβληθέντα στοιχεία» είναι ουσιαστικά «απροσδιόριστα», τα μαθαίνουμε, χωρίς να ξέρουμε ακριβώς τι και πώς, μέσω της μετοχής μας στην κοινότητα.

Όταν λ.χ. κάνω επιστημονική έρευνα εκκινώ από την άκριτη (άρρητη) αποδοχή του υφιστάμενου corpus γνώσης της επιστήμης μου, στην άσκηση της οποίας έχω μπηθεί, όταν μιλά βασίζομαι ανεπιφύστα (άρρητα) στη γραμματική, την οποία ως έλλογο κοινωνικό ον έχω μάθει, όταν οδηγώ κάνω αυτόματα τις αναγκαίες κινήσεις, χωρίς να διερωτώμαι γι' αυτές. Γενικότερα: για να μπορέσω να κάνω οτιδήποτε επιτελείται γνώση, από το πιο τετριμμένο μέχρι το πιο δημιουργικό, πρέπει να έχω μπηθεί σε ένα «πλαίσιο εμπιστοσύνης», εντός μιας κοινότητας, το οποίο αποδέχομαι κατ' αρχήν άκριτα.

Η γνώση, συνεπώς, προϋποθέτει την πίστη-εμπιστοσύνη. Ως έλλογα όντα, αφενός πιστεύουμε στην κρατούσα «συναίνεση» (εμπιστευόμενα την παράδοση της κοινότητας), αφετέρου, με την προσωπική δράση

μας, τη μεταβάλλουμε. Ο Αϊνστάιν, παρατηρεί ο Πολάνι, πρώτα έγινε μάστορας της επιστήμης του και μετά εισήγαγε ρηξικέλευθες ιδέες σε αυτή. Πρώτα πιστεύεις, μετά αμφισβητείς.

Στο μέτρο, λοιπόν, που η πίστη σε ένα άρρητο «πλαίσιο εμπιστοσύνης» συνιστά προϋπόθεση της γνώσης, η γνώση δεν μπορεί να είναι ουδέτερη. Η θρησκευτική πίστη, ιδιαίτερα η χριστιανική, αποτελεί ένα τέτοιο άρρητο πλαίσιο: εκδέχεται τον κόσμο όχι απλώς ως ύλη αλλά ως «δώρο» που έχει νόημα για το έλλογο υποκείμενο που το λαμβάνει.

Εισάγοντας την προσωπική προοπτική στην πρόσληψη του κόσμου εισάγονται το νόημα, η αισθητική και οι αξίες. Ο κόσμος αποκαλύπτεται στον έλλογο παρατηρητή, βιώνεται όχι μόνο αιτιακά αλλά αξιακά και αισθητικά. Η γνώση δεν είναι απλώς πληροφορίες που παθητικά μεταφέρουν οι αισθήσεις, αλλά, με τα λόγια του Χρήστου Γιανναρά, «το συναγόμενο του γεγονότος της σχέσης».

Η υπερβατική διάσταση της

γνώσης είναι αυτό που κομίζει η θρησκευτική πίστη: ο κόσμος δεν υπάρχει απλώς στην αιτιακή διάσταση, αλλά σημαίνει και κάτι άλλο έξω από αυτόν. Γράφει ο Λούντβιχ Βίτγκενσταϊν: «Στον κόσμο όλα είναι όπως είναι, και όλα γίνονται όπως συμβαίνουν: σε αυτόν δεν υπάρχει αξία – και αν υπήρχε, δεν θα είχε αξία. Εάν υπάρχει κάποια αξία που έχει αξία, πρέπει να βρίσκεται έξω από ολόκληρη τη σφαίρα αυτού που συμβαίνει και ισχύει». Στα χρόνια που έζησε ασκητικά στη Νορβηγία (1936-37), ο Βίτγκενσταϊν ήρθε πολύ κοντά στον Χριστιανισμό, η οποία δεν έγινε πιστός – «τουλάχιστον όχι ακόμη», όπως γράφει.

Κατάλαβε, όμως, ότι η βάση της πίστης είναι η σχέση – η σχέση αγάπης «με τον τέλει», όπως παρατηρεί – τον Ιησού Χριστό. Καλά Χριστούγεννα.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick. www.htsoukas.com

Μάχη για την ελευθερία των ΜΜΕ

Τον Ιανουάριο μπαίνουν οι τελευταίες πινελιές στην πράξη της Ε.Ε. που απαγορεύει παρακολούθήσεις δημοσιογράφων

Βρυξέλλες, του ανταποκριτή μας
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Μετά τη μάχη που δόθηκε εντός και εκτός της αίθουσας της διαπραγμάτευσης και κορυφώθηκε πριν από μία εβδομάδα, το τελικό προσχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράξης για την Ελευθερία των ΜΜΕ προχωρά με τεχνικές διεργασίες για την επίσημη έγκρισή του, χωρίς την επίσημη παράγραφο, η οποία θα αναγνώριζε εξαίρεση στην απαγόρευση της ηλεκτρονικής απαγόρευσης παρακολούθησης δημοσιογράφων, όταν αυτή θα γινόταν για λόγους «εθνικής ασφάλειας». Η προσπάθεια ομάδας χωρών, μεταξύ τους και της Κύπρου σύμφωνα με όσα μεταδόθηκαν, για μια προσθήκη που για τον κόσμο των αργών ευρωπαϊκών νομοθετικών διεργασιών ήρθε στο παρά πέντε, προκάλεσε αναταραχή στα κυπριακά ΜΜΕ (με αρχή το δημοσίευμα του «Φίλελευθέρου») αλλά και πανευρωπαϊκά, αν και το ζήτημα του European Media Freedom Act (EMFA) δεν απασχόλησε ιδιαίτερα τα ΜΜΕ στην Ελλάδα. Αν και υπάρχουν ακόμα σημεία στη διαδικασία κατά την οποία τα κράτη-μέλη μπορούν να επιχειρήσουν με αντιρρήσεις να ανατρέψουν την πολιτική συμφωνία που πέτυχε η Ισπανική Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. με τους ευρωβουλευτές, κοινοτικές πηγές εκτιμούν πως δύσκολα θα γίνει κάτι τέτοιο δεδομένης της κατακραυγής που προκλήθηκε.

Πάντως, το προηγούμενο ανοίγματος πολιτικών συμφωνιών υπάρχει, με πιο πρόσφατες τις περιπτώσεις του ανοίγματος από κράτη-μέλη του θέματος των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε ψηφιακές πλατφόρμες (όπως η Wolt και το

Το τελικό προσχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράξης για την Ελευθερία των ΜΜΕ προχωρά με τεχνικές διεργασίες για την επίσημη έγκρισή του, χωρίς την επίσημη παράγραφο, η οποία θα αναγνώριζε εξαίρεση στην απαγόρευση της ηλεκτρονικής απαγόρευσης παρακολούθησης δημοσιογράφων, όταν αυτή θα γινόταν για λόγους «εθνικής ασφάλειας».

Βάσει του προσχεδίου του ΕΜΕΑ, όπως συμφωνήθηκε, η κυβέρνηση δεν θα μπορεί στο μέλλον να επικαλεστεί το κοινοτικό δίκαιο για να εγείρει λόγους εθνικής ασφάλειας για να στηρίξει τυχόν παρακολούθηση δημοσιογράφων.

Uber) την Παρασκευή, και της προμνών γερμανικής αντίρρησης σε συμφωνία για τους ρύπους από τα ιδιωτικά οχήματα. Στο παρασκήνιο της διαδικασίας, όπως πληροφορείται η «Κ», συνέβαλε και η στάση της Ισπανικής Προεδρίας, η οποία έκλεισε οριστικά το ενδεχόμενο εξαίρεσης για την εθνική ασφάλεια,

παρά τις προσπάθειες της Γαλλίας και του Εμανουέλ Μακρόν μέχρι την τελευταία στιγμή για μπλοκάρισμα της συμφωνίας. Όπως άλλωστε υπογράμμισε και ο αντιπρόεδρος της Επιτροπής Μαργαρίτης Σχοινάς σε συνέντευξή του στην «Κ» την περασμένη Κυριακή, σχολιάζοντας με αφορμή τις εξελίξεις για το ΕΜΕΑ, η «εθνική ασφάλεια είναι ίσως από τα λίγα προπύργια της εθνικής κυριαρχίας», παραπέμποντας στο ότι ευρύτερα τα κράτη-μέλη δεν βλέπουν θετικά υποχωρήσεις για το θέμα.

Τα επόμενα βήματα

Η συμφωνία που επιτεύχθηκε στις 15 Δεκεμβρίου είναι μια πολιτική συμφωνία, κάτι που σημαίνει πως ακόμα δεν δεσμεύει το Συμβούλιο της Ε.Ε. (όπου εκπροσωπούνται τα κράτη-μέλη) και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Αυτό σημαίνει πως θεωρητικά η συμφωνία

μπορεί να απορριφθεί σε ψηφοφορία στο Συμβούλιο, ή να τύχει επεξεργασίας και τροποποιήσεων στο Κοινοβούλιο και να ξανασταθεί στο Συμβούλιο για δεύτερη ανάγνωση. Το δεύτερο ενδεχόμενο θεωρείται απίθανο λόγω του ότι το Κοινοβούλιο έχει πετύχει σημαντικές τροποποιήσεις που είχε επιδιώξει με την ευρεία στήριξη των πολιτικών ομάδων, όχι μόνο για θέματα παρακολούθησεων αλλά και όσον αφορά την ενίσχυση της πανευρωπαϊκής εποπτείας για την ελευθερία του Τύπου, την προστασία των ΜΜΕ από καταχρήσεις της επιρροής των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, και την ενίσχυση των δημόσιων ΜΜΕ.

Αφού ολοκληρωθεί η τεχνική επεξεργασία του νομοσχεδίου, οι Μόνιμοι Αντιπρόσωποι των 27 κρατών-μελών θα κληθούν να εγκρίνουν τη συμφωνία κατά το δεύτερο μισό του Ιανουαρίου, ενδεχομένως

στις 17/1. Παράλληλα, η επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας (CULT) του Κοινοβουλίου αναμένεται να εγκρίνει τη συμφωνία ενδεχομένως στις 11 ή 24 Ιανουαρίου, με τη ψηφοφορία στην Ολομέλεια να αναμένεται τον Μάρτιο.

Κλειδί τα δημοσιεύματα

Το Κοινοβούλιο παρουσίασε το αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων που ανακοινώθηκε στις 15/12 ως επιτυχία, ενώ από πλευράς Συμβουλίου το μήνυμα που μεταδιδόταν ήταν ότι η συμφωνία ισορροπεί μεταξύ, από τη μια, της διασφάλισης των στόχων της αρχικής πρότασης της Κομισιόν για προστασία – μεταξύ άλλων – των πηγών των δημοσιογράφων και των ιδίων των ΜΜΕ και, από την άλλη, της διατήρησης των εθνικών αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων για θέματα ασφάλειας. Η αίσθηση που επικρατούσε μεταξύ του δεύτερου γύρου διαπραγματεύσεων (τριλόγων - μεταξύ Συμβουλίου, Κοινοβουλίου και Κομισιόν) στις 29 Νοεμβρίου και του τρίτου γύρου στις 15 Δεκεμβρίου ήταν πως οι διαφορές σε τεχνικό επίπεδο είχαν μειώσει σημαντικά τις διαφορές καθιστώντας ορατή τη συμφωνία.

Ωστόσο, η συντονισμένη καμπάνια της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων, ταυτόχρονα με τα δημοσιεύματα μεταξύ άλλων των ιστοσελίδων «Investigate Europe», «Disclose» και «Follow the Money», καθώς και άλλων ΜΜΕ στην Ε.Ε. μεταξύ τους και του «Φιλελευθέρου» έφερε στην επιφάνεια την επιδίωξη που φέρονται σύμφωνα με τα πρακτικά που διέρρευσαν να προώθησαν η Γαλλία, η Φινλανδία, η Ελλάδα, η Ιταλία, η Μάλτα, η Σουηδία και η Κύπρος.

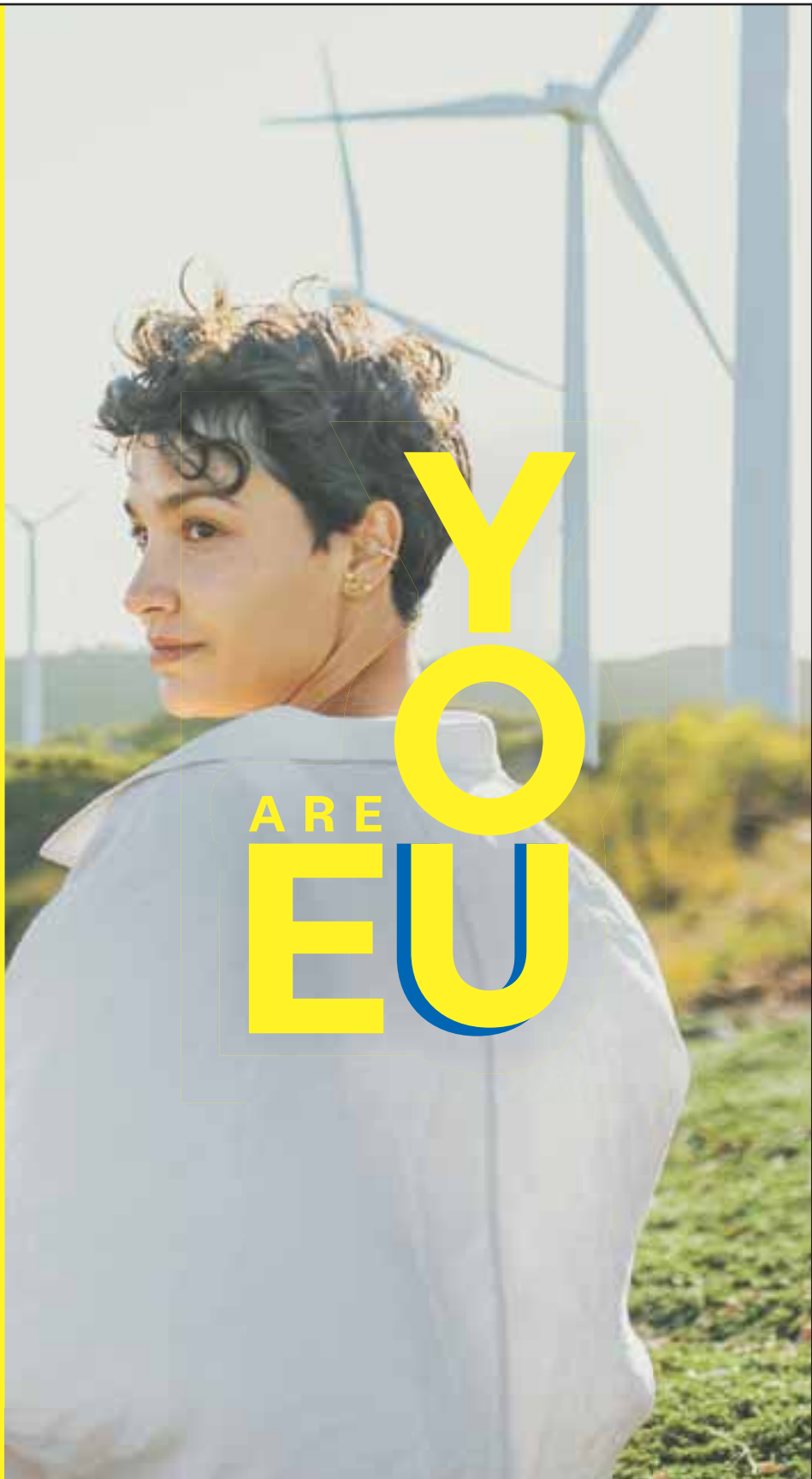
Και στο βάθος, Κύπρος

Εκπρόσωποι της κυπριακής κυβέρνησης σχολιάζοντας το θέμα στα ΜΜΕ έκαναν λόγο αρκετές φορές για παρερμηνεία μέρους της συζήτησης, σημειώνοντας μάλιστα πως ο στόχος των διεργασιών ήταν ακριβώς η βελτίωση της ελευθερίας του Τύπου. Αυτό ισχύει όσον αφορά τις διασφαλίσεις που περιλαμβάνονται στο ΕΜΕΑ, ωστόσο το πρόβλημα προέκυπτε από την εξαίρεση για λόγους εθνικής ασφάλειας, η οποία θα επιβεβαίωνε σε επίπεδο Ε.Ε. τις πρόνοιες της νομοθεσίας που εγκρίθηκε στην Κύπρο το 2020. Αν και ο νόμος παραμένει ανεργός προς το παρόν στην Κύπρο λόγω της έλλειψης υποδομών, το γεγονός παραμένει πως βάσει του προσχεδίου του ΕΜΕΑ όπως πλέον συμφωνήθηκε, η κυβέρνηση δεν θα μπορεί στο μέλλον να επικαλεστεί το κοινοτικό δίκαιο για να εγείρει λόγους εθνικής ασφάλειας για να στηρίξει τυχόν παρακολούθηση δημοσιογράφων κατ' εξαίρεση των δικλίδων ασφαλείας που περιλαμβάνονται στην εθνική και την κοινοτική νομοθεσία (δηλαδή ανάγκη για ανεξάρτητο δικαστικό διάταγμα σε περίπτωση διερεύνησης ποινικού αδικήματος που δεν συνδέεται με τη δημοσιογραφική εργασία).

Δημοκρατία, Ποικιλομορφία & Προστασία του Κλίματος.

ΕΣΥ ΕΙΣΑΙ Η ΕΥΡΩΠΗ.

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Υπάρχει η φήμη ότι στην Κύπρο υπάρχουν εταιρείες κελύφη που διευκολύνουν αυτούς που υποβοηθούν τον πόλεμο που κάνει το Κρεμλίνο, ότι διακινείται χρήμα κακόβουλων δραστηριοτήτων, όμως υπάρχουν πολλοί άνθρωποι πλέον που προσπαθούν να αλλάξουν, όχι μόνο την αντίληψη για τον ρόλο της Κύπρου, αλλά και να αλλάξουν πραγματικά τον ρόλο της Κύπρου» λέει στην «Κ» η πρέσβειρα των ΗΠΑ στην Κύπρο Τζούλι Φίσερ, κληθείσα να σχολιάσει αν η Κύπρος κατάφερε να αλλάξει την αντίληψη ότι βρίσκεται κάτω από τη ρωσική επιρροή. Σημειώνει βεβαίως ότι είναι ακόμη μακρύς ο δρόμος για να αφήσει πίσω της αυτή την κακή φήμη, όπως άλλωστε μακρύς είναι ο δρόμος για κάθε χώρα να κάνει κάτι τέτοιο. Εκφράζει ωστόσο τη χαρά της για την πολύ καλή συνεργασία που υπάρχει μεταξύ της χώρας της και της κυβέρνησης. Κληθείσα να σχολιάσει την κάθοδο του FBI και το κατά πόσο θα υπάρξουν νέα ονόματα στη λίστα των κυρώσεων, η κα Φίσερ σημειώνει πως «αν υπάρχουν εταιρείες ή πρόσωπα στην Κύπρο που συμβάλλουν στην προσπάθεια της Ρωσίας να συνεχίσει αυτό τον πόλεμο τότε θα τους κυνηγήσουμε και θα το κάνουμε σε συνεργασία με την Κυπριακή Δημοκρατία». Σε ό,τι αφορά το Κυπριακό κρατά κλειστά τα χαρτιά της, αναφέροντας όπως λέει τις ανακοινώσεις του γ.γ. των Ηνωμέ-

“

Πολλοί άνθρωποι πλέον προσπαθούν να αλλάξουν, όχι μόνο την αντίληψη για τον ρόλο της Κύπρου, αλλά και να αλλάξουν πραγματικά τον ρόλο της Κύπρου.

νων Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες. Ιδιαίτερα ενθαρρυντική είναι για τις αμερικανικές επενδύσεις στην Κύπρο, αλλά και τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την κατάργηση της βίζας.

—Υπήρχε για καιρό η αντίληψη πως η Κύπρος είναι κάτω από τη ρωσική επιρροή. Καταφέραμε να αλλάξουμε αυτή την αντίληψη μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία, τις

κυρώσεις και τις δράσεις της νέας κυβέρνησης;

—Η Κύπρος έχει να διαδραματίσει έναν πολύ σημαντικό ρόλο σε ό,τι αφορά τον πόλεμο της Ρωσίας στην Ουκρανία και τη διατλαντική συμφωνία που προνοεί ότι στεκόμαστε απέναντι από τη Ρωσία και υποστηρίζουμε την Ουκρανία. Υπάρχει η φήμη ότι στην Κύπρο υπάρχουν εταιρείες κελύφη που διευκολύνουν αυτούς που υποβοηθούν τον πόλεμο

που κάνει το Κρεμλίνο, ότι διακινείται χρήμα κακόβουλων δραστηριοτήτων, όμως υπάρχουν πολλοί άνθρωποι πλέον που προσπαθούν να αλλάξουν, όχι μόνο την αντίληψη για τον ρόλο της Κύπρου, αλλά και να αλλάξουν πραγματικά τον ρόλο της Κύπρου.

Ο προηγούμενος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας ήταν αυτός που απαγόρευσε τον ελληνορισμό ρωσικών πολεμικών πλοίων στα

λιμάνια της Κύπρου και την ίδια στιγμή συνεργάστηκε μαζί μας για να πολεμήσουμε τις παράνομες χρηματοδοτήσεις και να προχωρήσουμε ένα βήμα παρακάτω με την άρση του εμπάργκο όπλων που υπήρχε στην Κύπρο. Το γεγονός ότι βλέπουμε να συνεχίζεται αυτή η προσπάθεια σήμερα, αποδεικνύει ότι δεν ήταν απλώς μία έκλαμψη που διήρκεσε μερικούς μήνες, αλλά υπάρχει μία μακροπρόθεσμη προ-

σπάθεια. Και το λέω αυτό, γιατί όταν τον περασμένο Απρίλιο ανακοινώσαμε τη λίστα κυρώσεων που επιβλήθηκε, φυσικά πρόσωπα και εταιρείες, είναι ο Νίκος Χριστοδουλίδης και η ομάδα του που μας ξεκαθάρισαν ότι θέλουν να συνεργαστούν πλήρως μαζί μας και με τις υπόλοιπες χώρες της Δύσης, γιατί η Κύπρος θέλει να αφήσει πίσω της αυτή την κακή φήμη που την ακολουθεί εδώ και καιρό.

—Το αφήσαμε όντως πίσω μας ή είναι μακρύς ακόμα ο δρόμος;

—Είναι ένας μακρύς δρόμος για οποιαδήποτε κυβέρνηση και οποιαδήποτε χώρα. Έχουμε να κάνουμε με τη μετάβαση στον τραπεζικό τομέα, στις ελεγκτικές υπηρεσίες και κατ' επέκταση πρόκειται για μία πολύπλοκη διαδικασία που δεν αλλάζει μέσα σε μία νύχτα πουθενά και σίγουρα δεν αλλάζει ούτε στην Κύπρο. Χρειάζεται ένα μακροπρόθεσμο πλάνο και γι' αυτό τον λόγο είμαι πολύ περήφανη για την πολύ στενή συνεργασία που έχουμε και για την πολύ καλή δουλειά που γίνεται μεταξύ του υπουργείου Δικαιοσύνης, της νομικής υπηρεσίας, του FBI και της κυπριακής αστυνομίας.

—Μιλώντας για το FBI, είδαμε μία ομάδα εμπειρών τεχνοκρατών να έρχεται στην Κύπρο να βοηθήσει τις κυπριακές αρχές, μετά και τις αποκαλύψεις των Cyprus Confidential. Να αναμένουμε νέα ονόματα στη λίστα των κυρώσεων;

—Είναι κάτι για το οποίο με ρωτάνε συχνά και η απάντησή μου είναι πάντοτε η ίδια. Από τη στιγμή που το Κρεμλίνο συνεχίζει τον πόλεμο στην Ουκρανία, τότε θα συνεχίσουμε να κυνηγούμε αυτούς που υποβοηθούν, που «εφοδιάζουν» κατά κάποιον τρόπο αυτόν τον πόλεμο.

Αν λοιπόν υπάρχουν εταιρείες ή πρόσωπα στην Κύπρο που συμβάλλουν στην προσπάθεια της Ρωσίας να συνεχίσει αυτό τον πόλεμο τότε θα τους κυνηγήσουμε και θα το κάνουμε σε συνεργασία με την

“

Εκτιμούμε την πολύ δημιουργική και καινοτόμα προσέγγιση του Νίκου Χριστοδουλίδη [σ.σ. για τον ανθρωπιστικό διάδρομο].

Κυπριακή Δημοκρατία. Επειδή, ωστόσο, αναφέρατε την εν λόγω ομάδα που ήρθε στην Κύπρο, η πρόθεση είναι μία μακρόχρονη συνεργασία μεταξύ του FBI, της κυπριακής αστυνομίας, της Νομικής Υπηρεσίας του υπουργείου Δικαιοσύνης, της ΜΟΚΑΣ και άλλων υπηρεσιών. Το ερώτημα είναι τι περισσότερο μπορούμε να κάνουμε μαζί και αυτό επεξεργαζόμαστε αυτή τη στιγμή.

Ο απεσταλμένος και η πρόκληση εξεύρεσης κοινού εδάφους

—Βρισκόμαστε λίγο πριν από τον διορισμό του ειδικού απεσταλμένου των Ηνωμένων Εθνών. Θα είναι πράγματι ένας διορισμός με χρονδιάγραμμα δράσης, όπως άλλωστε ακούγεται;

—Θα ήταν προτιμότερο να περιμένουμε τις δηλώσεις του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών παρά να μπούμε σε μία διαδικασία υποθέσεων. Οι ΗΠΑ άλλωστε έχουν ήδη ζητήσει την επανέναρξη των συνομιλιών και τον διορισμό ειδικού απεσταλμένου. Όταν ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών ανακοινώσει τον διορισμό, εμείς σίγουρα θα τον χαιρετήσουμε και υποθέτω πως αυτό θα πράξουν και άλλα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Είναι πολύ σημαντικό για μας όμως, να δούμε έναν ειδικό απεσταλμένο που θα ξεκινήσει δουλειά το συντομότερο, καθώς το Κυπριακό είναι ένα άλυτο θέμα εδώ και πάρα πολύ καιρό. Και το λέω αυτό, γιατί αυτό το μικρό διάστημα που βρίσκομαι στην Κύπρο είδα ότι οι Κύπριοι, Ε/κ και Τ/κ, πραγματικά επιζητούν και ελπίζουν στην πρόοδο των συνομιλιών.

—Βεβαίως η Τουρκία και η τ/κ πλευρά διά μέσου του Ερσίν Τατάρ θέτει ως προϋπόθεση για την επανέναρξη των συνομιλιών την χωριστή κυριαρχία που οδηγεί σε δύο κράτη. Δεδομένων αυτών των απαιτήσεων, μπορούμε να ελπίζουμε για την ύπαρξη ενός κοινού εδάφους που θα οδηγήσει στην επίλυση του προβλήματος;

—Αυτή είναι σίγουρα η πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει ο ειδικός

απεσταλμένος. Να βρει δηλαδή ένα κοινό έδαφος μεταξύ των δύο πλευρών και να καταφέρει να κάνει βήματα προόδου. Δε μπορώ να πω κάτι πριν από τις δηλώσεις του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών, αλλά από

“

Η πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει ο ειδικός απεσταλμένος είναι να βρει ένα κοινό έδαφος μεταξύ των δύο πλευρών και να καταφέρει να κάνει βήματα προόδου.

την πλευρά μας περιμένουμε και ελπίζουμε για ανακοινώσεις το προσεχές διάστημα. Θα είναι κατά κάποιον τρόπο, ένα δώρο για τις γιορτές.

Ο ρόλος της Κύπρου

—Η Κυπριακή Δημοκρατία παρουσιάζεται συχνά ως σταθεροποιητικός παράγοντας στην περιοχή. Με ποιο τρόπο η συνεργασία ΗΠΑ-Κύπρου μπορεί να επεκταθεί και να γίνει εγγύηση σταθερότητας στην περιοχή;

—Η συνεργασία που έχουμε ενισχύεται ολοένα και περισσότερο τα τελευταία χρόνια και τους τελευταίους μήνες. Σε στιγμές κρίσης αλλά και ιδιαίτερα μετά τις 7 Οκτω-

Τον τελευταίο χρόνο κάναμε μία σημαντική πρόοδο γύρω από το ζήτημα κατάργησης της βίζας και υπολογίζουμε μέσα στο 2024 να υπάρξει μεγαλύτερη πρόοδος σε αυτό τον τομέα λέει στην «Κ» η κ. Τζούλι Φίσερ.

βρίου, αντιληφθήκαμε πλήρως τη σημασία αυτής της συνεργασίας. Δεν υπάρχει λοιπόν καμία αμφιβολία ότι η Κύπρος παίζει έναν ρόλο πολύ πετυχημένη πλατφόρμα οργάνωσης και συντονισμού και αυτό σίγουρα είναι κάτι απαραίτητο και πολύ διαφορετικό από την απλή οργάνωση εκκένωσης πολιτών. Τους τελευταίους μήνες, δεκάδες χώρες εργάζονταν μαζί μας στο

συντονιστικό κέντρο «Ζήνων» για να στηρίξουν τους πολίτες τους. Η πρωτοβουλία του Νίκου Χριστοδουλίδη για τη δημιουργία ενός θαλάσσιου διαδρόμου για ανθρωπιστική βοήθεια των ανθρώπων που βρίσκονται στη Γάζα είναι γιατί η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει αντιληφθεί ότι πρόκειται για ένα πολυσύνθετο πρόβλημα. Σε αυτό τον πόλεμο του Ισραήλ με τη Χαμάς, πρώτα και κύρια πρέπει να αντιληφθούμε και να αναγνωρίσουμε στο Ισραήλ το δικαίωμά του να υπερασπιστεί το κράτος του και τους πολίτες του. Σε αυτό δεν υπάρχει οποιαδήποτε αμφιβολία, ωστόσο υπάρχει παράλληλα η ηθική και

στρατηγική αναγκαιότητα ώστε το Ισραήλ να περιορίσει τις απώλειες αμάχων και να δώσει βοήθεια σε πολίτες οι οποίοι τη χρειάζονται. Με αυτό λοιπόν ως δεδομένο, πολλοί διάδρομοι και δρόμοι είναι απαραίτητοι για να λάβουν αυτή τη βοήθεια. Εμείς εκτιμούμε την πολύ δημιουργική και καινοτόμα προσέγγιση του Νίκου Χριστοδουλίδη σε αυτό το θέμα.

—Βρίσκεστε στην Κύπρο περίπου ένα χρόνο και ήταν παράλληλα μία περίοδος κατά την οποία ενισχύθηκαν αρκετά οι σχέσεις των δύο χωρών. Πώς εξελίσσεται η σχέση ΗΠΑ-Κύπρου στο προσεχές μέλλον;

—Ελπίζω αυτή η σχέση να ενισχυθεί με την πάροδο των χρόνων. Είχαμε μία πολύ καλή συνεργασία το 2023 και ήταν λίγο μετά την άφιξή μου που υπογράφηκε η συμφωνία της Εθνικής Άμυνας της Κύπρου με την Εθνική Φρουρά του New Jersey. Στην ουσία ήταν ένας χρόνος γεμάτος ευκαιρίες, κατά τον οποίο ενισχύθηκαν και οι δεσμοί μας στο εκπαιδευτικό σύστημα με την αύξηση φοιτητών από την Κύπρο στις ΗΠΑ και το αντίστροφο. Είμαι ιδιαίτερα ενθουσιασμένη με τον αριθμό των Αμερικανών φοιτητών που σπουδάζουν στην Κύπρο και σίγουρα μπορούν να αναπτυχθούν πολύ περισσότερο οι σχέσεις μας στον οικονομικό και εμπορικό τομέα.

—Να αναμένουμε και περισσότερες επενδύσεις από τις ΗΠΑ το επό-

μενο διάστημα;

—Οι αμερικανικές εταιρείες ήδη κάνουν δουλειές στην Κύπρο και υπάρχει ικανοποίηση από το επίπεδο του συντονισμού και της συνεργασίας με την κυβέρνηση. Όλο αυτό σίγουρα βοηθά την προσέλκυση νέων επενδύσεων και νέων ευκαιριών στην Κύπρο. Παρακολουθώ παράλληλα βεβαίως, πως γίνεται μία πολύ καλή δουλειά στον τομέα της τεχνολογίας, ενώ οι εξελίξεις στον τομέα της ενέργειας είναι πολύ σημαντικές και στέλνουν μηνύματα στους Αμερικανούς επενδυτές, κάτι το οποίο παρακολουθούμε στενά. Είναι πολύ σημαντικό να έχουμε «success stories», καθώς αυτό βοηθά, και πολλαπλασιάζει στη συνέχεια τις επιτυχημένες περιπτώσεις και πάνω σε αυτό θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε μαζί.

—Να αναμένουμε εξελίξεις στο θέμα της βίζας;

—Τον τελευταίο χρόνο κάναμε μία σημαντική πρόοδο γύρω από το ζήτημα κατάργησης της βίζας και υπολογίζουμε μέσα στο 2024 να υπάρξει μεγαλύτερη πρόοδος σε αυτό τον τομέα. Είναι ένας στόχος που έχουμε θέσει από κοινού οι δύο κυβερνήσεις. Να δούμε δηλαδή Κύπριους πολίτες να ταξιδεύουν στις ΗΠΑ χωρίς απαραίτητα να χρειάζεται να βγάλουν βίζα. Έχουμε δρόμο μπροστά μας ακόμα, καθώς πρόκειται για τεχνικά και νομικά θέματα που παίρνουν χρόνο, όμως δουλεύουμε πραγματικά σκληρά γι' αυτό, μαζί με την υφυπουργό παρά τω προέδρω, Ειρήνη Πιπκή.

Η επόμενη μέρα για τους καρκινοπαθείς

Τα νέα δεδομένα με το Εθνικό Ινστιτούτο Κύπρου και τα δρομολόγια μαρτυρίου για ασθενείς στην Πάφο

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

«Εγώ το μόνο που μπορώ να σας υποσχεθώ είναι πως μέχρι την τελευταία μου πνοή θα συνεχίσω να κάνω όλα αυτά που κάνω, γιατί κανένας άνθρωπος και κανένα παιδί δεν πρέπει να παλεύει μόνος». Όλοι μαζί μπορούμε» ανέφερε πρόσφατα ο Πέτρος Στυλιανού, παραλαμβάνοντας το βραβείο, LIFETIME ACHIEVEMENT, στα 22α Τράπεζα Κύπρου Man of the Year Awards 2023. Η βράβευση του κοινωνικού ακτιβιστή και πρώην καρκινοπαθή δημιουργεί συγχρόνως την απορία πού βρίσκεται σήμερα η υλοποίηση ζητημάτων συνδεδεμένων με τον πολύχρονο αγώνα του. Αυτά σε γενικές γραμμές έχουν να κάνουν με τη βελτίωση της αντιμετώπισης των καρκινοπαθών, τόσο της Πάφου, με τα γνωστά, όπως τα έζησε και ο ίδιος, καθημερινά βασανιστικά δρομολόγια προς τα ογκολογικά κέντρα άλλων επαρχιών —ακόμα και για μία απλή διαδικασία των δέκα λεπτών, όπως είναι η χορήγηση μιας ένεσης— όσο και της υπόλοιπης Κύπρου, όπου σπεύδει διανύοντας χιλιόμετρα με το ποδήλατό του.

Όπως διαφαίνεται, το 2024 θα είναι έτος εξελίξεων, καθώς την περασμένη Τετάρτη, κατά την ψηφοφορία για τον κρατικό προϋπολογισμό, εγκρίθηκε από την Ολομέλεια της Βουλής το κονδύλι των 1,2 εκατομμυρίων για την ίδρυση και λειτουργία στην Κύπρο ενός Εθνικού Ινστιτούτου Καρκίνου, ενώ όπως ανέφερε στην «Κ» ο βουλευτής του ΔΗΣΥ Πάφου και μέλος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Υγείας, Χαράλαμπος Πάζαρος, εντός του νέου έτους υλοποιείται μετά από διαβουλεύσεις με τον ΟΚΥΠΥ το αίτημα για δημιουργία Κέντρου Ημέρας (Day Care) στο Γενικό Νοσοκομείο Πάφου. «Θα αμβλύνει σε κάποιο βαθμό το πρόβλημα που χρονίζει», σημείωσε. «Λυπάμαι πραγματικά γι' αυτό που αναφέρω, αλλά η Πολιτεία ακόμη και σε αυτό το θέμα το τόσο ανθρώπινο, αντιμετωπίζει τους καρκινοπαθείς της Πάφου ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας» τόνισε. Από την πλευρά του, ο εκπρόσωπος Τύπου του ΟΚΥΠΥ, Χαράλαμπος Χαριλάου, εξήγησε ότι το Κέντρο θα παρέχει απλές αλλά και εξειδικευμένες θεραπείες, όπως είναι η χορήγηση μιας ένεσης, τονίζοντας ότι θα βοηθήσει στο να μειωθεί η ταλαιπωρία των ασθενών, που μέχρι σήμερα ταξιδεύουν εκτός Πάφου για να τύχουν μιας τέτοιας θεραπείας. Σημείωσε ότι το ποσό για τη δημιουργία του Κέντρου περιλαμβάνεται στους προϋπολογισμούς του ΟΚΥΠΥ για το 2023.

Ανέλεγκτα κέντρα

Για μονάδες που παρέχουν συγκεκριμένες ογκολογικές υπηρεσίες (Day Care), όπως αυτά που δρομολογείται στο Γενικό Νοσοκομείο Πάφου αλλά και πιο μεγάλες και με

περισσότερες υπηρεσίες, θα επιδιωχθεί να διαδραματίσει, μεταξύ άλλων, εποπτικό ρόλο το Εθνικό Ινστιτούτο Καρκίνου Κύπρου, το οποίο, εκτός από συμβουλευτικούς φορείς, θα έχει και εκτελεστική εξουσία, επιβλέποντας, διασφαλίζοντας την ποιότητα, καθορίζοντας τα κριτήρια και διενεργώντας ελέγχους, δήλωσε στην «Κ» ο γραμματέας της Ομοσπονδίας Συνδέσμων Ασθενών Κύπρου (ΟΣΑΚ) και εκτελεστικός διευθυντής της Ευρωπαϊκής Κύπρου Μάριος Χαράλαμπίδης.

Περιγράφοντας το σκηνικό που επικρατεί σήμερα σε σχέση με τις παρεχόμενες υπηρεσίες θεραπείας στους καρκινοπαθείς ανέφερε ότι πέραν από τα υφιστάμενα ογκολογικά κέντρα, όπου εντοπίζει εξαιρετικά καλό επίπεδο υπηρεσιών, λειτουργούν ανεξέλεγκτα διαγνωστικά κέντρα, τα οποία, όπως σημείωσε, μπορούν χωρίς εποπτεία και με την απουσία νομοθετικού πλαισίου, να εισάγουν μηχανήματα και να στελεχώνονται με γιατρούς οι οποίοι δεν έχουν την εξειδίκευση σε κάποιο συγκεκριμένο κομμάτι και την αντίστοιχη εμπειρία με καταγεγραμμένο αριθμό περιστατικών, όπως προνοούν τα ευρωπαϊκά κριτήρια και πρωτόκολλα. Την ίδια ώρα ένας από τους πυλώνες του Ινστιτούτου θα είναι, εκτός από τη δημιουργία ολοκληρωμένων κέντρων που να παρέχουν όλες τις υπηρεσίες, και η εννοποίηση ογκολογικών τμημάτων, όπου είναι εφικτό. Σε αυτό το σημείο εξήγησε ότι

με τη συγκέντρωση των κέντρων θα μπορέσει να υπάρξει η μέγιστη δυνατή εξειδίκευση των γιατρών, ένα θέμα, τόνισε, στο οποίο δεν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερο πρόβλημα μεγάλες χώρες του εξωτερικού, καθώς οι γιατροί τους παρακολουθούν πολλά περιστατικά και έχουν την ευχέρεια να αντλούν εμπειρία.

«Με τη δημιουργία του ανεξάρτητου Ινστιτούτου προβλέπεται η παροχή υψηλής ποιότητας ογκολογικών υπηρεσιών, η καλύτερη υπηρεσία της βοήθειας και συμβουλών από την πρώτη πρόληψη μέχρι τη θεραπεία και την ανακουφιστική φροντίδα», ανέφερε με τη σειρά του ο κ. Πάζαρος. «Στόχος είναι να καταστεί το Ινστιτούτο ως πυρήνας που θα ενώσει, θα οργανώσει, θα καθορίζει πλάνα, χρονοδιαγράμματα και δράσεις στα υφιστάμενα ογκολογικά τμήματα, έτσι ώστε να αξιοποιηθούν όλα τα ογκολογικά κέντρα της Κύπρου και η προσβασιμότητα των ασθενών σε όλες τις ογκολογικές υπηρεσίες και ειδικά σε καινοτόμες θεραπείες» τόνισε. Μετά την έγκριση του κονδυλίου ύψους 1,2 εκατομμυρίων από την Ολομέλεια της Βουλής την περασμένη Τετάρτη, απομένει εντός του 2024 η ετοιμασία του σχετικού νομοσχεδίου από το υπουργείο Υγείας, ώστε να πάει στη Βουλή για συζήτηση και ψήφιση. Όταν δημιουργηθεί το Εθνικό Ινστιτούτο Καρκίνου, η Εθνική Επιτροπή Καρκίνου, η οποία σήμερα είναι το συμβουλευτικό όργανο προς το υπουργείο

Υγείας, θα είναι και το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο.

Λεωφορεία οδώνης

Σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Υγείας, στην Πάφο καταγράφονται κατά μέσο όρο περίπου 425 νέα περιστατικά καρκίνου ετησίως, που αντιστοιχούν περίπου στο 10% του συνολικού αριθμού περιστατικών καρκίνου στην Κύπρο. Για τις θεραπείες των ασθενών, τόσο ο ΠΑΣΥΚΑΦ όσο και ο Αντικαρκινικός Σύνδεσμος Κύπρου, παρέχουν καθημερινά δωρεάν μετακίνηση με λεωφορεία, ώστε να μεταφέρονται στο Γερμανικό Ογκολογικό Κέντρο Λεμεσού και το Ογκολογικό Κέντρο της Τράπεζας Κύπρου στη Λευκωσία. Τις συνθήκες που γίνεται η μεταφορά ασθενών, περιέγραψαν στην «Κ» λειτουργοί του ΠΑΣΥΚΑΦ. Η διαδρομή του λεωφορείου ξεκινά στις 5.00 το πρωί, ενώ για όσους φτάνουν στα γραφεία του Συνδέσμου από πιο μακρινές περιοχές, όπως το διαμέρισμα Πόλεως Χρυσού ή Ακάμα, πολύ νωρίτερα. Ακολουθώντας το λεωφορείο θα κάνει στάση στην επαρχία Λεμεσού, για να αφήσει κάποια άτομα στο Γερμανικό Ογκολογικό, αλλά και να πάρει όσους ασθενείς θα πάνε στο Ογκολογικό της Τράπεζας Κύπρου και στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας μαζί με τους υπόλοιπους από την Πάφο. Η προσπάθεια είναι μέχρι τις 15.00 το απόγευμα να επιστρέψει το λεωφορείο στην Πάφο. Όσον αφορά την ταλαιπωρία, είναι

μεγάλη, τονίστηκε. Αρκετά να αναλογιστεί κανείς την ψυχολογία και τους σωματικούς πόνους κάποιου ατόμου που κάνει χημειοθεραπεία ή ραδιοθεραπεία, ταξιδεύοντας μόνος του, δύο ώρες για να φτάσει στη Λευκωσία και δύο για να επιστρέψει στην επαρχία του. Την ίδια ώρα οι συνθήκες είναι δύσκολες και για τους οδηγούς. Δεν είναι απλώς οδηγοί, είναι και συμπαραστάτες, ενώ όταν τυχαίνει κάποιο περιστατικό μέσα στο λεωφορείο, ειδοποιούν τους γιατρούς και τους νοσηλευτές του Συνδέσμου, για να τρέξουν.

«Όλο αυτό δεν είναι εύκολο ούτε για τους ίδιους τους ασθενείς, ούτε για τα δικά τους πρόσωπα», συμπλήρωσε κ. Πάζαρος. «Όσοι έχουν τη δυνατότητα να λείπουν από την εργασία τους συχνά, για να μεταφερθούν σε δημόσιους χώρους, αλλά και γιατί δε θέλουν οι οικείοι τους να περνούν όλη αυτήν την ψυχοφθόρα δοκιμασία, ζητούν συνεχώς άδεια από την εργασία τους ή κλείνουν τις επιχειρήσεις τους, προκειμένου να τους μεταφέρουν οι ίδιοι, τους περιμένουν στα κέντρα μέχρι να τελειώσουν, για να τους φέρουν πίσω στην Πάφο με ασφάλεια», πρόσθεσε.

Τρίτο Ογκολογικό στην Πάφο;

Αναφορικά με το τρίτο Ογκολογικό Κέντρο στην Πάφο, ώστε να σταματήσει η ταλαιπωρία των ασθενών, τόσο ο κ. Πάζαρος όσο και ο κ. Χαράλαμπίδης απάντησαν ότι δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα. Σύμφωνα με τον κ. Πάζαρο το οικονομικό κόστος δεν επιτρέπει τέτοιο έργο, τονίζοντας ωστόσο ότι είναι αδήριτη ανάγκη η λειτουργία ογκολογικής κλινικής στο Γενικό Νοσοκομείο Πάφου, τουλάχιστον τύπου Κέντρου Ημέρας (Day Care), ώστε για απλές θεραπείες των λίγων λεπτών, όπως η χορήγηση μιας ένεσης, να μη χρειάζεται η ταλαιπωρία των ασθενών. Με τη σειρά του, ο κ. Χαράλαμπίδης επανέλαβε το πρόβλημα του κατακεραματισμού των υπηρεσιών, τονίζοντας ότι η δημιουργία νέου ογκολογικού κέντρου, και όχι «Day Care», θα λειτουργούσε εις βάρος της εξειδίκευσης των γιατρών και κατ' επέκταση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Όπως σημείωσε, η θέση ότι ένα τρίτο ογκολογικό κέντρο δεν συνίσταται για το μέγεθος της Κύπρου, έχει διατυπωθεί τόσο από την ιατρική κοινότητα όσο και από τους οργανωμένους ασθενείς πριν από δύο χρόνια σε σύσκεψη στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Υγείας, και το θέμα, ανέφερε, μπορεί να θεωρηθεί πλέον ως λήξαν. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτό το διάστημα βρίσκεται στα σκαριά μία προσπάθεια του εθελοντή και πρώην καρκινοπαθή, Στέλιου Στυλιανού, ώστε ποδηλατώντας και συλλέγοντας χρήματα σε μεγάλες χώρες της Ευρώπης, να δημιουργηθεί ένα μικρό παράρτημα Ογκολογικού Κέντρου στην Πάφο, για χημειοθεραπείες και ακτινοθεραπείες.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Κι όποιος είπε και του χρόνου, θα εννοεί πως δε τελειώσαμε φέτος*

Το 2024 είναι εκ των πραγμάτων μια κρίσιμη χρονία. Πολιτικά μιλώντας πάντα. Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει τον πρώτο δικό της προϋπολογισμό. Και είναι η ώρα να κυβερνήσει στη βάση των δικών της θέλων, στο δικό της πρόγραμμα. Μαζί με τον προϋπολογισμό έχει περάσει και το τελευταίο περιθώριο ανοχής σε λάθη και παραλείψεις, από την πλειοψηφία των πολιτών.

Προφανώς και των πολιτικών προσώπων και κομμάτων. Και εννοώ τους πολίτες και τα κόμματα που μπορούν να είναι αντικειμενικά και να κρίνουν με ορθολογισμό. Περίοδος χάριτος, προσαρμογής, υπομονής και ανεκτικότητας μετά από δέκα μήνες δεν δικαιολογείται. Την ίδια ώρα τελειώνει και το αφήγρημα του παρατεταμένου αδιεξόδου στο Κυπριακό, που προϋπήρχε της ανόδου του προέδρου Χριστοδουλίδη. Η απόφαση για διορισμό

απεσταλμένων από τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ βάζει τα δεδομένα σε μια νέα τροχιά. Όσο μικρό και αν είναι το καλάθι, που εδώ στην Κύπρο το παρουσιάζουν μικρότερο όσοι δεν θέλουν λύση, σήμερα ο Νίκος Χριστοδουλίδης καλείται να πείσει πως όσα λέει τα εννοεί και πως η δική μας πλευρά είναι έτοιμη να προχωρήσει σε συνομιλίες.

Η χρονιά είναι κρίσιμη και για τα πολιτικά κόμματα. Η διπλή εκλογική αναμέτρηση του Ιουνίου έβαλε αφενός όλο το πολιτικό προσωπικό σε μια πρόωγη προεκλογική περίοδο, αφετέρου το αποτέλεσμα αυτόν κρίνει στρατηγικές, επιλογές και εκ των πραγμάτων και τις ηγεσίες όλων των κομμάτων. Στη δική μας παράταξη, η πρώτη αναμέτρηση μετά από δέκα χρόνια εξουσίας και η πρώτη αναμέτρηση της νέας ηγεσίας είναι εκ των πραγμάτων κομβική. Το κυρίαρχο διακύβευμα

Ο πολιτικός χρόνος δεν είναι άπειρος. Η κάθε μέρα πρέπει να αξιοποιείται. Και σε επίπεδο κομματικών διεργασιών αλλά και πολιτικού περιεχομένου.

στον δρόμο για τις εκλογές είναι να κλείσει η στρόφιγγα της εσωστρέφειας.

Το δεύτερο είναι το ισχυρό αφήγημα που να μπορεί να εφαρμοστεί και σε ευρωεκλογές και σε δημοτικές εκλογές βάζοντας κάτω το κυρίαρχο ζητούμενο: Ο Δημοκρατικός Συναγερμός να παραμείνει ο «ενήλικας στο δωμάτιο», ο σοβαρός και υπεύθυνος που παράγει πολιτική, που είναι η παράταξη με τον πλέον ευρωπαϊκό προσανατολισμό στη χώρα. Για να το πετύχουμε αυτό στις 9 Ιουνίου χρειάζεται να χαράξουμε από την πρώτη βδομάδα του Ιανουαρίου μια σαφή πορεία. Στο Κοινοβούλιο αλλά και να καθορίσουμε τον «εξάντα» σε σχέση με την κυβέρνηση.

Στο Κοινοβούλιο, στον χώρο δράσης και δημιουργίας κυρίως για τα κόμματα εκτός υπουργικού τραπέζιου, χρειάζεται να γίνουμε πιο παραγωγικοί, πιο ζωντανόι, με

ένα τέμπο που να μας δώσει πρωτοβουλία κινήσεων. Η δύναμη του κοινοβουλευτισμού είναι τερστία, για όσους ξέρουν να την αξιοποιήσουν. Εμείς, στον Δημοκρατικό Συναγερμό έχουμε παράδοση σε αυτό. Τόσο τη δεκαετία του '80 όσο και τη δεκαετία 2003-2013 τη αποδείξαμε. Μετά από μια δεκαετία διακυβέρνησης, που εκ των πραγμάτων ατονήσαμε, οφείλουμε να το θυμηθούμε ξανά. Τώρα, σε σχέση με την κυβέρνηση, χρειάζεται να βάλουμε τους δικούς μας δείκτες και το αποτύπωμα πολιτικής πίεσης. Υπάρχουν ποιοτικά ζητούμενα που θα πρέπει να τα απαιτήσουμε έγκαιρα, και να είναι και προαπαιτούμενα για τον επόμενο προϋπολογισμό. Ζητούμενα που έχουν να κάνουν με τη μεγάλη συνταγματική μεταρρύθμιση, με την ψηφιακή ανάπτυξη της χώρα, με την παιδεία και τις αλλαγές που και εκεί πρέπει να γίνουν, με την αυτονόμηση των

* Στίχος του Φοίβου Δεληγοριά

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών twitter: @dmdemetriou

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΡΔΙΚΗΣ, πρόεδρος Οικολόγων

Είμαστε ανοιχτοί για συμμετοχή στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη

Εάν ο Πρόεδρος αποδεχθεί τις βασικές θέσεις του Κινήματος, είμαστε έτοιμοι να συμμετάσχουμε

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Εάν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αποδεχθεί τις βασικές θέσεις του Κινήματος Οικολόγων, είμαστε ανοιχτοί για συμμετοχή στην κυβέρνηση», δηλώνει σε συνέντευξη του στην «Κ» ο Γιώργος Περδίκης, ένα περίπου μήνα μετά την επανεκλογή του στην ηγεσία των Οικολόγων. Για την κατάσταση στο Κίνημα, μετά τις πρόσφατες εξελίξεις, αναφέρει ότι στόχος είναι η ενότητα και η αποφυγή της διάσπασης και της διάλυσης. Χαρακτηρίζει την επιστροφή του στην ηγεσία των Οικολόγων με ποδοσφαιρικούς όρους ως «αναγκαστική αλλαγή» και επισημαίνει ότι δεν υπάρχει σκέψη να συνεχίσει ως πρόεδρος του Κινήματος και μετά που θα ολοκληρωθεί το υπόλοιπο αυτής της θητείας που αντιστοιχεί σε ένα χρόνο και λίγους μήνες. Αναφερόμενος στις ευρωεκλογές, δηλώνει ότι δεν μπορεί να πει με βεβαιότητα ότι θα παραμείνει η θέση για αυτόνομη κάθοδο.

–Επιστρέψατε στην ηγεσία των Οικολόγων. Ποια κατάσταση συναντήσατε στο κόμμα;

–Δύσκολη αλλά διαχειρίσιμη. Στόχος είναι η ενότητα, η συνοχή και η πολιτική ανεξαρτησία του Κινήματος και μάλιστα σε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Έχουμε τις εκλογές Ιουνίου και την εκλογή για τα σώματα του Κινήματος το 2025. –Τι εννοείτε πολιτική ανεξαρτησία του Κινήματος;

–Να ξανακερδίσει το Κίνημα την εικόνα στην κοινωνία, ότι είναι ανεξάρτητο από επιρροές από άλλα κόμματα ή από απόψεις που δεν είναι αποτέλεσμα εσωτερικής ζύμωσης και αποφάσεων στη βάση των κανόνων και του καταστατικού του Κινήματος.

–Έδειξαν οι Οικολόγοι να μην είναι ανεξάρτητοι από άλλα κόμματα;

–Αυτή η εντύπωση δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια. –Ότι το Κίνημα ακολουθεί το ΑΚΕΛ;

–Ναι, αυτή η εικόνα δημιουργήθηκε σε ένα μέρος της κοινωνίας. –Και να ανεξαρτητοποιηθεί το Κίνημα από απόψεις, λέτε, που δεν εδράζονται στις θέσεις του κόμματος. Αυτό έχει να κάνει κυρίως με τη στάση που τηρούσε η κα Ατταλίδου;

–Ήταν μια κλασική τέτοια περίπτωση που θεωρούσε ότι δεν δεσμευόταν από τις συλλογικές αποφάσεις του Κινήματος.

–Θεωρείτε ότι ήταν θετικό που αποχώρησε από το Κίνημα η κα Ατταλίδου;

–Δεν είναι θετικό, όταν κάνεις

Στο χέρι του προέδρου Χριστοδουλίδη η συμμετοχή των Οικολόγων στην κυβέρνησή του.

Δεν μπορώ να πω μετά βεβαιότητας ότι θα παραμείνουμε στη θέση για αυτόνομη κάθοδο στις ευρωεκλογές.

μια βουλευτριά. Σίγουρα είναι αρνητική εξέλιξη. Θα προσπαθήσουμε αυτή την αρνητική εξέλιξη να τη μετατρέψουμε, αν είναι δυνατό, σε κάτι θετικό.

–Πώς μπορεί να γίνει αυτό;

–Ξεκινώ από τη διαπίστωση ότι δεν ήταν απλώς αποχώρηση, διότι μετατράπηκε σε ηγέτιδα ενός άλλου κόμματος. Αυτό μπορεί να λειτουργήσει ενωτικά για το Κίνημα Οικολόγων.

–Αποχώρησε από τους Οικολόγους, κράτησε τη βουλευτική έδρα και εντάχθηκε σε άλλο κόμμα. Αυτό πώς το χαρακτηρίζετε πολιτικά;

–Προσωπικά δεν θα το έκανα ποτέ. Είναι έξω από τη δική μου πολιτική ηθική. Έχει λάβει λιγότερους σταυρούς προτίμησης –όχι

ψήφους– από αυτούς που αντιστοιχούν στην κοινοβουλευτική έδρα. Δεν νομιμοποιείται ηθικά να θεωρεί ότι η έδρα είναι δική της. Αντικειμενικά ομιλούντες, εξελήγη στη δεύτερη κατανομή από τις ψήφους των Οικολόγων άλλων επαρχιών που ενδεχομένως να μην είχαν καμία σχέση με την υποψηφιότητά της. Αλλά, επαναλαμβάνω, αυτό είναι θέμα προσωπικής πολιτικής ηθικής. Θεωρώ ότι όλα αυτά λαμβάνονται υπόψη και βοηθούν στην ενότητα του κινήματος

–Υπάρχει κίνδυνος να την ακολουθήσουν και άλλα άτομα από τους Οικολόγους, κυρίως από τη νεολαία;

–Μέχρι στιγμής δεν φαίνεται αυτός ο κίνδυνος να είναι υπαρκτός, όμως, κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει τίποτα. Προς το παρόν καταγράφεται ροή εγγραφής νέων μελών στο Κίνημα.

–Το Volt είναι απειλή για τους Οικολόγους;

–Το Volt-Cyprus για εμένα είναι ένα ακόμη πολιτικό κίνημα. Απομένει να δούμε το μέλλον του. Η ιστορία κομμάτων που εμφανίστηκαν τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο είναι εκεί και ο καθένας μπορεί να βγάλει τα συμπεράσματά του. Δεν είναι εύκολο πράγμα η επιβίωση ενός πολιτικού κόμματος στην κυπριακή πολιτική σκηνή. Είναι δεκάδες τα κόμματα που εμφανίστηκαν τα τελευταία 30 χρόνια, αλλά δεν άντεξαν στον χρόνο.

–Με ποια κόμματα είναι πιο κοντά οι Οικολόγοι; Φαινόταν πάντως να είναι πιο κοντά πολιτικά με το ΑΚΕΛ.

–Αυτή είναι μια φωτογραφία της πολιτικής στιγμής, διότι είμαστε και τα δύο κόμματα στην αντιπολίτευση. Τα τρία κόμματα του Κέντρου είναι επίσημα στην συμπολίτευση, τα δύο κόμματα της Δεξιάς, ΔΗΣΥ και ΕΛΑΜ, είναι ανεπίσημα στη συμπολίτευση, άρα εξ αντικείμενου όταν είσαι στην αντιπολίτευση είναι φυσικό να δίδεται η εντύπωση ότι είσαι πιο κοντά με το άλλο κόμμα της αντιπολίτευσης που στην προκειμένη είναι το

Δεν ήταν απλώς αποχώρηση της κ. Ατταλίδου από τους Οικολόγους, διότι μετά έγινε ηγέτιδα άλλου κόμματος, γεγονός που μπορεί να λειτουργήσει ενωτικά για το Κίνημά μας, δηλώνει στην «Κ» ο Γιώργος Περδίκης.

ΑΚΕΛ. Το ίδιο ισχύει και για το ΑΚΕΛ που αρκετές φορές φαίνεται να ταυτίζεται με θέσεις των Οικολόγων.

–Με την αλλαγή ηγεσίας στο Κίνημα Οικολόγων, θα μπορούσε να ανοίξει συζήτηση για το ενδεχόμενο ένταξής σας στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη; Νοούμενου φυσικά ότι το θέλει και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. Αν, όμως, είναι κάτι που σας ενδιαφέρει, μπορείτε να το θέσετε εσείς στον πρόεδρο και να συζητηθεί.

–Δεν είναι κλειστό το κεφάλαιο συνεργασίας με την παρούσα κυβέρνηση. Είναι στο χέρι του προέδρου Χριστοδουλίδη η συμμετοχή των Οικολόγων στην κυβέρνηση του. Εάν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αποδεχθεί τις βασικές θέσεις του Κινήματος Οικολόγων –Συνεργασία Πολιτών, είμαστε ανοιχτοί για συμμετοχή στην κυβέρνηση. Αυτό σημαίνει ότι θα αλλάξει χαρακτήρα η κυβέρνηση. Δηλαδή, αν ανοίξουν την πόρτα της πράσινης μετάβασης, της προστασίας του περιβάλλοντος, της προστασίας των δικαιωμάτων κοινωνικών ομάδων που καταπιέζονται και της προστασίας των δικαιωμάτων ομάδων εργαζομένων που αδικούνται, αν πραγματικά υιοθετήσουν βασικές θέσεις και προτάσεις του Κινήματος, τότε εμείς είμαστε έτοιμοι να αναλάβουμε την ευθύνη να συνεργαστούμε με την κυβέρνηση. Αλλά αυτή η συζήτηση θα γίνει, αν μας δει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, διότι επανειλημμένα έχω ζητήσει να τον δω και αυτό μέχρι στιγμής δεν κατέστη εφικτό. –Το συζητήσατε εσωτερικά αυτό το θέμα;

–Βεβαίως. Αυτή είναι πάγια θέση των Οικολόγων, ότι σε κυβέρνηση που υιοθετεί το πολιτικό μας πρόγραμμα, είμαστε διατεθειμένοι να συμμετάσχουμε και να αναλάβουμε την ευθύνη υλοποίησης του δικού μας προγράμματος.

–Με συμμετοχή στο κυβερνητικό σχήμα, σε υπουργεία, επιτροπάτα κτλ.;

–Μάλιστα. Όπως ξαναέγινε.

–Καταμφίσησατε πάντως τον πρώτο προϋπολογισμό της κυβέρνησης.

–Δεν είναι όμως από δογματισμό που το κάναμε, και δεν ήταν χωρίς προβληματισμό. Ήταν μια κατά πλειοψηφία απόφαση που περιλαμβάνει πρόνοια ότι από τον Μάρτιο 2024 μετά το Συνεδριό μας θα πάμε εμείς στην κυβέρνηση και θα της κάνουμε εισηγήσεις για τον προϋπολογισμό του 2025 με στόχο να υπερψηφίσουμε τον επόμενο προϋπολογισμό. Αυτό που πέρασε σε μέρος της κοινής γνώμης ότι οι Οικολόγοι πάντα καταψηφίζουν δεν είναι αλήθεια και είναι στο χέρι της κυβέρνησης να το αλλάξει.

–Πώς σας φαίνεται μέχρι στιγμής η κυβέρνηση;

–Αν κάτι δεν μ' αρέσει σε αυτή την κυβέρνηση είναι ότι έδωσε περισσότερη έμφαση στην εικόνα και την επικοινωνία απ' όσο θα έπρεπε. Αυτό ισχύει όμως και για την αντιπολίτευση. –Στις δημοτικές εκλογές τι θα κάνετε στη Λευκωσία; Θα συνεργαστείτε με το ΑΚΕΛ;

–Το μόνο κόμμα που σε επαρχιακό επίπεδο μας πλησίασε και ανταλλάξε μαζί μας απόψεις και κάποια ονόματα είναι το ΑΚΕΛ. Δεν έχουμε καταλήξει όμως κάπου.

–Θα υπάρξει μεταξύ σας συνεργασία;

–Δεν είμαι σε θέση να απαντήσω.

–Είναι υπαρκτό και το σενάριο να στηρίξετε Νίκο Τอร์ναρίτη;

–Δεν μπορώ να απαντήσω. Οι αποφάσεις λαμβάνονται σε επίπεδο επαρχιακής συνέλευσης.

–Για τις ευρωεκλογές υπάρχει απόφαση για αυτόνομη κάθοδο. Παραμένει ή μπορεί να αλλάξει;

–Αυτή η απόφαση λήφθηκε πριν από τις εξελίξεις στο Κίνημα. Προσπαθούμε να στήσουμε ένα αξιόλογο ψηφοδέλτιο που θα έχει σοβαρές ελπίδες επιτυχίας για εκλογή ευρωβουλευτή. Δεν μπορώ να πω μετά βεβαιότητας ότι θα παραμείνουμε στη θέση για αυτόνομη κάθοδο. Και με τον όρο αυτόνομη εννοούμε ότι δεν θα συνεργαστούμε με άλλο κόμμα. Υπάρχουν πολιτικές κινήσεις με τις οποίες είμαστε σε επαφή και υπάρχει πιθανότητα συνεργασίας.

–Μπορείτε να μας φέρετε κάποιο παράδειγμα;

–Με το Κίνημα Αιχμή που είναι ο Δημήτρης Παπαδάκης είμαστε σε επαφή και με το Γασσεμί που είναι ο Σενέρ Λεβέντ. Ο Σενέρ επί του παρόντος δεν θέλει να είναι υποψήφιος στις ευρωεκλογές. Σίγουρα στο ψηφοδέλτιό μας θα υπάρχει άτομο από την τουρκοκυπριακή κοινότητα και είμαστε σε επαφή και με άλλες προσωπικότητες. Στόχος μας επίσης είναι η ίση συμμετοχή των φύλων.

–Ο κ. Θεοπέμπτου θα είναι στο ψηφοδέλτιο;

–Θα του το προτείνουμε και ως ηγεσία θέλουμε να είναι.

Προσπαθούμε να αποφύγουμε τη διάσπαση και τη διάλυση

–Τον Φεβρουάριο είναι το Πολιτικό Συνεδριό του Κινήματος. Είναι στόχος να ξεκαθαρίσει η θέση σας στο Κυπριακό με αναφορά στη ΔΔΟ που αποτελεί τη βάση λύσης σύμφωνα με τα ψηφίσματα του Σ.Α. ΟΗΕ;

–Καθηκόντως –και το τονίζω– είμαι υποχρεωμένος να υπερασπιστώ τη θέση του Κινήματος στο Κυπριακό και να πω ότι είναι ξεκάθαρη. Περιγράφει αναλυτικά την ουσία της λύσης του Κυπριακού. Αυτό που δεν κάνει είναι να υιοθετήσει το κεκτημένο των διαπραγματεύσεων. Και εδώ προκύπτει ζήτημα διότι υπάρχει μια σχολή σκέψης στο Κίνημα που πιστεύει ότι το κεκτημένο των διαπραγματεύσεων δεν οδηγεί προς την κατεύθυνση της λύσης που περιγράφεται στην αναλυτική μας θέση και υπάρχει και μια σχολή σκέψης, που ομολογώ ότι ενισχύθηκε τελευταία, που θεωρεί ότι το κεκτημένο των διαπραγματεύσεων μέχρι σήμερα υπό κάποιες προϋποθέσεις μπορεί να οδηγήσει σε αυτό που περιγράφεται στη θέση του Κινήματος. –Εσείς σε ποια σχολή σκέψης ανήκετε;

–Καθήκον μου είναι να γεφυρώσω τις διαφορετικές απόψεις και

όχι να πάρω θέση. Να κάνω τη σύνθεση για να βγει μια ενωτική θέση. Μετά θα έχω θέση ως πρόεδρος του Κινήματος.

–Στο κεκτημένο των διαπραγματεύσεων είναι και η βάση λύσης άρα χρειάζεται μια σαφής τοποθέτηση σε αυτό το θέμα.

–Και η βάση λύσης και τα ψηφίσματα του Σ.Α. αλλά και της Γ.Σ. του ΟΗΕ και οι συμφωνίες υψηλού επιπέδου και οι συγκλίσεις των συννομιλιών και το ευρωπαϊκό κεκτημένο και οι αρχές ίδρυσης της Ε.Ε. και το πλαίσιο Γκουτέρες.

–Αρα τα αποδέχεστε;

–Δεν είναι θέμα αν τα αποδέχεται ή όχι, αλλά είναι μια σειρά από πραγματικότητες που πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη. –Στο Πολιτικό Συνεδριό θα γίνει συγκεκριμένη τοποθέτηση για

Δεν υπάρχει σκέψη να συνεχίσω ως πρόεδρος του Κινήματος και να ξαναρχίσω πολιτική καριέρα, λέει ο Γιώργος Περδίκης.

όλα αυτά;

–Δεν μπορώ να προβλέψω την κατάληξη μιας διαδικασίας που βρίσκεται σε εξέλιξη.

–Ο δικός σας στόχος ποιος είναι;

–Ο στόχος μου παραμένει, όπως ήταν και το 2019, να υπάρξει μια τοποθέτηση που να ενώνει και να μη διχάζει, διότι σε μικρά κόμματα η λέξη διάσπαση με τη λέξη διάλυση έχουν διαφορά μόνο μία συλλαβή. Άρα η διάσπαση μπορεί να φέρει το Κίνημα πολύ κοντά σε διάλυση

και αυτό είναι ό,τι χειρότερο.

–Δηλαδή ο τρόπος αποτύπωσης της θέσης του Κινήματος στο Κυπριακό μπορεί να οδηγήσει σε διάσπαση και κατ' επέκταση σε διάλυση;

–Είναι ένας κίνδυνος που δεν θέλω να δοκιμάσουμε. Καλύτερα να τον αποφύγουμε.

–Αυτή τη στιγμή το Κίνημα βρίσκεται σε αυτό το σημείο;

–Τώρα προσπαθούμε να αποφύγουμε τη διάσπαση και τη διά-

λυση. Κάποιοι έλεγαν πρώτα να διασπαστούμε και μετά να ενωθούμε. Διαφωνώ με αυτή την προσέγγιση.

–Οι σχέσεις μεταξύ στελεχών πώς είναι;

–Δύσκολες, πολύ δύσκολες. Αλλά νομίζω βελτιώνονται.

–Είναι πολιτικές οι διαφορές ή και προσωπικές;

–Είναι ένα μίγμα θεμάτων. Κάποια έχουν να κάνουν με πολιτικά ζητήματα, κάποια με τη χημεία μεταξύ των ανθρώπων, άλλα έχουν να κάνουν με φιλοδοξίες π.χ. γιατί να πάρει τη θέση εκείνο το άτομο και όχι εγώ. Γι' αυτό χρειάζεται διαχείριση για να μη βαθύνει το ρήγμα. Διότι φτάσαμε σε ρήξη όταν βρεθήκαμε στο σημείο να παραιτηθεί ο πρόεδρος του Κινήματος και να αποχωρήσει από το Κίνημα μία βουλευτριά.

–Εγιναν δηλώσεις ότι η εκλογή σας ξανά στην ηγεσία του Κινήματος δεν δημιουργεί και την καλύτερη εικόνα.

–Συμφωνώ κι εγώ, αν με ρωτάς για την προσωπική μου άνεση και καλή ποιότητα ζωής. Αλλά ήταν μια αναγκαστική εξέλιξη. Όπως λέμε στο ποδόσφαιρο έγινε «αναγ-

καστική αλλαγή».

–Θα παραμείνετε μόνο για το υπόλοιπο της θητείας ή υπάρχει σκέψη να επαναδιεκδικήσετε;

–Δεν υπάρχει σκέψη να συνεχίσω ως πρόεδρος του Κινήματος και να ξαναρχίσω πολιτική καριέρα. Στόχος μου σε αυτό τον ένα χρόνο και λίγους μήνες να μπορέσουμε να ολοκληρώσουμε την προσπάθειά μας και ακολουθώντας να αναλάβει νέα ηγεσία. Υπάρχει μια λίστα με πράγματα που πρέπει να γίνουν. –Κι αν δεν υλοποιηθούν;

–Δεν θέλω να το σκεφτώ καν. Προτιμώ να επικεντρωθώ στην προσπάθεια υλοποίησης του στόχου.

–Ποιο είναι το κορυφαίο ζήτημα αυτής της λίστας;

–Ο Ακάμας. Δεν μου αρέσει το Κίνημα Οικολόγων να είναι δεύτερος ή τρίτος παίκτης στο θέμα του Ακάμα. Θέλω να είναι πρωταγωνιστής σε αυτό το θέμα, γι' αυτό αρχίσαμε μια καμπάνια σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μιλήσαμε στους «πράσινους» ευρωβουλευτές, ενδεχομένως τον Φεβρουάριο να έχω συνάντηση και με τον Ευρωπαίο Επίτροπο Περιβάλλοντος. Άρα βγαίνουμε μπροστά στο θέμα του Ακάμα.

της διπλανής πόρτας

Στην Κύπρο γίνεται πολύτιμη έρευνα

Ο δρ Χριστόφορος Οδιάτης και η ομάδα του αναζητούν τη θεραπεία γύρω από μια διαδεδομένη νεφροπάθεια στον πληθυσμό της χώρας

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Το ευρύ κοινό στην Κύπρο ίσως να μην γνωρίζει πόσο σημαντικό έργο παράγει η επιστημονική μας κοινότητα γύρω από την πρόληψη, τη διάγνωση αλλά και τη θεραπεία ασθενειών, επισημαίνει ο μοριακός βιολόγος και ερευνητής στο Κέντρο Αριστείας της Βιοτράπεζας του Πανεπιστημίου Κύπρου, δρ Χριστόφορος Οδιάτης. «Επιθυμία μας είναι να διαδοθεί ότι γίνονται τέτοιες έρευνες, καθώς για το συλλογικό καλό χρειαζόμαστε βοήθεια και συμμετοχή από το κοινό». Συναντήσαμε τον νεαρό επιστήμονα στο εργαστήριό του στο Σιακόλειο Εκπαιδευτικό Κέντρο Κλινικής Ιατρικής στην Αγλαντζιά. Ο δρ Οδιάτης μελετάει συνεχώς ποντίκια, προσπαθώντας να αποκρυπτογραφήσει

«Επιθυμία μας είναι να διαδοθεί ότι γίνονται τέτοιες έρευνες, καθώς για το συλλογικό καλό χρειαζόμαστε βοήθεια και συμμετοχή από το κοινό».

τα αίτια, τη συμπτωματολογία και κυρίως τη θεραπεία μιας ιδιαιτέρως διαδεδομένης ανάμεσα στον πληθυσμό της Κύπρου, πάθησης των νεφρών. «Η κοινότητα ανάμεσα στον ντόπιο πληθυσμό νεφροπάθεια που μελετά η ομάδα μας είναι κληρονομική. Στην ιατρική γλώσσα σχετίζεται με το λεγόμενο σύνδρομο του Alport και τη νόσο της λεπτής βασικής μεμβράνης. Είναι μια τυπική νεφροπάθεια στην Κύπρο, με υψηλό ποσοστό ασθενών που μπο-

Όσοι περισσότεροι εθελοντές έρθουν στο Κέντρο, τόσο υγιείς όσο και ασθενείς, τόσο το καλύτερο, γιατί θα βοηθήσει τόσο εμάς όσο και τους ασθενείς. Εννοείται πως το βιολογικό υλικό των εθελοντών που παραχωρείται για ιατρικά δεδομένα φυλάσσεται με απόλυτη εξεμύθεια, ασφάλεια και αξιοπιστία, λέει ο δρ Χριστόφορος Οδιάτης.

ρεί να οδηγήσει σε χρόνια νεφρική ανεπάρκεια» αναφέρει ο ερευνητής, σημειώνοντας πως συνήδη συμπτώματα της νόσου είναι η αιματοουρία, η πρωτεϊνουρία και το ανέμβασμα βιοχημικών δεικτών του αίματος.

Σχετικά με τη χρήση ποντικών, ο δρ Οδιάτης μάς τονίζει ότι τόσο η χρήση όσο και η συντήρηση των ζώων γίνεται με βάση τους ενδειγμένους κανονισμούς της Ε.Ε. ώστε να μην γίνονται υπερβολές.

«Ακόμη κάτι που πρέπει να πούμε είναι ότι γενικώς η ερευνητική κοινότητα προσπαθεί να περιορίσει τον αριθμό των ζώων που χρησιμοποιούνται στην έρευνα. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, εδώ και μερικά χρόνια προωθούνται νέες ερευνητικές μέθοδοι που βασίζονται σε τρισδιάστατες δομές που αποτελούνται από κύτταρα. Αυτός είναι στόχος και για τη δική μας ομάδα στη Βιοτράπεζα. Προσπαθούμε να περιορίσουμε τον

αριθμό των ζώων όσο το δυνατόν περισσότερο».

Έχουμε αποτελέσματα

Μέσω της σχολαστικής μελέτης της συγκεκριμένης ασθένειας η ερευνητική ομάδα προσπαθεί να καταλήξει στη θεραπεία. «Έχουμε ήδη εντοπίσει ότι τα αποτελέσματα είναι ενθαρρυντικά για συγκεκριμένο φάρμακο», φανερώνει ο δρ Οδιάτης. Με την ευκαιρία που μας δίνεται, τονίζει ο μοριακός βιολόγος, θέλουμε

να καλέσουμε τον κόσμο να έρθει εθελοντικά να παραχωρήσει το βιολογικό του υλικό, για τον απώτερο στόχο που έχει η Βιοτράπεζα του Πανεπιστημίου Κύπρου, που δεν είναι άλλος από την καλύτερη διάγνωση, πρόγνωση και φυσικά θεραπεία της συγκεκριμένης ασθένειας. «Όσοι περισσότεροι εθελοντές έρθουν στο Κέντρο, τόσο υγιείς όσο και ασθενείς, τόσο το καλύτερο, γιατί θα βοηθήσει τόσο εμάς όσο και τους ασθενείς. Εννοείται πως

το βιολογικό υλικό των εθελοντών, που παραχωρείται για ιατρικά δεδομένα, φυλάσσεται με απόλυτη εξεμύθεια, ασφάλεια και αξιοπιστία». Να ενημερώσουμε στο μεταξύ, προσθέτει ο δρ Οδιάτης, για ένα σημαντικό Διεθνές Συνέδριο που θα γίνει στη Λευκωσία τον Μάρτιο του 2024, όπου η συμμετοχή ασθενών θα αποδειχθεί καθοριστική. «Πρόκειται για το Διεθνές Συνέδριο Alport, το οποίο κάθε χρόνο γίνεται σε άλλη χώρα. Φέτος για πρώτη φορά θα πραγματοποιηθεί στην Κύπρο και θα γίνει τον Μάρτιο στο Royal Hall στη Λευκωσία. Μας ενδιαφέρει πολύ η συμμετοχή των ασθενών, οι οποίοι θα έχουν μοναδική ευκαιρία να ανταλλάξουν απόψεις και να υποβάλλουν ερωτήσεις σε γιατρούς». Κλείνοντας, ο δρ Οδιάτης λέει πως υπάρχουν πολλά εργαστήρια στην Κύπρο που

Το βιολογικό υλικό των εθελοντών που παραχωρείται για ιατρικά δεδομένα, φυλάσσεται με απόλυτη εξεμύθεια, ασφάλεια και αξιοπιστία».

πραγματοποιούν πολύτιμη έρευνα, όχι μόνο για τα νεφρά αλλά και για άλλες παθήσεις όπως ο καρκίνος και οι νευρολογικές διαταραχές. «Αυτό που εμείς ως Κέντρο θέλουμε κυρίως να επικοινωνήσουμε, μέσω ευκαιριών όπως την παρούσα, είναι την προώθηση του εθελοντισμού για παραχώρηση βιολογικού υλικού. Όσοι περισσότεροι συμπολίτες μας μας προσεγγίσουν, τόσο περισσότερο θα βοηθηθεί και θα αναπτυχθεί η έρευνα γύρω από τις θεραπείες».

Συμφωνική Ορχήστρα
Νέων Κύπρου

ΥΠΕΡΦΑΝΟΣ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΣΟΥ

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«**Με τον Μάριο** Καρογιάν είμαστε φίλοι. Μου άνοιξε την πόρτα του και με εμπιστεύτηκε, όταν εγώ ακόμη ήμουν φοιτητής και εκείνος πρόεδρος της Βουλής. Χαριτολογώντας το λέω και στον ίδιο ότι όταν πηγαίνω στο γραφείο του είναι ένα είδος ψυχοθεραπείας, διότι υπάρχει η άνεση και η ελευθερία να μιλήσουμε ανοιχτά και χωρίς περιορισμούς για όσα σκεφτόμαστε» δήλωσε σε συνέντευξή του στην «Κ» ο αντιπρόεδρος της ΔΗΠΑ Μαρίνος Κλεάνθους. Εξηγεί ότι με δεδομένο ότι είχε προηγηθεί ένας γόνιμος και παραγωγικός διάλογος με τον ΔΗΣΥ σε σχέση με τις υποψηφιότητες της Λευκωσίας, υπήρχαν δυσκολίες να γίνει αποδεκτή η πρόταση πρώταση του ΑΚΕΛ, να είναι ο ίδιος υποψήφιος. Προσθέτει ότι «το να συμμετέχεις σε ένα κόμμα σημαίνει να λειτουργείς ομαδικά και συλλογικά και οι όποιες αποφάσεις να λαμβάνονται μέσα από τις διαδικασίες του κόμματος».

–**Ποιος είναι ο στόχος της ΔΗΠΑ στις δημοτικές εκλογές;**
–Είναι η πρώτη φορά που η ΔΗΠΑ κατέρχεται σε δημοτικές εκλογές.

“

Σε πείσμα των δημοσκοπήσεων θεωρώ ότι αν δουλέψουμε σωστά και παρουσιάσουμε ένα δυνατό ψηφοδέλτιο, οι συγκυρίες βοηθούν για εξασφάλιση μία θέσης στο Ευρωκοινοβούλιο.

Είναι μεγάλη πρόκληση, αν αναλογιστεί κανείς τις θέσεις και τις υποψηφιότητες που πρέπει να καλυφθούν. Στόχος μας είναι να υπάρχει παρουσία του κόμματος σε όσο το δυνατόν περισσότερους δήμους και να στηρίζουμε υποψήφιους που να είναι κοντά στις απαιτήσεις των τοπικών κοινωνιών.

–**Νιώθετε πιο κοντά στον ΔΗΣΥ γι' αυτό προχωρήσατε και σε μία ευρύτερη συνεργασία;**

–Είμαστε ένα κεντρώο κόμμα και αυτό μας δίνει τη δυνατότητα να συζητούμε και με τη Δεξιά και την Αριστερά. Γι' αυτό και είχαμε θέσει ως στόχο να μην κάνουμε οριζόντια συνεργασία με κανένα κόμμα. Οι διαπραγματεύσεις και η πορεία των συζητήσεων έφεραν σήμερα τη ΔΗΠΑ να έχει συνεργασία με τον ΔΗΣΥ, αλλά να έχει και συνεργασία σε αρκετούς δήμους με το ΑΚΕΛ. Εγώ θα έλεγα ότι τα δεδομένα της κάθε περιοχής οδήγησαν στις αποφάσεις που λήφθηκαν. Οι επιλογές ήταν θέμα προσώπων και εις βάθος διαλόγου.

–**Η επιλογή Νίκου Τορναρίτη για τον Δήμο Λευκωσίας πιστώνεται στον Μάριο Καρογιάν, ο οποίος προηγουμένως απέρριψε τη δική σας υποψηφιότητα, που θα στήριζε και το ΑΚΕΛ. Πώς το δεχτήκατε;**

–Σε ό,τι αφορά το άτομο μου ήταν πολύ τιμητικό να έρχεται ένα μεγάλο και ιστορικό κόμμα με βαθιά παράδοση στα τις τοπικές αυτοδιοικήσεις να με προτείνει ως υποψήφιο για τη δημαρχία της πρωτεύουσας. Από εκεί και πέρα αντιλαμβανόμαστε ότι

από τη στιγμή που είμαι ιδρυτικό μέλος και συμμετέχω σε ένα κόμμα, δεν ήταν θέμα του Μαρίνου αλλά συλλογικών αποφάσεων. Με δεδομένο ότι είχε προηγηθεί ένας γόνιμος και παραγωγικός διάλογος με τον ΔΗΣΥ σε σχέση με τις υποψηφιότητες της Λευκωσίας, υπήρχαν δυσκολίες να γίνει αποδεκτή η πρόταση πρώταση του ΑΚΕΛ. Γι' αυτό ως ΔΗΠΑ αποφασίσαμε να στηρίξουμε τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ.

–**Σας άφησε πικρία η στάση της ηγεσίας του κόμματός σας;**

–Όχι, καμία. Άλλωστε, έμαθα πάντοτε να βλέπω το δάσος και όχι το δέντρο. Το να συμμετέχεις σε ένα κόμμα σημαίνει να λειτουργείς ομαδικά και συλλογικά και οι όποιες αποφάσεις να λαμβάνονται μέσα από τις διαδικασίες του κόμματος. Ήταν μία συλλογική απόφαση της ΔΗΠΑ και όχι του Μάριου Καρογιάν.

–**Είχατε συζητήσει το όνομα του Νίκου Τορναρίτη στα συλλογικά όργανα της ΔΗΠΑ;**

–Συζητήσαμε για το προφίλ που θα πρέπει να έχει ο δήμαρχος Λευκωσίας και βάλαμε κάποιες προϋποθέσεις. Θέσαμε τους προβληματισμούς μας στον ΔΗΣΥ, ο οποίος έλαβε τις δικές του αποφάσεις. Εμείς είχαμε ξεκαθαρίσει από την αρχή ότι θα στηρίζαμε τον υποψήφιο που θα μας υποδείκνυε.

–**Θα στηρίζατε ενδεχόμενη υποψηφιότητα του Ανδρέα Κωνσταντίνου;**

–Εάν ικανοποιούσε τις προϋπο-

ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ, αντιπρόεδρος ΔΗΠΑ

Ο Τορναρίτης πληροί τα κριτήρια για δήμαρχος Λευκωσίας

*Δεν αποκλείω να είμαι υποψήφιος στις ευρωεκλογές.
Η απόφαση θα παρθεί συλλογικά*

Με τον Μάριο Καρογιάν κτίσαμε μία πολύ καλή σχέση αμοιβαίας φιλίας και εμπιστοσύνης. Το καλύτερο σε αυτή τη σχέση είναι ότι μου δίνει την ελευθερία να διαφωνήσω. Ακόμη και να συγκρουστώ μαζί του.

θέσεις που είχαμε θέσει και τον πρότεινε ο ΔΗΣΥ εννοείται πως θα τον ψηφίζαμε. Όπως ανέφερα, είχαμε αποφασίσει να στηρίζουμε τον υποψήφιο που θα προτείνει ο ΔΗΣΥ στο πλαίσιο της ευρύτερης συνεργασίας μας στη Λευκωσία. Σε ό,τι με αφορά, ο Ανδρέας είναι ένα άτομο που εκτιμώ, συνεργάζομαι μαζί του από το 2016, και θεωρώ ότι από όπου και αν είναι έχει πολλά να προσφέρει.

–**Εσείς πιστεύετε ότι ο Νίκος Τορναρίτης πληροί τα κριτήρια για δήμαρχος Λευκωσίας;**

–Ναι. Ο Νίκος Τορναρίτης έχει σημαντική εμπειρία και γνώσεις. Διατηρεί επαφές με την τουρκοκυπριακή κοινότητα, που είναι κάτι πολύ σημαντικό. Γνωρίζει τις πολιτικές εξελίξεις και έχει συνεργασία με Ευρωπαίους πολιτικούς. Πιστεύω ότι είναι απαραίτητο να εκλεγεί κάποιος που να μπορεί να συνθέτει και να έχει τις διοικητικές ικανότητες για να μπορεί σε υλοποιήσει το μεγάλο στοίχημα της μεταρρύθμισης στην πρωτεύουσα.

–**Ο Ανδρέας Κωνσταντίνου δήλωσε σοκαρισμένος από τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η πολιτική, ενώ έκανε λόγο και για κατεστημένα. Συμμερίζεστε αυτή την άποψη;**

–Σε ένα βαθμό μπορώ να αντιληφθώ τι εννοεί. Αλλά και ο ίδιος ο Ανδρέας είναι στην πολιτική από το 2016 και γνωρίζει καλά τόσο το πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις σε ανώτατο επίπεδο αλλά και το πώς κινείται το σύστημα που ο ίδιος σήμερα αποκαλεί κατεστημένο. Μιλώντας όμως ευρύτερα θα πω ότι

εμείς οι 40άρηδες έχουμε πολύ μεγάλη ευθύνη να αλλάξουμε τα πράγματα που δεν μας αρέσουν στον τόπο μας. Θεωρώ ότι η γενιά μας είχε ήδη την πρώτη της ήττα, όταν άνοιξαν τα συρματοπλέγματα, καθώς δεν αξιοποιήσαμε το μομέντουμ για να αναλάβουμε πρωτοβουλίες που με ειρηνικό αλλά δυναμικό τρόπο να διεκδικούσαμε την επανένωση του τόπου μας. Σήμερα νιώθω πως έχουμε μια νέα ήττα της γενιάς μας, αφού συνομιλικοί μας που βρίσκονται σε πολιτικά και πολιτειακά αξιώματα απέτυχαν να αλλάξουν τα πράγματα προς το καλύτερο.

–**Μήπως βιάζεστε να τους κρίνετε, αν αναλογιστεί κανείς ότι βρισκόμαστε σε μία μεταβατική περίοδο;**

–Ίσως να έχετε δίκιο και είναι νωρίς να μιλάμε για ήττα. Ας πούμε ότι ακόμη δεν δείξαμε τη διαφορά. Οι προσδοκίες για τη γενιά μας είναι ψηλές και δυστυχώς μέχρι στιγμής δεν ανταποκριθήκαμε. Αντιλαμβάνομαι ότι υπάρχουν δυσκολίες, αλλά κάθε γενιά πρέπει να συγκρούεται με την προηγούμενη και να φέρνει τομές.

–**Θα σας δούμε στο ευρωψηφοδέλτιο της ΔΗΠΑ; Είναι κάτι που σας ενδιαφέρει;**

–Δεν το αποκλείω, αλλά είναι μια απόφαση που θα ληφθεί συλλογικά. Ακόμη δεν το έχουμε συζητήσει. Οι επερχόμενες εκλογές είναι μια μεγάλη μάχη της ΔΗΠΑ, ήδη είχαμε τις επαφές με το ALDE, την ευρωπαϊκή μας οικογένεια. Σε πείσμα των δημοσκοπήσεων θεωρώ ότι αν δουλέψουμε σωστά και παρουσιά-

σουμε ένα δυνατό ψηφοδέλτιο, οι συγκυρίες βοηθούν για εξασφάλιση μιας θέσης. Αυτή την ώρα δεν αντιμετωπίζουμε προβλήματα εσωστρέφειας όπως άλλα κόμματα. Είμαστε ένα κεντρώο κόμμα χωρίς ακραίες προσεγγίσεις και εμμονές.

–**Είναι τελικά οι ευρωεκλογές αυτές που θα δείξουν και τη δύναμη των κομμάτων σήμερα;**

–Σίγουρα, και αισιοδοξούμε ότι θα τα πάμε καλύτερα από τις βουλευτικές και με αυτό τον τρόπο θεωρούμε ότι θα μπορούμε και στην Ευρωβουλή.

–**Η διακυβέρνηση Χριστοδουλίδη πιστεύετε ότι βοηθά τα κόμματα που τη στηρίζουν ή πιθανόν να πληρώσετε τη δυσарέσκεια των πολιτών;**

–Τα κόμματα που συμμετέχουν στην εξουσία θα πρέπει να αποδέχονται και οποιαδήποτε ενδεχόμενη φθορά. Όχι μόνο τα καλά. Δεν μπήκαμε στην εξουσία με μικροκομματική λογική. Από εκεί και πέρα δεν θεωρώ ότι είναι εκλογές που θα κρίνουν την δημοτικότητα της κυβέρνησης. Είναι εκλογές που οι πολίτες θα κρίνουν τα ψηφοδέλτια και ποιοι να τους εκπροσωπούν στην Ευρωβουλή.

–**Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη μέχρι σήμερα έχει τηρήσει αυτά για τα οποία αποφασίσατε να τη στηρίξετε;**

–Η κυβέρνηση θα πρέπει να επικεντρωθεί στη γρηγορότερη εφαρμογή του προγράμματος που εξήγγειλε προεκλογικά. Ο κόσμος περι-

μένει πολλά και πρακτικά αποτελέσματα. Γίνονται βέβαια πολλά θετικά, τα οποία, όμως, για κάποιους λογούς επισκιάζονται από άλλες παραμέτρους.

–**Λήφθηκαν αποφάσεις με τις οποίες διαφωνείτε και εκφράσατε γι' αυτές τα παράπονά σας στον πρόεδρο;**

–Αν θα έκανα κριτική στην κυβέρνηση είναι για το γεγονός ότι δεν έχει πείσει για το πού θέλει να κατευθυνθεί ο τόπος μας τα επόμενα χρόνια. Δεν έγινε σαφές ένα όραμα. Γι' αυτό και πρέπει να γίνουν οι σωστές ενέργειες. Το πρόγραμμα ήταν συγκεκριμένο. Η κοινωνία αναμένει πολλά. Και εμείς ως ΔΗΠΑ θα είμαστε πάντοτε υποστηρικτικοί και δημιουργικοί.

–**Με το ΔΗΚΟ και την ΕΔΕΚ, κόμματα που επίσης στήριξαν την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη, υπάρχει συνεργασία και εντός Κοινοβουλίου;**

–Σε αρκετά θέματα υπάρχει στενή συνεργασία και συντονισμός. Υπάρχουν όμως και ζητήματα που είναι λογικό να υπάρχουν και διαφορές. Έτσι όμως λειτουργεί η δημοκρατία και γι' αυτό και βλέπουμε να υπάρχουν συζητήσεις και τρο-

“

Δεν μου άφησε καμία πικρία η απόφαση της ΔΗΠΑ να στηρίξει τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ και όχι εμένα για τον Δήμο Λευκωσίας. Άλλωστε έμαθα πάντοτε να βλέπω το δάσος και όχι το δέντρο.

ποποιήσεις –στη Βουλή– της τελευταίας στιγμής. Το Κοινοβούλιο δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο όπως και η κυβέρνηση θα πρέπει να λειτουργεί με υπευθυνότητα ανεξαρτήτως της ατζέντας του κάθε κόμματος που τη στηρίζει.

–**Ποια είναι σήμερα η σχέση σας με τον Μάριο Καρογιάν;**

–Με τον Μάριο είμαστε φίλοι. Μου άνοιξε την πόρτα του και με εμπιστεύτηκε, όταν εγώ ακόμη ήμουν φοιτητής και εκείνος πρόεδρος της Βουλής. Χαριτολογώντας το λέω και στον ίδιο ότι όταν πηγαίνω στο γραφείο του είναι ένα είδος ψυχοθεραπείας, διότι υπάρχει η άνεση και η ελευθερία να μιλήσουμε ανοιχτά και χωρίς περιορισμούς για όσα σκεφτόμαστε. Κτίσαμε μία πολύ καλή σχέση αμοιβαίας φιλίας και εμπιστοσύνης. Το καλύτερο σε αυτή τη σχέση είναι ότι ο Μάριος Καρογιάν μου δίνει την ελευθερία να διαφωνήσω. Ακόμη και να συγκρουστώ μαζί του.

–**Ποιο ήταν το θέμα για το οποίο συγκρουστήκατε τελευταίως;**

–Δεν ήταν σύγκρουση αλλά έντονος και ζωηρός προβληματισμός σε σχέση με την προοπτική για υποψηφιότητα στον Δήμο Λευκωσίας. Η μεγάλη μου αγάπη για τα κοινά μ' έκανε να επεξεργαστώ σοβαρά την πρόταση του ΑΚΕΛ. Τη βασάνιζα για μέρες στο μυαλό μου. Στις συζητήσεις, όμως, που είχαμε με τον Μάριο αντιλήφθηκα τη μεγάλη σημασία που έχει να βάζεις τη συλλογικότητα πάνω από τις προσωπικές φιλοδοξίες.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως

22 γραφεία παγκοσμίως

πωλήσεις σε 110 χώρες

29% των κυπριακών εξαγωγών

Η Πινδάρου σε νέες περιπέτειες

Η απουσία

Έλαμψαν οι υπουργοί διά της απουσίας τους την πρώτη μέρα του προϋπολογισμού, όταν δηλαδή τοποθετούνταν οι πολιτικοί αρχηγοί. Μία απουσία η οποία επιχειρήθηκε να δικαιολογηθεί από τον πρόεδρο της ΔΗΠΑ Μάριο Καραγιάν, σημειώνοντας πως ίσως να έμπλεξαν στην κίνηση. Από την κίνηση ξέμπλεξε μόνο ο υπουργός μεταφορών Αλέξης Βαφεάδης, ο οποίος αν και αργοπορημένος παρουσιάστηκε. Ομολογούμε πως η δικαιολογία που έδωσαν από το Προεδρικό, ότι δηλαδή όλο το πρωί βρίσκονταν στη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου, ήταν όντως διαφωτιστική για το πώς αντιλαμβάνεται η νέα κυβέρνηση την παραγωγή πολιτικής. Παραγωγή πολιτικής οκταώρου και μετά στα σπίτια μας. Την γκάφα βεβαίως την αντιλήφθηκαν εκ των υστέρων και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο βρέθηκαν όλοι σύσσωμοι στην ψήφιση του προϋπολογισμού. Φρόντισαν να κλείσουν μάλιστα τους βουλευτές με τα αυτοκίνητά τους, προκαλώντας εκ νέου δυσφορία. Αυτή δεν είναι κυβέρνηση, είναι μία συνεχής προσπάθεια διόρθωσης επικοινωνιακών λαθών.

● ● ● ●

Το κατεστημένο

Την απόφαση να αποσύρει την υποψηφιότητά του για τη δημαρχία της Λευκωσίας έλαβε την περασμένη Τρίτη ο Ανδρέας Κωνσταντίνου. Ο ίδιος δεν έκρυψε την απογοήτευσή του για το παρασκήνιο που εκτυλίχθηκε το τελευταίο διάστημα. Ένα παρασκήνιο που έσπεψε τον κατά τα άλλα πολιτικό του προστάτη Νίκο Τορναρίτη υποψήφιο δήμαρχο στη θέση του. Καθόλου τυχαία και η αναφορά του ότι τον σόκαρε ο τρόπος που ασκείται η πολιτική και η αιχμή περί κατεστημένων. Αντ' αυτού, διεκδικεί πλέον την αντιδημαρχία Αγλαντζιάς.

● ● ● ●

Πολιτική βιοπορισμού

Στην Πινδάρου πάντως υπήρξε έντονη ανησυχία μέχρι να πάρει τις αποφάσεις του και να τις κοινοποιήσει ο νυν δήμαρχος Αγλαντζιάς. Έντονη ανησυχία καθώς το ενδεχόμενο να κατερχόταν μόνος του θα προκαλούσε διάσπαση των δεξιών ψήφων. Δεν είναι καθόλου τυχαίο λοιπόν, που ο Νίκος Τορναρίτης δεν εξήγγειλε μέχρι την Τρίτη, μετά το Εκτελεστικό Γραφείο. Είχε προηγηθεί συνάντηση της Αννίτας Δημητρίου με τον Ανδρέα Κωνσταντίνου το πρωί της Δευτέρας, αλλά και το βράδυ σε γνωστή μπουαριά της Λευκωσίας για να πειστεί. Η στήλη μαθαίνει πως το πακέτο που του προσέφερε η Αννίτα Δημητρίου για να... πρεμιάσει, εμπειρίει και τη θέση του διευθυντή του ΔΗΣΥ. Μία θέση την οποία έταξε σε πολλούς, αλλά

Η κυβέρνηση η οποία εξελέγη βάσει της εικόνας της, τείνει να γίνει υποχείριο σε αυτήν.

κανείς ακόμα δεν την αποδέχτηκε. Πληροφορίες θέλουν ανάμεσα στις προσφορές να είναι και μία θέση στο ψηφοδέλτιο του κόμματος στις επικείμενες εκλογές. Τελικά αυτές οι εκλογές δεν είναι εκλογές που στόχο έχουν την προσφορά στους δημότες, αλλά ένα καθαρό βόλεμα προσώπων που ψάχνουν άλλο ρόλο στο πολιτικό σκηνικό ή προσώπων που προσπαθούν να τα βγάλουν πέρα βιοποριστικά.

● ● ● ●

Μάτωσε το απολιτίκ

Η στήλη πάντως έχει την εντύπωση πως το πρόβλημα του Δημοκρατικού Συναγερμού είναι λίγο μεγαλύτερο από τον Ανδρέα Κωνσταντίνου. Φάνηκε πρώτα στο ραδιόφωνο του «Πολίτη», όταν στη συνάντηση Σκεύη Σταύρου, ο Ευθύμιος Δίπλαρος παρουσιάστηκε ως ταύρος εν υαλοπωλείω να ανταπαντά στον συναγωνιστή του Μιχάλη Σοφοκλέους. Αφορμή η ανάρτηση του Μιχάλη Σοφοκλέους, ότι ενώ ήταν επιβεβλημένη η υπερψήφιση του προϋπολογισμού, ο ΔΗΣΥ δυστυχώς έδωσε κατάλευκη επιταγή στην κυβέρνηση. Ο Ευθύμιος Δίπλαρος ενοχλήθηκε σφόδρα και έκανε λόγο για αλλότρια συμφέροντα πίσω από τις κριτικές. Αλλότρια συμφέροντα που φέρεται να φωτογραφίζουν τον

Μιχάλη Σοφοκλέους. «Κατηγορούν τον Ευθύμιο Δίπλαρο και την Αννίτα Δημητρίου για απολιτίκ; Εμείς που βάζαμε πλάτες και ματώναμε στα πάνελ των τηλεοράσεων» είπε ως άλλος Ξανθόπουλος, ο Ευθύμιος Δίπλαρος. Το ενδιαφέρον είναι ότι στη συνέχεια κλήθηκε να σχολιάσει τις τοποθετήσεις Δίπλαρου ο Μιχάλης Σοφοκλέους, δηλώνοντας εμβρόντητος απ' όσα άκουσε. Κι εμείς εμβρόντητοι μείναμε με όλα αυτά.

Η αλήθεια είναι πως ο Ευθύμιος Δίπλαρος προσπάθησε πολύ να πείσει ότι η κυβέρνηση βρίσκεται στην αντιπολίτευση, την ίδια ώρα που επιχειρούσε να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα, όπως ότι, όπως είχε πει ο Κωνσταντίνος Πετρίδης, δεν χρειαζόταν η παρουσία των υπουργών την πρώτη μέρα των προϋπολογισμών. Το κατά πόσο ο Συναγερμός είναι αντιπολιτευση φαίνεται και από το εξής: Κατέθεσε μόλις δύο τροπολογίες, ενώ το άλλο κόμμα της αντιπολίτευσης, 60. Ο μόνος βέβαια ο οποίος προχώρησε σε εισηγήσεις και προτάσεις κατά την ομιλία του ήταν ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος μεταξύ άλλων έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για το κρατικό μισθολόγιο. «Όλοι ανησυχούμε για την αύξηση του κρατικού μισθολογίου, αλλά όλοι χαιρέτισαν τη συμφωνία για την ΑΤΑ

και μάλιστα η πλειοψηφία ενέκρινε αύξηση χιλιάδων θέσεων στο Δημόσιο. Αυτές είναι οι αποκλειστικές αιτίες της αύξησης του 15%» ανέφερε χαρακτηριστικά. Ο ίδιος πρότεινε με νομοθετική ρύθμιση να μπει οροφή στην ποσοστιαία αύξηση του κρατικού μισθολογίου. Και αυτό γιατί όπως μαθαίνουμε κάποιοι Α13, Α16 είναι πολύ χαρούμενοι με τις τελευταίες εξελίξεις.

● ● ● ●

Η ένσταση Αβέρωφ

Πάντως τη σκυτάλη για το φιάσκο στο οποίο φαίνεται να εξελίσσονται οι διαδικασίες των δημοτικών εκλογών, πήρε ο τέως πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου. Αν και προσεκτικός στην τοποθέτησή του στο Πολιτικό Γραφείο, έθεσε θέμα επί της διαδικασίας. «Δεν μπορώ να υποστηρίξω υποψηφιότητα που μου επιβλήθηκε από άλλο κόμμα» σημείωσε χαρακτηριστικά. Ο ίδιος σημείωσε πως το κόμμα ζήτησε εκδήλωση ενδιαφέροντος από στελέχη, ενδιαφέρθηκαν οι Νουρής, Πηλείδου, Χ. Πετρίδης και Κωνσταντίνου και τελικά κατέληξαν με τον Νίκο Τορναρίτη που δεν μετρήθηκε καν στις δημοσκοπήσεις. Πιο έντονος στην τοποθέτησή του ήταν ο Κρις Τριανταφυλλίδης, ο οποίος μέ-

σω ανάρτησης σημείωσε πως ο ΔΗΣΥ όφειλε, «μετά τον 'βιασμό' του Φεβρουαρίου του 2023 αγέρωχα και υπερήφανα να διεκδικήσει τις εκλογές χωρίς συνεννοασίες». Ο κ. Τριανταφυλλίδης μίλησε και για βιασμό του ΔΗΣΥ με «εκ των έσω συμμετέχοντες». Καλά θα πάει κι αυτό.

● ● ● ●

Ο Προύντζος ως αντίβαρο

Μπορεί ο Νίκος Τορναρίτης, 23 χρόνια βουλευτής του ΔΗΣΥ, να παρουσιάστηκε εν πολλοίς ως ανεξάρτητος υποψήφιος, το ερώτημα είναι ποιος θα είναι τελικά το αντίβαρό του. Ο νομικός Χαράλαμπος Προύντζος ετοιμάζεται να διεκδικήσει ως ανεξάρτητος υποψήφιος τη δημαρχία της Λευκωσίας και θα λάβει τις τελικές αποφάσεις εντός Ιανουαρίου. «Η Λευκωσία μπορεί να κάνει το μεγάλο comeback. Να αναβληθεί. Εκεί που της αξίζει. Το μόνο που χρειάζεται είναι αγάπη, υπομονή και όραμα» ανέφερε σε πρόσφατη ανάρτησή του και έχει ήδη σημειωθεί. Το ερώτημα είναι από ποιους σχηματισμούς θα στηριχθεί και αν η φιλελεύθερη τάση του ΔΗΣΥ, η οποία βλέπει ως κόκκινο πανί την υποψηφιότητα Τορναρίτη, ταχθεί υπέρ του.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Η κυβέρνηση πού είναι; (Ι)

Τελικά η κίνηση, αυτή η κίνηση στους δρόμους της πρωτεύουσας επηρεάζει τους πάντες. Η κίνηση δεν κοιτάζει αν είσαι πέννης ή πλούσιος, βασιλεύς ή στρατιώτης, πολίτης απλός ή βουλευτής. Θα σε καθυστερήσει, θα σου χαλάσει τα ραντεβού, με λίγα λόγια, γιατί τα βάλαμε με τους υπουργούς μας; Επειδή τάχα μου δεν πήγαν την πρώτη μέρα στη Βουλή για τη συζήτηση του προϋπολογισμού; Και σιγά... Ο κ. Μάριος Καραγιάν, πρόεδρος της ΔΗΠΑ πάντως, κύριος, προστάτης της κυβέρνησης, επικαλέστηκε την κίνηση και το μπλοκάρισμα των δρόμων γύρω από τη Βουλή λόγω των μέτρων που λήφθηκαν για την καθυστέρηση και είπε χαρακτηριστικά: «Είμαι σίγουρος ότι υπάρχει ευαισθησία και θα είναι εδώ». Και επειδή η κίνηση είπαμε φταίει για όλα, ο πολέμιός της και υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, Αλέξης Βαφεάδης λίγο πριν οι δείκτες δείξουν έξι προσήλθε στη συνεδρία της Ολομέλειας.

Η κυβέρνηση πού είναι; (ΙΙ)

Από την πλευρά του ο κ. Λετυμπιώτης εί-πε πως σέβονται τη νομοθετική εξουσία, και πως η απουσία μελών της εκτελεστικής εξουσίας δημιούργησε μια εικόνα, η οποία ουδόλως οφείλεται σε ασέβεια έναντι της νομοθετικής εξουσίας, συμπληρώνοντας: «Σε κάθε περίπτωση ήταν μια παράλειψη, ήταν ένα λάθος το οποίο αναγνωρίζουμε».

Και σιγά τα αβγά, δεν πήγαν την πρώτη μέρα, θα πάνε τη δεύτερη, άλλωστε το ΔΗΚΟ που κάνει κάτι περίεργα θα ψήφισε αναφανδόν, ο ΔΗΣΥ θα ψήφιζε, η ΔΗΠΑ με τα δύο χέρια, όπως και η ΕΔΕΚ, και το ΕΛΑΜ. Άρα γιατί να πανικοβληθούν να

Δεν νομίζω ότι είχε δικίο τελικά ο κ. Καραγιάν για την απουσία των υπουργών από τη συζήτηση για τον προϋπολογισμό. Δεν είχε κίνηση... απλώς δεν το σκεφτήκανε να πάνε, και σιγά την κορυφαία συζήτηση... Λεφτά και ψήφοι υπάρχουν.

πάνε; Να τους φάει και η κίνηση... Κι εδώ που τα γράφουμε, δεν νομίζω ότι είχε δικίο τελικά ο κ. Καραγιάν. Δεν είχε κίνηση... απλώς δεν το σκεφτήκανε να πάνε, και σιγά την κορυφαία συζήτηση... Λεφτά υπάρχουν.

Όχι προτεραιότητα

«βασική επιδίωξη»

Με χαρά βλέπω τον πρόεδρο της Δημοκρατίας να εγκαινιάζει εκθέσεις σε ιδιωτικές γκαλερί, να μιλάει για τέχνη και για

άξιους ανθρώπους που την υπηρετούν. Αυτό έκανε και στην γκαλερί Αποκάλυψη, όπου εκτίθενται έργα των Χριστόφορου Σάββα και Γκλυν Χιουζ. Είπε μεταξύ άλλων ο κ. Χριστοδουλίδης: «Για πρώτη φορά εκτίθεται ένας τόσο μεγάλος αριθμός έργων των τιμωμένων καλλιτεχνών, οι οποίοι με τις νέες και καινοτόμες ιδέες τους έφεραν μια νέα νποή και οδήγησαν σε μια νέα εποχή τη συντηρητική καλλιτεχνικά, και όχι μόνο, Κύπρο εκείνης της εποχής» και εγώ τώρα σκέφτομαι, αναρωτήθηκε ο κ. Χριστοδουλίδης γιατί δεν μπο-

ρεσε ακόμα η Πολιτεία να έχει εκείνους τους χώρους που θα της επέτρεπαν να εξέθετε εκείνη αυτά τα έργα, γιατί έχει ως αίθουσα εκδηλώσεων τη ΣΠΕΛ, την υποτιθέμενη Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης; Και συνεχίζει ο κ. πρόεδρος: «Η παρουσία μου εδώ απόψε [...] στέλνει το μήνυμα ότι για εμάς, ως Πολιτεία, ο πολιτικός αντιπροσωπεύει την ταυτότητα και την πλούσια ποικιλομορφία της κοινωνίας μας και είναι ένας τομέας για τον οποίο σαφώς πρέπει να κάνουμε πολλά περισσότερα» και παρακάτω συνεχίζει με τα

ίδια τα τετριμμένα για τα χορηγικά προγράμματα, την κάρτα πολιτισμού και το καθεστώς του καλλιτέχνη. Πόσες φορές... λόγια πολλά, αλλά όταν τα λεφτά είναι λίγα... λες πολλά για να ακουστούν πλούσια.

Τα ΚΕΠ και τα μάτια σας

Λέμε πολλά για τον δημόσιο τομέα και τους δημόσιους υπαλλήλους, για τη γραφειοκρατία, την αδιαφορία, την έλλειψη εξυπηρέτησης και πόσα άλλα. Όμως θα πρέπει να βλέπουμε και όσα καλά γίνονται και να τα λέμε, όχι για άλλον λόγο, αλλά γιατί ένα ευχαριστώ πολύ πολλές φορές ακούγεται κλισέ και από υποχρέωση. Επισκεφθήκα και εγώ για λόγους διάφορους, για δεύτερη φορά το Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών στην Έγκωμη, στην Κρατική Έκθεση και όχι μόνο έγινε η δουλειά μου, σωστά και τακτοποιημένα, αλλά και εξυπηρετήθηκαν με ευγένεια και αποτελεσματικότητα. Μπράβο σε όλους και όλες που εργάζονται, γιατί όντως πολέμούν με το τέρμα της γραφειοκρατίας, που από μόνο του αυτό είναι άθλος!

Το Κέντρο Αίματος μάς καλεί

Και μιας και λέμε για δημόσιες υπηρεσίες μέρες που είναι δεν πρέπει να ξεχνάμε το Κέντρο Αίματος, το οποίο κάνει εξαιρετική δουλειά με απόλυτο επαγγελματισμό και φυσική ευγένεια. Όσοι και όσες μπορούν να δώσουν αίμα, λοιπόν, δεν έχουν παρά να αφιερώσουν μισή ώρα από το πρόγραμμά τους και να επισκεφθούν κάποιο σταθμό αιμοδοσίας. Και όπως έχει ξαναγράψει η στήλη, δίνεις αίμα, αλλά έχει και πορτοκαλάδα, μπισκοτάκια και κρακεράκια. Αυτές τις μέρες οι ανάγκες είναι αυξημένες, συνεπώς όσοι/ές έχουν τη δυνατότητα ας κάνουν το καλό.

Η παραμόρφωση της αναμόρφωσης

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Όσο και αν προσπαθούν τα κόμματα και δη τα πιο μεγάλα (βλέπε ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ) να μας πείσουν πως άλλαξαν νοοτροπίες και πως ξεκίνησαν να αναμορφώνουν τους εαυτούς τους προκειμένου να προ-τείνουν πολιτικά που να υπερβαίνει τις κατεστημένες μικροκομματικές μεθόδους, οι διεργασίες για τις επικείμενες δημοκρατικές εκλογές καταρρίπτουν πανηγυρικά κάθε ελπίδα αλλαγής. Οι εν λόγω διεργασίες, ενόψει των δημοκρατικών, μόνο θλίψη μπορεί να προκαλέσουν στον σκεπτόμενο πολίτη, που ευελπιστεί ότι κάποια ευλογημένη μέρα θα αξιωθεί να ζήσει αυτή την αλλαγή. Και ευλόγως αυτός ο έρμος πολίτης παραμένει με την απορία κατά πόσο έχουν συνείδηση οι σημερινοί κομματάρχες της απογοητευτικής εικόνας που παρουσιάζουν οι μικροκομματικοί τους ελιγμοί, οι οποίοι το μόνο που δείχνουν είναι πως έχουν ακόμα πολλά χιλιόμετρα να διανύσουν μέχρι την ελάχιστη επίγνωση των λαθών που βαρβαίνουν το κομματικό τους μπτρώο.

Και ενώ θα έπρεπε, αν πράγματι εννοούσαν την αναμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό της πολιτικής τους σκέψης, να έμπαιναν σε μια διαδικασία αναζήτησης προσωπικοτήτων που να ανταποκρίνονται στις ικανότητες που πρέπει να διαθέτει σήμερα –και δη μετά την τοπική μεταρρύθμιση– ένας δήμαρχος, αυτό που φαίνεται να συμβαίνει είναι εκείνο που συνέβαινε πάντα και το οποίο δεν είχε να κάνει με αξιοκρατία αλλά με πρόσκαιρες συμμαχίες που θα απέκλειαν πρόσκαιρους κομματικούς αντιπάλους. Μέχρι να γυρίσει και πάλι ο τροχός και εκείνοι που ήταν μέχρι πρότινος «εχθροί» να γίνουν ξανά «σύμμαχοι». Περίτρανο παράδειγμα η όλη διαδικασία που οδήγησε στην υποψηφιότητα του κ. Τορναρίτη για τον Δήμο Λευκωσίας. Δεν εξετάζω επί του παρόντος τις ικανότητες του κ. Τορναρίτη, αλλά την ανικανότητα της ηγεσίας του κόμματός του να αποδείξει πως είναι σε θέση να σκέφτεται αλλιώς, να πράττει αλλιώς και να περπατά έξω από τα περιορισμένα τετραγωνικά της μουχλιασμένης κομματικής σκέψης.

Ακούγοντας τον κ. Δίπλαρο να μιλάει στο Πρωινό Δρομολόγιο γι’ αυτό το θέμα, ο οποίος επέμενε πως όλα έγιναν όπως έπρεπε να γίνουν, στο μόνο συμπέρασμα που μπορούσα να φτάσω ήταν πως ο αντιπρόεδρος του ΔΗΣΥ μιλούσε χωρίς να λείει τίποτα. Και όταν λέω τίποτα εννοώ τίποτα διαφορετικό από τα συνήθη παζάρια συνδιαλλαγών και οξυμωρων συμμαχιών χωρίς πολιτικό όραμα και χωρίς ουσιαστική έγνοια για την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά με μοναδικό στόχο να πανηγυρίζουν την επομένη πως όλοι τους είναι νικητές. Όλοι εκτός τους δημότες που καλούνται θεατές στο ίδιο έργο με διαφορετικούς πρωταγωνιστές, οι οποίοι δεν διαθέτουν καν τις υποκριτικές ικανότητες των προκατόχων τους. Με πιο απλά λόγια αποφάσισε η ΔΗΠΑ και το ΔΗΚΟ πως ο κ. Τορναρίτης είναι μια καλή πρόταση για να συνενώσουν δυνάμεις με τον ΔΗΣΥ στον Δήμο Λευκωσίας, προκειμένου να διατηρήσουν τον ρυθμιστικό τους ρόλο ως κόμματα που το μόνο στο οποίο αποβλέπουν είναι η «πάση θυσία παρουσία τους στην όποια εξουσία» και ο ΔΗΣΥ ελλείψει ουσιαστικής στρατηγικής και πολιτικής τόλγης συγκατένευσε στο θέλημα των κομμάτων του κυβερνητικού αχταρμά, κρύβοντας το κεφάλι του στην άμμο.

Και όλα αυτά τα αποπνικτικά συνέβησαν ενώ στην ηγεσία του κόμματος θα έπρεπε υποτίθεται να πνέει ένας φρέσκος άνεμος που θα έφερνε την ανανέωση και θα έβγαζε γλώσσα στο κατεστημένο. Προφανώς, όμως, αυτή η καραμέλα περί εναντίωσης στο κατεστημένο που μασουλάνε οι πάντες είναι η νέα τακτική εμπαιγμού της νοσηρότητας μας. Σε ό,τι δε αφορά στο ΑΚΕΛ είναι μάλλον ακραίο να υπογραμμίσω πως ενώ θα έπρεπε να μπει δυναμικά έχοντας έτοιμη από καιρό την πρόταση του τουλάχιστον για τον Δήμο Λευκωσίας –και δη τώρα που ο ΔΗΣΥ μοιάζει να μην ξέρει τι του γίνεται– αφήνει και πάλι την εντύπωση πως ψάχνει και ψάχνεται. Κατά τ’ άλλα πολύ εύστοχος ο κ. Κωνσταντίνου λέγοντας πως «τον σόκαρε ο τρόπος που είδε να ασκείται η πολιτική σήμερα και σίγουρα δεν είναι κάτι που τον ενδιαφέρει να υπηρετήσει». Υπάρχει άραγε νόημα ένας άνθρωπος που θα τον ενδιέφερε; Ίδου το ερώτημα!

elenixenou11@gmail.com

Διαδηλωτές κατά τη διάρκεια συγκέντρωσης κατά του νέου νόμου για τη μετανάστευση στο Παρίσι. Μετά από αρκετές εβδομάδες διαπραγματεύσεων, ο αμφιλεγόμενος νόμος για τη μετανάστευση εγκρίθηκε στη Γαλλική Εθνοσυνέλευση στις 19 Δεκεμβρίου.

Οι άδειες καρέκλες

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η απουσία των υπουργών από την πρώτη μέρα συζήτησης του προϋπολογισμού αντανakλούσε το πρόκειρο της κυβερνησιμότητας. Ότι ενώ ένας στρατός λειτουργών μαζεύτηκε στο Προεδρικό για να συντονίζει κατά τα άλλα το κυβερνητικό έργο και ο οποίος θα βελτίωνε υποτίθεται την εικόνα της κυβέρνησης, δεν σκέφτηκε να ενημερώσει τους υπουργούς ότι πρέπει να παρευρεθούν στην επικύρωση της πρώτης πολιτικής πράξης της θητείας τους. Ούτε βεβαίως ότι ένα ολόκληρο Υπουργικό Συμβούλιο (στο οποίο περιλαμβάνονται δύο έμπειροι υπουργοί, ένας πρώην βουλευτής και μία πρώην δημοσιογράφος) δεν αντιλήφθηκε την πολιτική σημασία, του να βρίσκεται στη συζήτηση για τον προϋπολογισμό. Ήταν ένδειξη προχειρότητας ή κακών πολιτικών αντανακλαστικών; Και τα δύο προφανώς, αν ληφθεί υπόψη το εξής παράδοξο. Ότι αυτή η κυβέρνηση είναι η πρώτη που εξελέγη χωρίς τη στήριξη ενός από τα δύο μεγάλα κόμματα. Μία κυβέρνηση λοιπόν η οποία έχει περίπου το 70% της Βουλής στην αντιπολίτευση και η οποία θέλει κατά τα άλλα να παράγει έργο με τη συνεργασία της Βουλής, όφειλε τουλάχιστον να βρίσκεται εκεί. Για να στείλει το μήνυμα πως θέλει να κτίσει συμμαχίες αντί να γιγαντώνει προκλήτικα τις αντιδράσεις.

Οι άδειες καρέκλες κατά την πρώτη μέρα του προϋπολογισμού είχαν όμως μία σημειολογική προέκταση που ξεπερνούσε τον άστολο τρόπο που κυβερνούν αυτούς τους πρώτους μήνες της διακυβέρνησής τους. Την απαξίωση του ίδιου του Κοινοβουλίου. Με την παρουσία τους θα έδειχναν έστω και για τους τύπους, ότι αφουγκράζονται τις ανησυχίες της αντιπολίτευσης, πως ακούν τους λόγους που κάποιοι θα καταψηφίσουν τον προϋπολογισμό και επεξεργάζονται τις εισηγήσεις εκείνων που έστω κι αν βρίσκονται στην αντιπολίτευση θα τον υπερψηφίσουν για τη σταθερότητα της χώρας. Η παρουσία των υπουργών θα έστελνε και το ελάχιστο δείγμα σεβασμού στα συγκυβερνώντα κόμματα που καλούνται να περάσουν τα νομοσχέδια της κυβέρνησης. Έστω κι αν βουλευτές των εν λόγω κομμάτων δεν έδειξαν μέχρι σήμερα την απαιτούμενη σοβαρότητα, κατέφυγαν πολλές φορές στον λαϊκισμό, αφήνοντας ακάλυπτη την κυβέρνηση. Με αυτούς επέλεξε να συγκυβερνά ο Νίκος Χριστοδουλίδης, σε αυτούς οφείλει να δείξει τον ελάχιστο σε-

βασμό. Αν μη τι άλλο το χρωστά στους πολιτικούς αρχηγούς των εν λόγω κομμάτων, τους οποίους όλο αυτό το διάστημα άφησε ανεπα-νόρθωτα εκτεθειμένους, αναγκάζοντάς τους να αυτοανααιρούνται συνεχώς και να δικαιολογούν παιδαριώδη ολισθήματα και κακούς χειρισμούς.

Παιδαριώδη ολισθήματα, κακοί χειρισμοί και γενικώς μία κατάσταση από την οποία απουσιάζει πλήρως η σοβαρότητα. Απουσιάζει η σοβαρότητα, όχι αποκλειστικά γιατί οι καρέκλες στη Βουλή έμειναν άδειες κατά την πρώτη μέρα συζήτησης του προϋπολογισμού. Οι άδειες καρέκλες απλώς αντανakλούν το πως η εικόνα τείνει να μετατραπεί σε παθογένεια. Μία κυβέρνηση που επικεντρώνεται στην ει-κόνα, την οποία όμως δείχνει ικανή να στήριξει μόνο σε θέματα χαμηλής πολιτικής, αφού στα μεγάλα ζητήματα αδυνατεί να αντεπεξέλθει ακόμα και στα βασικά. Αυτή δηλαδή που ανέδειξε τον Νίκο Χριστοδουλίδη πρόεδρο της Δημοκρατίας. Μία εικόνα δηλαδή που μπορεί να περιφέρεται με ευκολία σε φεστιβάλ, να εγκαινιάζει συναυλίες, να βγάζει φωτογραφίες με κομματάρχες που εκπροσωπούν μόνο τον εαυτό τους αλλά αποφεύγει να δώσει συνεντεύξεις –με εξαίρεση συγκεκριμένα ΜΜΕ– και να απαντήσει ικανοποιητικά σε όσα επικρίνεται. Μία εικόνα που με άνεση διαρρέει σε ΜΜΕ τα περί πρόσκλησης Ερντογάν, αλλά την ίδια στιγμή νιώθει άβολα να συγκαλέσει εθνικό συμβούλιο για να εξηγήσει στα κόμματα τι γίνεται στο Κυπριακό. Μία εικόνα που ενώ είχε ως προμετωπίδα της κατά τα άλλα την πάταξη του κατεστημένου, είδαμε όλο αυτό το διάστημα να γαντζώνεται σε επιδόματα, διπλές συντάξεις και ωφελημάτα. Μία εικόνα που ενώ κουνά το δάκτυλο σε κόμματα να συμπεριφερθούν υπεύθυνα στον προϋπολογισμό, υποσκάπτει θεσμούς. Γιατί τι άλλο παρά θεσμική υπόσκαψη μπορεί να είναι η απουσία όλων των υπουργών από την κορυφαία πράξη της Βουλής; Αυτά τα άδεια έδρανα λοιπόν αντανakλούν και την έπαρση που διακατέχει τη νέα κυβέρνηση. Μία έπαρση που δείχνει να θεωρεί πως η κοινωνία –ακόμα και μετεκλογικά– είναι έτοιμη να της συγχωρέσει τα πάντα. Χωρίς να αντιλαμβάνεται προφανώς πως η εικόνα που την ανέδειξε τείνει γι’ αυτούς ακριβώς τους λόγους να μετατραπεί στην αυτοκαταστροφή της.

economidoum@kathimerini.com.cy

Χαμπλές κυβερνητικές πτήσεις

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ήτανε μία ακόμα φορτωμένη εβδομάδα για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Κάποιες από τις εκπλώσεις που επέλεξε να παρευρεθεί είχαν καθαρά επικοινωνιακό χαρακτήρα, όπως π.χ. τα «βαφτίσια» ενός αεροπλάνου (θεμιτό αφού απο-τελεί και αυτό μέρος της «δουλειάς» για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας), ενώ κάποιες άλλες (αμφιβόλου αισθητικής, όπως π.χ. ο καιρετισμός στη συναυλία του Κωνσταντίνου Αργυρού και της Ελένης Φουρέιρα) είχαν αμφιλεγόμενη χρησιμότητα. Αλλά ακόμα κι έτσι, μέρες που είναι, δεν θα είχε νόημα να εξαντλήσουμε την αυστηρότητά μας για τα όποια επικοινωνιακά ατοπήματα του Προέδρου. Τα επικοινωνιακά όμως. Γιατί τα πολιτικά ατοπήματα είναι μια εντελώς διαφορετική ιστορία εξ ου και γεννιούνται εύλογα ερωτηματικά.

As ξεκινήσουμε από τις επιστολές που απέστειλαν στον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη οι αρχηγοί των δύο μεγάλων κομμάτων ζητώντας τη σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου. Τους το αρνήθηκε, για λόγους που ομολογώ πως δεν κατάλαβα, παρά την επιμονή και των δύο. Η εξήγηση που έδωσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος ήταν ότι δεν υπάρχουν εξελίξεις στο Κυπριακό οι οποίες να δικαιολογούν τη συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου σε αυτή τη φάση. Ο διορισμός της απεσταλμένης του γ.γ. είναι φυσικά μια εξέλιξη. Αλλά και αυτό να προσπεράσουμε, ποιος καλύτερος λόγος υπάρχει από τη συνεχιζόμενη στασιμότητα των συνομιλιών, καθώς βρισκόμαστε στο κατώφλι του 2024, μισό αιώνα μετά το 1974; Προφανώς ο Πρόεδρος και οι σύμβουλοί του δεν συμμερίζονται αυτή τη λογική γι’ αυτό και απέρριψαν το αίτημα της αντιπολίτευσης.

Σε αυτό το σημείο όμως υπεισέρχεται, as μου επιτραπεί η υπερβολή, το στοιχείο του πολιτικού σουρεαλισμού. Παραθέτω επί λέξει την επίσημη ανακοίνωση: «Σήμερα την 19 Δεκεμβρίου 2023 και ώρα 4:30 μ.μ. θα διεξαχθεί στο Προεδρικό Μέγαρο επίσημη συνάντηση της Εξοχότητας του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκου Χριστοδουλίδη με τον Πρόεδρο του Κόμματος Δικαιοσύνης – Ο.Α.Δ. κ. Μηνά Μιχαήλ, την Ανώτατη Εκτελεστική Επιτροπή του Κόμματος Δικαιοσύνης – Ο.Α.Δ. και Συμβούλους του Προέδρου του Κόμματος Δικαιοσύνης – Ο.Α.Δ. Η ατζέντα θα περιλάβει μείζονα κοινωνικά και πολιτικά θέματα, Ανθρωπina Δικαιώματα, την απονομή Δικαιοσύνης και πρακτικές εισηγήσεις στην προσπάθεια επί-λυσης των προαναφερθέντων». 75 λέξεις. Μια μόλις παράγραφος, η οποία αποδεικνύει αρκετή για να αναδεικνθεί το πολιτικό παράλογο: ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης να μη βρίσκει χρόνο να συζητήσει με τους αρχηγούς των κοινοβουλευτικών κομμάτων αλλά να συναντά τον κύριο Μιχάλη Μηνά.

Ποιος είναι όμως ο κύριος Μιχάλης Μηνά; Τον γνωρίσαμε ως πρόεδρο της Οργάνωσης Αγωνιστών Δικαιοσύνης, όταν στις βουλευτικές εκλογές του 2016 πήρε 983 ψήφους παγκύπρια. Στις προεδρικές εκλογές του 2018 δοκίμασε ξανά την τύχη του, αλλά κατάφερε να λάβει μόλις 662 ψήφους. Η καταφορά συνεχίστηκε και το 2019, στις Ευρωεκλογές, όπου η εκλογική δύναμη της Οργάνωσης συρρικνώθηκε σε 457 ψηφοφόρους. Εδώ σταματά και η αυτόνομη εκλογική παρουσία της, καθώς το 2021 συνεργάζεται με το κίνημα Αφύπνιση 2020. Αυτούς συνάντησε ο Νίκος Χριστοδουλίδης για να συζητήσει «μείζονα κοινωνικά και πολιτικά θέματα». Οπότε δικαίως αναθάρρησε και ο γενικός γραμματέας του Ενωμένου Κυπριακού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος Νικόλαος Χωβρήν Κομνηνός και με επιστολή του ζήτησε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας όχι μόνο «την ύπαρξη ενός κυβερνητικού μηχανισμού οικονομικής καθοδήγησης για τη στήριξη των ενεργών εξωκοινοβουλευτικών πολιτικών κομμάτων» αλλά και συνάντησή με την ηγέτιδα του κόμματος Ιουλίia Χωβρίνα Κομνηνού.

Απλή αγνή απορία: Εκεί στον Λόφο αντιλαμβάνονται πόσο οριακά γκροτέσκ είναι τα πιο πάνω; Ο Νίκος Χριστοδουλίδης οφείλει να προστατεύσει πρώτα το δικό του θεσμικό βάρος, αλλά συγχρόνως να επιδείξει και τον απαραίτητο σεβασμό στα κοινοβουλευτικά κόμματα που έχουν πολιτικό ρόλο να διαδραματίσουν. Οι χαμπλές πτήσεις στην επικοινωνία δεν είναι απαραίτητα κακές (δεν θα καταστραφεί ο τόπος, αν ο πρώτος πολίτης συναγελαστεί με την Φουρέιρα) αρκεί όλα τ’ άλλα να δουλεύουν ρολόι. Ο πρόεδρος όμως γνωρίζει –ή θα έπρεπε πάντως να γνωρίζει– πως το κυβερνητικό σχήμα μπάζει από παντού και η περίοδος χάριτος τελείωσε. Ο ανασηματομός του Υπουργικού Συμβουλίου μοιάζει πλέον αναπόδραστος, ενώ ο ίδιος ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν αντέχει άλλο να τρέφεται πολιτικά από το κεφάλαιο που αποταμίευσε προεκλογικά.

stavros.christodoulou@gmail.com

Βάρκες και σωσίβια

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η αντίφαση είναι ίσως ένα από τα πιο βασικά χαρακτηριστικά της πολιτικής ζωής της Κύπρου. Η πολιτειακή και πολιτική μας ηγεσία, όχι μόνο σήμερα, αλλά ανέκαθεν, έλεγαν κυριολεκτικά ό,τι τους κάπνιζε και στη συνέχεια με ιδιαίτερη άνεση το έπαιρναν πίσω ή/και το ανέτρεπαν χωρίς κανένα πρόβλημα. Λίγο η διαστρέβλωση, λίγο η ευκολία του Κύπριου να ξεχνά και πολύ περισσότερο το γαλλικό «je m’en fous» στην υπερθετική κυπριακή διάλεκτο, που για ευνόητους λόγους δεν μπορώ να παραθέσω, εξυπηρετούν απολύτως τον στόχο της ανατροπής μιας εικόνας χωρίς κανένα πρόβλημα. Και κυρίως χωρίς την παραμικρή αντίδραση.

Αυτό όμως που συνέβη πριν από μερικές μέρες –όχι από τον μετρο του είδους, πρόεδρο Χριστοδουλίδη– αλλά από την πρόεδρο του ΔΗΣΥ, Αννίτα Δημητρίου, την ανεβάζει δικαιωματικά ψηλά στο βάθρο των δημό-

σιων προσώπων που θεωρούν ότι μπορούν να λένε ό,τι θέλουν και ότι κοινό θα το καταπεί αμάσητο. Μέσα σε μια δόλωση, την ίδια μέρα, ώρα και στιγμή, η κ. Δημητρίου πέταξε δύο πολιτικά πυροτεχνήματα, σε ακριβώς αντίθετη τροχιά, θεωρώντας προφανώς ότι η νοσηρότητά μας είναι τέτοια που θα μπορούσε να τα υποδεχθεί και να τα τοποθετήσει σε απόλυτη ισορροπία.

As δούμε τι ακριβώς ανέφερε η πρόεδρος του ΔΗΣΥ, η οποία έλαβε μέρος στη Σύνοδο ηγετών του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, στις Βρυξέλλες:

- Αφενός, η κ. Δημητρίου υποστήριξε ότι «αναφορικά με τις σχέσεις Ε.Ε.–Τουρκίας, υπό το φως και της έκθεσης Μπορέλ, για τη θετική ατζέντα, εμμένουμε στην ανάγκη ουσιαστικής διασύνδεσής τους με τη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού».
- Και αφετέρου ισχυρίστηκε ότι «Ελλάδα και Κύπρος βρισκόμαστε σε κοινό βηματισμό...».

Ωστόσο, όσα ανέφερε η πρόεδρος του

ΔΗΣΥ είναι τουλάχιστον ανακριβή. Άλλωστε, η κ. Δημητρίου που συναντήθηκε με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας Κυριάκο Μητσοτάκη, θα έπρεπε να γνωρίζει ότι η Αθήνα, σε αντίθεση με τη Λευκωσία, δεν έχει εκφράσει επιφυλάξεις επί του εγγράφου Μπορέλ. Κι αυτό προκύπτει ευθέως από τα τεκταινόμενα στην Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων, COREPER. Και ακόμη πιο «προχωρημένα» απορρέουν από τον αντιπρόεδρο της Κομισιόν, Έλληνα Επίτροπο, πρώην ευρωβουλευτή της Νέας Δημοκρατίας και μόλιμο προσκεκλημένο στα συνέδρια του ΔΗΣΥ, Μαργαρίτη Σχοινά. Ο οποίος κ. Σχοινάς, σε συνέντευξη στην «Κ» και στον καλό συνάδελφο Γιώργο Κακούρη, ανέφερε ότι το έγγραφο Μπορέλ «είναι μια έκθεση που έχει πολύ ικανοποιητικό περιεχόμενο για τις κυπριακές επιδιώξεις». Θέση με την οποία δεν θα μπορούσε να συμφωνεί η Λευκωσία, καθώς ενδεχόμενη αποδοχή του εγγράφου Μπορέλ, θα ισοδυναμούσε με ενεργοποίηση της παραχώρησης ευρωπαϊκών δώρων δώ-

ρων προς την Τουρκία, περιλαμβανομένων της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, χωρίς την παραμικρή διασύνδεση με την υποχρέωση λύσης του Κυπριακού.

Λευκωσία και Αθήνα βρίσκονται λοιπόν σε διαφορετική οελίδα. Κατά συνέπεια τα περί «κοινού βηματισμού» που επικαλείται η κ. Αννίτα Δημητρίου, στοχεύοντας καταφανώς στο εσωτερικό ακροατήριο, δεν ισχύουν. Και δεν είναι κακό, η Λευκωσία και η Αθήνα να έχουν διαφορετικές προ-σεγγίσεις, ακόμη και θέσεις. Το έχουμε ξαναπεί, η κάθε χώρα οφείλει να σταθμίει τα συμφέροντά της και να κάνει τις επιλογές της. Κακό όμως είναι να τοποθετούμαστε με ανελικρίνεια και αυτό θα έπρεπε να το γνωρίζουν όλοι, περιλαμβανομένων βεβαίως της προέδρου του ΔΗΣΥ. Διότι πέραν του εσωτερικού ακροατηρίου στο οποίο επιλέγει να απευθύνεται η κ.α Δημητρίου, υπάρχει δυστυχώς (για την ίδια) και το εξωτερικό ακροατήριο. Το οποίο, επίσης δυστυχώς, μειδία, όταν ακούει από την ηγέτιδα του

μεγαλύτερου κόμματος της Κύπρου, ότι Λευκωσία και Αθήνα έχουν ήδηεν κοινό βηματισμό. Θα ήταν για όλους ορθό και δίκαιο, η κ.α Δημητρίου να μας πει τελικά σε ποια βάρκα πατάει. Επιδώκει πραγματικά τη διασύνδεση της επίλυσης του Κυπριακού με το έγγραφο Μπορέλ, όπως επιχειρεί ο Κωνσταντίνος Κόμπος; Ή βρίσκεται στη βάρκα του κ. Σχοινά που υποδεικνύει ότι το έγγραφο Μπορέλ «εχει πολυ ικανοποιητικο περιεχομενο για τις κυπριακες επιδιωξεις» και άρα εν πολλοίς η Λευκωσία πρέπει να τερματιστεί τις προσπάθειες δια-σύνδεσps με το Κυπριακό και να το δεχθεί ως έχει;

As μας πει λοιπόν η κ.α Δημητρίου πού βρίσκεται. Διότι εάν συνεχίσει να πατάει σε δύο βάρκες, θα κινδυνεύσει να γλιστρήσει. Και σε τέτοιες περιπτώσεις, θα βρεθούν τόσο πολλοί να τη βοηθήσουν να επιπλεύσει, όσοι και τον προκατόχό της.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ας βάλουν το χέρι στην τσέπη

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Θα μπορούσαμε να τα είχαμε από το 2007, όταν ο Κώστας Καραμανλής πρότεινε την αλλαγή του άρθρου 16 του Συντάγματος, αλλά δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει τη συναίνεση του Γιώργου Παπανδρέου. Δεν πειράζει, όμως, και καλό είναι να μην κοιτάμε πίσω,

Μακάρι να βρεθούν οι σύγχρονοι ευεργέτες που θα χρηματοδοτήσουν τη δημιουργία μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων, τα οποία θα είναι κέντρα αριστείας και θα δίνουν ευκαιρίες σε όλους.

να μη μελαγχολούμε για τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις που δεν έγιναν και που θα μπορούσαν να έχουν αλλάξει τη χώρα. Όπως, π.χ., η περίφημη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού που είχαν προτείνει Σπράος και Γιαννίτσας, και η οποία βούλιαξε στην εσωκομματική καμαρίλα του ΠΑΣΟΚ. Είναι σημαντικό να μνημονεύουμε αυτές τις χαμένες ευκαιρίες για «εκπαιδευτικούς» λόγους και για να δίνουμε θάρρος στους επόμενους γενναίους μεταρρυθμιστές. Τώρα, όμως, μπαίνουμε σε μια νέα εποχή. Χρειάζεται ασφαλώς προσοχή, για να μην ευτελιστεί το όραμα των μη κρατικών πανεπιστημίων. Να μη δούμε, δηλαδή, το αντίστοιχο με αυτό που ζήσαμε με την ανωτατοποίηση των ΤΕΙ στην ιδιωτική εκπαίδευση, να βαφτιστούν τα διάφορα «κολέγια» σε μη κρατικά πανεπι-

στήμια. Θα χρειαστεί συστηματικός έλεγχος, που δεν θα περιορίζεται στην τυπική τήρηση του νόμου, αλλά θα ελέγχει και την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Σε μια εποχή που οι ανισότητες είναι εμφανείς, είναι επίσης κρίσιμο να διασφαλιστεί η πρόσβαση στα μη κρατικά πανεπιστήμια νέων που δεν θα έχουν οικονομική άνεση. Το χάσμα ανάμεσα στα ιδιωτικά και στα δημόσια σχολεία είναι εμφανές, όπως δείχνουν οι πρόσφατες διεθνείς εκθέσεις. Και δυστυχώς, η ιθύνουσα τάξη της χώρας, από την Αριστερά έως τη Δεξιά, συχνά αδιαφορεί, αφού φροντίζει να στείλει τα παιδιά της σε ιδιωτικά σχολεία και κατόπιν για σπουδές στο εξωτερικό. Χωρίς κρίσιμη μάζα υποτροφιών στα όποια νέα πανεπιστήμια ιδρυθούν, ελλοχεύει ο κίνδυνος να ανοίξει ακόμη περισσότερο η ψαλίδα της εκπαίδευσης που παρέχεται σε έχοντες και μη.

Μιλώντας, εξάλλου, για ιθύνουσα τάξη, καλό θα είναι να βάλει το χέρι στην τσέπη και να βοηθήσει εμπράκτως στην ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων. Η χώρα μας έχει παράδοση εμπνευσμένων ευεργετών, που άφησαν πράγματα πίσω τους, καθώς κατάλαβαν ότι πέρα από τον άμεσο πλουτισμό τους είναι σημαντικό να προσφέρουν πίσω στην κοινωνία. Χωρίς αυτούς η χώρα θα ήταν πολύ φτωχότερη σε θεσμούς, στην παιδεία, σε επίπεδο ηγεσίας, παντού. Μακάρι να βρεθούν οι σύγχρονοι μιμητές τους, που θα χρηματοδοτήσουν τη δημιουργία μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων, τα οποία θα είναι κέντρα αριστείας και θα δίνουν ευκαιρίες σε όλους. Και στα οποία θα μπορούν, επιτέλους, να διδάξουν οι εκατοντάδες λαμπροί Έλληνες πανεπιστημιακοί που διαπρέπουν στο εξωτερικό, αλλά βρίσκουν μονίμως τις πόρτες κλειστές στα εγχώρια ιδρύματά μας.

Χριστούγεννα 2023

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Στη μεταχριστιανική μας εποχή η Γέννηση του Ιησού Χριστού αναδεικνύεται πρωτίστως σε μείζονα καταναλωτική ευκαιρία. Πάντοτε οι θρησκευτικές εορτές είχαν και τη διάσταση αυτή. Ακόμη και στα χρόνια του Ιησού, που σε μία έκρηξη οργής εξέβαλε από τον ναό του Σολομώντος αγοραστές και πωλητές, κατηγορώντας τους ότι μετέβαλαν τον «οίκο προσευχής» σε «σπάλαιον ληστών». Συνεπώς, εάν τότε που το θρησκευτικό αίσθημα ήταν κυρίαρχο, πόσο μάλλον σήμερα.

Οι πρωτοχριστιανοί, μαθαίνουμε από τους θεολόγους, δεν εόρταζαν τη Γέννηση, αλλά τα Πάθη και την Ανάσταση του Θεανθρώπου. Από τους Ευαγγελιστές, λεπτομερή περιγραφή της Γεννήσεως δίδουν μόνον ο Ματθαίος και ο Λουκάς. Και οι δύο κινούνται απολύτως στο πλαίσιο των ιουδαϊκών δοξασιών, πως ο Μεσσίας θα είναι απόγονος του βασιλέα Δαυίδ και ότι θα γεννηθεί στη Βηθλέεμ.

Αλλά υπάρχουν και κάποιες ελαφρές διαφοροποιήσεις. Ο Ματθαίος αρχίζει τη γενεαλογία του Θεανθρώπου από τον Αβραάμ και καταλήγει στον Ιησού. Σε τέσσερις περιπτώσεις, εκτός από τους άρρενες αναφέρει και τις γυναίκες τους, εκ των οποίων οι τρεις –Θάμάρ, Ραβάρ και Βηρσαβέε– υπήρξαν ή συμπεριφέρθηκαν σαν πόρνες. Άλλο τα ανθρώπινα κριτήρια καταγωγής ή ηθικής και άλλος ο τρόπος εφαρμογής του σχεδίου της Θείας Οικονομίας, μας λένε οι θεολόγοι – αξιοθαύμαστα επινοητικοί ενίοτε.

Αντίθετα, ο Λουκάς αρχίζει τη γενεαλογία από τον Ιησού, αλλά δεν σταματάει στον Αβραάμ και

συνεχίζει έως τον πρωτοπλάστη Αδάμ. Ελληνιστής και όχι Ιουδαίος στην καταγωγή ο Λουκάς, μαθητής του Αποστόλου Παύλου, απευθύνεται σε όλα τα έθνη. Εξ ου και η γενεαλογία που παραθέτει φθάνει έως τον Αδάμ, λένε οι θεολόγοι.

Σοφότερος όλων ο Καππαδόκιος Μέγας Βασίλειος, σχολιάζοντας την εισαγωγή του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου –«Εν αρχή ην ο Λόγος»– παρατήρησε περιεκτικότερα: «Ανέκβατον μεν διανοίας το ην. Ανυπέρβατον δε φαντασίας η αρχή». Ματαίια συνεπώς κάθε απόπειρα διερευνήσεως του μυστηρίου.

Ελάχιστοι, πέραν από τους κατ'επάγγελμα θεολόγους, ασχολούνται πλέον περί αυτά. Τα κηρύγματα στους ναούς είναι «ευσεβιστικά». Τα φιλελεύθερα, κοσμικά κράτη της Δύσεως προβάλλουν ως αποκλειστικούς συντελεστές της ανεξίτηλης του ανθρώπου της αρχής του Διαφωτισμού, που έχουν υποκαταστήσει τη θρησκεία.

Ωστόσο, τα ανθρώπινα δικαιώματα που αγωνίζεται να επιβάλει σε επίπεδο παγκόσμιο η Δύση, ακόμη και διά αιματηρών συγκρούσεων, έχουν αφετηρία, όχι τον ορθολογισμό του Διαφωτισμού, αλλά την εικόνα του Βιβλικού Θεού, όπως τη δίδαξε ο Ιησούς. Ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για βασιλέα ή επάιτη, πόλητη ή σκλάβο, ενήλικο ή βρέφος, σοφό ή πτωχό τω πνεύματι, ενάρτετη ή πόρνη είναι όλοι τέκνα Θεού, άξιοι σωτηρίας.

Μία τέτοια αντίληψη ήταν αδιανόητη πριν από την αποκάλυψη του Βιβλικού Θεού στην ελληνική αρχαιότητα ή στον ελληνορωμαϊκό κόσμο. Αλλά επειδή όλα αυτά μπορεί, ίσως και δικαίως, να θεωρηθούν δυσνόητα, παρωχημένα και αντιφατικά, Καλά Χριστούγεννα, όπως και εάν τα εννοεί κανείς.

Εμείς εδώ το θέμα το περάσαμε αβρόχοις ποσί, τουλάχιστον στο πολιτικό επίπεδο. Αναφέρομαι στη δυνατότητα νόμιμης εργασίας όσων οικονομικών μεταναστών διαβιούν στη χώρα μας. Όσοι έχουν συμπληρώσει τρία χρόνια και μπορούν να το αποδείξουν, αν βρουν εργοδότη δικαιούνται να παραμείνουν νομίμως όσο διαρκεί η σύμβαση εργασίας τους. Αγνώστο πώς και αν θα λειτουργήσει. Οποιος έχει επιβιώσει στην παρανομία για τρία χρόνια, όχι και τόσο δύσκολο στη χώρα μας, για ποιον λόγο να εκτεθεί στη νομιμότητα που θα του επιβάλει απέλαση εάν βρεθεί έκθετος χωρίς σύμβαση με κάποιον Έλληνα εργοδότη; Αν δεν κάνω λάθος, μέχρι τώρα ίσχυαν τα επτά χρόνια. Κοινώς, δεδομένης της αποτελεσματικότητας των ελληνικών αρχών, χρόνος εκμάθησης στην παράνομη επιβίωση αντίστοιχος με τον χρόνο απόκτησης πτυχίου και ειδικότητας ιατρικής.

Η Ελλάδα έχει ανάγκη από εργατικό δυναμικό. Ο λεγόμενος πρωτογενής τομέας πάσχει από έλλειψη εργατικών χεριών. Τα μεγάλα οικοδομικά έργα, όπως το Ελληνικό, δεν βρίσκουν πλέον ούτε τον Φούντα ούτε τον Παπαγιωάννη. Ψάχνουν κάποιον Αλί ή κάποιον Αχμέτ για

Απ' τον Φούντα στον Αχμέτ

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

να αντικαταστήσει τα «αργασμένα μπράτσα» τους. Η Ελλάδα χρειάζεται τη μετανάστευση για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις ανάγκες της περιώνυμης ανάπτυξης της. Όπως και η Ευρώπη χρειάζεται τη μετανάστευση, για να αντιμετωπίσει την έλλειψη εργατικού δυναμικού. Τις ίδιες ημέρες που στην Ελλάδα η κυβέρνηση επετύγχανε την ψήφιση για τη νομιμοποίηση της εργασίας των παράνομων μεταναστών, στη Γαλλία ένα αντίστοιχο νομοσχέδιο προκάλεσε πολιτική κρίση. Παραιτήσεις υπουργών και κατηγορίες κατά του Μακρόν για παραχωρήσεις στη Δεξιά. Το μεταναστευτικό ορίζει το διαχωριστικό σύνορο ανάμεσα στην κεντρώα και στη δεξιά πολιτική; Απ' ό,τι φαίνεται. Και το όριο της Αριστεράς εννοείται.

Η Ευρώπη υποχωρεί. Υποχωρεί οικονομικά για να επιβιώσει ανάμεσα στον αμερικανικό και στον ασιατικό Λεβιάθαν. Υποχωρεί στρατιωτικά, διότι έχει απωθήσει τον πόλεμο στο ιστορικό της παρελθόν και η συνειδησή της δυσκολεύεται να τον αποδεχθεί ως ζωντανή πραγματικότητα του σύγχρονου κόσμου της. Υποχωρεί πολιτισμικά απέναντι σε ένα επιθετικό Ισλάμ, που εκμεταλλεύεται την ελευθερία της

για να επιβάλει τον απολυταρχισμό του. Είναι η ανισορροπία της πολυπολιτισμικής κοινωνίας που λειτουργήσει για δεκαετίες ως θεμέλιο της ευρωπαϊκής ιδεολογίας.

Ανισορροπία είπατε; Στην Ιταλία, η κυβέρνηση αναγκάστηκε να επιβάλει τις φάτνες στα σχολεία για τις εορτές των Χριστουγέννων. Ναι, αυτές τις κακόγουστες κατασκευές, οι οποίες όμως έχουν μια συγκεκριμένη πολιτισμική αξία, την αναφορά στον χριστιανισμό. Πριν από μερικά χρόνια ακόμη αυτό εθεωρείτο αυτονόητο.

Είτε είσαι θρησκευόμενος είτε δεν είσαι. Αθεός ή агνωστικιστής, αν έχεις ευρωπαϊκή παιδεία οφείλεις να αναγνωρίσεις τη θρησκευτική ταυτότητα των Χριστουγέννων. Και το γεγονός ότι ο δυτικός κόσμος τα γιορτάζει σημαίνει ότι επηρεάζει τον χρόνο του, κατά συνέπεια τη ζωή του, η θρησκευτική ταυτότητα των Χριστουγέννων. Τα Χριστούγεννα είναι μια θρησκευτική γιορτή και όσο τα γιορτάζουμε επιβεβαιώνουμε το νόημά της.

Επανέρχομαι στην αρχική υπόθεση. Η Ελλάδα αλλά και ολόκληρη η Ευρώπη έχουν ανάγκη από εργατικό δυναμικό. Ας μην κοροϊδευόμαστε. Το προσφερόμενο δυναμικό το αποτελούν ως επί το

πλείστον πληθυσμοί με έντονα φυλετικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά. Η Ελλάδα δεν έχει διττότητα, φέρ' ειπείν. Οπότε δεν μπορεί να στείλει πίσω κάποιον Αφγανό ο οποίος, αν και εργάστηκε νομίμως για δύο χρόνια, ας πούμε, τώρα δεν έχει συμβόλαιο εργασίας. Μαθαίνω ότι το Ιράκ επικαλείται το Κοράνι, το οποίο ορίζει ότι κανείς δεν έχει δικαίωμα να στείλει μουσουλμάνο στη χώρα προέλευσής του χωρίς τη θέλησή του.

Επειδή ανήκω στη θλιβερή μειονότητα η οποία εξακολουθεί να έχει εμπιστοσύνη στις δυνάμεις αντίστασης του δυτικού πολιτισμού, δεν θεωρώ ότι απειλούνται άμεσα ούτε οι αξίες μας ούτε ο τρόπος της ζωής μας. Όμως, δεν εφυσχάζω. Και δεν θέλω να ζήσω την ημέρα που η Αφροδίτη της Μήλου θα πρέπει να καλυφθεί με χιτζάμπ για να μην προσβληθούν οι βιομηχανικοί εργάτες. Το έχουμε ξαναχάσει εξάλλου: όταν ο Σαρτρ έλεγε ότι δεν πρέπει να ακούμε τους φυγάδες από το σοβιετικό καθεστώς, για να μην απογοητεύσουμε τους απεργούς της γαλλικής βιομηχανίας. Το πρόβλημα τότε, όπως και τώρα, είναι η δική μας υποκρισία.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗΣ. imakris@kathimerini.gr

Ακοινώνητοι στα ουσιώδη

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Δίωχος Αρχαία Ελληνικά στο σχολείο, πώς να συνειδητοποιήσει, ο περίπου ελληνόφωνος σημερινός Έλληνας, την καισαρική διαφορά που χωρίζει την ατομική κατανόηση από την κοινωνούμενη εμπειρία; Δεν συνεννοούμαστε οι άνθρωποι σήμερα, δεν θέλουμε να μονοοψύμε, η γνώση γίνεται εργαλείο ή όπλο επιβολής, όχι θησαύρισμα και χαρά κοινωνίας.

Πάντοτε υπήρχαν πόλεμοι – ο ισχυρότερος να υποτάξει (δούλο του) τον ασθενέστερο. Όμως, ποτέ η υποταγή (δουλεία) δεν θεωρήθηκε προσόν και προτέρημα, που μεταμορφώνει την απανθρωπία σε αυτονόητο δικαιοματικό κατάρκτηση. Οι κατακτητικές φιλοδοξίες των ισχυρών πείθουν τη λογική ή τη φαντασία μας ότι ανακαιτίζονται, όταν τα θύματα συμφωνήσουμε να λέμε τον συμβιβασμό «αυτοάμυνα», την αδικία «πολιτικό ρεαλισμό», τη βάνανυση απανθρωπία «στρατηγική ισχύος».

Κάποιοι ηγέτες υπερφιαλώς εθνών συνοψίζουν στη φυσιογνωμία τους την παγερή αποφασιστικότητα του αδιότακτου μακεδόνα. Με τέτοιους ηγέτες, η σύνολη ανθρωπότητα διοικείται στη σύγχυση της αλογίας, στη αντιφατική, Καλά Χριστούγεννα, όπως και εάν τα εννοεί κανείς.

ύπαρξης, του κόσμου, της Ιστορίας.

Μάλλον για πρώτη φορά στην ιστορία του ανθρώπινου είδους η «νόηση» και οι λειτουργίες της μοιάζει να έχουν αυτονομηθεί από στόχους αιτίας και σκοπού, από κάθε συνάρτηση «Αιτιώδους Αρχής» και «προσδοκώμενου τέλους». Η αλογία συνιστά τη κίνητρα και τις επιδιώξεις της ατομικής ύπαρξης και της οργανωμένης συνύπαρξης, κάθε Ηθική είναι μόνο ματαιοπονία και ψευδαπάτη.

Ο μηδενισμός της αλήθειας, η υποκατάστασή της από τις εγωτικές, ενστικτώδεις προτιμήσεις και επινοήσεις, είναι σημάδια παλμωδού οργανισμού, ασύδοτης υπαλήθειας του κοινωνικού αθλήματος από την τυφλή εγωπάθεια. Εκούσια και πανηγυρικά ετοιμάζουμε καινούργιο είδος ανθρώπου, άγευστου μητρικής στοργής και πατρικής βοήθειας, εκ προοιμίου θύματος της εγωπάθειας και της ακοινωνησίας.

Απέναντι στον μηδενισμό και αμοραλισμό, η ελληνική αναζήτηση αιτίας και σκοπού επιμένει ότι η ύπαρξη έχει νόημα, ο βίος των ανθρώπων στέρεο υφάδι, αν και τραγικά ανεπίγνωστο. «Όσοι, με τα αποπλήματα του παλαιοκομμουνισμού, δεν πετάμε και την πολιτική, γνωρίζουμε πολύ καλά ότι

η πολιτική παραμένει ο μόνος τρόπος που έχουμε για να ορίσουμε τις ζωές μας, να τους δώσουμε νόημα. Το επισημαίνω αυτό, γιατί συνήθως υπερδευούμε την πολιτική με τη μασκαράτα της παραπολιτικής».

Αντιγράφω εδώ λόγια του κορυφαίου της πολιτικής γραφής στις μέρες μας, Θεόδωρου Παντούλα: «Στη Μεταπολίτευση κυριάρχησε η μασκαράτα, που υπηρέτησε από «οικογένειες», «λόμπι» και παρατρεχάμενους. Το πελατειακό παρακράτος όμως δεν είναι πολιτική, είναι ευτελισμός της πολιτικής. Όσοι πάλι θεωρούν ότι οι παραγοί ή τα εξώγαμα της κομματοκρατίας μπορούν να απαντήσουν στα προβλήματα που οι ίδιοι δημιούργησαν, δεν ανταποτώνται απλώς, αλλά καταδικάζουν στην αναξιοπρέπεια του παρασιτισμού εαυτούς και αλλήλους».

Η πιο ρεαλιστική βεβαιότητα καμουφλάρεται μεθοδικά, το διαφημιστικό ψεύδος εξαλείφει τα προφανή για χάρη του φαντασιώδους, κανάλια, ραδιόφωνα και Τύπος ζουν από το αδιέξοδο, με ψευδαισθήσεις και ρητορικές ποιημάτων. Για τη ζωή μας πρόκειται, που την υποκαθιστούμε με αφελείς ψευδαισθήσεις και ηδονικές παραπλανήσεις.

Χριστουγεννιάτικη ιστορία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος, σε μια παραλλαγή της κλασικής ιστορίας του Καρόλου Ντίκενς, ηγεσία και πολιτικό προσωπικό της χώρας θα επισκεφθούν τα τρία πνεύματα των Χριστουγέννων.

Των περσινών, των εφетινών και των Χριστουγέννων της επόμενης χρονιάς. Το περσινό πνεύμα ασφαλώς φέρνει μέσα του τις εικόνες της κορύφωσης της προεκλογικής εκστρατείας των προεδρικών του Φεβρουαρίου του 2023. Για νικητές και ηττημένους είναι μια υπενθύμιση του πώς κινήθηκε το πολιτικό σύστημα σε αυτή την ενδιαφέρουσα αναμέτρηση και –επιπλέον– μια στιγμή περισυλλογής για όλους σε σχέση με το πώς διαμορφώνεται κάποιους μήνες μετά. Για τον πρόεδρο της Δημοκρατίας αποτελεί κατ’ εξοχήν και το μέτρο σύγκρισης των προεκλογικών εξαγγελιών σε σχέση με το τι γίνεται delivery –μια διάσταση που οφείλει να προβληματίσει για σειρά λόγων και όχι μόνο για λόγους αντιπολιτεύσης αλλά για την απόσταση μεταξύ της εξαγγελίας του νέου και της πολιτικής πρακτικής, παλαιάς κοπής.

Το φετινό πνεύμα των Χριστουγέννων δεν είναι μελαγχολικό, όπως εκείνο που σε ταξιδεύει σε αλλοτινούς εορτασμούς. Είναι ο εξέφρενος διασκεδαστής της παρούσας πραγματικότητας που αλληγορικά σε εκθέτει –όπως και το πνεύμα της συγγραφής του Ντίκενς– σε εκείνες τις καταστάσεις που είτε αρνείσαι να δεις είτε αδυνατείς να αλλάξεις. Και αφορούν κυρίως σε ζητήματα που χρήζουν άμεσης βελτίωσης, στη διόρθωση λαθών αλλά και συμπεριφορών που απορρέουν από τις εγγενείς αδυναμίες.

Το φετινό πνεύμα προειδοποιεί πάντα και στην προκειμένη εκείνο το reality heck στο οποίο μας υποβάλλει είναι η συνειδητοποίηση της δύσκολης πραγματικότητας τόσο στο Κυπριακό όσο και στην καθημερινότητα του πολιτικού μας βίου, ο οποίος έχει εισέλθει, ανεπιστρεπτί, στη διάσταση της εικόνας και της μεταπολιτικής. Και έχει αλληγορικά αλλά και ουσιαστικά εξαιρετική σημασία αυτή η προειδοποίηση να γίνει κατανοητή, γιατί αν αλλάξει κανείς προς το καλύτερο ακόμη και την τελευταία στιγμή όπως ο Εμπενίζερ Σκρουτζ τότε έχει κερδίσει, και στην προκειμένη, αν το πολιτικό μας σύστημα βελτιωθεί προς το καλύτερο κερδίζουν και η κοινωνία και η Κύπρος.

Το πνεύμα των επόμενων Χριστουγέννων είναι πάντα ο σκοτεινός χαρακτήρας της Χριστουγεννιάτικης Ιστορίας. Σχεδόν σε κάθε εικονογραφημένη έκδοση στον δυτικό κόσμο ομοιάζει με τον σκληρό, μαυροφόρο κουκουλοφόρο που παραπέμπει στον Άδν. Είναι αυτό το οποίο ουσιαστικά δείχνει στον κ. Σκρουτζ τον φυσικό του τέλος όχι μόνο ως γεγονός θανάτου αλλά και σε σχέση με την υστεροφημία του αλλά και την τροπή που έχει πάρει η μίζερη ζωή του. Το πνεύμα των επόμενων Χριστουγέννων στην Κύπρο μάς δείχνει προς το ιστορικό κλείσιμο του Κυπριακού, όπως το γνωρίσαμε, που πρακτικά σε κάποια επόμενα Χριστουγεννα τα επόμενα χρόνια θα σηματοδοτήσει και την οριστική διχοτόμηση της πατρίδας μας. Μας δείχνει ακόμη και προς την κατεύθυνση του κοινωνικού μετασχηματισμού της πατρίδας μας και της κοινωνίας μας σε μια ενεργή κατάσταση όπου θα υπάρχει εξέλιξη αλλά χωρίς πρόοδο. Με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Καλό θα ήταν αυτά τα Χριστουγεννα όλοι μας, συλλογικά, κοινωνία, πολιτική ηγεσία και εξουσία στην Κύπρο να συνειδητοποιήσουμε το πνεύμα όχι μόνο των εορτών αλλά και το ηθικό δίδαγμα του κλασικού βιβλίου του Καρόλου Ντίκενς. Κάθε χρόνο, τέτοιο καιρό, γράφω και επαναλαμβάνω γι’ αυτό το βιβλίο που δεν αποτελεί απλώς τη σκιαγράφηση ενός τογκούντη τύπου όπως του Εμπενίζερ Σκρουτζ αλλά μια σπουδαία διδακτική αλληγορία για την ίδια την ζωή, τα όρια της και την ανάγκη για αυτοβελτίωση, πρόοδο αγώνα για καλύτερα πράγματα. Χρόνια Πολλά λοιπόν και ως επιθυμία πως του χρόνου, του παραχρόνου και του αντιχρόνου θα έχουμε –εκτός από υγεία– ελεύθερη πατρίδα, καλύτερη ζωή και, σημαντικότερα, προοπτική για εμάς και τα παιδιά μας.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Οι αιτούντες άσυλο συνοδεύονται από προσωπικό της φινλανδικής συνοριακής αστυνομίας, καθώς φτάνουν στο συνοριακό σταθμό Vartiuss κοντά στο Κιχμο. Η Φινλανδία έχει κλείσει σημεία διέλευσης στα σύνορά της με τη Ρωσία καθώς περισσότεροι αιτούντες άσυλο προσπαθούν να εισέλθουν στη χώρα μέσω των βόρειων συνοριακών σταθμών της.

Συστάσεις σε ασπρόμαυρο κουτί

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Αποκαλυπτικό ρεπορτάζ στην ιστοσελίδα «Μπουγκιούν Κίπρις», μετάφραση, Ρ. Παπαγεωργίου, ΚΥΠΕ, 18/12: «Συστάσεις έκανε ο

Τούρκος πρόεδρος στον Τ/κ ηγέτη, Ε. Τατάρ και τον “πρωθυπουργό”, Ο. Ουστέλ για το Κυπριακό και το ζήτημα μαύρου χρήματος στην παρουσία του αντιπροέδρου, Τ. Γιλμάζ, συνάντηση που «ήταν τεταμένη». Η «Κίπρις ποστασί» σημειώνει ότι ούτε οι εταίροι του ΚΕΕ είχαν ενημερωθεί γι’ αυτή την εξφανική συνάντηση.

Συστάσεις για δύο:

1. «Προς τον Ε. Τατάρ λόγω των πολλών δηλώσεών του τελευταία για το Κυπριακό, της ακραίωσης γραμμής που ακολουθεί του ζητήθηκε να περιοριστεί. Του αναφέρθηκε ότι το θέμα θα συζητηθεί μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας, γι’ αυτό τον προειδοποίησαν να μην κάνει πολλές δηλώσεις και να μην πει «κουβέντες που θα του δέσουν τα χέρια».

2. Προς τον Ο. Ουστέλ: «Σε έρευνα που πραγματοποιήσε ο υπουργός Εσωτερικών της Τουρκίας για μαύρο χρήμα και μαφία, τέθηκε θέμα έμμεσων διασυνδέσεων του Ουστέλ με κάποιες από αυτές. Ζητήθηκε να υπάρξει αποφασιστική στάση της “κυβέρνησης” στο θέμα της πάταξης αυτών των φαινομένων».

Ο Ε. Τατάρ δήλωσε πως «το αίτημα για τη συνάντηση με τον Τ.Ε. προήλθε από τον ίδιο» και ότι ρώτησε τον Τ.Ε. αν προσκλήθηκε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης στην Άγκυρα και πήρε την απάντηση ότι «τέτοια πρόσκληση δεν έγινε». Στην «Κίπρις Ποστασί» είπε

ότι με τον κ. Ερντογάν είπαν πως «ισχύει η πολιτική μας στη βάση των δύο κρατών» και πως «άλλο πράγμα οι σχέσεις Τουρκίας - Ελλάδας και άλλο το Κυπριακό».

Θεωρώ ότι έχει σημασία αυτό το δημοσίευμα της «Μπουγκιούν Κίπρις»: Η τουρκική προεδρία ήταν η μόνη πηγή που είχε λόγους να δει το φως της δημοσιότητας αυτή η συνάντηση –όχι οι δύο Τ/κ πολιτικοί. Τι δείχνει το περιεχόμενο του δημοσιεύματος; Πρώτο, οι συστάσεις θα μπορούσαν να γίνουν και τηλεφωνικά. Ο Τ. Ερντογάν προτίμησε διά ζωής, άρα μάλλον δεν είναι η πρώτη φορά που γίνονται τέτοιες «συστάσεις». Δεύτερο, δείχνει την προτεραιότητα που έχει η Τουρκία σε σχέση με το ολόένα και πιο ισχυρό διάλογό της με την Ελλάδα. Τρίτο, ότι ο Τατάρ δεν κατανοεί τις ευρύτερες αξιολογήσεις της Άγκυρας-Ελλάδα/Ε.Ε./Η.Ε. Τέταρτον, εκτιμώ ότι το τουρκικό ΥΠΕΞ έχει κρίνει ότι οι συνεχείς επαναλήψεις Τατάρ ζημιώνουν τη γενικότερη τουρκική θέση και ότι η πρωτοβουλία για τη συνάντηση των τεσσάρων στην Άγκυρα προήλθε από τον Χακάν Φιντάν. Μέσα στο ίδιο πλαίσιο και η απομάκρυνση του ντενκτασκίου συμβούλου του Τατάρ για το Κυπριακό Εργκούν Ολγκιούν –στη θέση του ο Γκιουνές Ονάρ– (12/12). Πέμπτο, η απόφαση για απομάκρυνση Ολγκιούν επιχειρεί να βελτιώνει μερικώς την κακή εικόνα του Ε. Τατάρ, γενικότερα στη διεθνή σκηνή και ειδικότερα στα Η.Ε.

Στην ε/κ κοινωνία δίνουνε ελάχιστη σημασία στην πολιτική με «αποχωρώσεις» –βόλευει την αμεριμνησία μας στο ασπρόμαυρο κουτί μας. Κατά κα-

νόνα, αποφεύγουμε να κάνουμε αξιολόγηση, όταν κάτι δεν κολλά στα γνωστά μας στερεότυπα. Παραμονές ζυμώσεων, η Άγκυρα κάνει κινήσεις (συμβολικές, ήπιες στις αποχωρώσεις τους, αλλά κινήσεις). Στην ε/κ κοινότητα η ηγεσία κάνει δηλώσεις για την κερκίδα, και όχι για να μπει στον στίβο των διαπραγματεύσεων. Η τουρκική διπλωματία «διαβάζει» πολύ εύκολα τις κινήσεις της Λευκωσίας και ειδικότερα τη «διπλή της προσέγγιση», όπως βεβαιώνουν τα στοιχεία σε σημαντικές φάσεις του Κυπριακού και εσχάτως στις ευρωτουρκικές σχέσεις. Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Ε.Σ.) Σ. Μισέλ μάς παρέχει ένα ακόμα παράδειγμα (15/12): «Το Ε.Σ. αποφάσισε να ξεκινήσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Ουκρανία και τη Μολδαβία», να κορηγήσει καθεστώς υποψήφιας χώρας στη Γεωργία, ενώ με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη θα ξεκινήσει διαπραγματεύσεις μόλις επιτευχθεί ο απαραίτητος βαθμός συμμόρφωσης με τα κριτήρια ένταξης». Ο Ούγγρος πρωθυπουργός Β. Όρμπαν διευκόλυνε διά της απουσίας του την απόφαση (26 παρόντες, 1 εκτός αιθουσας). Η απόφαση των 26 με την αυτοεξαιρέση Όρμπαν προκάλεσε σκόλοιο από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη. Είπε: «Αντιλαμβάνεστε, γνωρίζετε όλοι τι έχει γίνει. Θεωρώ ότι δημιουργείται ένα αρνητικό προηγούμενο. Η επιτυχία της Ε.Ε. όλα αυτά τα χρόνια ήταν η λήψη αποφάσεων μέσα από μια διαδικασία και τα 27 κράτη-μέλη, όλα τα κράτη μέλη, σε μια κοινή προσέγγιση. Θεωρώ, επαναλαμβάνω, ότι δημιουργείται ένα αρνητικό προηγούμενο, το οποίο θα βρούμε μπροστά

μας σε επόμενες συζητήσεις» (Πηγή: «Καθημερινή», 15/12).

Αν και ο ΠτΔ στη Σύνοδο του Ε.Σ. ψήφισε τη νέα μέθοδο, ο ίδιος παρατηρεί «αρνητικό προηγούμενο». Μάλλον συνδέεται με τη συζήτηση του ζητήματος της Τελωνιακής Ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας. Πώς;

α) Ισχυρά κράτη-μέλη (σε επόμενη σύνοδο του Ε.Σ.) θα την προωθήσουν και ίσως ζητήσουν από κάποιο κράτος-μέλος να εκφράσει τη διαφωνία του με κάποιο τρόπο, αλλά η ανανέωση να προχωρήσει κατά στάδια. Τεράστια οικονομική βάση καλύπτει τη σχέση Ε.Ε. - Τουρκίας. Η ανανέωση της Τ.Ε. είναι ένα ώριμο αίτημα, η νυν τρέχει από το 1996 και το μόνιμο «κατενάντισο» προκαλεί μόνιμα αδιέξοδα.

β) Τι ζητάει η Λευκωσία; Οι βασικοί παίκτες στην Ε.Ε. μάλλον υποψιάζονται μόνο διαφωνία. Προφανώς αυτό μόνο δεν αρκεί. Τι προτείνει ώστε να έχεις συμμαχίες; Η απάντηση βρίσκεται στην «κοινοτική μέθοδο». Μία λύση η έκφραση διαφωνίας, άλλη λύση η συμφωνία με ανταλλάγματα σε συγκεκριμένα σημεία στο Κυπριακό. Αλλά για να γίνει αυτό σημαίνει «συνομιλίες, πλαίσιο Γκουτέρες, διασύνδεση ευρωτουρκικής σχέσης/επίλυσης». Αυτό δεν βρίσκεται στις προτεραιότητες της Λευκωσίας.

γ) Η Κύπρος κερδίζει μόνο με την αξιοποίηση της «διπλωματίας των διασυνδέσεων», αρχιτέκτονας της οποίας υπήρξε ο Γ. Κρανιδιώτης. Η Λευκωσία στο ζήτημα της Τ.Ε. Τουρκίας - Ε.Ε., ίσως γυρίσει στις «συνταγές» Τ. Παπαδόπουλου με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

www.larkoslarkou.org.cy

Η εποχή Ολγκίν (Κουέγιαρ)* και το Κυπριακό 2.0

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η είδηση για τον διορισμό της Μαρία Άνχελα Ολγκίν (Κουέγιαρ)* ενεργοποίησε όλα τα ένστικτα των σχολιαστών - επαγγελματιών και ερασιτεχνών –του Κυπριακού. Από το προκαταβολικό ψείρισμα του βιογραφικού της για να εντοπίσουμε πού βρίσκεται η παγίδα, στην ψυχαναλυστική σύγκριση των διεθνών διενέξεων με τις οποίες έχει ασχοληθεί με τις δικές μας, μέχρι τη μοιρολατρική αυτολύπηση και τις εικασίες για το μέχρι πότε θα αντέξουμε πριν τη βγάλουμε τουρκόφιλη.

Είναι όλα απίστευτα βαρετά, μιας άλλης γενιάς και ενός άλλου κόσμου από τον σημερινό. Είμαστε στο timeline ενός near future πολιτικού θρίλερ: ένας μεγάλος πόλεμος με την άμεση και έμμεση συμμετοχή μεγάλων παγκόσμιων

δυνάμεων βρίσκεται σε εξέλιξη για πρώτη φορά από τους πολέμους στην πρώην Γιουγκοσλαβία και αρχίζει να θυμίζει εποχές παγκοσμίων πολέμων, η Χαμάς και το Ισραήλ αποφάσισαν να αλληλοξεωντωθούν αυτή τη φορά οριστικά, η τεχνολογία της τεχνητής νοημοσύνης περνά στο επόμενο της στάδιο και αλλάζει ήδη την καθημερινότητα, το κλίμα της Γης έχει αλλάξει χωρίς επιστροφή, και πάνω από μία χώρες και ιδιότητες τρέχουν να φτάσουν στη Σελήνη και μετά στον Άρν.

Η κυπριακή πολιτική τάξη δεν έχει καταλάβει πως το ολόγκαν Άιντε για άστρα που ευθυγραμμίζονταν, το οποίο σάρκαζαν και ειρωνεύονταν ως πιο τσιάκκοι, ήταν, αν όχι μια σωστή πρόβλεψη, ένα χρήσιμο πλαίσιο κατανόησης του κόσμου. Ακόμα και αν τότε οι συνθήκες δεν ήταν αρκετά κατάλληλες για τέως και νυν να πάρουν γενναίες

αποφάσεις ή να αναλύσουν πολιτικό κεφάλαιο, σίγουρα σήμερα δεν είναι καθόλου κατάλληλες. Ας παντρέψουμε τα κλισέ του Κυπριακού με ένα άλλο κλισέ, αυτό του rebranding χωρών ως «Τάδε 2.0», δηλαδή της αναβαθμισμένης εκδοχής, αγγλιστί «two point o» και στα ελληνικά (όπως βάφτισε ο Κ. Μπιστοτάκης το Σχέδιο Ανάκαμψης) «δύο τελεία μηδέν».

Το Κυπριακό σήμερα δεν είναι πα ένα πρόβλημα το οποίο τυγχάνει διαπραγματεύσεως στο ξεχωριστό εκείνο παράλληλο σύμπαν το οποίο οι πολίτες έβλεπαν μόνο από το παράθυρο που άνοιγε στα ΜΜΕ όταν υπήρχε διαδικασία, ακούγοντας πως «σε καλό κλίμα διεξήχθη η συνάντηση των ηγετών» ή των διαπραγματευτών. Δεν αρκεί πλέον η γλώσσα των συγκλίσεων και των αποκλίσεων που θα αφορούσαν ένα μακρινό μέλλον, τη μέρα του «τζιζ του χρόνου

στα σπίθκια μας» ή του «ώσπου να γινείς 18 εν θα έσει στρατό».

Το Κυπριακό σήμερα είναι αυτό του ντε φακτό κρατιδίου στο βόρειο τμήμα του νησιού που ξεπλένει μαύρο χρήμα α λα κυπριακά, αλλά χωρίς τον ευρωπαϊκό έλεγχο και λογοδοσία που έδωσε στο νότιο τμήμα την ευκαιρία, δυνητικά, να απεξαρτηθεί. Είναι αυτό των Ρωσοκύπριων, Αφρικανοκύπριων και Κύπριων καταγωγής από χώρες πέραν των μπτέρων πατρίδων, που αύριο θα αναζητήσουν λόγο και εκπροσώπηση των ταυτοτήτων τους. Είναι αυτό των Τουρκοκύπριων από μικτούς γάμους στους οποίους αρνούμαστε την υπηκοότητα. Είναι το Κυπριακό της απερχόμενης και των κυμάτων σκόνης από τις ακτές της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής που δεν δείχνουν ταυτότητα στην πράσινη γραμμή για να περάσουν. Είναι το

Κυπριακό της συνεχούς πρόσμιξης των κοινοτήτων, στο εμπόριο, στον έρωτα και τη ζωή, και των παράλληλων μονολόγων.

Δεν μπορούμε να περιγράψουμε, να κατανοήσουμε και να ζήσουμε στο σήμερα με λέξεις του χθες. Δεν έχουν τίποτα απολύτως να προσθέσουν στις ζωές μας και τις πολιτικές και κοινωνικές προκλήσεις του μέλλοντος boomers της πολιτικής που μαλώνουν στο Χ (πρώην Twitter) για το αν η Μαρία Άνχελα Ολγκίν (Κουέγιαρ)* είναι εκ του προοιμίου τουρκόφιλη, ή αν θα πρέπει να υπάρξει χρονοδιάγραμμα. Ούτε οι προβλέψεις δηλώσεις τεμπέλων Ε/κ πολιτικών τον Ιούλιο για την τουρκική εισβολή και τεμπέλων Τ/κ πολιτικών τον Δεκέμβριο για τα Ματωμένα Χριστούγεννα.

Η «εποχή Ολγκίν (Κουέγιαρ)*» του Κυπριακού θα είναι η πρώτη αυτής της νέας φάσης. Στην οποία

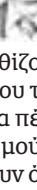
πρέπει να βρούμε λύσεις και απαντήσεις για το τώρα, όχι για το αύριο, για πραγματικά προβλήματα, όχι για εύκολη πολιτική καριέρα.

* Επειδή τηρούμε τις δημοσιογραφικές παραδόσεις, και αυτή η απεσταλμένη γίνεται ήδη αντικείμενο συζήτησης για τη σωστή γραφή και προφορά του ονόματος στο πλαίσιο της σάγκας «η βραχονησίδα ανακαλύπτει τον κόσμο», μετά τον «κ. Μουν» και τον «Εοπεν Έιντε», και για το κατά πόσο κόφκει συγγενής του Χαβιέρ Φελίπε Ρικάρδο Πέρεθ ντε Κουέγιαρ υ ντε λα Γέρρα. Από το βιογραφικό της στη σελίδα του υπουργείου Εξωτερικών της Κολομβίας φαίνεται (spoiler alert) να μην είναι. Και φαίνεται πως το προτιμώμενο επίθετο είναι το Ολγκίν.

yakakouris@gmail.com

Η φθονά
«*Jingle Bells*»

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Το πιο φθονό πράγμα σε αυτή τη γη είναι το χρήμα και το πιο ακριβό είναι η αληθινή επικοινωνία των ανθρώπων, συννθίζουν να λένε οι σοφοί του κόσμου τούτου, οι οποίοι ταξίδεψα στα περάτα της γης, για να «φάνε τα μούτρα» τους και να ανακαλύψουν ότι η ευτυχία βρίσκεται εντός και δίπλα τους. Τα Χριστούγεννα ήλθαν, τα φθονά «Jingle Bells» δεν σταματούν να «κράζουν» από τις τηλεοράσεις και τα ραδιόφωνα, με στόχο να επιβάλουν στους ανθρώπους, ότι πρέπει να είναι ευτυχημένοι, ότι πρέπει να βιώσουν το πνεύμα των γιορτών, ότι πρέπει να φάνε και να πιούνε πολύ, ότι πρέπει να αγοράσουν πολλά και ακριβά δώρα, ότι πρέπει να είναι τάχα καλοί άνθρωποι. Η γέννηση του Χριστού σήμερα, όπως ψάλλει η Εκκλησία, η μυστική βίωση της χαράς της σωτηρίας του ανθρώπου, μετατράπηκε σε απλή ψεύτικη ευχή για «καλές γιορτές», ελέω πολιπολιτισμοκρίτικτας. Τα φωταγωγημένα και εν πολλοίς «κιτς» δέντρα, τα λαμπιόνια στους δρόμους και τα πανηγυράκια στις τηλεοράσεις, με πρωταγωνιστές δημάρχους, δημοτικούς συμβούλους και άλλους πολλούς «επώνυμους», αποτελούν το καλύτερο άλλοθι, για να ξεχνούν οι ταγοί τους φτωχούς και τους καταφρονεμένους, τους άρρωστους και τους απελπισμένους και όλους όσους έχουν ανάγκη από ένα καλό λόγο παρηγορίας, από μια αγαλλία αγάπης, από ένα άγγιγμα ψυχής. Όλα «πλαστικά» και ψεύτικα, για χάρη του «πνεύματος» των Χριστούγεννων.

Οι μικρές αλήθειες μπορεί να ταραξουν, όταν λέγονται από παπάδες και σοφούς παππούδες. Ωστόσο, όταν επαναλαμβάνονται από μεγάλο-ψυχολόγους, τη μόδα της εποχής μας, τα πράγματα αλλάζουν και αναδεικνύεται το μοναχασμένο μελαγχολικό πλήθος των Χριστιογενών. Ο Τζέρολντ Ροζενστάουμ, καθηγητής ψυχολογίας από τον Χάρβαρντ λέει ότι: «ο άνθρωποι προσδοκούν να περάσουν τις πιο υπέροχες γιορτές, όμως η πραγματικότητα τους απογοητεύει. Ευθύνονται και τα Μέσα Ενημέρωσης. Η ιδανική εικόνα που προβάλλουν, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική ζωή. Μόλις αναβούν τα πολύχρωμα λαμπάκια, αυτομάτως όλοι σκέπτονται όσα πρέπει να κάνουν, όσα δεν πρόλαβαν πέρυσι, όσα θα ήθελαν, πόσο ωραία περνούσαν μικροί... Το άγχος στα ύψη. Ακόμη κι αν νιώθουν καλά, πρέπει να δείχνουν χαρούμενοι». Σε αυτή την «τρέλα» εισέρχεται και το «shopping therapy» η καταναλωτική μανία, η οποία ει-

να οτιδήποτε άλλο από θεραπεία της ψυχής. Στατιστικές μελέτες αναφέρουν ότι κατά τη διάρκεια των εορτών, αυξάνονται τα ψυχολογικά προβλήματα και η μοναξιά των ανθρώπων. Εξάλλου, η μοναξιά είναι χειρότερη μαζί με τους πολλούς, παρά χωρίς κανένα άλλο. Το μοναξιάσχωρο πλήθος «κράζει» και στην Κύπρο. Αναζητάει ένα χέρι για να αγγίξει και ένα αφτί για να ακούσει τον πόνο του. Τρέχει όπως τον Θανάση Βέγγο, από ρεβεγιόν σε πάρτι και τα τανάπια. Στα μπαράκια και τα νυκτερινά κέντρα, η δυνατή μουσική και τα εκτυφλωτικά φώτα δεν σε αφήνουν να μιλήσεις και να συναντήσεις τον άλλο, τον διπλανό σου, τον αγαπημένο σου. Έπρεπε να απορίσπουν τα λιγοστά μαλλιά του αείμνηστου Βέγγο, για να πει: «έπρεπε να περάσω αγόρι μου, για να μάθω τι είναι «ευτυχία»! Τελικά ευτυχία είναι ένα ζευγάρι χέρια, δύο χέρια σφιχτά δεμένα. Αυτά που θα σε αγκαλιάσουν, θα σε κρατήσουν, θα σε κοιμήσουν, θα σε περιποιηθούν, θα σου μαγειρέψουν, θα σε καδέψουν και στο τέλος θα σου κλείσουν τα μάτια. Τα πολλά χέρια απλά σε κατσίκαθουν. Είναι απλά, χάσιμο χρόνου. Θα το δεις κι εσύ όσο μεγαλώνεις».

Ο Θεός είναι μεγάλος και στο διάβα του χρόνου, ανάμεσα στους «Κύκλωπες και τους Λαιστρυγόνες» της ζωής, εμφανίζεται το θαύμα, εκεί που δεν το περιμένεις. Αρκεί ο άνθρωπος να πει με την ψυχή του: «Δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη...» και τότε το θαύμα εμφανίζεται. Ο Χριστός γεννιέται και στις ψυχές όλων των ανθρώπων, οι οποίοι δεν κρατούν την ομπρέλα του εγωισμού, αλλά ακολουθούν τον δρόμο της ευτυχισμένης ταπεινώσης, τον δρόμο της ευλογημένης χαράς.

Το αντιδοτο στον πόνο και τη μοναξιά, στον φόβο και την αγωνία, είναι σίγουρα η αγάπη. «Ουαί σ' αυτούς που δεν γηγάψαν πολύ, γιατί δεν θα τους αφεθούν οι αμαρτίες. Ουαί σ' αυτούς που δεν γηγάψαν υπ' ουδένος πολύ, γιατί δεν αφέθηκαν ποτέ να είναι όμορφοι...». Το παραδοσιακό κλάντο της Θράκης λέει πολλά: «Εδώ ήρθαμε να παινεύουμε, χαίρεται κι αν χαρούμε, προτού μας εύρει ο θάνατος κι ύστερα λυπηθούμε...». Και ο μέγας ημνογράφος Ρωμανός ο Μελωδός τα λέει όλα: «Η παρθένος σήμερον, τον υπερούσιον τίκτει, και η γη το σπάλανν, τα απροσίτω προσάγει. Άγγελοι μετά ποιμένων, δοξολογούν, Μάγοι δε μετά αστέρος οδοιπορούν δι' ημάς γαρ εγεννήθη παιδιον νέον, ο προ αιώνων Θεός».

kaparispn@yahoo.gr

Ενας από τους σημαντικότερους στόχους που έθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας είναι η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στο 55% μέχρι το 2030. Η προσαρμογή στον στόχο του 55% αποτελεί ένα φιλόδοξο εγχείρημα, αν αναλογιστούμε και προβληματιστούμε για τους λόγους που η κλιματική αλλαγή, η αύξηση της θερμοκρασίας τα ακραία καιρικά φαινόμενα, επηρεάζουν και επιβαρύνουν την ανθρώπινη υγεία. Η σταδιακή αύξηση της θερμοκρασίας οφείλεται κυρίως στον ανθρώπινο παράγοντα και στις καθημερινές δραστηριότητες, τόσο στον χώρο εργασίας, όσο και στον ελεύθερο χρόνο και τις δραστηριότητές μας. Η αλόγιστη χρήση ορυκτών καυσίμων όπως και η πολυτελής ζωή μικρής μερίδας πολυεκατομμυριοσών προκαλούν μόνον τον περιβάλλοντα και επιβαρύνουν πρωτίστως τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, τη μεσαία κοινωνική τάξη και τα φτωχότερα στρώματα της κοινωνίας των πολιτών.

Οι θάλασσες μολύνονται από τα απορρίμματα, τα πολυτελή σκάφη, τα τεράστια κρουαζιερόπλοια, ενώ η ποιότητα του αέρα επιβαρύνεται από τις συχνές πτήσεις με ιδιωτικά αεροσκάφη, την ίδια ώρα που πανάκριβες επαύλεις ξεφυτρώνουν δίπλα στη θάλασσα ή μέσα στα δάση.

Κλιματική αλλαγή και υγεία

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Η πολύ υποσχόμενη
Πράσινη Συμφωνία για
την προστασία του περι-
βάλλοντος που επιθυ-
μεί να εφαρμόσει η
Ευρωπαϊκή Επιτροπή
χρίζει περαιτέρω μελέ-
της, αφού προκαλεί
κοινωνικές ανισότητες
και πολύ πιθανόν να
προκαλέσει αντίδραση
και ψυχικές διαταραχές.

Ενώσω το 1% της ανθρωπότητας ζει στην πολυτέλεια, φτωχοί πολίτες αναγκάζονται να καίνε βλαβερά ξύλα για να ζεσταθούν, δεν διαθέτουν τα απαραίτητα χρέματα για να τύχουν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ενώ αναγκάζονται να τρώνε λιγότερο, κακής ποιότητας και ανθυγιεινό φαγητό. Με βάση λοιπόν αυτές τις κοινωνικές ανισότητες, δύσκολα θα μπορούσαμε να φτάσουμε στην κλιματική ουδετερότητα μέχρι το 2050, αφού αρκετοί πλούσιοι ολιγοί ενδιαιρούνται για την προστασία του περιβάλλοντος και οι φτωχοί αναγκάζονται να εφαρμόσουν ανθυγιεινές πρακτικές για να επιβιώσουν. Πώς θα προώθησουμε τη βιολογική καλλιέργεια να επιβιώσουν.

γαία και την απαλλαγή των φρου-
των, λαχανικών από επιβλαβείς
ουσίες, όταν οι γεωργοί αναγκά-
ζονται να καλλιεργούν το ίδιο χω-
ράφι τρεις φορές τον χρόνο, αφού
δεν υπάρχει διαθέσιμη καλλιεργ-
γήσιμη γη λόγω της αλόγιστης
ανάπτυξης; Ή ακόμα χειρότερα
όταν καταστρέφεται σκόπιμα γε-
ωργική γη με πυρκαγιές για να
προωθηθεί οικιστική ανάπτυξη
μέσα στο δόσος και μακριά από
την χυρπάπανση των αστικών
κέντρων προσφέροντας άνεση σε
λίγους προνομιούχους;

Η στάχτη από τις πυρκαγιές προκαλεί σοβαρά αναπνευστικά προβλήματα, όπως επίσης και η σκόνη από τους βομβαρδισμούς που προκαλούν οι πόλεμοι που εμείς ξεκινάμε για να προμηθευούμε τις αντιπάλες δυνάμεις με όπλα και πυρομαχικά. Πώς είναι εφικτό να φυτεύσουμε τρία δισεκατομμύρια δέντρα για προστασία των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας, όπως απαιτεί η νέα δασική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όταν καθημερινά αποκόπτονται ή καίγονται δέντρα για να δημιουργηθούν δρόμοι που θα φέρουν οικιστική ανάπτυξη μέσα στα εθνικά πάρκα;

Η πολύ υποσχόμενη Πράσινη Συμφωνία για την προστασία του περιβάλλοντος που επιθυμεί να εφαρμόσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρήζει περαιτέρω μελέτης, αφού προκαλεί κοινωνικές ανισότητες και πολύ πιθανόν να προκαλέσει

αντίδραση και ψυχικές διαταραχές. Η προστασία του περιβάλλοντος και η κλιματική κρίση μας αφορούν όλους. Η οικονομική άνεση 80 εκατομμυρίων περίπου βαθύπλου πολιτών τους προσφέρει μια πιο άνετη και υγιεινή ζωή, την ίδια στιγμή που η μεγαλύτερη ομάδα των ανθρώπων δύσκολα επιβιώνει οικονομικά θέτοντας σε δεύτερη μοίρα τη δημόσια υγεία.

Όταν οι άνθρωποι δεν ευμε-
ρουν ή δεν μπορούν να έχουν μια
φυσιολογικό ζωή, οδηγούνται σε
απελπιστικές πράξεις για να ξε-
κάσουν προσωρινά, όπως η χρήση
απαγορευμένων ουσιών. Το ίδιο
όμως παρατηρείται και σε μικρή
μερίδα εύπορων πολιτών με τη
διαφορά ότι η χρήση γίνεται για
πληκή ικανοποίησης και αναγώ-
ριστ. Η εφημερίδα της Ευρωπαϊκής
Πράσινης Συμφωνίας θα πρέπει
λοιπόν να εστιάζει στις απειλές
για τη δημόσια υγεία, στον εντο-
πισμό των κλιματικών κινδύνων
που επιβαρύνουν συγκεκριμένες
ομάδες πληθυσμού και να συμ-
βάλει στον περιορισμό των κοι-
νωνικών ανισοτήτων. Η Ευρω-
παϊκή Επιτροπή μέσω της Πρά-
σινης Συμφωνίας θα πρέπει να
ανάψει το έντονο πράσινο φως
για προστασία του περιβάλλοντος
και της ανθρώπινης υγείας και να
μην περιορίζεται στις ιστορίες για
πράσινα άλογα.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δή-
μαρχος Δερύνειας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Αυτοεκπληρούμενες προφητείες

Πόσο ονειρεύεται πλέον η ανθρωπότητα έναν καλύτερο κόσμο; Πόσο πιστευτή είναι μια νέα φιλελεύθερη τάξη πραγμάτων, όπου το εμπόριο ή η αντικατάστασή του πόλεμο, όπως ήταν το όραμα ενός Ιμμάνουελ Καντ και ενός Μπενζαμίν Κονσταντ; Πόσο πιστεύουμε σήμερα σε έναν κόσμο όπως τον οραματίστηκε ο Αριστίντης Μπριάν, όταν πρωτοστατούσε στην ίδρυση της Κοινωνίας των Εθνών μετά το τέλος του Μεγάλου Πολέμου, θέλοντας να βάλει τέλος στους πολέμους και να επιτρέψει στις διπλωματικές σχέσεις, τις συννομιλίες και τις διεθνείς διατιροχές να επιλύουν τις διαφορές μεταξύ των εθνών; Για σχεδόν δύο δεκαετίες μετά την πτώση του Σιδηρού Παραπετάσματος πολλοί πίστεψαν ότι ο κόσμος είχε εισέλθει σε μια νέα διαρκή εποχή ειρήνης και ευμερίας. Το ερώτημα δεν είναι εδώ αν όντως η ανθρωπότητα μπορεί να γνωρίσει μια τέτοια εποχή. Το ερώτημα αφορά εκείνους που ισχυρίζονται ότι αυτό δεν είναι δυνατό. Μήπως άραγε είναι εκείνοι που κα-

αστρέφουν συστηματικά ό, τι θετικό έχει δημιουργηθεί από το παγκόσμιο σύστημα; Όσοι για παράδειγμα ασκούν θεωρητική κριτική στην παγκοσμιοποίηση είναι και εκείνοι που απεργάζονται την αποτυχία της. Πρόκειται δηλαδή για μια αυτοεκπληρούμενη προφητεία. Όσοι δομούν τον αντιφιλελεύθερο λόγο, στηρίζοντας αυταρχικά καθοστώτα ως αντίπαλο δέος του απόλυτου κακού της Δύσης, όσοι δηλαδή λαλτριάζουν τον δημόσιο λόγο μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα με θεωρίες συνωμοσίας και όσοι προπαγανδίζουν έναν άδθεν αντίεξουσιαστικό λόγο είναι σε μεγάλο βαθμό συνηυθύντοι για την αποτυχία του εγκυρήματος της παγκόσμιας φιλελεύθερης τάξης.

Ταυτόχρονα, όμως, είναι συνεπείθυνα για την εκ νέου είσοδο του ανταρξισμίου και τις συγγήνους ολιγαρχίας στα πολιτικά σαλόνια της Ευρώπης. Ο θιασώτης του μοντέλου του Πούτιν, του Σι και των Μουλάνδων πλέον αμφισβητούνται δημόσια και χωρίς αιδώ τις παραδοσιακές ευρωπαϊκές δημοκρατίες. Αδυνατούν να εκφράσουν έναν ξεκάθαρο λόγο κατά του ρατσισμού

και της βαρβαρότητας. Δυσκολεύονται να καταδικάσουν ως συγγενό ρατσισμό τα φαινόμενα μίσους κατά των Εβραίων σε Ευρώπη και Αμερική, φαινόμενα που πνίγουν πρώτα απ' όλα το ακαδημαϊκό σύστημα των δήθεν πνευματικών ταγών της Δύσης. Κρύβονται πίσω από τη ρητορική των ίσων αποστάσεων και τα μισόλογα, αφήνοντας να εννοηθεί ότι κάποια συνθήματα δεν είναι ρατσιστικά, γιατί είναι διαφορετικά ή ότι η δημόσια εκδήλωση υποστήριξης στη Χαμάς δεν είναι κλέσσμα σε γενοκτονία των Εβραίων αλλά γνήσια εκδήλωση αγανάκτησης κατά του κράτους του Ισραήλ. Όταν βέβαια ρωτήσει κανείς τι σχέσι έχει ο εβραϊκός καταγωγής Αμερικανός ή Ευρωπαίος με το κράτος του Ισραήλ, η κυνική απάντηση είναι: είναι όλοι ένοχοι, είναι όλοι με φυλή. Όλος αυτός ο μανιακισμός θέλει τη Δύση να αποτελεί μίσμα προς εξόντωση και όλες τις δυνάμεις της απολυταρχίας και του εκβαρβαρισμού καθαρτήριες ενός νοσηρού δήθεν πολιτισμού στριζοζόμενου στο παρελθόν της αποικιοκρατίας και της καταπίεσης. Για το μανι-

αισίοτικό αυτό σύστημα, αν είναι καλώς άνδρας, λευκός, Αμερικανός ή Ευρωπαίος είναι καταπιεστής και ένοχος, ενώ αν δεν ανήκει σε αυτές τις «μιαρές» κατηγορίες ανθρώπων, είναι θύμα και έχει κάθε δικαίωμα να πάρει εκδίκηση για την καταπίεση που υπέστησαν οι πρόγονοί του, ακόμη και με τους ειδικούς τρόπους του Ισλαμικού Κράτους ή της Χαμάς. Ο συγκεκριμένος τρόπος σκέψης όμως οδηγεί δυστυχώς σε πολύ απρόβλεπτα για το δυτικό αντιφιλελεύθερο στρατόπεδο αποτελέσματα. Ακόμη μια αυτοεκπληρούμενη προφητεία γίνεται πραγματικότητα με την αδιάκοπη άνοδο των ακροδεξιών κομμάτων σε Ευρώπη και Αμερική.

Όσοι λοιπόν ανησυχούν για το μέλλον και τη μακροπρόθεσμη της δημοκρατίας στην Ευρώπη, όσοι νιώθουν την ελευθερία τους να απειλείται από τις δυνάμεις ενός «ανελέητου» φίλελεύθερου συστήματος, όσοι ανέχονται τον φασισμό των άλλων στο όνομα της ιδεολογίας τους, αυτοί είναι οι κύριοι υπεύθυνοι για την στροφή των ψηφοφόρων στην ακροδεξιά ιδεολογία και τα ακροδεξιά κόμματα. Η πρό-

σφατη υπερψήφισαν του «σκληρού» νόμου για τη μετανάστευση στη Γαλλία, μετά από μια περιπετειώδη διαδικασία και υπόγειες διαβουλεύσεις, αποτελεί τρανή απόδειξη ότι η Ευρώπη έχει φτάσει στο σημείο από το οποίο δεν υπάρχει πλέον επιστροφή.

Όσοι υποκινούν τη ρατσιστική βία κατά των Εβραίων θα είναι οι πρώτοι που θα υποστούν νέα ρατσιστική βία εναντίον τους και αυτή τη φορά όχι από φορείς της κοινωνίας αλλά από το επίσημο κράτος με τις οργανωμένες δυνάμεις καταστολής του να ελέγχονται από ακροδεξιές κοινοβουλευτικές συμμαχίες. Γιατί άλλωστε να είναι παράξενο το ότι ο βομβαρδισμός της κοινής γνώμης από τις αντιφилλεύθρες ιδεολογίες οδηγεί τελικά σε αντιφилλεύθρα καθεστώτα; Και γιατί να πχει περίεργη το ότι τα αντιφилλεύθρα καθεστώτα δεν είναι υπέρ των ατομικών ελευθεριών ή δεν σέβονται τα ατομικά δικαιώματα των μεταναστών ή των μειονοτήτων; Γιατί να είναι αντιφατικό το ότι ο αντιφилλεύθερος λόγος μεταφράζεται τελικά σε αντιφилλεύθερη πράξη; Γιατί να είναι

εξωφρενικό το η υποστήριξη τυ-
ράνων στην παγκόσμια αντιδυτική
πολιτική σκληρή οδηγία στη γέννηση
τυράνων εντός της Δύσης; Όσοι
εμπνέονται από τον Πούτιν και
τους Μουλάδες, όσοι εξυμνούν αυ-
τούς που «αντιστέκονται» στη δυ-
τική «καταπίεση» των λαών δεν θα
πρέπει να εκπλαγούν από μια εν-
δεχόμενη νίκη του Τραμπ στις επερ-
χόμενες αμερικανικές προεδρικές
εκλογές ή της Μαρίν Λε Πεν στις
αντιστοιχίες γαλλικές. Ισχύει τελικά
για τη δημοκρατία αυτό που έλεγαν
ο Σωκράτης στην «Πολιτεία» του
Πλάτωνα: το δημοκρατικό καθε-
στώς αδυνατεί να ελέγξει τις αντι-
δημοκρατικές ιδεολογίες εντός του
μας αποτέλεσμα να εκφυλίζεται σε
τυραννία. Όσοι λοιδορούν τη δη-
μοκρατία και τον φιλελευθερισμό
μέββαν πάντα ελπίσουν να είναι οι
ηγέτες του νέου καθεστώτος, διότι
σίγουρα θεωρούν τους εαυτούς
τους φάρους αλήθειας και δικαιο-
σύνης, «επαγγελματίες» μιας νέας
επανάστασης.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Του ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ

Ο «κανόνας» της Μεταπολίτευσης θέλει τα μικρά κόμματα, που προέρχονται από τους πόλους της εξουσίας, να είναι θνησιγενή. Το κοινό χαρακτηριστικό τους ήταν ένα: το όριο του ενεργού βίου τους έφτανε περίπου τα δέκα χρόνια. Εκτός από κάποια που «έσβησαν» πιο νωρίς, ή που δεν κατάφεραν να μπει καν στη Βουλή. Τον κίνδυνο αυτό τον ήξεραν τα ηγετικά στελέχη της Νέας Αριστεράς. Γι' αυτό, άλλωστε, πήραν πολύ δύσκολα την απόφαση να προχωρήσουν στο νέο εγχείρημα. Και αν δεν είχε μεσολαβήσει η Κεντρική Επιτροπή της 11ης Νοεμβρίου, ενδεχομένως οι εξελίξεις να ήταν πολύ πιο αργές.

Η Νέα Αριστερά δεν ακολούθησε την πεπατημένη. Πρώτα συγκροτήθηκε η κοινοβουλευτική ομάδα των «11» και θα ακολου-

Εχει πέσει ήδη στο τραπέζι ως σκέψη η πραγματοποίηση Συνδιάσκεψης στις αρχές της άνοιξης, καθώς απαιτείται ένα διευρυμένο σώμα να λάβει τις αποφάσεις σχετικά με τον νέο φορέα.

θήσει το κόμμα. Τι συνέβη όμως και οι δημοσκοπήσεις δείχνουν να έχει ένα αναιμικό αποτύπωμα στον κόσμο; 2,5% έδειξε την Πέμπτη το «κοντέρ» της Pulse για λογαριασμό του ΣΚΑΪ και 2,4% της Metron Analysis για το MEGA. Τι και αν στις τάξεις της περιλαμβάνονται στελέχη που κατά πολλούς αποτελούσαν τους επιγόνους του Αλέξη Τσίπρα και κατάφεραν, παρά την καθίζηση του ΣΥΡΙΖΑ, να «αριστεύσουν» στις εκλογές του Μαΐου. Ο Αλέξης Χαρίτσης βγήκε πρώτος στη Μεσοπνία με 10.896 ψήφους ξεπερνώντας τον δεύτερο σχεδόν κατά 5.000 σταυρούς. Η Εφρ Αχτσιόγλου πρώτευσε τόσο στη Δυτική Αθήνα (28.491 ψήφοι) όσο και στο Συνέδριο του 2022. Στις εσωκομματικές εκλογές για την προεδρία μπορεί να έχασε, αλλά το ποσοστό της έφτασε το 43,31%. Στην Α' Αθήνας ο ΣΥΡΙΖΑ έχει μείνει χωρίς βουλευτές, αφού οι δύο πρώτοι, Νάσος Ηλιόπουλος (19.988 ψήφοι) και Δημήτρης Τζανακόπουλος (16.902 ψήφοι), άλλαξαν στρατόπεδο. Σε υψηλά επίπεδα παρέμεινε ο Ευκλείδης

Τσακαλώτος στον βόρειο τομέα λαμβάνοντας 25.498 σταυρούς.

Πρώιμη περιχαράκωση

Όσο ελκυστικά και αν είναι τα πρόσωπα, είναι γεγονός πως ένα εγχείρημα που έχει ως αφετηρία μια διάσπαση βρίσκει μπροστά του εμπόδια. Τη στιγμή μάλιστα που ο χώρος της Κεντροαριστεράς είναι κατακερματισμένος και επί της αρχής ο προοδευτικός κόσμος προτάσσει την ανάγκη για ενότητα. Αρκετοί στην Κουμουνδούρου υποστηρίζουν πως η νέα κοινοβουλευτική ομάδα είναι ο καθρέπτης του φορέα, που θα συγκροτηθεί και έχει ήδη περι-

αρακαωθεί σε ένα περιορισμένο αριστερό κοινό. Ακόμα και αυτό αν συμβαίνει, σκεπτικισμό προκαλεί πως η Νέα Αριστερά δεν δείχνει να αφαιρεί σημαντικές δυνάμεις, μέχρι στιγμής, από την Πλευση Ελευθερίας, το ΜέΡΑ25, αλλά ούτε από το ΚΚΕ. Συμπερασματικά βλέπουν πως το «ταβάνι» τους δεν απέχει πολύ από αυτό που καταγράφουν οι πρώτες δημοσκοπήσεις.

Σε ένα σκηνικό που μοιάζει με «κινούμενη άμμο», ο Αλέξης Χαρίτσης καλείται να οδηγήσει στις 9 Ιουνίου το νέο κόμμα σε ένα καλό αποτέλεσμα. Που σημαίνει εκπροσώπηση στη νέα Ευρωβουλή.

Τι πιστεύουν στη Νέα Αριστερά; Πως πραγματική εικόνα για την απήκυσή τους στην κοινωνία δεν μπορεί να σχηματιστεί πριν από τα τέλη Φεβρουαρίου. Μέχρι τότε υπολογίζουν πως θα έχουν διεξαχθεί περίπου 50 πανελλαδικές εκδηλώσεις. «Δεν έχουμε ξεκινήσει ακόμα την πιο εξωστρεφή κοινωνική δουλειά», επισημαίνουν. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», έχει πέσει ήδη στο τραπέζι ως σκέψη η πραγματοποίηση μιας Συνδιάσκεψης στις αρχές της άνοιξης, καθώς απαιτείται ένα διευρυμένο σώμα να λάβει τις αποφάσεις σχετικά με τον νέο φορέα. Για τις πολιτικές κατευθύνσεις

του, τις συμμαχίες και ενδεχομένως τα κεντρικά πρόσωπα του ευρωψηφοδελτίου. Μήπως επιλεγούν κάποιοι από το «βαρύ πυροβολικό» που θα λειτουργήσουν ως «δόλωμα» μετακομίζοντας στις Βρυξέλλες; Είναι πολύ νωρίς ακόμα για την ονοματολογία.

Στη Νέα Αριστερά εκτιμούν πως όσο ο χρόνος περνάει, τα πράγματα θα γίνονται πιο καθαρά. Ως παράδειγμα φέρνουν το θέμα των μη κρατικών πανεπιστημίων. Οι «11» ξεκαθάρισαν στη Βουλή, σε αντίθεση με ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ, πως θα δώσουν τη μάχη «εντός και εκτός» για να μην περάσει το συγκεκριμέ-

νο νομοσχέδιο. Και αυτό θα φέρει πιο κοντά τους το δυναμικό κοινό που τους ενδιαφέρει και δεν είναι άλλο από τη νεολαία. Βλέπουν πως υπάρχει αρκετός κόσμος στην Κουμουνδούρου που τηρεί στάση αναμονής. Είναι αδρανοποιημένοι και έχουν πειστεί να μείνουν στο κόμμα με την προσμονή πως θα υπάρξει αλλαγή σκυτάλης μετά τις ευρωεκλογές. «Δεν είναι σίγουρο πως θα αντέξουν», δηλώνουν χαρακτηριστικά. Δεν ταυτίζονται με το Κέντρο και αυτό που επισημαίνουν είναι πως εντείνουν τις επαφές τους με ανθρώπους που προέρχονται από τον προοδευτικό χώρο και είναι μακριά από την κεντρική πολιτική σκηνή. Και η «Ομπρέλα» κινείται σε αυτή την κατεύθυνση. Από τις δημοσκοπήσεις κρατούν το στοιχείο πως ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων θεωρεί πιθανό να

Στη Νέα Αριστερά εκτιμούν πως στον ΣΥΡΙΖΑ πολλοί τηρούν στάση αναμονής, ελπίζοντας σε αλλαγή σκυτάλης μετά τις ευρωεκλογές. «Δεν είναι σίγουρο πως θα αντέξουν», λένε χαρακτηριστικά.

κινηθεί προς τη Νέα Αριστερά. Στεγαστική κρίση, ακρίβεια και κλιματική αλλαγή θα βρεθούν πολύ ψηλά στην ατζέντα τους.

Αλλαγές στον ΣΥΡΙΖΑ

Στον ΣΥΡΙΖΑ δεν παρακολουθούν παθητικά τις εξελίξεις. Εκτός από το think tank και τα νέα πρόσωπα αλλάζουν πολλά στο πεδίο της επικοινωνίας. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», εδώ και λίγες ημέρες λειτουργεί ένα ενιαίο συντονιστικό κέντρο που έχει ενοποιήσει τη Βουλή με το γραφείο του προέδρου. Το στρατηγείο βρίσκεται στον τρίτο όροφο της Κουμουνδούρου και με επικεφαλής τη Δώρα Αυγέρη έχουν καθοριστεί ομάδες που επιμερίζονται τη δουλειά, ώστε οι παρεμβάσεις στην Ολομέλεια και στις Επιτροπές να φτάνουν γρήγορα στα κεντρικά και να συνδιαμορφώνουν παράλληλα με τους τομείς ευθύνης το τελικό μήνυμα που βγαίνει προς τα έξω. Εχει παγιωθεί μια πρωινή και μια αρκετά βραδινή σύσκεψη του επικοινωνιακού επιτελείου.

ΑΠΟΨΗ

Το νέο κομματικό σύστημα και ο δείκτης της ταύτισης

Του ΠΑΝΟΥ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ

Όλες οι πρόσφατες δημοσκοπήσεις ανέδειξαν το αναμενόμενο εύρημα. Όπως εξελίσσονται τα πράγματα στον ΣΥΡΙΖΑ, κατρακυλά πλέον στην τρίτη θέση των επιλογών πρόθεσης ψήφου για πρώτη φορά από το 2012, ενισχύοντας παράλληλα την εικόνα κατακερματισμού της αντιπολίτευσης που γνωρίζουμε ήδη από τις τελευταίες εκλογές. Στο κομματικό μας σύστημα υπάρχει κινητικότητα, που επιτείνει όμως για την ώρα την παρουσία κυρίαρχου κόμματος και πολλών μικρών εκδοχών αντιπολίτευσης, θυμίζοντας ουσιαστικά τα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης. Το 1977, η Ν.Δ. του Καραμανλή διέθετε 41,8% απέναντι στον διασπαρμένο χώρο της τέως Ενωσης Κέντρου (ΠΑΣΟΚ 25,4%, ΕΔΗΚ 12%), ενώ η Αριστερά καταγραφόταν για πρώτη φορά με διαχωρισμένες δυνάμεις (ΚΚΕ 9,2%, Συμμαχία με βάση το ΚΚΕ εσ. 2,9%), χωρίς να αγνοείται και η εμφάνιση τότε, δεξιάτερα της Ν.Δ., της «Εθνικής Παράταξης» που συγκέντρωσε 6,8% των ψήφων.

Οι αντιστοιχίες αυτές (1977 με 2023), πέρα από τις ομοιότητες και τις διαφορές τους, έχουν σημασία, γιατί τότε, όπως και τώρα, υπήρχε η κινητικότητα που μπορούσε να διαμορφώσει νέο κομματικό σύστημα. Μετά το 1977, καταλήξαμε στο σχήμα του ισχυρού δικο-

ματισμού που γνωρίσαμε μέχρι το 2009. Ήταν η πιο ορθολογική εξέλιξη, δεδομένου ότι στην Ελλάδα, η κοινωνική δομή και οι διαιρετικές τομές που δικαιολογούν την παρουσία κομμάτων, συνέκλιναν στην παρουσία δικομματικού κατά βάση σχήματος, με ορισμένα ακόμα (λίγα) κόμματα ή και προσωρινούς σχηματισμούς που προκύπτουν από συγκυριακές διασπάσεις των βασικών κορών. Οι τρεις παραδοσιακές πολιτικές οικογένειες, όπως μετεξελιχθηκαν με την παρουσία ισχυρών ηγετών σε σταθερά κόμματα που αντιπροσώπευαν το σχήμα κεντροδεξιό-κεντροαριστερά-αριστερά, ήταν και παραμένει η βάση που ρυθμίζει τη δομή του κομματικού μας συστήματος.

Τα κόμματα της αντιπολίτευσης δεν θα μπορέσουν να εισφέρουν στη μετεξέλιξη του κομματικού συστήματος χωρίς σχέδιο και προαίρεση σε όλα τα βασικά ζητήματα που απασχολούν τους πολίτες.

Προφανώς, στη δεκαετία της οικονομικής κρίσης (2010-2019) το σύστημα απορρυθμίστηκε, αλλά, παρότι φάνηκαν στο τέλος του κύκλου σημάδια ρύθμισης, με άθροισμα των δύο πρώτων κομμάτων στο 71% (Ν.Δ. + ΣΥΡΙΖΑ) και συ-

νολικά 6 κόμματα στη Βουλή του 2019 (αντί των 8 της προηγούμενης), η εξέλιξη αυτή τελικά δεν άντεξε. Κυρίως γιατί, ο ΣΥΡΙΖΑ δεν ήταν σε θέση να παίξει τον ρόλο του δεύτερου πόλου, επιμένοντας στα, απαξιωμένα πλέον, χαρακτηριστικά που τον ανέδειξαν. Με αυτά τα δεδομένα, θα μπορούσε να μιλήσει κανείς σήμερα και για ολική μετάβαση σε ένα νέο κομματικό σύστημα κυριαρχίας ενός κόμματος. Από την άλλη, προβάλονται εναλλακτικά και όροι που μπορούν να επηρεάσουν, όπως της λεγόμενης «μεταπολιτικής», αγνοώντας όμως ότι αδυνατούν να συνθέσουν την εικόνα. Η «μεταπολιτική» δεν μπορεί να υποκαταστήσει τις κοινωνικές δομές χωρίς σαφή-επιτακτική διαιρετική

τομή που να την επιβάλει.

Σε κάθε περίπτωση, είναι βέβαιο ότι υπάρχει ζήτημα διαμόρφωσης «σταθερών» που θα επιτρέπουν συνολικά στο κομματικό σύστημα να λειτουργεί αποτελεσματικά για τη χώρα. Όμως, ακόμα και αν αγνοήσουμε την πρόθεση ψήφου που δίνουν οι δημοσκοπήσεις, το υπόβαθρο που προκύπτει ενισχύει περισσότερο τη θέση του κυρίαρχου κόμματος. Π.χ., όταν γίνονται εκλογές, τα exit polls μετρούν την «ταύτιση» των ψηφοφόρων (αισθάνονται κοντά) με τα κόμματα που επέλεξαν. Εκεί η Ν.Δ. εμφανίζει ταύτιση σχεδόν στα 2/3 των ψηφοφόρων που της έδωσαν μακράν το υψηλότερο ποσοστό το 2023, ενώ το 2019 το ΚΚΕ διέθετε ψη-

Ο κ. Πάνος Σταθόπουλος είναι διευθυντής Επιστημονικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής.

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Προχωρημένες σκέψεις για μεταφορά του πρωθυπουργικού γραφείου και του υποστηρικτικού του μηχανισμού από το Μέγαρο Μαξίμου στα ψηλά διαμερίσματα του επιβλητικού Μεγάρου Μποδοσάκη, που εκμισθώθηκε πρόσφατα από τη Βουλή των Ελλήνων για 12 χρόνια, απασχολούν τα ανώτερα κυβερνητικά κλίμακα.

Η ιδέα για ένα είδος χωροταξικής αυτονομίας του πρωθυπουργικού επιτελείου που ακόμα και σήμερα είναι διασκορπισμένο πέρα από το Μέγαρο Μαξίμου, σε διάφορα μισθωμένα γραφεία περίξ της Βασιλίσσης Σοφίας, δεν αφήνει καθόλου αδιάφορο τον Κυριάκο Μητσοτάκη. Για να είμαστε ακριβείς δεν πρέπει να υπήρξε προκάτοχός του στο πρόσφατο παρελθόν που να μη σκέφτηκε ότι το Μέγαρο Μαξίμου, παρά την αίγλη, το αρχιτεκτονικό του κάλλος και τον υψηλό συμβολισμό που του αποδίδουμε οι περισσότεροι, είναι ένα μάλλον «άβολο» και «άκαμπτο» κτίριο που δύσκολα προσαρμόζεται στις σύνθετες ανάγκες μιας αρκετά, πια, μεγάλης επιτελικής ομάδας συνεργατών του προέδρου της κυβέρνησης.

Το Μέγαρο Μαξίμου, πολύ πριν καταστεί κυβερνητικό κτίριο να χριστεί επίσημη πρωθυπουργική κατοικία (απόφαση του Ανδρέα Παπανδρέου το 1982), ήταν μια αστική έπαυλη με μεγάλα σαλόνια και εντυπωσιακούς χώρους υποδοχής που δύσκολα μπορεί να «σπάσει» σε επιμέρους γραφεία. Η σύγκριση, δε, με το πλήρως ανακαινισμένο από το 2007 Μέγαρο Μποδοσάκη (με αφορμή, τότε, τη μεταφορά της έδρας της Eurobank), απλά συντριπτική. Οποιος είχε περιηγηθεί έστω και μία φορά στα γραφεία των ανώτερων στελεχών της τράπεζας δεν έμενε εντυπωσιασμένος μόνο από την ποιότητα της αναμόρφωσης του ιστορικού κτιρίου και την πρωτοφανή για την εποχή τεχνολογική του επάρκεια αλλά του ήταν αδύνατον να ξεχάσει την απaráμιλλη θέα με «πάτο»

το πράσινο «καλί» του Εθνικού Κήπου και του Ζαππείου.

Τα «ατού» του κτιρίου

Σήμερα υπάρχουν τρία αποφασιστικά δεδομένα, στα οποία στηριζόταν η μετακόμιση του πρωθυπουργικού επιτελείου σε νέο κτίριο: πρώτον, το Μέγαρο Μποδοσάκη εκμισθώθηκε από τη Βουλή των Ελλήνων και η έδρα του πρωθυπουργικού γραφείου ήταν πάντα η Βουλή. Δεύτερον, δεν μπορεί να λειτουργεί το ανώτερο κυβερνητικό επιτελείο σε ένα μάλλον ακατάλληλο (από άποψη υποδομών) κτίριο με πολλά μέλη του να εργάζονται σε άλλα, διαφορετικά κτίρια: το γραφείο του υπουργού Επικρατείας Μάκη Βορίδη, για παράδειγμα, στεγάζεται σε κτίριο επί της οδού Ζαλοκώστα. Ελάχιστοι Αθηναίοι γνωρίζουν, επίσης, ότι ένα μέρος του Μεγάρου Σταθάτου που ως γνωστόν φιλοξενεί εκθέσεις του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης στεγάζει και μέλη της Γενικής Γραμματείας του Πρωθυπουργού. Τρίτον, προγραμματίζεται ανακαίνιση του Μεγάρου Μαξίμου, γεγονός που από μόνο του δημιουργεί την ανάγκη προσωρινής μεταφοράς του Γραφείου του Πρωθυπουργού σε διαφορετικό χώρο. Και το Μέγαρο Μποδοσάκη, ύστερα από τρεις μήνες εργασιών, δηλαδή πριν από το Πάσχα, θα είναι πανέτοιμο να

υποδεχθεί τους πρώτους του νέους «ενοίκους». Δεν αποκλείεται, εν τω μεταξύ, να επικρατήσουν διαφορετικές σκέψεις για το μέλλον του ίδιου του Μεγάρου Μαξίμου που θα άρουν την παράμετρο της προσωρινότητας της μετακόμισης στη λεωφόρο Αμαλίας.

Το «θρίλερ»

Έχει μεγάλο ενδιαφέρον να ανατρέξει κανείς στο χρονικό της νέας εποχής του Μεγάρου Μποδοσάκη. Ήταν, χωρίς αμφιβολία, το μεγαλύτερο κτηματομεσιτικό θρίλερ που παίχθηκε στο κέντρο της Αθήνας μέσα στο 2023. Η τύχη του επιβλητικού κτιρίου επί της λεωφόρου Αμαλίας, μετά την απόφαση της Eurobank

να μετακομίσει την έδρα της σε νέο ιδιόκτητο κτίριο στη συμβολή των οδών Σταδίου και Ομήρου, έβαλε φωτιά στον μικρόκοσμο του εγχώριου real estate, φούντωσε σενάρια και οδήγησε στο τέλος σε μία από τις πιο εντυπωσιακές ανατροπές των τελευταίων ετών. Το κτίριο-φιλέτο με τη μοναδική θέα, έργο του αρχιτέκτονα Ανδρέα Πλουμιστού (1897-1962), από τα ευτυχέστερα δείγματα ενός κλασικότροπου μοντερνισμού και σημείο αναφοράς της μεταπολεμικής ανασυγκρότησης της Αθήνας (άρχισε να χτίζεται το 1949 και λειτούργησε ως στρατηγείο των επιχειρήσεων Μποδοσάκη το 1958) βγήκε στην αγορά στις αρχές του καλοκαιριού από το ομώνυμο κοινωφελές ίδρυμα προκειμένου να αναζη-

τηθεί ο νέος μισθωτής.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», κατά την πρώτη φάση εκδηλώθηκε σημαντικό ενδιαφέρον προσφορών, κοντά στις 15 τον αριθμό. Αντίστοιχα, στη βραχεία λίστα βρέθηκε το ένα τρίτο των αρχικών προσφορών, δηλαδή πέντε. Το επόμενο βήμα ήταν οι επιλαχόντες να καταθέσουν δεσμευτικές οικονομικές προσφορές. Κάπου εδώ η φημολογία πήρε ανεξέλεγκτες διαστάσεις.

Αουτσάιντερ

Όταν έγινε γνωστό ότι η Eurobank αποχωρεί από το Μέγαρο Μποδοσάκη πολλοί έσπευσαν να προεξοφλήσουν ότι το κτίριο θα γίνει το «μύλον της Ερίδος» μεγάλων ξενοδοχειακών ομίλων. Το δικαιολογούσε η θέση του, το μέγεθός του (6 όροφοι, 2 υπόγεια, συνολική επιφάνεια: 13.460 τ.μ.) και ο δυναμισμός του αθηναϊκού τουρισμού. Τουριστικοί όμιλοι εμφανίστηκαν στον διαγωνισμό αλλά ο τελικός νικητής της διαδικασίας που έτρεξε η διεθνούς κύρους κτηματομεσιτική εταιρεία Savills ήταν ένας αουτσάιντερ

που δεν υπολόγιζε κανείς: η Βουλή των Ελλήνων. Και, μάλιστα, με τμήμα σημαντικό μικρότερο σε σχέση με εκείνο που κατέβαλε μέχρι τον Δεκέμβριο η Eurobank (100.000 ευρώ λιγότερα μηνιαίως για τα επόμενα 12 χρόνια).

Απαντες βάλθηκαν να λύσουν τον γρίφο: πώς ένας διαγωνισμός που προσείλκυσε μεγάλα ονόματα της αγοράς ανέδειξε νικητή που προσέφερε σημαντικά μικρότερο τίμημα;

Η λύση του γρίφου έγκειται σε τρία σημεία: Πρώτον, κανένας ξενοδοχειακός όμιλος δεν μπορούσε να πλησιάσει το τίμημα που έδινε η Eurobank. Δεύτερον, η αποχώρηση ενός μεγάλου τραπεζικού ομίλου θα οδήγησε το Ίδρυμα Μποδοσάκη με αποτέλεσμα να αλλάξουν οι προτεραιότητές του: δεν το ενδιέφερε τόσο το οικονομικό ανάλλαγμα που θα πετύχαινε όσο η φερεγγυότητα και η σταθερότητα του νέου ενοικιαστή. Εδώ αξίζει να ανοίξουμε μια σύντομη παρένθεση: το Μέγαρο Μποδοσάκη είναι το σημαντικότερο περιουσιακό στοιχείο του ιδρύματος και από την αξιοποίησή του καλύπτεται περισσότερο από το 60% της κοινωνικής του προσφοράς (υποτροφίες, δωρεές, κ.λπ.). Ετσι, ο πρόεδρος της Βουλής Κώστας Τασούλας που χειρίστηκε προσωπικά, σε μεγάλο βαθμό, το θέμα, και σε συνθήκες άκρας μυστικότητας, έπαιξε έντονα το χαρτί της μηδενικής επιχειρηματικής διακινδύνευσης που εκπροσωπούσε σε σχέση με τους άλλους διεκδικητές που μπορεί να έδιναν «κάτι παραπάνω» σε σχέση με τη Βουλή. Τρίτον, οι προσφορές των ξενοδοχειακών ομίλων προέβλεπαν μακρύ χρόνο εργασιών και μετατροπής του κτιρίου σε ξενοδοχείο πέντε αστέρων με ορίζοντα τουλάχιστον τριών ή και τεσσάρων ετών. Αντίθετα, στην περίπτωση της Βουλής, θα υπήρχει ένα μικρό διάστημα εργασιών και πλήθος υπηρεσιών που στεγάζονται σήμερα σε ενοικιαζόμενα κτίρια θα μπορούν να μετακομίσουν στο νέο τους σπίτι, στη συμβολή Αμαλίας και Σουρή 5, πριν από το Πάσχα.

Το Μέγαρο Μποδοσάκη έχει ανακαινιστεί πλήρως και μπορεί να υποστηρίξει τις ανάγκες μιας πολυμελούς ομάδας εργασίας.

Το μοναχικό «όχι» και το ρεπερτόριο για τη συνέχεια

Ο Αντώνης Σαμαράς δεν αιφνιδίασε με τη στάση του. Πώς την εξηγεί ο ίδιος. Πώς τη βλέπει το Μαξίμου

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο **Αντώνης Σαμαράς** δεν αρκέστηκε να εκφράσει απλά τη διαφωνία του δημοσίας στην τροπολογία για το μεταναστευτικό, αλλά επέλεξε να δώσει το «παρόν» στη Βουλή και να καταψηφίσει το επίμαχο άρθρο φτάνοντας «μέχρι τέλους», όπως λέει μία αγαπημένη του φράση που την είχε χρησιμοποιήσει κατά κόρον και για την υπόθεση της Novartis, το τέλος της οποίας είναι ένα από τα πολιτικά του απωθμένα.

Όμως, αυτή η διαφοροποίησή του δεν ήταν η πρώτη. Ένα μήνα πριν με τη συνέντευξή του στην «Κ» είχε εκφράσει οιονεί αντιπολιτευτικές θέσεις σε 2 συν 1 θέματα. Πρώτα από όλα στην επίσκεψη του Ταγίπ Ερντογάν στην Αθήνα, δεύτερον, στον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών ακυρώνοντας πλήρως την κυβερνητική επιχειρηματολογία, ενώ είχε αφήσει αιχμές και για λάθη στο φορολογικό νομοσχέδιο.

Πλατφόρμα

Τα τρία αυτά θέματα μαζί με τη διαφοροποίησή του για το μεταναστευτικό συνιστούν ουσιαστικά τη βάση μιας «πλατφόρμας» με καθαρά χαρακτηριστικά λαϊκής Δεξιάς που βρίσκει μάλιστα ευήκολα ώτα –αλλά όχι αλληλέγγυα χέρια– και στο εσωτερικό της κοινοβουλευτι-

κής ομάδας. Το ερώτημα που προκύπτει είναι εύλογο: πού το πάει ο Αντώνης Σαμαράς; Μπορεί οι διαφοροποιήσεις του να πάρουν τη μορφή εσωκομματικής αντιπολίτευσης, για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια της μπιστοτακικής διακυβέρνησης;

Η απάντηση που δίνουν πη-

«**Βλέπετε τι γίνεται εκεί;**», **έλεγε διαρκώς, αναφερόμενος στο νομοσχέδιο που ο Μακρόν κατήρτισε έτσι ώστε να αποσπάσει τις ψήφους της Δεπέν.**

γές που πρόσκεινται στον πρώην πρωθυπουργό λένε πως ο πρώην πρόεδρος και πρωθυπουργός δεν αποτελεί συνιστώσα αλλά απειθύνεται πάντα στο «όλον της παράταξης» χωρίς πρόθεση για εσωκομματική αντιπολίτευση, καθώς τα κίνητρά του εδράζονται σε δύο πυλώνες με καθαρά πολιτικά χαρακτηριστικά: Πρώτον, ο πρώην πρόεδρος του κόμματος «διαβάζει» σχολαστικά τι γίνεται στο εξωτερικό και συγκεκριμένα σε άλλες χώρες της Ευρώπης όπως η Γαλλία. «Βλέπετε τι γίνεται εκεί;», έλεγε

Αβρόντες στα ορεινά μετά την ψηφοφορία της τροπολογίας. Κάποιοι βουλευτές ακούν με κατανόηση τις απόψεις Σαμαρά. Κανείς δεν τον ακολούθησε στην καταψήφιση.

διαρκώς την εβδομάδα που μας πέρασε, αναφερόμενος στη στροφή που αναγκάστηκε να κάνει ο Μακρόν προκειμένου σε ένα νομοσχέδιο μεταναστευτικής πολιτικής να αποσπάσει τις ψήφους της Δεπέν. Δεύτερον, οι διαφοροποιήσεις του γίνονται για λόγους «χρέους», λέξη την οποία χρησιμοποίησε και την Τρίτη καταψηφίζοντας το επίμαχο άρθρο. «Ο Αντώνης Σαμαράς ουδέποτε κρύφτηκε όταν θεωρούσε πως κάτι είναι λάθος για τη χώρα», αναφέρει στην «Κ» βουλευτής που είναι σταθερός συνομιλητής του.

Ανεξαρτήτως των διαθέσεων του πρώην πρωθυπουργού, φάνηκε ότι η δημιουργία μιας αντιπολιτευτικής συνιστώσας εκάζεται πολύ πιο εύκολα απ' ό,τι πραγματοποιείται. Ακόμα και οι βουλευτές που εξέφρασαν την αντίρρησή τους, τελικά ψήφισαν την τροπολογία και συντάχθηκαν με την κομματική γραμμή. «Όσο η Ν.Δ. και ο Κυριάκος Μητσοτάκης είναι παντοδύναμοι, θέμα εσωκομματικής αντιπολίτευσης δεν πρόκειται να υπάρξει. Εάν το αποτέλεσμα στις ευρωεκλογές δεν είναι καλό, τότε

όλα είναι ανοιχτά», λέει στην «Κ» νεοδημοκρατική πηγή που γνωρίζει πολύ καλά τον τρόπο που λειτουργεί το κόμμα.

Είναι δεδομένο πάντως πως ο κ. Σαμαράς θεωρεί ότι «έχει χρέος» να εκφράζει τις απόψεις του και αυτό θα συνεχίσει να κάνει. Η επικαιρότητα πάντα δίνει τέτοιες αφορμές, ενώ έπεται, οψέποτε, ένα ακόμα νομοσχέδιο που ο κ. Σαμαράς έχει δηλώσει πως προτίθεται να καταψηφίσει. Πρόκειται για το σχέδιο νόμου για τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών, το οποίο σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» δεν αποκλείεται να επισπευστεί προς ψήφιση πριν από τις ευρωεκλογές. Παράλληλα, κάποια στιγμή η παρούσα Βουλή θα πρέπει να κυρώσει και τα μνημόνια συνεργασίας με τη Βόρεια Μακεδονία που ακόμα εκκρεμούν.

Το Μαξίμου πώς βλέπει όλα τα παραπάνω; Η αντιμετώπιση του πρώην πρωθυπουργού κ. Σαμαρά από την κυβέρνηση θα είναι πάντα «διακριτική και με ευγένεια», όπως λέει πηγή που έχει γνώση των συζητήσεων που έγιναν αυτές τις μέρες για τον τρόπο με τον οποίο θα αναχαιτιστεί η διαφοροποίηση Σαμαρά. Αυτό δεν σημαίνει πως το Μαξίμου δεν θα επιδιώκει με σαφή τρόπο να δείξει πως οι απόψεις του κ. Σαμαρά δεν είναι τίποτα άλλο παρά

προσωπικές του. Όσον αφορά τα σενάρια περί εσωκομματικής «δεξιάς» συνιστώσας το Μαξίμου δεν ανησυχεί. Ακόμα και αν το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών είναι καλύτερο των προβλέψεων, στην Ηρώδου Αττικού θεωρούν απίθανο να συγκροτηθεί εσωτερική αντιπολίτευση καθώς τα τρία χρόνια διακυβέρνησης που θα μένουν αποτελούν για κάθε βουλευτή δέλεαρ αξιοποίησης, ενώ η αντιπολίτευση δεν απειλεί τη Νέα Δημοκρατία. Στο πρωθυπουργικό περιβάλλον πάντως δεν διακρίνουν πίσω από το αντάρτικο του Αντώνη Σαμαρά μακροπρόθεσμη στόχευση, παρά μόνο το γνωστό του ρεπερτόριο όπως το έχει αποκρυστάλλώσει στα 45 και πλέον χρόνια που πολιτεύεται.

Ο σύνδεσμος

Την ίδια ώρα, ο ομφάλιος λώρος μεταξύ του Μαξίμου και του πρώην πρωθυπουργού δεν έχει κοπεί. Κομβικό ρόλο σε αυτό παίζει ο στενός συνεργάτης του πρωθυπουργού και διαχρονικός φίλος του Αντώνη Σαμαρά, Σταύρος Παπασταύρου, που συνομιλεί τακτικά με τον κ. Σαμαρά, όπως έκανε και την εβδομάδα που μας πέρασε. Επικοινωνία πάντως απευθείας του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Αντώνη Σαμαρά δεν προβλέπεται τουλάχιστον το επόμενο δίμηνο.

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Μπορεί, άραγε, μια ελληνική σημαία με ροζ ρίγες και μικρά εμπριμέ σχέδια να προσβάλει την έννοια της πατρίδας; Το έργο με τίτλο «Neighborhood Guilt» της Γεωργίας Λαλέ, που αναρτήθηκε στο γενικό προξενείο της Νέας Υόρκης, με θέμα την καταγγελία της βίας κατά των γυναικών, αποσύρθηκε έπειτα από παρέμβαση του υπουργού Εξωτερικών και προκάλεσε πολιτική ένταση και ενστάσεις μεταξύ των καλλιτεχνών. Τι θα έκαναν τα ελληνικά μουσεία και οι χώροι τέχνης με το έργο της Λαλέ; Εκπρόσωποί τους απαντούν στην «Κ».

Η Ομάδα της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση
Οχι στα «ανώδυνα» έργα

Ποιο είναι το έργο; Είναι η ελληνική σημαία φτιαγμένη από σε-ντόνια στα οποία ξάπλωσαν πάνω τους φοβισμένες γυναίκες λίγο πριν δολοφονηθούν από ανδρικά χέρια. Αλλά και κάτι ακόμη. Έχει πάνω του το βάρος της συζήτησης που προέβησε, τον δικασμό και τον συμβολισμό, τα ερωτήματα για τον δέοντα ανώδυνο χαρακτήρα που οφείλουν να έχουν τα έργα τέχνης στους τοίχους κτιρίων που προορίζονται για τον πολίτη. Ποιος θα ταραζόταν με μια θαλασσογραφία ή με μια νεκρή φύση;

Ένα εκατομμύριο impressions, 500.000 reach, 40.000 reactions, όλου του φάσματος, στα social media της Στέγης στα οποία φιλοξενήσαμε, σε post χωρίς σχόλια, καλλιτεχνικά έργα βασισμένα σε εθνικές σημαίες. Το έργο ταξίδεψε πέρα από την αρχική του πρόθεση. Έγινε memento μιας ιστορικής στιγμής. Εστώ και κατά λάθος επιτέλεσε το έργο του: ξέφυγε από τον έλεγχο της δημιουργού και μετατράπηκε από σημαία φτιαγμένη από σεντόνια, σε ταπί και ρινγκ για ιδεολογικές μονομαχίες, πολιτικές αποφάσεις, ασκήσεις συντηρητισμού, ισορροπίας, και τύφλωσης. Κατάφερε να διηγηθεί μια ιστορία που λέει πολλά για την ελληνική κοινωνία. Κι

Το έργο της Γεωργίας Λαλέ με τίτλο «Neighborhood Guilt» (Ενοχή της γειτονιάς), με θέμα τη βία κατά των γυναικών, ξεσήκωσε αντιδράσεις και τελικώς αποσύρθηκε από το γενικό προξενείο της Ελλάδας στη Νέα Υόρκη. Ωστόσο, δεν είναι η πρώτη φορά στην ιστορία της σύγχρονης τέχνης που χρησιμοποιείται ως τεχνική η αμεσότητα της αναγνώρισης ενός συμβόλου όπως είναι η σημαία προκειμένου να μεταφερθούν κοινωνικά μηνύματα.

Θα βάζατε αυτή τη ροζ σημαία στο μουσείο σας;

Εκπρόσωποι ιδρυμάτων τέχνης απαντούν στην «Κ» για το έργο που δίχασε

έτσι, καταλαβαίνουμε τη δύναμη και την αναταραχή που μπορεί να προκαλέσει η τέχνη. Θα το παρουσιάσαμε στη Στέγη; Ναι. Αλλιώς. Θα ήταν η θεατρική παράσταση με τίτλο «Το Προξενείο».

Γιώργης Μαγγίνης
Επιστημονικός διευθυντής,
Μουσείο Μπενάκη

Περισσότερες φωνές

Τα μουσεία ως οργανισμοί που «προάγουν την ποικιλομορφία» παραμένοντας «ανοικτά και προσβάσιμα στο κοινό, χωρίς αποκλεισμούς» (σύμφωνα με τον νέο ορισμό τους από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων) είναι χώροι επαφής και διαλόγου δημιουργών και κοινού. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια πως παραμένουν ουδέτερα και αμέτοχα απέναντι στις δυναμικές που αναπτύσσονται αντίθετα, συμμετέχουν στον διάλογο ενεργά και σε πολλαπλά

επίπεδα. Η συμμετοχή γίνεται στο επίπεδο της ερωτηματοθεσίας και της διασφάλισης ότι θα ακουστούν όσο το δυνατόν περισσότερες φωνές, όχι βέβαια με τη μορφή της «από καθέδρας» ερμηνείας, πόσο μάλλον της δημιουργίας στεγανών. Το Μουσείο Μπενάκη έχει υπερασπιστεί επανειλημμένα την καλλιτεχνική δημιουργία, συστατικό στοιχείο της οποίας είναι η ελευθερία έκφρασης, και θα συνεχίσει να δίνει βήμα σε καλλιτέχνες που με ευαισθησία και ευθύνη σχολιάζουν καιρικά ζητήματα μέσα από το εικαστικό ιδίωμά τους.

Αφροδίτη Γκόνου
Σύμβουλος σύγχρονης τέχνης, Μουσείο
Κυκλαδικής Τέχνης

Το τρυφερό και το βάνουσο

Δεν θα επενέβαινα ποτέ σε μια καλλιτεχνική έκφραση, άλλωστε η ελευθερία έκφρασης αποτελεί

βασική αρχή της δημοκρατίας. Η μόνη συνθήκη που θα μου επέβαλε να αρνηθώ την έκθεση έργου θα ήταν η συνειδητή συκοφαντία, η ρητορική μίσους και η υποκίνηση βίας. Το σύμβολο της σημαίας έχει απασχολήσει εδώ και χρόνια τους καλλιτέχνες, με σημαντικά παραδείγματα τις σημαίες του Τζάσπερ Τζονς και του Ντέιβιντ Χάμονς. Στην Ελλάδα έχει χρησιμοποιηθεί από τον Βλάση Κανιάρη, στο έργο «Εis Δόξαν» (1993), αλλά και από άλλους, όπως ο Παύλος ή ο Μπρόδος, έργο του οποίου ανήκει στη συλλογή της Ελληνικής Προεδρίας. Το έργο της Λαλέ αναφέρεται στο τραγικό κοινωνικό θέμα της ενδοοικογενειακής βίας και στις γυναικοκτονίες και δημιουργήθηκε με σεντόνια γυναικών που ζουν στην Ελλάδα, υπό την προϋπόθεση ότι τα έχουν χρησιμοποιήσει για να ξεκουράσουν τα σώματά τους. Με πολύ τρυφερό τρόπο, αναφέρεται σε ένα τόσο βάνουσο θέμα της ελληνικής κοινωνίας που θα έπρεπε να μας απασχολεί καθημερινά. Μπρά-

βο στο ελληνικό προξενείο που άνοιξε τους χώρους του σε νέους καλλιτέχνες με αυτό το επίκαιρο θέμα.

Μαρία Τσαντσάνογλου
Διευθύντρια MOMus - Μουσείο
Μοντέρνας Τέχνης

Το σύμβολο ως φορέας μηνύματος

Το έργο θα έβρισκε, ασφαλώς, θέση σε έκθεση του MOMus, όχι μόνο τώρα, που έγινε αντικείμενο υπερβολικών και λανθασμένων, κατά τη γνώμη μου, αντιδράσεων, αλλά και προτού προκύψει το ζήτημα. Το έργο μεταφέρει ένα πολύ επίκαιρο μήνυμα, αυτό της ενδοοικογενειακής βίας και των γυναικοκτονιών, και η καλλιτέχνης δούλεψε με ευαισθησία με συνδημιουργούς της γυναίκες-θύματα κακοποίησης. Η ισχυρή εικόνα της σημαίας στοχεύει στην

ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και όχι στη βεβήλωση του συμβόλου. Στην ιστορία της σύγχρονης τέχνης χρησιμοποιήθηκε πολλές φορές ως τεχνική η αμεσότητα της αναγνώρισης του συμβόλου προκειμένου να μεταφέρει κοινωνικά μηνύματα, με έργα τέχνης που βρίσκονται σήμερα στα μεγαλύτερα μουσεία του κόσμου, ενώ οι παραλλαγμένες σημαίες του Παύλου βρίσκονται στη συλλογή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υπενθυμίζοντας ότι η ελευθερία της τέχνης είναι κατάκτηση της δημοκρατίας.

Κυριάκος Κουτσομάλλης
Γενικός διευθυντής,
Ιδρυμα Β&Ε Γουλανδρή

Να κατευνάζει τα πάθη

Το έργο της ροζ σημαίας υπόκειται κατά τη γνώμη μου σε μια διττή προσέγγιση. Ασφαλώς και ο καλλιτέχνης έχει το άλλοθι να εκφράζεται ελεύθερα και όπως οι εικαστικές του ευαισθησίες το απαιτούν. Και ο κάθε περιοριστικός φραγμός θα αποτελούσε ανελεύθερη παρέμβαση. Αρκεί η κατοχυρωμένη από την ιδιότητα του ελευθερία να μην αγγίζει την ελευθερία του «όποιου άλλου» δυσκολεύεται να συνταχθεί με το εικονιστικό προτεινόμενο.

Από πεποίθηση οδηγούμαι να πω ότι τα σύμβολα, εθνικά ή θρησκευτικά, απαιτούν προστασία και σεβασμό γιατί γίνονται φορείς που απηχούν βαθύτερα πιστεύω και ως εκ τούτου χρήζουν δημοκρατικής αντιμετώπισης.

Η φαντασία του καλλιτέχνη διαθέτει άλλωστε ένα ανεξάντλητο θεματικό αποθεματικό για να εκφράσει τις αλληγορίες και τους συμβολισμούς που τον απασχολούν. Στο ερώτημα αν θα το συμπεριλάμβανα σε μια ομαδική έκθεση, ομολογώ ότι το ερώτημα είναι βασανιστικό. Τα έργα τέχνης δεν αποκαθλώνονται από σεβασμό στον δημιουργό τους και στους αποδέκτες τους. Προτού όμως αναρτηθούν, θα αξιολογούσα πολλούς παρακείμενους παράγοντες που θα δημιουργούσαν τυχόν εντάσεις και παρεξηγήσεις. Η τέχνη άλλωστε δεν εξάπτει τα πάθη. Τα κατευνάζει.

ΑΠΟΨΗ

Είδαν τη σημαία, δεν είδαν τη βία κατά των γυναικών

Της **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΓΡΕΓΟΥ**

Σε μια δημοκρατική χώρα, όπως η Ελλάδα, η ελευθερία του λόγου και της καλλιτεχνικής έκφρασης είναι κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα. Η τέχνη που δεν αναπτύσσεται σε συνθήκες ελευθερίας είναι τέχνη απονευρωμένη που δεν εκπληρώνει τον ρόλο της, ο οποίος είναι, μεταξύ άλλων, η ανάδειξη των σημαντικών ζητημάτων της εποχής της και η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για αυτά. Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι η τέχνη και οι καλλιτέχνες είναι η «συνείδηση» της κοινωνίας, το τελευταίο προπύργιο της αδιεμοσολάβητης έκφρασης, και γι' αυτό πρέπει να προστατεύονται από παρεμβάσεις και εργαλειοποίηση οποιουδήποτε είδους.

Ως προς το έργο της Γεωργίας Λαλέ «Ενοχή της γειτονιάς», για το οποίο έχουν ήδη ληχθεί πολλά, παρόλο που σε πρώτο επίπεδο απεικονίζει μια παραλλαγή της ελληνικής σημαίας, μιλάει για την ενδοοικογενειακή βία και τη γυναικοκτονία, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά παντού. Σύμφωνα με

το Τμήμα των Ηνωμένων Εθνών για την Εξέλιξη των Γυναικών (United Nations Division for the Advancement of Women), η γυναικοκτονία είναι ένας βασικός παγκόσμιος δείκτης της ανισότητας και της βίας μεταξύ των φύ-

Μπορούμε εδώ να θυμηθούμε τον Οργουέλ: «Αν η ελευθερία σημαίνει κάτι, σημαίνει το δικαίωμα να λες στους ανθρώπους αυτό που δεν θέλουν να ακούσουν».

λων. Ίσως δεν είναι παράξενο ότι το έργο έχει παρερμηνευτεί από ένα κυρίως ανδρικό κοινό, καθώς σκοπός του είναι ακριβώς η κριτική στην ανδρική βία και την πατριαρχία.

Το θέμα εδώ δεν είναι μόνο η άτοπη λογοκρισία (πληθώρα έργων έχουν δημιουργηθεί με βάση τη

σημαία χωρίς απολύτως κανένα πρόβλημα σε χώρες πολύ πιο συντηρητικές από την Ελλάδα). Αλλά ότι παρερμηνεύοντας το έργο και μένοντας στο πρώτο επίπεδο, δηλαδή στη «σημαία», διαστρεβλώνεται το νόημα του και κατά συνέπεια περιθωριοποιείται και ελαχιστοποιείται ένα μείζον ζήτημα που έχει αποσιωπηθεί πολλά χρόνια στη δημόσια συζήτηση στη χώρα μας: η βία κατά των γυναικών και συγκεκριμένα η ενδοοικογενειακή βία.

Πέρα από αυτό, η Γεωργία Λαλέ με το έργο «Ενοχή της γειτονιάς» σκόπευε να μιλήσει για τη σκοτεινή, αθέατη πλευρά της κατά τα άλλα «κανονικής» οικογενειακής μονάδας. Μπορούμε εδώ να θυμηθούμε τον Οργουέλ: «Αν η ελευθερία σημαίνει κάτι, σημαίνει το δικαίωμα να λες στους ανθρώπους αυτό που δεν θέλουν να ακούσουν». Παρόλο που το περιστατικό της αποκαθλώσης του έργου είναι ατυχές, έφερε στο προσκήνιο με ακόμα πιο επείγοντα τρόπο ένα ζήτημα που πολλά χρόνια αποσιωπήθηκε στην ελληνική κοινωνία είτε από φόβο

είτε για «να κρατηθούν τα προσχήματα», επιβεβαιώνοντας εδώ τον ρόλο της τέχνης ως οχήματος αφύπνισης της κοινωνίας.

Επιπλέον, σχετικά με την ανάγκη προστασίας της ελευθερίας του λόγου και της καλλιτεχνικής έκφρασης, ας πάρουμε μια μικρή απόσταση από τον εκκωφαντικό μιντιακό θόρυβο των ημερών και ας θυμηθούμε τα σοφά λόγια του ποιητή και ιστορικού του 17ου αιώνα Τζον Μίλτον, από τα «Άρεοπαγίτικα» (1644), ένα από τα πιο επιδραστικά κείμενα όλων των εποχών στο ζήτημα της ελευθερίας του λόγου. «Δώστε μου την ελευθερία, πάνω απ' όλες τις ελευθερίες, να γνωρίζω, να εκφράζομαι και να επιχειρηματολογώ ελεύθερα σύμφωνα με τη συνείδησή μου».

Εξάλλου, η εικαστική ανάπλαση του εθνικού συμβόλου, όπως στην περίπτωση του συγκεκριμένου έργου, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί βεβήλωσή του. Βεβήλωση συνιστούν ενέργειες όπως η σκόπημη καταστροφή, ο βανδαλισμός, η φθορά ή ο ακρω-

τηριασμός μιας σημαίας σε δημόσιο χώρο, κάτι που δεν ισχύει εδώ, όπου ουσιαστικά έχουμε να κάνουμε με μια δημιουργική επανανοηματοδότηση του αντικειμένου. Ας θυμηθούμε επίσης ότι σε πολλές σύγχρονες δημοκρατίες, ακόμη

Σε σχέση με τη θέση δημόσιων θεσμών σε κρίσεις όπως αυτή, να θυμηθούμε ότι οι πράξεις μιλούν πιο δυνατά, πιο ουσιαστικά και πιο αποτελεσματικά από τα λόγια.

και η κυριολεκτική βεβήλωση του εθνικού συμβόλου είναι μια απολύτως αποδεκτή πράξη και είναι νόμιμη σε χώρες όπως η Αυστραλία, η Δανία, η Ιρλανδία, η Ιαπωνία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Νέα Ζηλανδία, η Νορβηγία, η Ρουμανία, η Νότια Αφρική, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Ηνωμένες Πολιτείες κ.ά. Καθώς στη σύγχρονη ιστορία

της τέχνης οι σημαίες έχουν αποτελέσει αντικείμενο αναρίθμητων έργων, θα έλεγε κανείς πως είναι σχεδόν ένας κοινός τόπος που καταδεικνύει ότι μια σημαία μπορεί να είναι κάτι περισσότερο από ένα εθνικό σύμβολο και μπορεί να έχει πολλαπλά νοήματα.

Τέλος, σε σχέση με τη θέση δημόσιων θεσμών σε κρίσεις όπως αυτή, να θυμηθούμε ότι οι πράξεις είναι αυτές που μιλούν πιο δυνατά, πιο ουσιαστικά και πιο αποτελεσματικά από τα λόγια. Με τον ίδιο τρόπο ένα δημόσιο μουσείο θα πρέπει να κρίνεται με βάση αυτά που κάνει και όχι αυτά που λέει, όπως και οι πολίτες μιας χώρας. Με αφορμή λοιπόν τη «ροζ σημαία», ας σκεφτούμε συλλογικά σαν κοινωνία και σαν πολίτες τι μπορούμε να κάνουμε για να δείξουμε μηδενική ανοχή στη βία κατά των γυναικών, βάζοντας τέλος σε βάνουσες πρακτικές που δεν ανήκουν σε μια ευρωπαϊκή χώρα του 21ου αιώνα.

Η κ. Κατερίνα Γρέγου είναι ιστορικός τέχνης - μουσειολόγος, καλλιτεχνική διευθύντρια του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ).

Του ΝΙΚΟΥ Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ

Μπορεί να αποκλειστεί η υποψηφιότητα Τραμπ, χωρίς προηγουμένως να έχει καταδικαστεί, πρώτα στις προκριματικές εκλογές του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος και, στη συνέχεια, στις προεδρικές εκλογές του προσεχούς Νοεμβρίου; Και τούτο, λόγω της εμπλοκής του στη γνωστή απόπειρα κατάληψης του Καπιτωλίου από οπαδούς του, στις 6 Ιανουαρίου 2021;

Στο ερώτημα αυτό απάντησε καταφατικά το Ανώτατο Δικαστήριο της πολιτείας του Κολοράντο, την εβδομάδα που μας πέρασε. Με πλειοψηφία 4-3, έκρινε ότι ο τέως πρόεδρος δεν μπορεί να είναι υποψήφιος στις προσεχείς εκλογές διότι, την αποφράδα εκείνη ημέρα, παρότρυνε τους οπαδούς του να εισβάλουν στο Κογκρέσο για να εμποδίσουν την ομαλή μεταβίβαση της εξουσίας στον διάδοχό του. Έτσι, τάρaxe τα νερά της πολιτικής αντιπαράθεσης στις ΗΠΑ, καθώς σε λιγότερο από ένα μήνα αρχίζει επίσημα η προεκλογική περίοδος, με την προκριματική εκλογή της Αϊόβα, στις 15.1.2024. Αν και είναι περισσότερο από βέβαιο ότι το Ανώτατο Δικαστήριο της Ουάσιγκτον, με τη σημερινή σύνθεσή του (έξι συντηρητικοί δικαστές έναντι τριών φιλελευθέρων), θα την ανατρέψει, η απόφαση αυτή θα καταγραφεί στην αμερικανική συνταγματική ιστορία ως δείγμα τόλμης και ευθυδικίας.

Κρίσιμη εν προκειμένω είναι μια διάταξη του αμερικανικού συντάγματος, που θεσπίστηκε το 1868, με την 14η Τροποποίησή του, για να αποκλειστούν από δημόσια αξιώματα πρόσωπα που είχαν ηγηθεί των Νοτίων στον εμφύλιο πόλεμο που μόλις είχε λήξει. Η διάταξη αυτή εισάγει κώλυμα εκλογιμότητας για όσους, έχοντας ορκιστεί ως κάτοχοι ορισμένων δημόσιων αξιωματών ότι θα τηρούν το σύνταγμα, «έχουν συμμετάσχει σε εξέγερση ή στά-

ση εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών». Τα πρόσωπα αυτά, όπως ορίζει η ίδια διάταξη, δεν μπορούν να εκλεγούν γερουσιαστές, βουλευτές, ούτε να καταλάβουν άλλο «πολιτικό ή στρατιωτικό αξίωμα». Παραδόξως, από τη σχετική απαρίθμηση αφαιρέθηκε το 1868 το αξίωμα του προέδρου των ΗΠΑ, ενώ προβλεπόταν αρχικά. Καταλαμβάνεται, συνεπώς, ο τέως πρόεδρος από το σχετικό κώλυμα;

Τη Δίκη στο Ντένβερ προκάλεσαν εκλογείς του Κολοράντο, οπαδοί προφανώς του Δημοκρατικού Κόμματος, οι οποίοι προσέφυγαν τον περασμένο Σεπτέμβριο στη Δικαιοσύνη, ζητώντας να μην ανακρυχθεί ο Τραμπ υποψήφιος πρόεδρος στις προκριματικές εκλογές της πολιτείας αυτής, οι οποίες είναι προγραμματισμένες να διεξαχθούν τον προσεχή Μάρτιο (Super Tuesday). Πρωτοδικώς, το αίτημα απερρίφθη,

αλλά, την περασμένη Τρίτη, το Ανώτατο Δικαστήριο του Κολοράντο, εκδικάζοντας την υπόθεση κατ' έφεση, το δέχθηκε.

Ιδού τα κύρια σημεία της απόφασης: Αφού προηγουμένως ξεκαθάρισε ότι, βάσει του αμερικανικού συντάγματος, έχει σχετική δικαιοδοσία –κάτι που οι δικηγόροι του Τραμπ αμφισβητούσαν, επικαλούμενοι τη θεωρία των ανεπίδεκτων δικαστικής κρίσης

«πολιτικών υποθέσεων»– το δικαστήριο προχώρησε στην ουσία της υπόθεσης, ξεκαθαρίζοντας, κατ' αρχάς, το νόημα των λέξεων που χρησιμοποιεί η κρίσιμη διάταξη: όπως έκρινε, αν και το αξίωμα του προέδρου δεν αναφέρεται ρητά, ο πρόεδρος των ΗΠΑ εμπίπτει στο κώλυμα, διότι κατέχει «πολιτικό ή στρατιωτικό αξίωμα των ΗΠΑ» (office, civil or military, under the United States). Για να φτάσει στο συ-

μπέρασμα αυτό, το δικαστήριο έμεινε στη γραμματική κυρίως ερμηνεία της διάταξης, προσφεύγοντας σε λεξικά του 19ου αιώνα. Επικαλέστηκε επίσης ότι το ίδιο το σύνταγμα χρησιμοποιεί τον όρο «office of the President» άλλες 24 φορές.

Η λέξη «εξέγερση» (insurrection) είναι η επόμενη που απασχόλησε εκτενώς το δικαστήριο. Ο Τραμπ αμφισβητούσε την αντικειμενικότητα της έκθεσης του Κογκρέσου για τα γεγονότα της 6ης Ιανουαρίου 2021, που είχαν υποβάλει στο δικαστήριο οι προσφεύγοντες, και υποστήριξε ότι για να υπάρξει «εξέγερση» θα πρέπει ο ξεσπκωμός να έχει διάρκεια και να εκτείνεται γεωγραφικά. Το δικαστήριο απέρριψε και τους δύο αυτούς ισχυρισμούς ως αβάσιμους.

Κυρίως, όμως, η έννοια του ρήματος «συμμετέχω» (engage in insurrection or rebellion) ήταν εκείνη που απασχόλησε το Ανώτατο Δικαστήριο. Αρκεί, άραγε μια απλή, έστω και επαναλαμβανόμενη, παρότρυνση για εξέγερση; Σύμφωνα με το γράμμα του συντάγματος, ναι, εφ' όσον πράγματι επακολούθησε εξέγερση. Κάτι που δέχθηκε και το δικαστήριο. Το ερώτημα, εν τούτοις, παραμένει, όχι μόνο λόγω του τεκμηρίου αθωότητας (αφού ο Τραμπ δεν έχει καταδικαστεί) αλλά και γιατί η κατηγορία (impeachment) που είχε ασκηθεί εις βάρος του γι' αυτό το θέμα από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, αμέσως μετά τα γεγονότα, απερρίφθη. Ως εκ τούτου, ο τέως πρόεδρος μπορεί να ισχυρισθεί ότι καλυπτόταν από την προεδρική ασυλία.

Στις δημοκρατίες, τα δικαστήρια δεν υποκαθιστούν τη λαϊκή βούληση. Μπορούν, όμως, να συμβάλουν στην ωριμότερη έκφρασή της.

Ο κ. Ν. Κ. Αλιβιζάτος είναι ομότιμος καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Παρότι η σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ μάλλον εξασφαλίζει την αποδοχή της υποψηφιότητας του Ντόναλντ Τραμπ για τις εκλογές του 2024, η απορριπτική απόφαση του ανωτάτου πολιτειακού δικαστηρίου του Κολοράντο καταγράφεται ως πλήγμα για τον τέως πρόεδρο της χώρας.

Μπορούν οι δικαστές να μπλοκάρουν τον Τραμπ;

Η «ακτινογραφία» μιας ασυνήθιστης απόφασης και οι πιθανότητες να τεθεί ο τέως πρόεδρος εκτός εκλογικής μάχης

HELLENIC BANK

παρουσιάζει

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

17/11/23 - 07/01/24

Τάφρο Ντ' Αβίλα

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ME TH ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ

2023

ΑΠΟΤΥΠΩΜΑΤΑ
ΜΙΑΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Α.Ρ. PHOTO / PETROS GIANNAKOURIS

«Η **Ελλάδα** τρώει τα παιδιά της», το μήνυμα νεαρής διαδηλώτριας στη συγκέντρωση διαμαρτυρίας που έγινε στην Αθήνα μία εβδομάδα μετά την τραγωδία των Τεμπών. Η κοινωνία περιμένει ακόμη απαντήσεις.

28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Η τυφλή σύγκρουση

Λίγο πριν από τα μεσάνυχτα της 28ης Φεβρουαρίου η αμαξοστοιχία Intercity 62 με 342 επιβάτες και δέκα άτομα προσωπικό συγκρούστηκε μετωπικά με εμπορική αμαξοστοιχία στην οποία βρίσκονταν δύο μηχανοδηγοί. Και τα δύο τρένα ήταν στη γραμμή καθόδου. «Όλα έγιναν πολύ γρήγορα, ακαριαία. Χτύπησα στην μπροστινή θέση, έσπασα τη μύτη μου, έπεσαν πάνω μας γυαλιά. Εμπαιναν παντού στα ρούχα μας, έنيωθες τα θραύσματα στο σώμα σου. Κάποιοι ούρλιαζαν για βοήθεια», είχε δηλώσει στην «Κ» λίγες ώρες μετά το δυστύχημα μέσα από το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας η Μαρία Δήμζα, 23 ετών. Συνολικά 57 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Επειτα από αναλύσεις δειγμάτων DNA στη Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών της Αστυνομίας ταυτοποιήθηκαν 56 θύματα. Για μία περίπτωση βιολογικού υλικού που ελήφθη από συγγενή αγνοουμένης δεν προέκυψε αντιστοιχισμός, καθώς δεν εντοπίστηκε σχετικό δείγμα. Από τις μαρτυρίες σιδηροδρομικών προέκυψαν σειρά λανθασμένων χειρισμών από τον σταθμάρχη της βραδινής βάρδιας στη Λάρισα, όπως και υποστελέχωση σταθμών, και επισημάνθηκε η έλλειψη ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού συστήματος ασφαλείας.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Δέκα μήνες μετά το πολύνεκρο σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη ο Βαγγέλης Βλάχος αναζητά ακόμη απαντήσεις και φοβάται μήπως τα ερωτήματά του μείνουν για πάντα μετέωρα. Ο αδελφός του, Βάιος, ήταν ένα από τα 57 θύματα της μετωπικής σύγκρουσης των δύο αμαξοστοιχιών. «Το μόνο που ξέρουμε είναι ότι απανθρακώθηκε», λέει. «Δεν έχει γίνει όμως χαρτογράφηση, κάποια επίσημη αναπαράσταση για να μάθουμε πού βρέθηκε. Δεν ξέρουμε εάν έχουν εντοπιστεί τα πάντα, εάν έχουμε θάψει όλο τον αδερφό μου».

Ο κ. Βλάχος ζει και εργάζεται στην Αργεντινή. Ακόμη κι εκεί όμως, στην άλλη άκρη του κόσμου όπως τονίζει, δεν μπορεί να προχωρήσει. Παρακολουθεί μέσω Διαδικτύου τις συνεδριάσεις της εξεταστικής επιτροπής στην ελληνική Βουλή, επικοινωνεί με επιζήσαντες και συγγενείς θυμάτων, η σκέψη του βρίσκεται διαρκώς καθηλωμένη στα Τέμπη. «Όλη αυτή η αγωνία, το να μην έχουμε πληροφορίες, είναι βασανιστήριο. Και να θέλεις να προχωρήσεις, εάν δεν ξέρεις την αλήθεια δεν μπορείς», λέει στην «Κ». «Αυτοί οι μήνες μου θυμίζουν τις πρώτες ημέρες, από το βράδυ που με κάλεσαν οι γονείς μου και είπαν για τη σύγκρουση, μέχρι να βρω τρόπο να φτάσω στην Ελλάδα. Είναι σαν εφιάλτης που τον ζω συνεχόμενα».

Στη Θεσσαλονίκη ο Χρήστος Κωνσταντινίδης προσπαθεί παράλληλα με τη διαχείριση του δικού του πένθους να βοηθήσει στον συντονισμό του συλλόγου «Τέμπη 2023», που ιδρύθηκε από τους πληγέντες του δυστυχήματος. Τη νύχτα της 28ης Φεβρουαρίου έχασε τη γυναίκα του και μητέρα των τεσσάρων παιδιών τους, Βασιλική Χλωρού, η οποία επέβαινε στην αμαξοστοιχία Intercity 62. «Η αίσθηση της απώλειας των ανθρώπων μας θα φύγει με το πέρας της δικής μας ζωής. Δεν μπορούμε να τη συντησουμε», αναφέρει.

Προσθέτει ότι μεταξύ των συγγενών επικρατούν θυμός, αγανάκτηση, οργή, αλλά και ανησυχία για την εξέλιξη των ποινικών ερευνών, οι οποίες είναι στο στάδιο της ανάκρισης. Σκέφτονται το πότε και εάν θα καταλογιστούν ευθύνες. Κοινή αγωνία όσων βρίσκονται σε αυτή τη θέση είναι «μήπως όλα στο τέλος αποδοθούν σε ένα απλό ανθρώπινο λάθος» και δεν διερευνηθούν βαθύτερα τα αίτια που οδήγησαν σε αυτή τη μαζική καταστροφή.

Οι διώξεις

Στις 11 Δεκεμβρίου το γραφείο των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων της Αθίνας άσκησε ποινικές διώξεις κατά 23 ατόμων για την εκτέλεση της σύμβασης 717. Πρόκειται για τα έργα σηματοδότησης και τηλεδιοίκησης στον κεντρικό σιδηροδρομικό άξονα της χώρας, χρηματοδοτούμενα κατά 85% από κονδύλια της Ε.Ε., τα οποία είχαν ορίζοντα περάτωσης το 2016 αλλά δεν είχαν ολοκληρωθεί μέχρι τη βραδιά του δυστυχήματος. Σύμφωνα με την έρευνα που έκαναν οι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς, χορηγήθηκαν επιτάγραφοι παρατάσεις της αρχικής σύμβασης. Τα πρόσωπα που διώκονται αντιμετωπίζουν ποινές που τιμωρούνται με κάθειρξη έως δέκα ετών.

Όπως έχει τονιστεί από πρώην και εν ενεργεία σιδηροδρομικούς, εάν λειτουργούσαν τα ενδεδειγμένα ηλεκτρονικά συστήματα ασφαλείας σε όλο το μήκος του δικτύου το δυστύχημα θα είχε αποτραπεί. «Η σύμβαση 717 δεν αφορούσε τη βαφή των τρένων, αλλά την ασφάλεια των ανθρώπων. Δεν είναι μόνο οικονομικό το έγκλημα», τονίζει ο κ. Κωνσταντινίδης.

Ο διευθύνων σύμβουλος του ΟΣΕ, Παναγιώτης Τερεζάκης, λέει ότι τον περασμένο Αύγουστο, μήνες μετά το δυστύχημα των Τεμπών, ολοκληρώθηκε το έργο της σηματοδότησης και της τηλεδιοίκησης στον κεντρικό σιδηροδρομικό άξονα Αθίνας - Θεσσαλονίκης. Η περίοδος πλήρους λειτουργίας του, όμως, κράτησε για μία εβδομάδα. Η κακοκαι-

ρία που έπληξε τη Θεσσαλία στις αρχές του Σεπτεμβρίου διέλυσε 180 χλμ. δικτύου στην ευρύτερη περιοχή, εκ των οποίων τα 50 χλμ. στη διπλή γραμμή του άξονα Αθίνας - Θεσσαλονίκης. «Η ειρωνεία είναι ότι το κομμάτι που καταστράφηκε είχε πάρει έγκριση για χρήση ETCS», αναφέρει στην «Κ» ο κ. Τερεζάκης, αναφερόμενος στο ειδικό σύστημα για την ασφάλεια και την προστασία των συρμών.

Κάτω από τις λάσπες

«Από την κακοκαιρία «Daniel» καταστράφηκαν κύριες και παρακαμπτήριες γραμμές, καθώς και τεχνικά δωμάτια, σηματοδοτήσεις και τηλεδιοικήσεις. Επρεπε άμεσα να αποκατασταθούν οι ζημιές έχοντας στραμμένο το βλέμμα όχι μόνο στην επιβατική εξυπηρέτηση, αλλά και στην εμπορευματική», λέει ο διευθύνων σύμβουλος του ΟΣΕ. Η χώρα κόπηκε στα δύο και οι μεταφορικές εταιρείες αναζήτησαν άλλες λύσεις για να παρακάμψουν την Ελλάδα. Εκτιμάται ότι μέσα σε τρεις μήνες περισσότερα από 14.000 εμπορευματοκιβώτια με προορισμό το λιμάνι του

Πειραιά διοχετεύθηκαν στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη μέσω της Σλοβενίας και της Κροατίας. «Η γραμμή λειτουργησε σαν ανάχωμα στα νερά του Πννειού και των παραποτάμων», επισημαίνει ο Βαγγέλης Χριστογιάννης, διευθυντής συντήρησης δικτύου ΟΣΕ. Τα συνεργεία κατόρθωσαν να προσεγγίσουν κάποια σημεία έπειτα από δέκα ημέρες. «Είχαν παρασυρθεί όλα, έβλεπες πάνω στη γραμμή φερτά υλικά, σωλήνες άρδευσης χωραφιών, νεκρά ζώα, μελίσσια, κορμούς δέντρων», τονίζει.

Αποφασίστηκε να γίνουν ερ-

Α.Ρ. PHOTO/ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΣ

Οι εικόνες από τα συντρίμια των αμαξοστοιχιών που συγκρούστηκαν στα Τέμπη πριν από 10 μήνες συνεχίζουν να στοιχειώνουν επιζήσαντες, συγγενείς θυμάτων, αλλά και εργαζομένους στους σιδηροδρόμους. «Οι μνήμες δεν θα φύγουν. Χάσαμε συναδέλφους μας που θα τους μνημονεύουμε σε όλη μας την καριέρα όταν θα περνάμε από το συγκεκριμένο σημείο».

Χωρίς την αλήθεια δεν μπορείς να προχωρήσεις

Οι συγγενείς των θυμάτων των Τεμπών περιμένουν απόδοση ευθυνών, την ώρα που το σιδηροδρομικό δίκτυο δεν έχει ακόμη πλήρως επανέλθει μετά το χτύπημα του «Daniel»

γασίες προσωρινής αποκατάστασης και δόθηκε τελικά στην κυκλοφορία η μονή ηλεκτροδοτούμενη γραμμή καθόδου. Πρώτα επιτράπηκε η διέλευση εμπορικών αμαξοστοιχιών στις 10 Δεκεμβρίου και στις 16 Δεκεμβρίου ξεκίνησαν τα επιβατικά δρομολόγια. Ο κ. Χριστογιάννης εξηγεί ότι επεξεργάζονται ένα πλάνο οριστικής αποκατάστασης που θα λαμβάνει υπόψη τα ακραία καιρικά φαινόμενα και θα προτείνουν συγκεκριμένες κατασκευαστικές λύσεις για να αντέξει περισσότερο στο μέλλον η γραμμή.

Στη γραμμή καθόδου

Ο κ. Τερεζάκης λέει ότι κατασκευαστικά η γραμμή είναι ικανή για ταχύτητες 160 χλμ. αλλά αυτή τη στιγμή το μέγιστο όριο ασφαλείας είναι στα 80 χλμ. λόγω και των εργασιών που γίνονται παράπλευρα. Παράλληλα, επισημαίνει ότι ισχύουν οι διατάξεις του γενικού κανονισμού κυκλοφορίας και ότι από τους δύο ακραίους σταθμούς στη Λάρισα και τον Άγιο Στέφανο Φθιώτιδας δεν φεύγει τρένο εάν δεν έχει αφιχθεί το άλλο, με ενδιάμεσο

έλεγχο στο Παλαιοφάρσαλο. Σιδηροδρομικοί που έχουν πραγματοποιήσει δρομολόγια αυτές τις ημέρες εκτιμούν τον χρόνο της διαδρομής Αθήνα - Θεσσαλονίκη στις 4 ώρες και 53 λεπτά, εφόσον δεν προκύψει κάποιο απρόοπτο, όπως μια βλάβη στη μηχανή. Η πλήρης αποκατάσταση και των δύο γραμμών σε αυτό το κομμάτι του κεντρικού άξονα εκτιμάται ότι θα γίνει σε δύο χρόνια.

Ο Αλέξανδρος Ιορδανίδης, μηχανοδηγός και γ.γ. της Πανελλήνιας Ένωσης Προσωπικού Ελξς, λέει ότι έχει στελεχωθεί με περισσότερους σταθμάρχες αυτό το τμήμα. Όπως προσθέτει ο ίδιος, στο υπόλοιπο κομμάτι του κεντρικού άξονα που δεν έχει πληγεί και η τηλεδιοίκηση λειτουργεί το προσωπικό βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο και οι μέγιστες ταχύτητες για τα επιβατικά διαμορφώνονται στα 140 χλμ. Χρειάζεται προσαρμογή. «Το προσωπικό για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν εργαζόταν υπό κανονικές συνθήκες, δεν κυκλοφορούσαν πολλά δρομολόγια», επισημαίνει.

Το δυστύχημα των Τεμπών, όμως, άφησε τη σκιά του και στο προσωπικό. Μεταξύ άλλων, όπως προέκυψε και από τα στοιχεία που έγιναν γνωστά, αναδειχθηκαν ζητήματα υποστελέχωσης, αλλά και κάλυψης θέσεων από άτομα που δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις. «Οι μνήμες δεν θα φύγουν. Χάσαμε συναδέλφους μας που θα τους μνημονεύουμε σε όλη μας την καριέρα όταν θα περνάμε από το συγκεκριμένο σημείο. Θεωρώ ότι το ξεπερνάμε το ψυχολογικό σοκ, σίγουρα ήταν ένα πολύ βαθύ τραύμα. Το προσωπικό θα συνεχίσει να εργάζεται, αλλά το στίγμα δεν θα φύγει», λέει ο κ. Ιορδανίδης.

«Το κλίμα είναι βαρύ και θα αρχίσει να επανέλθει», αναφέρει στην «Κ» ο μηχανοδηγός Κωνσταντίνος Κοϊλιάρης, ο οποίος είχε βρεθεί σε θέση χειριστή στο πρώτο δρομολόγιο από Αθήνα για Θεσσαλονίκη τον περασμένο Απρίλιο στην επανεκκίνηση τότε του σιδηροδρόμου μετά το δυστύχημα. Όλο αυτό το διάστημα με αφορμή όσα έγιναν στα Τέμπη, συνάδελφοί του έκαναν λόγο για «αλυσιδωτά λάθη ανθρώπων» την 28η Φεβρουαρίου και αναλογίζονταν τι θα συνέβαινε εάν βρίσκονταν εκείνοι σε μία από τις αμαξοστοιχίες τη βραδιά της σύγκρουσης. «Σκεφτήκαμε τι φταίει και αν φταίει κάποιος άλλος πώς μπορούμε να αποσοβίσουμε τον κίνδυνο», λέει ο κ. Κοϊλιάρης και επικαλείται τον κανονισμό ασφαλείας που πρέπει να τηρούν οι σιδηροδρομικοί. Και άλλοι μηχανοδηγοί που μίλησαν στην «Κ» έχουν επισημάνει ότι με την εκκίνηση των δρομολογίων θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα και για το τροχαίο υλικό, ώστε να προκύπτουν όσο το δυνατόν λιγότερες βλάβες.

Ο κ. Κωνσταντινίδης, όπως και άλλοι συγγενείς θυμάτων, είναι αντίθετος στην επαναλειτουργία του σιδηροδρόμου χωρίς να έχει γίνει πλήρης αποκατάσταση και των δύο γραμμών σε όλο το δίκτυο, καθώς και των ηλεκτρονικών συστημάτων ασφαλείας. Αυτό ήταν πάγιο αίτημά τους από την πρώτη ημέρα που τα τρένα μπήκαν ξανά στις ράγες.

«Αυτό που συνέβη δεν αφορά μόνο όσους έχασαν μέλη της οικογένειάς τους ή τους πολυτραυματίες, αλλά και τον τελευταίο επιβαίνοντα που γύηκε αλώβητος από το τρένο», επισημαίνει ο κ. Κωνσταντινίδης. «Οι δικοί μας έφυγαν, έχουμε βαρύ πένθος. Όσοι επέζησαν όμως έχουν μείνει με τις τραγικές στιγμές που πέρασαν και είναι τραυματικό. Πώς να το φιλτράρει ο οργανισμός τους και να μην πάθουν σοκ»;

Ο κ. Βλάχος αναγνωρίζει ότι το πένθος είναι μια διαφορετική διαδικασία για τον καθένα. Ωστόσο μέσα σε αυτό το πλαίσιο οι συγγενείς των θυμάτων προσπαθούν να συνασπιστούν και να πείσουν μέσα από ομιλίες, εκδηλώσεις και νομικές ενέργειες. «Είναι μια διαδικασία δύσκολη για τους συγγενείς. Δυστυχώς αυτό το τρένο μας ένωσε», καταλήγει.

2023

ΑΠΟΤΥΠΩΜΑΤΑ
ΜΙΑΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Χτίζοντας στο κεκτημένο του 2023

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Το 2023 –παρότι εκλογικό– ήταν έτος χωρίς ιδιαίτερες αναταράξεις στα ελληνοτουρκικά, μάλλον το ηπιότερο μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα στην Τουρκία το 2016. Ηδη πριν από τους καταστροφικούς σεισμούς του περασμένου Φεβρουαρίου στην Τουρκία, είχε εκκινήσει μια δειλή προσπάθεια αποκλιμάκωσης των εντάσεων της περιόδου 2020-2022, με τη συνάντηση Καλίν - Μπούρα και τις έξι προτάσεις που κατέθεσε η Αγκυρα στην Αθήνα. Επομένως, οι σεισμοί λειτούργησαν ως επιταχυντής και όχι ως καταλύτης στην αποσυμπίεση των παροξυσμικών συμπεριφορών της Τουρκίας, αλλά και των απειλών των οποίων γίνονταν κοινωνοί οι Έλληνες πολίτες.

Τους τελευταίους δέκα μήνες η πιο εμφαντική εξέλιξη είναι αναντίρρητα η αναστολή υπερπιπτήσεων και παραβιάσεων του ελληνικού εναέριου χώρου από τουρκικά μαχητικά. Η διάρκεια είναι πρωτοφανής στα χρονικά από το 1974 κι έπειτα. Αυτονόητα η αλλαγή αυτή δεν συντελέστηκε επειδή η Τουρκία έπαψε να αμφισβητεί τον ελληνικό εναέριο χώρο και την κυριαρχία μας, αλλά ήταν αποτέλεσμα μιας συστηματικής και αποτελεσματικής πολιτικής των ελληνικών κυβερνήσεων των τελευταίων ετών, οι οποίες κατάφεραν η πορεία των σχέσεων της Αγκυρας με τη Δύση, τουλάχιστον θεσμικά, να εξαρτάται σε κάποιον βαθμό –πάντως όχι αμελητέο– από τη συμπεριφορά της πρώτης έναντι της Αθήνας, εσχάτως δε μερικώς και της Λευκωσίας. Γιατί, ναι μεν η Τουρκία επιμένει στη λύση των δύο κρατών και προβαίνει σε παραβιάσεις ψηφισμάτων του ΟΗΕ εντός της κυπριακής επικρατείας, εντούτοις έχει αποφυγή την παραβίαση της κυπριακής υφαλοκρηπίδας, μια πρακτική που είχε εδραιώσει για περίπου οκτώ χρόνια. Η απόκλιση της Τουρκίας από τη Δύση, η ακόμη μεγαλύτερη σύγκλιση της Ελλάδας με τις Ηνωμένες Πολιτείες και η απαγκίστρωση της Κύπρου από τη Ρωσία, σε συνάρτηση με τις περιφερειακές συμπτώσεις στην ανατολική Μεσόγειο, διαμόρφωσαν νέα δεδομένα.

Εκοντας λοιπόν μπει οι βάσεις για αλλαγή σελίδας στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, ασφαλώς το 2024 θα είναι σημαντικό. Θα είναι έτος μεταβατικό, κατά το οποίο θα κρι-

θεί κατά πόσον οι διμερείς σχέσεις θα παραμείνουν στάσιμες, έχοντας αρκεστεί σε μια εύθραυστη ισορροπία, μέσω του μορατόριουμ, το οποίο με τη Διακήρυξη των Αθηνών επί της ουσίας θεσμοθετήθηκε. Μπορεί η Διακήρυξη να μην είναι νομικά δεσμευτική, οπωσδήποτε όμως είναι ένα διεθνές κείμενο που έχει βαρύτητα, με συγκεκριμένες πρόνοιες, τις οποίες ανάλογα την ερμηνεία μπορεί να επικαλεστεί έκαστη πλευρά για να δεσμεύσει την άλλη σε ένα πλαίσιο συμπεριφοράς.

Η Αθήνα, από την πλευρά της, θεωρεί ότι χάρη στην πρόσφατη συμφωνία, η Αγκυρα θα αποφυγή προκλητικές ενέργειες που θα επαναφέρουν την ένταση, ενώ η δεύτερη ικανοποιείται από την πρόβλεψη ότι οι δύο πλευρές

δεν θα προσφύγουν σε τρίτο μέρος για να διαμετρηθούν, αν προκύψει κάποιο διμερές πρόβλημα. Η πλευρά μας ορθά εκτιμά ότι μετά τα γεγονότα με το «Ορούτς Ρέις», χωρίς να υπαναχωρήσουμε φέραμε την Τουρκία

Σ' αυτή τη μεταβατική χρονιά θα κριθεί αν οι διμερείς σχέσεις θα μείνουν στάσιμες, βασιζόμενες στο μορατόριουμ που ουσιαστικά θεσμοθετήθηκε στην Αθήνα.

στο τραπέζι και την υποχρέωσα σε αναζήτηση διπλωματικής και όχι στρατιωτικής λύσης. Η αντίστοιχη τουρκική μπορεί να είναι ευχαριστημένη γιατί με την «υπεύθυνη» στάση των τελευταίων μηνών, χωρίς όμως να έχει μετακινηθεί ούτε χιλιστό από τις αναθεωρητικές της θέσεις, φαίνεται να «ξεπαγώνει» το ζήτημα των F-16 και να έχει εύφορο έδαφος, ώστε, εφόσον το επιθυμεί, να προωθήσει σε άλλη βάση τις σχέσεις της με τη Δύση. Αλλωστε, το μεγαλύτερο κόστος που πληρώνει η γειτονική χώρα σχετίζεται με την αναξιοπιστία της και τη γενικότερα αυτονομημένη πορεία μακριά από τη Δύση. Αλλά διαπιστώνουμε ότι αρκούν μία δύο κινήσεις ένδειξης καλής θέλησης του Ερντογάν για να ανατρέψει ή πάντως

να μετριάσει την απογοήτευση των Δυτικών για τους χειρισμούς του σε διάφορα μέτωπα.

Το επόμενο δίμηνο θα είναι –κατά πληροφορίες– πολύ κρίσιμο. Ο Αμερικανός πρόεδρος θα έχει λίγο χρόνο στη διάθεσή του πριν από την έναρξη της προεκλογικής περιόδου, ώστε να προχωρήσει με τα F-16, αμέσως μετά την επικύρωση της ένταξης της Σουηδίας, αλλά προτού αυτή κατατεθεί, ανοίγοντας τον δρόμο στην αγορά F-35 από την Ελλάδα και διαβεβαιώνοντας το δύσπιστο έναντι της Τουρκίας Κογκρέσο ότι θα της επιβληθεί ένα περίπου δεσμευτικό πλαίσιο έναντι μελλοντικών ενεργειών της. Αυτή η ισορροπία απαιτεί λεπτούς χειρισμούς και συνεχή επικοινωνία ανάμεσα σε Ουάσινγκτον και Αγκυρα. Εν τω μεταξύ, η προσοχή του Ερντογάν θα είναι στραμμένη στην επικράτησή του σε Κωνσταντινούπολη και Αγκυρα για να σφραγίσει την πολιτική του κυριαρχία, αλλά δεν θέλει να χάσει άλλο έδαφος στα εξοπλιστικά. Το 2024 θα θελήσει να εξαργυρώσει τη μεταστροφή του έναντι της Ελλάδας, ακόμη και με την αγορά Eurofighter, αλλά και την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης.

Ζητούμενο για εμάς είναι η συμπερίληψη της Κύπρου στην εν εξέλιξη χορογραφία. Εξίσου, στη σκιά της Διακήρυξης των Αθηνών, καθίσταται υποχρεωτική η αναζήτηση θετικής ατζέντας, εφόσον εκ των πραγμάτων τα δύο μέρη αυτοπεριορίζονται στην άσκηση κυριαρχικών δικαιωμάτων, χάριν της εξασφάλισης της ομαλότητας. Ωστόσο, επειδή η Αγκυρα μπορεί πιο εύκολα λόγω της επιθετικής φύσης της πολιτικής της –και παρά τους περιορισμούς από τη Δύση– να επαναφέρει το κακό της πρόσωπο, απαιτούνται ενέργειες που θα τη «δέσουν» σε ένα κανονιστικό πλαίσιο. Προς τούτο, το κεκτημένο της αιρεσιμότητας πρέπει να διευρυνθεί και στα οικονομικά - εμπορικά ζητήματα ανάμεσα σε Ε.Ε. και Τουρκία, ενώ η διεξαγωγή περιφερειακής διάσκεψης για την ανατολική Μεσόγειο, με ελληνική σφραγίδα, αμέσως μετά την ολοκλήρωση των ισραηλινών επιχειρήσεων στη Γάζα, πρέπει να είναι εκ των κυριότερων στόχων μας.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

AP PHOTO/HALIL HAMBA

Γυναίκα στη νότια Τουρκία θρηνεί στα ερείπια που άφησε πίσω ο σεισμός του Φεβρουαρίου. Στο διπλωματικό πεδίο, η καταστροφή επιπρόσθεσε θετικά τις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

6 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Ο σεισμός και ο αντίκτυπος

Μια σφοδρή σεισμική δόνηση 7,8 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ χτυπάει τη νοτιοανατολική Τουρκία, προκαλώντας τον θάνατο 59.259 ανθρώπων, εκ των οποίων 50.783 στην Τουρκία και 8.476 στη Συρία. Οι σεισμόπληκτοι που έμειναν άστεγοι υπολογίζονται στο 1,5 εκατ. Η Ελλάδα προσφέρει αμέσως βοήθεια, γεγονός που γίνεται αφορμή για τη σταδιακή αλλαγή του κλίματος στις διμερείς σχέσεις. Στους δέκα μήνες που ακολούθησαν τον σεισμό σημειώθηκαν μόλις 47 ανακατασκευές στο Αιγαίο, ενώ το πρώτο δεκάμηνο του 2022 ο αντίστοιχος αριθμός ανακατασκευών ήταν 2.296.

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΡΟΖΑΚΗ

Η Διακήρυξη των Αθηνών, που υπεγράφη από τον πρόεδρο της Τουρκίας και τον Έλληνα πρωθυπουργό, είναι ένα πολιτικό κείμενο που δεν δεσμεύει νομικά τα δύο μέρη. Αυτό προκύπτει ρητά στο ίδιο το κείμενό της, που τονίζει στην ακροτελεύτια διάταξη της ότι «αυτή η Διακήρυξη δεν αποτελεί διεθνή συμφωνία δεσμευτική για τα μέρη κατά το Διεθνές Δίκαιο. Καμία πρόνοια της Διακήρυξης αυτής δεν πρέπει να ερμηνεύεται ότι παράγει δικαιώματα ή υποχρεώσεις για τα μέρη». Κατά συνέπεια, και εφόσον το Διεθνές Δίκαιο είναι συναινετικό (στηρίζεται δηλαδή στη συναίνεση των μερών), οφείλουμε να δεχθούμε ότι τα δύο μέρη δεν επιθυμούσαν να δεσμευτούν στη βάση του Διεθνούς Δικαίου από μια συμφωνία που να παράγει έννομα αποτελέσματα.

Τι σημαίνει αυτός ο μη δεσμευτικός χαρακτήρας της Διακήρυξης; Οτι, βασικά, δεν μπορεί ένα από τα μέρη (η Ελλάδα ή η Τουρκία) να επικαλεστεί τις διατάξεις της για να ζητήσει τη συμμόρφωση από το άλλο μέρος ούτε να χρησιμοποιηθεί από ένα μέρος για προσφυγή σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο, ως βάση δικαιοδοσίας, σε περίπτωση πα-

ραβίασης μιας ή περισσότερων διατάξεών της.

Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι είναι ένα περιττό κείμενο μηδανικής έννομης σημασίας. Το κείμενο της Διακήρυξης περιέχει μείζονες διατάξεις που αφορούν την οικοδόμηση φιλικών δεσμών ανάμεσα στις δυο χώρες, ανάμεσα στις οποίες διακρίνονται την υπενθύμιση των θεμελιωδών σκοπών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, που είναι η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και η φιλική συνεργασία μεταξύ των κρατών. Παράλληλα συμφωνούν στην καλλιέργεια φιλικών σχέσεων, αμοιβαίο σεβασμό, ειρηνική συνύπαρξη, κατανόηση και την επίλυση των διαφορών τους με ειρηνικά μέσα και σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Αυτό το τελευταίο, δηλαδή το Διεθνές Δίκαιο, δείχνει πόσο μακριά βρισκόμαστε από την έναρξη των διαφορών (1974), τότε που η Τουρκία θεωρούσε ότι όλες μας οι διαφορές ήταν πολιτικές και πως η μόνη πρόποια επίλυση ήταν η πολιτική λύση. Εκείνη δηλαδή που θα επιβαλλόταν με την ισχύ και όχι με το δίκαιο.

Στη βάση του εκτεταμένου προοιμίου, τα δύο μέρη συμφώνησαν στην έναρξη ενός πολιτικού δια-

REUTERS/LOUIZA VRABO

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης υποδέχεται τον Ταγίπ Ερντογάν στο Μέγαρο Μαξίμου στις 7 Δεκεμβρίου. Η Διακήρυξη των Αθηνών που υπεγράφη από τους δύο ηγέτες σίγουρα αποτελεί μια μείζονα επιτυχία, αν αναλογιστούμε τι συνέβαινε λίγους μήνες πριν και πως το 2020 παρήγορο να είχαμε ένοπλη σύρραξη, επισημαίνει ο Χρήστος Ροζάκης.

Οι συνέπειες της Διακήρυξης των Αθηνών

λόγου επισημοποιώντας έτσι τον διάλογο που έχει ήδη εκκινήσει ανάμεσα στους δύο υφυπουργούς των Εξωτερικών για την αντιμετώπιση θεμάτων αμοιβαίου ενδιαφέροντος και τις διερρευνητικές διαβουλευτικές συνομιλίες. Στην ουσία, ο πολιτικός διάλογος είναι ο κληρονόμος των διερρευνητικών

Το κείμενο που υπεγράφη από Μητσοτάκη και Ερντογάν μπορεί να μην είναι δεσμευτικό, ωστόσο δημιουργεί δεσμεύσεις στα δύο κράτη που δεν μπορεί να αγνοηθούν.

επαφών του παρελθόντος, που αναλαμβάνει το βαρύ έργο της λείανσης των διαφορών σε προκριματικά θέματα, πριν από την έναρξη των επίσημων διαπραγματεύσεων για την ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου και την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Εδώ θα κριθεί η καλή διάθεση και η πίστη της Τουρκίας στην εξεύρεση λύσης για τα όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης, αλλά και η ετοιμότητα της Ελλάδας για τον τρόπο που θα ανταποκρι-

θεί στο ζεύγμα ανοιχτή θάλασσα και αβλαβής διέλευση στα στενά τμήματα, στο Αιγαίο. Παράλληλα, όμως, αναβαθμίζεται και ο ρόλος του πολιτικού διαλόγου, γιατί δεν περιορίζεται στις διερρευνητικές, αλλά επεκτείνεται και σε θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Σημαίνει αυτό ότι ο πολιτικός διάλογος παίζει τον ρόλο του κατευνασμού κρίσεων που θα μπορούσαν να εκτροχιάσουν την ειρήνη και την καλή γειτονία, αναλαμβάνοντας τον ρόλο του crisis management; Το ερώτημα θα απαντηθεί στο πεδίο, εάν προκύψει τέτοια ανάγκη.

Δεύτερος τρόπος εξουδετέρωσης των κινδύνων αιφνίδιας ανάφλεξης είναι τα προβλεπόμενα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, που περιλαμβάνουν μέτρα στον στρατιωτικό τομέα, τα οποία θα συνέβαλαν στην εξάλειψη αδικαιολόγητων πηγών έντασης. Υπήρξε και στο άμεσο παρελθόν ανάλογη πρωτοβουλία με περιορισμένα, δυστυχώς, θετικά αποτελέσματα.

Τέλος, προβλέπεται η θετική ατζέντα, που περιλαμβάνει θέματα χαμηλής πολιτικής, αλλά που ενισχύουν την προσέγγιση των δυο κρατών και που αφορούν τους τομείς της οικονομίας, του τουρισμού, των μεταφορών, της ενέργειας, της γεωργίας, της πε-

ριβαλλοντικής προστασίας, της εκπαίδευσης, κ.ά. Στο πλαίσιο αυτής της θετικής ατζέντας υπογράφηκαν διεθνείς συμφωνίες ανάμεσα σε υπουργούς των δυο χωρών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται μια συμφωνία για τη χορήγηση επιταχυνόμενης βίζας από την πλευρά της Ελλάδας για την επίσκεψη Τούρκων πολιτών στα ακριτικά νησιά μας, έπειτα και από συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Διακήρυξη των Αθηνών μπορεί να μην είναι δεσμευτικό κείμενο, ωστόσο δημιουργεί δεσμεύσεις στα δύο κράτη που δεν μπορεί να αγνοηθούν. Φυσικά δεν μπορεί να άρει το τουρκικό casus belli ούτε να υποχρεώσει την Ελλάδα να συμφωνήσει σε ένα καθεστώς αιγιαλίτιδας μικρότερο των 12 ν.μ. Και είναι κρίμα που ένα τέτοιο κείμενο κείμενο δεν επενδύθηκε τη μορφή διεθνούς συμφωνίας. Αλλά ως μην παραπονοιάσαστε: εκεί που φθάσαμε έχουμε ήδη μια μείζονα επιτυχία, αν αναλογιστούμε τι συνέβαινε λίγους μήνες πριν και πως το 2020 παρήγορο να είχαμε ένοπλη σύρραξη, που θα μπορούσε να καταλήξει σε μια δυσμενή εξέλιξη και για τις δύο χώρες.

Ο κ. Χρήστος Ροζάκης είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

2023

ΑΠΟΤΥΠΩΜΑΤΑ
ΜΙΑΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

A.P. PHOTO / EREMLIUKSKY

Ρώσος στρατιώτης του «Τάγματος της Σιβηρίας», το οποίο πολεμάει στο πλευρό των Ουκρανών. Ο χειμώνας βρίσκει την ουκρανική αντεπίθεση να έχει περιέλθει σε τέλμα.

ΑΡΧΕΣ ΙΟΥΝΙΟΥ

Η αντεπίθεση

Οι ουκρανικές δυνάμεις ξεκινούν την αντεπίθεσή τους. Στο τέλος Σεπτεμβρίου, είχαν ανακαταλάβει σύμφωνα με εκτιμήσεις 370 τετραγωνικά χιλιόμετρα, λιγότερα από τα μισά που είχαν καταλάβει οι Ρώσοι κατά τη διάρκεια του 2023. Τον Νοέμβριο, Ουκρανοί αξιωματικοί ομολογούσαν ότι οι επιχειρήσεις έχουν περιπέσει σε τέλμα. Η οικονομική και στρατιωτική βοήθεια που έχουν ήδη διαθέσει οι ΗΠΑ στους Ουκρανούς ξεπερνά τα 111 δισ. δολάρια.

7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Η εισβολή

Ανδρες της Χαμάς εισβάλλουν από τη Λωρίδα της Γάζας στο Ισραήλ, από γης, αέρος και θαλάσσης, σκοτώνοντας πάνω από 1.200 Ισραηλινούς στρατιώτες και αμάχους, και παίρνοντας περίπου 240 ομήρους. Το Ισραήλ απαντά με σφοδρούς βομβαρδισμούς και χερσαία εισβολή στη Γάζα.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Τα **σύννεφα** πάνω από την Ουκρανία είχαν ήδη αρχίσει να πυκνώνουν όταν η Χαμάς εξαπέλυσε τη βόμβαση επίθεσή της στις 7 Οκτωβρίου. Η πολυαναμενόμενη αντεπίθεση του ουκρανικού στρατού, που ξεκίνησε στις αρχές Ιουνίου, δεν είχε καταφέρει να αναπαράγει τις επιτυχίες της αντίστοιχης του 2022, με τα εκτεταμένα εδάφη που απελευθερώθηκαν στα ανατολικά και την ανακατάληψη της Χερσώνας στα νότια. Λίγες εβδομάδες αργότερα, στις αρχές Νοεμβρίου, ο Ουκρανός αρχιστράτηγος Βαλέρι Ζαλούζι, μιλώντας στο Economist, θα παραδεχόταν ότι ο πόλεμος είχε περιέλθει σε τέλμα.

Η αποτυχία αυτή ήδη ενίσχυε τα επιχειρήματα πολιτικών όπως ο Βίκτορ Ορμπαν της Ουγγαρίας και φιλοτραμπικών βουλευτών στις ΗΠΑ για την ανάγκη να επανεξεταστεί η πολιτική γενναιοδωρίας στήριξης της Ουκρανίας. Η τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς και η αιματηρή εκστρατεία αντιποίνων του Ισραήλ περιέπλεξαν ακόμη περισσότερο την αποστολή εξασφάλισης ότι το Κίεβο θα συνεχίσει να μπορεί να αντιστέκεται στη ρωσική επιθετικότητα και το 2024.

«Ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται χωρίς προοπτικές για ειρήνευση», δηλώνει στην «Κ» ο πρόεδρος του ΕΛΙΑΜΕΠ και καθηγητής της Sciences Po στο Παρίσι, Λουκάς Τσουκάλνς. «Και η ευρωπαϊκή ενότητα γίνεται όλο και πιο εύθραυστη, άρα και πιο δύσκολη η αλληλεγγύη προς την Ουκρανία με όπλα, οικονομική βοήθεια, υποδοχή των προσφύγων και τις κυρώσεις εναντίον της Ρωσίας. Το πράσινο φως που δόθηκε στην ένταξη της Ουκρανίας στην Ε.Ε. είναι μια σημαντική κίνηση, αλλά με μακροπρόθεσμο ορίζοντα».

Η κατάσταση στο πεδίο, εν τω μεταξύ, δεν θα παραμένει στάσιμη για πολύ. Όσο η Δύση αμφιταλαντεύεται, η Ρωσία αποκτά το πάνω χέρι. Όπως εξηγούσε στους Financial Times στα μέσα Νοεμβρίου ο Τζακ Ουάτλινγκ του Royal United Services Institute στο Λονδίνο, ο όρος «τέλμα» (stalemate) είναι παραπλανητικός. «Αν κοιτάξετε τον ρυθμό φθοράς των δύο πλευρών (...) είναι μία θέση που δεν μπορεί να διατηρηθεί επ' αόριστον». Σε αυτή τη χρονική συγκυρία, τόνιζε ο έμπειρος Βρετανός πολεμικός αναλυτής, η πλευρά που κερδίζει το πλεονέκτημα είναι η Ρωσία.

Η Ουκρανία έχει την αποφασιστικότητα και τη στρατηγική ικανότητα να πολεμήσει και να πλύνει, ακόμη και να καταστρέψει τον ρωσικό στρατό σε ανοικτό πόλεμο – αλλά μπορεί να παράγει μικρό όγκο και περιορισμένη γκάμα οπλικών συστημάτων που χρειάζεται για να διεξαγάγει έναν τέτοιο πόλεμο», λέει στην «Κ» ο Φίλιπς Ο' Μπράιαν, καθηγητής Στρατηγικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο St Andrews της Σκωτίας.

«Όταν οι Ουκρανοί παίρνουν στα χέρια τους προηγμένα δυτικά οπλικά συστήματα, όπως τα HIMARS ή πυραύλους cruise, έχουν δείξει ότι μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν πολύ αποτελεσματικά. Αν η ρωή αμερικανικού οπλισμού προς την Ουκρανία διακοπεί, θα είναι ένα σοβαρό πλήγμα στην ικανότητά τους να συνεχίσουν να πολεμούν όπως το έκαναν έως τώρα. Θα αναγκάζονταν να στραφούν σε μια σχεδόν απο-

TAMIR KALFA / THE NEW YORK TIMES

Ισραηλινός στρατιώτης οδηγεί κλιμάκιο ξένων δημοσιογράφων στην –κατά το Τελ Αβίβ– μεγαλύτερη στοά της Χαμάς που ανακαλύφθηκε στη Γάζα, μόλις λίγες εκατοντάδες μέτρα από τα σύνορα. Η κομφωνία της Ε.Ε. σε σχέση με τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, ιδίως τις πρώτες ημέρες του πολέμου, ανέδειξε τα σαφή όρια των φιλοδοξιών της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν για μια γεωπολιτική Κομισιόν.

Στις συμπληγνάδες Ουκρανίας και Μέσης Ανατολής

Το τέλμα συμφέρει τον Πούτιν, την ώρα που η Δύση δείχνει βραχυκυκλωμένη από τη γεωπολιτική αναταραχή

κλειστικά αμυντική προσέγγιση, με την ελπίδα ότι οι Ευρωπαίοι θα κάλυπταν ένα μέρος έστω της διαφοράς».

Στο debate των Ρεπουμπλικανών στις 7 Δεκεμβρίου, η Νικί Χέιλι, η οποία αναδεικνύεται στη βασική αντιπαλο του Ντόναλντ Τραμπ για το προεδρικό χρίσμα, σημείωσε ότι «κανείς δεν είναι πιο ευτυχής από τον Βλαντιμίρ Πούτιν» για τα γεγονότα της 7ης Οκτωβρίου. «Η Ρωσία έχανε τον πόλεμο», είπε η πρόωπη πρέσβειρα των ΗΠΑ στον ΟΗΕ, αλλά μετά την επίθεση της Χαμάς, «όλη η προσοχή της Αμερικής στράφηκε από την Ουκρανία στο Ισραήλ».

Ο Ρώσος πρόεδρος έμοιαζε να επιβεβαιώνει την εκτίμηση της Χέιλι σε δηλώσεις που έκανε στο Κρεμλίνο στις 10 Δεκεμβρίου. Ο Πούτιν, πίνοντας σαμπάνια, δήλωσε ότι η Ουκρανία «ξεμένει από όπλα» και ότι «δεν έχει μέλλον».

Ο ίδιος ο Τραμπ έχει τονίσει ότι θα μπορούσε να τερματίσει τον πόλεμο στην Ουκρανία σε 24 ώρες εάν επανεκλεγεί. Το μεγάλο φαβορί για το χρίσμα των Ρεπου-

«Η **ευρωπαϊκή ενότητα** γίνεται όλο και πιο εύθραυστη, άρα και πιο δύσκολη η αλληλεγγύη προς την Ουκρανία. Το πράσινο φως που δόθηκε στην ένταξη της στην Ε.Ε. είναι μια σημαντική κίνηση, αλλά με μακροπρόθεσμο ορίζοντα».

μπλικανών έχει επανειλημμένως αμφισβητήσει την πολιτική παροχής στρατιωτικής και οικονομικής βοήθειας στο Κίεβο.

Το νέο πακέτο στήριξης της Ουκρανίας που έχει στείλει προς έγκριση στο Κογκρέσο ο Τζο Μπάιντεν φτάνει στα 61,4 δισ. δολάρια. Ωστόσο, οι Ρεπουμπλικανοί που ελέγχουν τη Βουλή των Αντιπροσώπων αρνούνται εδώ και εβδομάδες να το εγκρίνουν, θέτοντας ως όρο σκληρά μέτρα κατά της

παράνομης μετανάστευσης. Στις 15 του μηνός, η Βουλή διέκοψε τις εργασίες της για τα Χριστούγεννα (η Γερουσία ανέβαλε τη διακοπή της συνεδρίασης της Ουκρανίας. Σύμφωνα με έρευνα του Pew Research Center, που δημοσιεύθηκε στις αρχές Δεκεμβρίου, το 31% των Αμερικανών –και το 48% των Ρεπουμπλικανών– η ανεξάρτητων που ρέπουν προς τους Ρεπουμπλικανούς– θεωρεί ότι η βοήθεια που παρέχει η Ουάσινγκτον στο Κίεβο είναι υπερβολικά γενναιοδωρή.

Τον Μάιο του 2022, τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 12% μεταξύ του συνόλου των ερωτηθέντων και 17% μεταξύ Ρεπουμπλικανών.

Ευρωπαϊκή δυστοκία

Σύννεφα πάνω από την πολιτική στήριξης για το Κίεβο έχουν συγκεντρωθεί και στην Ευρώπη,

παρά την ιστορική και απροσδόκητη απόφαση –δεδομένων των δηλώσεων του Ούγγρου πρωθυπουργού Βίκτορ Ορμπαν έως και την ίδια την ημέρα της Συνόδου Κορυφής– για έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

Ο Ορμπαν επέμεινε στο βέτο του κατά της αναθέωσης του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (του επταετούς προϋπολογισμού της Ε.Ε.), που περιλάμβανε 50 δισ. ευρώ βοήθεια προς την Ουκρανία μέχρι και το 2027. Οι ηγέτες των «27» θα συναντηθούν σε άτυπη σύνοδο τον Ιανουάριο για να αναζητήσουν λύση στο αυξανόμενο επειγόν αυτό ζήτημα – ενδεχομένως λύση που δεν θα περιλαμβάνει τη Βουδαπέστη.

Η κακοφωνία της Ε.Ε. σε σχέση με τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, ειδικά τις πρώτες ημέρες, ανέδειξε τα σαφή όρια των φιλοδοξιών της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν για μια γεωπολιτική Κομισιόν. Ο πόλεμος στη Γάζα, ωστόσο, «δεν σχετίζεται καθόλου» με τα αδιέξοδα της ευρωπαϊκής πολιτικής στην Ουκρανία, εξηγεί στην «Κ» ο Μιτζ Ραχμάν, επικεφαλής Ευρώπης για την εταιρεία πολιτικής συμβουλευτικής Eurasia. Η Ε.Ε., σημειώνει, δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικός παίκτης σε αυτή τη θερμή φάση του πολέμου στη Γάζα. Αντιθέτως, στην Ουκρανία η Ε.Ε. «έχει επιρροή και μπορεί να έχει ουσιαστικό αντίκτυπο στην έκβαση της σύγκρουσης», η οποία «την αφορά άμεσα».

Ο Ραχμάν βλέπει το δημοσιονομικό σοκ που υπέστη η κυβέρνηση στη Γερμανία από την πρόσφατη απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου ως σοβαρή αιτία του αποσυντονισμού της ευρωπαϊκής πολιτικής για την Ουκρανία. Η απόφαση «έφερε τα πάνω κάτω» στον κυβερνητικό συνασπισμό και «έχει υπονομεύσει την ικανότητα του Βερολίνου» να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στις διαβουλεύσεις για τον κοινοτικό προϋπολογισμό και κατ' επέκταση τη μελλοντική χρηματοδότηση της Ουκρανίας.

Η δυστοκία της Γερμανίας και η προσδοκία της επανόδου του Τραμπ στις ΗΠΑ, παράλληλα, σύμφωνα με τον Ραχμάν, κρύβονται πίσω από την αδιαλλαξία που επιδεικνύει πλέον ο –ούτως ή άλλως φιλορώσος– Βίκτορ Ορμπαν απέναντι στην Ουκρανία. Εν μέρει, όπως σημειώνει, το θέμα είναι και προσωπικό: ο Ζελένσκι έχει ταπεινώσει τον Ορμπαν στο παρελθόν σε συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου όπου συμμετείχε, και ο Ούγγρος πρωθυπουργός τώρα παίρνει την εκδίκησή του.

Ο Ραχμάν, όταν μιλήσαμε (πριν από τη Σύνοδο Κορυφής), περίμενε ότι ο Ορμπαν θα επέμενε στο μπλοκάρισμα και της έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας. Η προσδοκία του είναι ότι η εκστρατεία παρακώλυσης της Βουδαπέστης θα συνεχιστεί ποικιλοτρόπως έως τις αμερικανικές προεδρικές εκλογές.

Στο στρατιωτικό μέτωπο, πάντως, όπως επισμαίνει ο Φίλιπς Ο' Μπράιαν, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι εξασθενεί η πολιτική βούληση των Ευρωπαίων για παροχή βοήθειας στην Ουκρανία. «Πρόσφατα, μάλιστα, ανακοινώθηκαν μεγάλα νέα πακέτα στρατιωτικής βοήθειας από τη Γερμανία, τη Δανία, τη Νορβηγία και τη Φινλανδία. Αλλά και η νέα κυβέρνηση της Πολωνίας έχει ενισχύσει τη δέσμευση της χώρας υπέρ της Ουκρανίας».

Δύο μέτρα για Μόσχα και Ισραήλ

Πέρα από την αμφισβήτηση στο εσωτερικό των ΗΠΑ και της Ε.Ε. για τη συνεχιζόμενη στήριξη της Ουκρανίας, η νέα σύρραξη στη Μέση Ανατολή έχει υπονομεύσει σε σημαντικό βαθμό την εκστρατεία της δυτικής συμμαχίας για τη διεύρυνση του αντιρωσικού μετώπου διεθνώς. Υψηλόβαθμος διπλωμάτης χώρας του G7 δήλωσε στους Financial Times ότι «έχουμε σίγουρα χάσει τη μάχη στον Παγκόσμιο Νότο. (...) Όλη η δουλειά που κάναμε με τον Παγκόσμιο Νότο (σχετικά με την Ουκρανία) έχει χαθεί. (...) Ξεχάστε τους κανόνες, ξεχάστε την παγκόσμια τάξη. Δεν θα μας ακούσουν ποτέ ξανά». Το συγκεκριμένο ρεπορτάζ δημοσιεύθηκε στις 18 Οκτωβρίου

– σε πολύ πρώιμο στάδιο της ισραηλινής επιχείρησης στη Γάζα, που έχει οδηγήσει στον θάνατο χιλιάδων αμάχων.

«Από στρατιωτικής απόψεως, η Δύση γενικότερα και οι Ηνωμένες Πολιτείες ειδικότερα μπορούν να διαχειριστούν δύο πολέμους, ειδικά δεδομένων των τεράστιων εξοπλιστικών προγραμμάτων στα οποία έχουν επιδοθεί τις τελευταίες δεκαετίες», λέει στην «Κ» ο Μεκράν Καμράβα, καθηγητής Πολιτικών Επιστημών στο παράρτημα του Πανεπιστημίου του Georgetown στο Κατάρ. «Το κρίσιμο θέμα, ωστόσο, είναι η ανίση προσέγγιση της Δύσης στους δύο πολέμους: από τη μία η ευθεία καταδίκη της Ρωσίας για την

απάνθρωπη εισβολή στην Ουκρανία, από την άλλη απόλυτη σιωπή, και συνεπώς συνενοχή, στη σφαγή των Παλαιστινίων από το Ισραήλ».

Σύμφωνα με τον Καμράβα, «η άνιση εφαρμογή των ανθρωπιστικών αρχών έχει γίνει τόσο κραυγαλέα, τόσο οφθαλμοφανής, που η Δύση δεν μπορεί πλέον εύκολα να κρύψει την υποκρισία της. Εκεί έγκειται το πραγματικό κόστος για τη Δύση: στο πλήγμα στη φήμη της και στην ανάδειξη της επιλεκτικής ανθρωπιστικής ευαισθησίας της, που δεν επεκτείνεται στους Παλαιστινίους, συνεπώς ούτε στους Μεσανατολίτες και τους μουσουλμάνους ευρύτερα».

«Το ερώτημα δεν είναι αν η Δύση μπορεί να κρατήσει δύο πολέμους ανοιχτούς ταυτόχρονα, αλλά εάν πρέπει», τονίζει ο Λουκάς Τσουκάλνς. «Η στήριξη στο Ισραήλ και στο δικαίωμά του για αυτοάμυνα, όπως και η αυτονόητη καταδίκη της βάρβαρης επίθεσης της Χαμάς, δεν μπορεί να συνεπάγεται λευκή επιταγή για την ισοπέδωση της Γάζας ούτε για τη συνεχιζόμενη αύξηση των εποίκισμών στη Δυτική Οχθη εδώ και χρόνια και τη βία που ασκείται εις βάρος των Παλαιστινίων κατοίκων της. Ο πρωθυπουργός Νετανιάχου φέρει τεράστια ευθύνη για όλα αυτά μαζί με τους ακροδεξιούς και εθνικιστές υπουργούς του».

Ο Τσουκάλνς αναγνωρίζει ότι

οι ΗΠΑ και οι Ευρωπαίοι ασκούν πλέον πιο έντονες πιέσεις στην ισραηλινή κυβέρνηση, όμως υπογραμμίζει ότι δεν έχουν φέρει αποτέλεσμα ακόμη. «Όσο οι βομβαρδισμοί της Γάζας συνεχίζονται, η Δύση κατηγορείται ολοένα και περισσότερο για υποκρισία όχι μόνο από τον αραβικό και μουσουλμανικό κόσμο αλλά και τον λεγόμενο “Παγκόσμιο Νότο” γενικότερα. Τα σημάδια είναι ήδη φανερά. Αποτυπώνονται και στα ψηφίσματα του ΟΗΕ. Δεν μπορείς να έχεις δύο μέτρα και δύο σταθμά όταν καταδικάζεις τους ρωσικούς βομβαρδισμούς και τις δολοφονίες αμάχων στην Ουκρανία, ενώ ανέχεσαι την εκατόμην στην Γάζα».

ΑΠΩΛΕΙΕΣ ΤΟΥ 2023

Ο τέως βασιλιάς, ο «μάγος της διπλωματίας», μια ντίβα της ροκ μουσικής, ένας ηθοποιός με εκατομμύρια «φιλαράκια» σε όλο τον κόσμο, δύο μεγάλες δόξες του ελληνικού ποδοσφαίρου: όσοι έφυγαν μέσα στη χρονιά

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΛΑΣ ΖΩΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

9.1

Τσαρλς Σίμιτς, 84. Σερβοαμερικανός ποιητής. Στα έργα του αποτύπωσε βιώματά του από το Βελιγράδι του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τα αδιέξοδα της σύγχρονης ζωής.

A.P. PHOTO / KRISTY WIGLEWORTH

10.1

Κωνσταντίνος Γλύξμπουργκ, 82. Τέως βασιλιάς της Ελλάδας και τελευταίος μονάρχης της. Η ανάμειξή του στη ρευστή πολιτική ζωή της δεκαετίας του '60 υπήρξε μοιραία.

12.1

Λίζα Μαρί Πρίσλεϊ, 54. Αμερικανίδα μουσικός και τραγουδίστρια. Είχε την «ευλογία και κατάρα» να είναι το μοναχοπαίδι του Ελβίς Πρίσλεϊ.

16.1

Τζίνα Λολομπρίτζα, 95. Ιταλίδα ηθοποιός, από τις λίγες που εργάστηκαν στο Χόλιγουντ. Κάποτε χαρακτηρίστηκε «η ομορφότερη γυναίκα του κόσμου».

18.1

Ντέιβιντ Κρόσμπι, 81. Αμερικανός μουσικός και τραγουδιστής, μέλος των Byrds και των Crosby, Stills, Nash & Young.

22.1

Νίκος Ξανθόπουλος, 88. Ελληνας ηθοποιός και τραγουδιστής, ιδιαίτερα αγαπητός στη δεκαετία του '60 για τους πρωταγωνιστικούς ρόλους του σε λαϊκά μελοδράματα, που τον καθιέρωσαν ως «το παιδί του λαού».

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

3.2

Πάκο Ραμπάν, 88. Ισπανός σκεδιαστής μόδας που συνδέθηκε με την αρωματοποιία και ανανέωσε τις επιδείξεις μόδας ως ο πρώτος που τις επένδυσε με μουσική και ανέβασε μαύρα μοντέλα στην πασαρέλα.

15.2

Ράκελ Γουέλς, 82. Αμερικανίδα ηθοποιός και sex symbol, που πρωταγωνίστησε στις ταινίες «Φανταστικό ταξίδι», «Ένα εκατομμύριο χρόνια π.Χ.», «Οι τρεις σωματοφύλακες» κ.ά.

17.2

Μωυσής Ελισάφ, 68. Ελληνας γιατρός και πανεπιστημιακός. Το 2019 κέρδισε τις δημοτικές στα Ιωάννινα και έγινε ο πρώτος δήμαρχος εβραϊκής καταγωγής στην Ελλάδα.

ΜΑΡΤΙΟΣ

3.3

Κενζαμπούρο Οε, 88. Ιάπωνας μυθιστοριογράφος. Έργα του όπως «Μια προσωπική υπόθεση» και «Η σιωπηλή κραυγή» τού χάρισαν το 1994 το Νομπέλ Λογοτεχνίας.

8.3

Λάκης Παπαστάθης, 79. Ελληνας κινηματογραφιστής και συγγραφέας, βασικός εκπρόσωπος του Νέου Ελληνικού Κινηματογράφου. Το πολύπλευρο έργο του περιλαμβάνει τις ταινίες «Τον καιρό των Ελλήνων», «Θεόφιλος», «Το μόνον της ζωής του ταξείδιον» καθώς και την τηλεοπτική εκπομπή «Παρασκήνιο».

A.T.E.M.E

15.3

Μίμης Παπαϊωάννου, 80. Ελληνας διεθνής ποδοσφαιριστής, μέλος της καλύτερης ελληνικής 11άδας όλων των εποχών και με ξεχωριστή θέση στην ιστορία της ΑΕΚ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

3.4

Ρένα Κουμιάτη, 81. Ελληνίδα τραγουδίστρια του Νέου Κύματος, αγαπητή για τις δωρικές ερμηνείες της στα κομμάτια «Σταμάτησε του ρολογιού τους δείκτες», «Αναψε καινούριο μου φεγγάρι», «Δώσε μου το στόμα σου» κ.ά.

Κωνσταντίνος Στάικος, 80. Ελληνας αρχιτέκτονας. Ανέλαβε την ανάληψη της ιστορικής βιβλιοθήκης της Μονής του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου στην Πάτμο και έγραψε την πεντάτομη «Ιστορία της Βιβλιοθήκης στον Δυτικό Πολιτισμό».

20.4

Μισέλ Δημόπουλος, 74. Ελληνας κριτικός του σινεμά, που έδωσε νέα, διεθνή πνοή στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης ως καλλιτεχνικός διευθυντής του.

25.4

Χάρι Μπελαφόντε, 96. Αμερικανός τραγουδιστής και ηθοποιός με ακτιβιστική δράση κατά του ρατσισμού και της φτώχειας. Το άλμπουμ του «Calypso» (1956) ήταν το πρώτο που έσπασε το φράγμα του 1 εκατ. δίσκων.

27.4

Τζέρι Σπρίνγκερ, 79. Αμερικανός παρουσιαστής ток σόου και «πρωτοπόρος» της trash TV.

ΜΑΪΟΣ

15.5

Γιάννης Βογιατζής, 88. Ελληνας ερμηνευτής του ελαφρού τραγουδιού, με αξιοσημείωτη πορεία στο θέατρο και στον κινηματογράφο, από όπου προέκυψαν και οι επιτυχίες του «Ένας ουρανός με αστέρια», «Σου το 'πα μια και δυο και τρεις» κ.ά.

18.5

Χέλμουτ Μπέργκερ, 78. Αυστριακός ηθοποιός. Πρωταγωνίστησε σε ταινίες όπως «Ο κήπος των Φιντζί Κοντίνι» και «Οι καταραμένοι» και ήταν από τους αγαπημένους των παπαράτσι λόγω της θυελλώδους ζωής του.

19.5

Μάρτιν Είμς, 73. Βρετανός συγγραφέας, γνωστός για τη «βέβηλη» γραφή του και για έργα όπως «Χρήμμο» και «Το βέλος του χρόνου».

EPA / WALTER BIERI

24.5

Τίνα Τέρνερ, 83. Αμερικανίδα τραγουδίστρια και ηθοποιός που, έπειτα από μια επιτυχημένη πορεία (και έναν κακοποινιτικό γάμο) στις δεκαετίες '60-'70, επανήλθε με μια σόλο καριέρα που απέδωσε σουζέ όπως «The best» και «We don't need another hero» και της έδωσε τον τίτλο της «βασιίσσας του ροκ εν ρολ».

27.5

Ιλία Καμπάκος, 89. Ρώσος καλλιτέχνης, που στις εγκαταστάσεις του απεικόνισε τα βιώματά του, καθώς και τα όνειρα και τις μεταιώσεις της σοβιετικής κοινωνίας.

31.5

Θεόδωρος Πάγκαλος, 84. Ελληνας πολιτικός και ηγετικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ. Αφίση το αποτύπωμά του σε αρκετά κεφάλαια της σύγχρονης πολιτικής ιστορίας, συγκεκριμένα συχνά με τις δηλώσεις του τους προβολείς της δημοσιότητας.

ΙΟΥΝΙΟΣ

2.6

Νόνικα Γαλινέα, 84. Ελληνίδα ηθοποιός και μεταφράστρια. Συνεργάστηκε με τα μεγαλύτερα ονόματα του θεάτρου και ίδρυσε, με τον Αλέκο Αλεξανδράκη, το θέατρο «Ιλίσια».

5.6

Γιώργος Γεωργίου, 76. Ελληνας αθλητικογράφος και παρουσιαστής, ευρύτερα γνωστός μέσα από την εκπομπή του «Το καφε-νείο των φιλάθλων».

Αστρουντ Ζιλιμπέρτο, 83. Βραζιλιάνα τραγουδίστρια που συνέβαλε στη διεθνοποίηση της μπόσα νόβα, κυρίως μέσα από την ερμηνεία της στο «The girl from Ipanema».

6.6

Γιάννης Αποστολίδης, 76. Ελληνας λαϊκός τραγουδιστής που συνέδεσε το όνομά του με τις φωντεζι εμφανίσεις και έμεινε γνωστός με το καλλιτεχνικό ψευδώνυμο Γιάννης Φλωρινιώτης.

10.6

Γιάννης Μαρκόπουλος, 84. Από τους σημαντικότερους σύγχρονους Έλληνες συνθέτες, που εμπνεύστηκε από την παράδοση και τη συνύασε με σύγχρονα μουσικά είδη, σε έργα όπως «Ιθαγένεια», «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», «Θητεία», «Θεσσαλικός Κύκλος» κ.ά.

Τεντ Καζίνσκι, 81. Αμερικανός εξτρεμιστής, καταδικασμένος για τρεις φόνους κατά τη δράση του ως «Unabomber».

12.6

Σίλβιο Μπερλουσκόνι, 86. Ιταλός μεγιστάνας των media και πρώην πρωθυπουργός της Ιταλίας. Για μισό αιώνα απασχόλησε τη δημόσια ζωή της χώρας του με διάφορους τρόπους και πλήθος σκανδάλων. Ήταν υπεύθυνος για την πολιτική -και όχι μόνο- κουλούρα του «μπερλουσκονισμού», ενώ ο ίδιος ήταν γνωστός ως «Καβαλιέρε».

13.6

Κόρμακ Μακάρθι, 89. Αμερικανός συγγραφέας, που αποτύπωσε την αγριότητα της ανθρώπινης φύσης σε έργα όπως «Ματωμένος μεσημβρινός», «Καμιά πατρίδα για τους μελλοθάνατους», «Ο δρόμος», «Ο επιβάτης» κ.ά.

16.6

Ντάνιελ Ελμπεργκ, 92. Αμερικανός ακτιβιστής και πρώην στρατιωτικός αναλυτής. Το 1971 έδωσε στη δημοσιότητα τα απόρρητα «Pentagon Papers».

ΙΟΥΛΙΟΣ

5.7

Παναγιώτα Γιαννέλου, 95. Ελληνίδα τραγουδίστρια και δεξιότεχνισσα της φουσαρμόνικας, γνωστή με το καλλιτεχνικό ψευδώνυμο Γιώτα Γιάννα.

11.7

Μίλαν Κούντερα, 94. Τσέχος συγγραφέας, από τους σημαντικότερους του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα. Σε έργα του όπως «Το αστείο», «Η άγνοια» και «Η αβάσταχτη ελαφρότητα της ύπαρξης», που απαγορεύτηκαν στην πατρίδα του μέχρι την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος, σάτιρισε τον ολοκληρωτισμό και εξερεύνησε την ανθρώπινη ψυχοσύνθεση. Το Νομπέλ Λογοτεχνίας δεν του απονεμήθηκε ποτέ.

16.7

Τζέιν Μπίρκιν, 76. Βρετανίδα τραγουδίστρια, ηθοποιός και εξέχουσα μορφή των «swinging '60s». Μαζί με τον Σερζ Γκενσμπούρ υπήρξαν ένα από τα διασημότερα ζεύγη του θεάματος.

Κέβιν Μίτνικ, 59. Διάσημος Αμερικανός χάκερ, που μετά τους διωγμούς και τις φυλακίσεις του ίδρυσε δική του επιχείρηση κυβερνοασφάλειας.

21.7

Τόνι Μπένετ, 96. Αμερικανός τραγουδιστής της τζαζ και της ποπ, που κυκλοφόρησε περισσότερα από 70 άλμπουμ, κατέκτησε 19 Grammy και ερμήνευσε το σύνολο σχεδόν του «Great American Songbooks».

26.7

Σινέντ Ο' Κόνोर, 56. Ιρλανδή τραγουδίστρια, μουσικός και ακτιβίστρια, διεθνώς γνωστή για επιτυχίες όπως «Nothing compares 2 U» και για τη διαμαρτυρία της για τις κακοποιήσεις παιδιών από τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία.

27.7

Νίκος Α. Παναγιωτόπουλος, 78. Ελληνας ποιητής και μεταφραστής του αρχαίου δράματος. Το έργο του «Σύσσημον ή Τα Κεφάλαια», μια μακρά αφήγηση για τη φθορά και την παρακμή γραμμένη σε ελεύθερο στίχο, πρωτοκυκλοφόρησε το 1988 σε φυλλάδια εκτός εμπορίου και πήρε την τελική του μορφή το 2022.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

7.8

Κωνσταντίνος Ζέπος, 92. Ελληνας διπλωμάτης και κρέσβης ε.τ. που μεταξύ άλλων υπηρέτησε στη Λευκωσία, στο Λονδίνο, στο Δουβλίνο και στη Γενεύη και διετέλεσε μόνιμος αντιπρόσωπος της Ελλάδας στον ΟΗΕ.

11.8

Λιζέτα Νικολάου, 74. Ελληνίδα τραγουδίστρια του έντεχνου, λαϊκού και ποπτικού τραγουδιού. Χαρακτηριστική δουλειά της, οι ερμηνείες της στον «Θεσσαλικό κύκλο» του Γιάννη Μαρκόπουλου.

23.8

Γεβγκένι Πριγκόζιν, 62. Ρώσος ολιγάρχης και αρχηγός της μισθοφορικής στρατιωτικής ομάδας Wagner. Η ανταρσία του εναντίον της ρωσικής στρατιωτικής ηγεσίας τον Ιούνιο είχε απειλήσει τον Βλαντιμίρ Πούτιν.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

15.9

Φερνάντο Μποτέρο, 91. Κολομβιανός ζωγράφος και γλύπτης, δημοφιλής για τις υπερμεγέθεις φιγούρες του και για την αισθητική του, γνωστή ως «Boterismo».

22.9

Τζόρτζιο Ναπολιτάνο, 88. Ιταλός κομμουνιστής και πολιτικός, που ως πρόεδρος της χώρας του έλαβε «συμβιβαστικές» αποφάσεις, για το κοινό καλό.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

2.10

Ακριβός Τσολάκης, 93. Ελληνας ερευνητής αεροπορικών δυστυχημάτων, πρώτος διευθυντής της Επιτροπής Διερεύνησης Ατυχημάτων και Ασφάλειας Πτήσεων και αντισημάρχος ε.α.

6.10

Μαίρη Χρονοπούλου, 90. Ελληνίδα ηθοποιός, ιδιαίτερα αγαπητή για τις ερμηνείες της στις ταινίες «Μια κυρία στα μπουζούκια», «Γοργόνες και μάγκες», «Ο φόβος», «Τα κόκκινα φανάρια», «Τα παιδιά της Χελιδόνας» κ.ά.

9.10

Γήσης Παπαγεωργίου, 84. Ελληνας γελοιογράφος, εικονογράφος και απόστρατος του Πολεμικού Ναυτικού. Φιλοτέχνησε μεταξύ άλλων τα λευκώματα «Οι ελληνικοί πέτρινοι φάροι» και «Ελληνικές παραδοσιακές φορεσιές».

13.10

Λουίζ Γκλικ, 80. Αμερικανίδα ποιήτρια, βραβευμένη το 2020 με το Νομπέλ Λογοτεχνίας «για την ιδιαίτερη, μοναδική, ποιητική της φωνή, που με αυστηρή ομορφιά καθιστά την ατομική ύπαρξη οικουμενική».

21.10

Μπόμπι Τσάρλτον, 86. Αγγλος επιθετικός, θρύλος της Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ και πρωταγωνιστής της κατάκτησης του μοναδικού τίτλου της εθνικής Αγγλίας στο Παγκόσμιο Κύπελλο του 1966.

23.10

Χρόνης Ανδονίδης, 94. Ερμηνευτής της θρακιώτικης μουσικής παράδοσης, την οποία διέσωσε (με εκατοντάδες ηχογραφήσεις), ανανέωσε (χωρίς να της στερήσει το χρώμα της) και μετέδωσε στις επόμενες γενιές.

27.10

Πέτρος Θέμελης, 87. Ελληνας αρχαιολόγος και πανεπιστημιακός. Χάρη στις άοκνες προσπάθειές του ήρθε στο φως η Αρχαία Μεσσήνη. Πίστευε ότι τα μνημεία δεν πρέπει να αναδεικνύονται ως κενά κελύφη, αλλά να βιώνουν μαζί με τους πολίτες «μια δεύτερη, ει δυνατόν αιώνια ζωή».

A.P. PHOTO / EVAN AGOSTINI

28.10

Μάθιου Πέρι, 54. Αμερικανός ηθοποιός, ιδιαίτερα αγαπητός διεθνώς για τον ρόλο του Τσάντλερ Μπινγκ στην κωμική τηλεοπτική σειρά «Τα φιλαράκια».

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

10.11

Σπύρος Φωκάς, 86. Ελληνας ζεν πρεμιέ, με πλήθος συμμετοχών σε διεθνείς κινηματογραφικές παραγωγές, όπως «Ο Ρόκο και τ' αδέρφια του», «Το διαμάντι του Νείλου» και «Ράμπο III».

19.11

Ρόζαλιν Κάρτερ, 96. Αμερικανίδα συγγραφέας, ακτιβίστρια και πρώην Πρώτη Κυρία των ΗΠΑ ως σύζυγος του Τζίμι Κάρτερ.

A.P. PHOTO

29.11

Χένρι Κίσινγκερ, 100. Αμερικανός «μάγος της διπλωματίας», που διετέλεσε σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας και υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ. Στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου οδήγησε την αμερικανική realpolitik στα άκρα, αφήνοντας το αποτύπωμά της σε Χιλή, Βιετνάμ, Καμπότζη, Κύπρο κ.α. Το 1973 του απονεμήθηκε το Νομπέλ Ειρήνης.

30.11

Βασίλης Βασιλικός, 89. Πολυμεταφρασμένος και κοσμοπολίτης Έλληνας λογοτέχνης, συγγραφέας του περίφημου «Ζ» που έγινε ταινία από τον Κώστα Γαβρά, καθώς και έργων όπως «Γλαυκός Θρασάκης», «Τα καμάκια» κ.ά. Ασχολήθηκε ενεργά με την πολιτική και ανέλαβε δημοσίες θέσεις ευθύνης.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

8.12

Ράιαν Ο'Νιλ, 82. Αμερικανός ηθοποιός, που πρωταγωνίστησε στις ταινίες «Love Story», «Μπάρνι Λίντον» κ.ά.

12.12

Κώστας Νεστορίδης, 93. Ελληνας διεθνής επιθετικός, με ιδιαίτερα σημαντική προσφορά στην ΑΕΚ, την οποία αγάπησε λόγω και της δικής του προσφυγικής καταγωγής.

14.12

Γιώργος Τόλιος, 58. Ελληνας μουσικός και ντράμερ του ροκ συγκροτήματος Τρύπες.

16.12

Γιώργος Μιχαλακόπουλος, 85. Ελληνας ηθοποιός και σκηνοθέτης, με καταξιωμένη πορεία δεκαετιών στο θέατρο και με αξεστούς ρόλους σε κινηματογραφικές ταινίες και τηλεοπτικές σειρές όπως «Ξύπνα Βασίλη», «Ο κύριος με τα γκρί», «Εκείνος κι εκείνος» κ.ά.

Τόνι Νέγκρι, 90. Ιταλός πανεπιστημιακός και θεωρητικός του μαρξισμού, του οποίου η διώξη για υποστήριξη της τρομοκρατίας στα τέλη της δεκαετίας του '70 προκάλεσε αντιπαραθέσεις στην ιταλική πολιτική ζωή.

«Αν δεν προχωράει κάποιος αθλητής ή αθλήτρια τότε θα μπορεί να γίνονται αντικαταστάσεις. Αυτό είναι κάτι που θα το δούμε. Προέχει όμως ο αθλητής/τρια να έχει όλα τα απαραίτητα για να προπονείται όπως οι αντίπαλοι της, ώστε να μπορεί να τους ανταγωνιστεί».

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΩΡΓΑΛΛΙΔΗΣ, πρόεδρος της τεχνικής επιτροπής της ΚΟΕΑΣ

Επαγγελματικός αθλητισμός

Για το επόμενο βήμα στον αθλητισμό της Κύπρου επιβάλλεται να δημιουργηθεί ενιαίος σχεδιασμός και αύξησης της παροχής οικονομικών κινήτρων

Του ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Τη θέση ότι έφτασε ο καιρός ο κυπριακός στίβος να προχωρήσει στον επαγγελματισμό έτσι ώστε να συνεχίσει τις επιτυχίες που δρέπει εδώ και περίπου 40 χρόνια εξέφρασε πρόσφατα στη Γενική Συνέλευση της ΚΟΕΑΣ ο πρόεδρος της Τεχνικής Επιτροπής Αντώνης Γιωργαλλίδης.

Μεταξύ άλλων, στην ομιλία του προς τους εκπροσώπους των έξι ομοσπονδιών των γυμναστικών συλλόγων τόνισε: «Αν θέλουμε να έχουμε μέλλον κάτω από τις νέες συνθήκες που δημιουργούνται στο παγκόσμιο αθλητικό στερέωμα, ο κυπριακός στίβος πρέπει να προχωρήσει στην καθιέρωση ομάδας κορυφής που θ' αποτελείται από 12 έως 15 αθλητές και αθλήτριες, προσφέροντάς τους ουσιαστικά κίνητρα, πέραν του Point System και των άλλων σχεδιασμών που εφαρμόζονται, με ανάλογα κίνητρα και σε προπονητές».

Επόμενο βήμα

Ο κ. Γιωργαλλίδης μιλώντας στην «Κ» για να δώσει περισσότερες λεπτομέρειες για όραμα της ΚΟΕΑΣ και τι είδους αλλαγές προτείνει να γίνουν έτσι ώστε αθλητές και αθλήτριές μας να αυξήσουν τις επιδόσεις τους ανέφερε: «Ο στίβος και άλλα αθλήματα έφτασαν σε ένα οριακό σημείο για να μπορέσουν να κάνουν το επόμενο βήμα. Η φιλοσοφία μας είναι πως θα πρέπει πλέον να περάσουμε στον επαγγελματισμό. Ναι μεν ο ΚΟΑ έχει το σχέδιο ψηλής επίδοσης, και η ΚΟΕΑΣ το δικό της σχεδιασμό, αλλά ας μην ξεχνάμε πως ο στίβος διατρεί 40 αγωνίσματα. Επιβάλλεται να δημιουργήσουμε επαγγελματικό αθλητισμό για να μπορέσουμε να ανταγωνιστούμε τους αθλητές παγκόσμιους κλάσης σε διεθνείς διοργανώσεις».

—Άρα τι εισηγάτε;

—Εμείς λέμε έχουμε 12-15 άτομα τα οποία μπορούν να φτάσουν στο ανώτατο επίπεδο ακόμη και σε τελικό Ολυμπιακών Αγώνων. Μόνο με τον επαγγελματισμό μπορούμε να εξασφαλίσουμε με κάποιον τρόπο το μέλλον τους, ενισχύοντάς τους με προπονητικές προετοιμασίες, κίνητρα, συμμετοχές σε αγώνες, με οτιδήποτε χρειάζεται. Αυτή τη στιγμή έχουμε το κυπριακό μοντέλο. Είναι η σκοποβολή, η γυμναστική, η ιστιοπλοΐα, ο στίβος και εν μέρει η κολύμβηση που έχουν τις περισσότερες διακρίσεις στο ψηλότερο επίπεδο. Θα πρέπει λοιπόν το κράτος μέσω του ΚΟΑ να επιλέξει και να δώσει βάρος στα περίπου 30 άτομα που έχουν προοπτική, για να αποδώσει η επένδυσή του με ένα ή δύο διακρίσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

—Ποιος θα επιλέγει αυτούς τους αθλητές που εντάσσονται στο επαγγελματικό σχέδιο;

— Οι ομοσπονδίες! Θα γίνεται αξιολόγηση χρόνο με το χρόνο. Αν δεν προχωράει κάποιος αθλητής ή αθλήτρια τότε θα μπορεί να γίνονται αντικατα-

«**Συνέχεια** χρειάζονται ριζικές αλλαγές. Η ΚΟΕΑΣ φέρεται έτοιμη για το επόμενο βήμα, ωστόσο, όλα ή σχεδόν όλα εξαρτώνται και από τους Γυμναστικούς Συλλόγους που θα πρέπει να λάβουν τις αναγκαίες αποφάσεις σε συνεργασία πάντα με την Ομοσπονδία» δηλώνει ο κ. Αντώνης Γιωργαλλίδης.

στάσεις. Αυτό είναι κάτι που θα το δούμε. Προέχει όμως ο αθλητής/τρια να έχει όλα τα απαραίτητα για να προπονείται όπως οι αντίπαλοι της, ώστε να μπορεί να τους ανταγωνιστεί. Για παράδειγμα, έρχεται ο Μίλαν Τράϊκοβιτς που έχει ένα ποσό στη διάθεση του το οποίο του δίνει τη δυνατότητα να πάει τρεις φορές προετοιμασία στην Αφρική. Ο Μίλτος Τεντόγλου όμως, ζήτημα είναι αν έχει μείνει παραπάνω από 15 μέρες στην Ελλάδα. Ο αθλητής θέλει να απομνωθεί και να δουλέψει απεριόριστα μαζί με την προπονητική του ομάδα.

—Περίπου πόσα λεφτά χρειάζονται για ένα τέτοιο εγχείρημα;

Δεν ξέρω, αλλά πιστεύω αν διαθέσει συνολικά το κράτος ένα ποσό γύρω στις 50.000 για κάθε αθλητή θα μπορούσε να ανεβάσει σημαντικά το επίπεδό του. Και αυτός πρέπει να είναι ο στόχος. Μέχρι το 2010 υπήρχε ενιαίος σχεδιασμός όπου ο ΚΟΑ μέσα από 3-4 προγράμματα στήριξης συν ένα ποσό από την κάθε ομοσπονδία που κάλυπταν τις ανάγκες των αθλητών. Σήμερα αφαίρεσαν την ψηλή επίδοση και παρέχει μέρος των κινήτρων, το ίδιο και οι ομοσπονδίες. Θέλουμε να πάμε στο επόμενο βήμα. Η εισήγησή μας είναι ένα ενιαίο ποσό που να καλύπτει όλες τις ανάγκες σε όλες τις κατευθύνσεις για τον αθλητή/τρια που θα επιλέγεται και ο οποίος/α θα θυσιάσει τον εαυτό του για να αποδώσει.

—Είναι η πρώτη φορά που ζητάτε ενιαίο ποσό για τους αθλητές ψηλής επίδοσης;

—Δεν ξανάγινε. Οφείλουμε να επανασχεδιάσουμε το πλάνο για τους αθλητές.

—Πιστεύετε ότι θα βρείτε συμπαράστατες;

—Εξαρτάται από το όραμα που θα έχει το νέο διοικητικό συμβούλιο του ΚΟΑ. Δεν έχουμε παράπονο από τον Οργανισμό αλλά είναι διαφορετικό να υπάρχει ενιαίος σχεδιασμός παρά 3-4 μικροί-μικροί και ο καθένας (αθλητής/τρια) να λέει ότι παίρνει αυτά τα λεφτά από τον ΚΟΑ, την ΚΟΕ ή την ομοσπονδία του.

Τεχνογνωσία από εξωτερικό

Ο στίβος ούτως ή άλλως σε κάθε χώρα αποτελεί την αιχμή του δόρατος στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η Κύπρος στο παρελθόν είχε σπουδαίες επιτυχίες και επιδόσεις και σήμερα διαθέτει όχι μόνο το έμφυχο δυναμικό αλλά και τη γνώση από την εμπειρία που έχει συλλέξει τόσα χρόνια. Μάλιστα, ενώπιον των μελών της Γενικής Συνέλευσης ο κ. Γιωργαλλίδης δε δίστασε να παραδεχτεί ότι φέρονται έτοιμοι αν κριθεί αναγκαίο για την ομαλή μετάβαση προς τον επαγγελματισμό να δεχθούν βοήθεια και από το εξωτερικό.

Σύμφωνα με τα λεγόμενά του «πρέπει να ξεφύγουμε από τον ανταγωνισμό

τού ποιος προσφέρει τα περισσότερα οφέλη στους αθλητές, εφαρμόζοντας διάφορους σχεδιασμούς είτε αυτοί ονομάζονται υψηλή επίδοση, ολυμπιακές υποτροφίες, κίνητρα ομοσπονδίας. Από το ίδιο πορτοφόλι βγαίνουν και τις ίδιες κατευθύνσεις εξυπηρετούν. Ο αθλητής και ο προπονητής επιζητούν την εξασφάλιση του μέλλοντος και είναι έτοιμοι να θυσιάσουν για να πετύχουν». Βέβαια ένα τέτοιο εγχείρημα ποτέ δεν ήταν εύκολο και ούτε ισχυρίζεται κάποιος πως είναι τώρα. Ο επαγγελματισμός δεν μπορεί να έρθει μόνο με καλή πίστη, ούτε μόνο με τη θέληση ακόμη και αν στη θεωρεία υπάρχει η τεχνογνωσία. Είναι λογικό να υπάρχουν αδυναμίες στον τεχνικό τομέα και προφανώς χρειάζονται βελτιώσεις και συνεργασία με τους γυμναστικούς ομίλους.

Δύσκολο το εγχείρημα

Μέσα από τα αποτελέσματα των αθλητών και αθλητριών μας διαπιστώνουμε την πρόοδό τους κάθε χρόνο. Οι επιδόσεις αυτές για να βελτιωθούν και να έχουν συνέχεια χρειάζονται ριζικές αλλαγές. Η ΚΟΕΑΣ φέρεται έτοιμη για το επόμενο βήμα, ωστόσο, όλα ή σχεδόν όλα εξαρτώνται και από τους Γυμναστικούς Συλλόγους που θα πρέπει να λάβουν τις αναγκαίες αποφάσεις σε συνεργασία πάντα με την Ομοσπονδία.

Από τα πρώτα που μπορούν να γίνουν προς την αναβάθμιση σε όλα τα επίπεδα είναι η ενίσχυση του έργου αθλητών και προπονητών. Πλέον η προσπάθεια για τον κυπριακό στίβο δε θα είναι για μια τυπική εκπροσώπηση στις μεγάλες διοργανώσεις αλλά, με τις αλλαγές που προτείνονται, για ουσιαστική συμμετοχή σε ευρωπαϊκές και παγκόσμιες διοργανώσεις. Οι ανάγκες που δημιουργούνται είναι πολλές και ως εκ τούτου όπως λέχθηκε στη Γ.Σ. της ΚΟΕΑΣ από τον πρόεδρό της Περικλή Μάρκαρη, «η ανοδική πορεία του στίβου δημιουργεί αυξημένες οικονομικές ανάγκες. Ο πληθωρισμός, το αυξανόμενο κόστος μεταβάσας στο εξωτερικό και το νέο σύστημα πρόκρισης σε μεγάλες διοργανώσεις της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Στίβου, στο οποίο η παγκόσμια κατάταξη ενέχει ουσιαστική σημασία, διογκώνουν τις οικονομικές μας υποχρεώσεις».

Στήριξη από τον ΚΟΑ

Για να μπορέσει η Κύπρος να διατηρηθεί σε ψηλό επίπεδο «επιβάλλεται για τους κορυφαίους αθλητές μας η επαγγελματική ενασχόληση με τον στίβο και η συμμετοχή σε επιλεγμένα διεθνή πρωταθλήματα και μίτινγκ. Δεν μπορούμε και δεν πρόκειται να παραμείνουμε απαθείς στη νέα τάξη πραγμάτων. Αναμένουμε, τουλάχιστον, ότι ο ΚΟΑ θα εγκρίνει στο τέλος της χρονιάς, όπως έπραξε και τα αμέσως προηγούμενα χρόνια, συμπληρωματική επχορήγηση για το 2023, στη βάση σχετικού τεκμηριωμένου αιτήματος που υποβάλαμε» σημείωσε ο κ. Μάρκαρης.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Καλά ψωμιά!

Του ΧΡΥΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Σκληραϊνόντας συνήθως τους μύς του προσώπου τους, λαμβάνοντας τον ρόλο του ψυχολόγου, του μέγα δημοκράτη, πάντοτε με ύφος στομφώδες ενώπιον των μικροφώνων και της κάμερας, πετάνε δημόσια το κλισέ, έως και σουξέ πια, «ο καθένας έχει το δικαίωμα να λέει την άποψή του, αλλά...» και ακολούθως αραδιάζουν ένα σωρό καζομάρες που καμία σχέση δεν έχουν μίτη με τον πολιτισμένο διάλογο, μήτε φυσικά και με τα δημοκρατικά αισθητήρια που πρέπει να διαθέτει μια κοινωνία που λογίζεται μέρος του δυτικού πολιτισμού. Παραμύθια της Χαλιδάς, αερολογίες, κούφια λόγια πως τάχατες νοιάζονται για την ελευθερία του λόγου και της έκφρασης, μα κανέναν που διαθέτει ίχνος λογικής δεν πείθουν. Εκείνο το «αλλά» που συνήθως χρησιμοποιούν δεν τους επιτρέπει να καμαρώνουν για τον δόθεν σεβασμό τους προς τα ΜΜΕ. Δεν υπήρξε ομάδα από τις πέντε μεγάλες του νησιού, αυτές που συνοδεύονται από μεγάλη μερίδα κόσμου, που να μην έχει στοχοποιήσει δημοσιογράφους, που να προέβη σε κινήσεις αθέμιτες για να επιβάλει τη σιωπή του. Ομολογουμένως κάποιοι λίγοι και κάποιοι πολύ περισσότεροι. Μα καμία δεν έχει καθαρό το κούτελο ως προς την κάλυψη που πρέπει να παρέχουν σε όποιον κάνει τη δουλειά του, παραμένοντας αδέσμευτος και εκτός μηχανισμού τους. Είναι δε, καμία φορά, τέτοιο το θράσος τους, που αφού μας εξηγήσουν πόσο υπέρμαχοι είναι της ελευθερίας του λόγου, προβαίνουν και σε υποδείξεις για το πως πρέπει να λειτουργεί η δημοσιογραφία.

Όχι γενικών και αορίστων! Εξιδεικευμένα κιάλας! Κανένα ενδιαισμό να μιλούν δημόσια και να εξηγούν πως αλιεύεται η ειδηση, πως παρουσιάζεται, πως διαμορφώνεται το κείμενο, ποια είναι η σοβαρή πηγή, ποια όχι, τότε διαψεύδουμε και ποτέ το αντίθετο ή με ποιο τρόπο αξιολογούμε τι και πως!!!

Απίστευτα πράγματα. Άτομα που έχουν υπό τον έλεγχό τους, «δημοσιογραφικές μαριονέτες», που συνεργάζονται άμεσα ή έμμεσα με σάιτ και που στην τελική δεν έχουν καμία σχέση με το αντικείμενο, παίρνουν το θάρρος ν' ανέβουν στο βάθρο του καθηγητή και να διδάξουν μάθημα. Και όμως, δεν είναι καρναβάλια. Είναι Χριστούγεννα. Στην Κύπρο είμαστε, ο καθένας λέει ή και κάνει ό,τι θέλει.

Τι καλά Χριστούγεννα; Καλά ψωμιά και με υγεία, για ν' αντέξουμε!!!

Νέα μέτρα, μέχρι τα επόμενα;

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Πρώτη φορά δεν είναι, μακάρι να αποδειχθεί η τελευταία, που συζητούνται, προωθούνται και γενικότερα ασχολούνται οι αρμόδιοι με μέτρα για την αντιμετώπιση της βίας στους αθλητικούς χώρους. Αν θα είναι η τελευταία φορά, πάει να πει πως και προς τη σωστή κατεύθυνση κινούνται όλα όσα έχουν ανακοινωθεί προ ολίγων ημερών, αλλά, και αποφασιστικότητα προκύπτει για την πιστή εφαρμογή όλων όσων θα εγκριθούν στο τέλος από τη Βουλή.

Σχεδιασμοί, μέτρα και νομοθεσίες πολλά και για αρκετά χρόνια τώρα. Εξακολουθούμε, ωστόσο, να μένουμε πίσω στο θέμα πάταξης της βίας, εξακολουθούν να ταλαιπωρούν τον αθλητισμό και κυρίως το ποδόσφαιρο τα φαινόμενα βίας και παραμένει σε αρκετές περιπτώσεις ο παράγοντας τύχη, το καθοριστικό στοιχείο από το οποίο αποφύγαμε να θρηνήσουμε θύματα, μένοντας σε τραυματισμούς και υλικές κυρίως ζημιές. Πού εστιάζεται η αποτυχία να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το πρόβλημα; Κενά ή προκειρόττες στην υφιστάμενη νομοθεσία ή προβληματική εφαρμογή της; Και τα δύο μπορεί να είναι η απάντηση, γιατί κοινό στοιχείο και των δύο αποτελεί η έλλειψη βούλησης και αποφασιστικότητας.

Αν υπήρχε πραγματική θέληση για την αντιμετώπιση του προβλήματος, αδιαφορώντας οι αρμόδιοι αν ομάδες ή οργανωμένα σύνολα φιλάθλων θα αντιδρούσαν, δεν θα κατέληγαν (μετά από χρόνια συζήτησεων) σε μια νομοθεσία με πολλά «παραθυράκια». Γιατί αυτό αποδείχθηκε, όταν μετά από μια πενταετία περίπου υπάρχουν ακόμη γήπεδα, αδειοδοτημένα μεν, αλλά χωρίς κλειστά κυκλώματα ασφαλείας, χωρίς καθίσματα, χωρίς πολλά απ' όσα προνοεί ο Νόμος και πιο συγκεκριμένα η χρήση της κάρτας φιλάθλου. Ακόμη και υπό αυτές τις συνθήκες, αν υπήρχε πραγματική θέληση, να παταχθεί το φαινόμενο της βίας, δεν θα διαπιστώναμε κατ' επανάληψη υποτυπώδεις ελέγχους στις εισόδους, ανύπαρκτη ουσιαστική διαδικασία ταυτοποίησης κάρτας φιλάθλου και εισιτηρίων και δεν θα εμφανίζονταν δεκάδες επικίνδυνα αντικείμενα στις κερκίδες, κάθε εβδομάδα.

Και για μία ακόμη φορά, η εκτίμηση είναι ξεκάθαρη. Όσο σωστά και καταλλήλως στοχευμένα και αν είναι τα μέτρα που θα συζητηθούν και ίσως εγκριθούν στο επόμενο διάστημα, αν ούτε αυτή τη φορά θα υπάρξει πραγματική θέληση αλλά και διάθεση να εφαρμοσθούν, κόντρα σε οποιαδήποτε άλλα συμφέροντα, πολιτικά, σωματειακά ή και οικονομικά, αν και πάλι περισσότερο... για τα μάτια του κόσμου αποδειχθούν, το μόνο σίγουρο είναι πως σύντομα θα ακούσουμε και πάλι δηλώσεις περί αποφασιστικότητας να παρθούν (νέα) μέτρα...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,70%

Χ.Α.
1,23%

Dow Jones

2,84%

Nasdaq

2,96%

Nikkei

2,05%

Dax

0,74%

FTSE 100

1,80%

ΑΥΞΗΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ

Στο 70% θα
εκτοξευθεί
ο πληθωρισμός
στην Τουρκία
Σελ. 10

Πετρέλαιο

0,53%

€/ \$

0,53%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΣΟΔΑ 20,3 ΔΙΣ.

Χρονιά επιδόσεων για τον ελληνικό τουρισμό

Τα έσοδα από τον τουρισμό στην Ελλάδα το πρώτο δεκάμηνο ξεπέρασαν το σύνολο των εσόδων της τελευταίας χρονιάς-ρεκόρ, δηλαδή του 2019. Παράγοντες της τουριστικής βιομηχανίας αναμένουν νέο ρεκόρ εσόδων το 2024. Εκτιμάται ότι τα τουριστικά έσοδα θα ανέλθουν στα 20,3 δισ. ευρώ. **Σελ. 6**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πληρώνουν ακριβά για βίλες στο Αιγαίο

Ολο και μεγαλώνει το ενδιαφέρον για αγορά πολυτελών ακινήτων στα νησιά του Αιγαίου. Πρόσφατα μάλιστα πωλήθηκαν μαζί, έναντι τιμήματος που σύμφωνα με πληροφορίες ανέρχεται στα 42 εκατ. ευρώ, πέντε βίλες στην Αντίπαρο που βρίσκονται σε έκταση 36 στρεμμάτων συνολικά. **Σελ.12**

NUROFEN
ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

Συμβουλευτείτε τον φαρμό ή τον φαρμακοποιό σας. Διαβάστε προσεκτικά το φύλλο οδηγιών χρήσης.

NUROFEN EXPRESS
Fast Relief in 15 min

Με **life pharma**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,19%	-0,10%
Γερμανία	2,10%	-0,09%
Γαλλία	2,56%	-0,25%
Ιταλία	3,78%	-0,15%
Ισπανία	3,07%	-0,12%
Ιρλανδία	2,46%	-0,14%
Ελλάδα	3,25%	-0,09%
Ην. Βασίλειο	3,78%	-0,18%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB	Θετική
Scope Ratings	BBB+	Σταθερή

Ανοικτή πληγή η έλλειψη προσωπικού

Σ. Σταύρου: Τροχοπέδη στην ανάπτυξη και τις επενδύσεις – Να καθαρίσει το brand name της Κύπρου

Τροχοπέδη στην ανάπτυξη χαρακτηρίζει την έλλειψη εργατικού δυναμικού ο νέος πρόεδρος του ΚΕΒΕ κ. Σταύρος Σταύρου. Στην πρώτη συνέντευξη που παραχώρησε από την ανάληψη των καθηκόντων του, επικεν-

τρώνεται στην ανάγκη να βρεθούν λύσεις για τις βασικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει το επιχειρείν. Επισημαίνει ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι η έλλειψη προσωπικού και τονίζει την ανάγκη κάλυψης των

Συνέντευξη στην «Κ» του προέδρου του ΚΕΒΕ

κένων θέσεων από ξένες αγορές. Πρέπει, τονίζει, να βρούμε το αναγκαίο προσωπικό που θα βοηθήσει στην εξέλιξη και τη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας μας. Αναφέρει επίσης ότι το όνομα της Κύπρου έχει σπλωθεί

από κάποιες ενέργειες του παρελθόντος και ότι αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των επενδύσεων. Προσθέτει ότι στις προτεραιότητές του είναι να αναληφθεί εκστρατεία για να αλλάξει αυτή η εικόνα. **Σελ. 4**

Προς νέο ρεκόρ επισκεψιμότητας και υψηλών τζίρων στην αγορά

Ψηλούς τζίρους και επισκεψιμότητα απολαμβάνει η αγορά. Ειδικά χθες Σάββατο οι εμπορικές οδοί πλημμύρισαν με κόσμο. Η κίνηση αναμένεται να είναι αυξημένη και σήμερα, παραμονή των Χριστουγέννων, η οποία χαρακτηρίζεται ως η πιο εμπορική μέρα του χρόνου. Τη μερίδα του λέοντος παίρνουν τα εμπορικά κέντρα, όπου σημειώνεται το αδιαχώρητο. Οι εικόνες στην αγορά κατά τις τελευταίες μέρες του έτους αποτελούν μια νότα αισιοδοξίας και μια ένδειξη ότι παρά τις πληθωριστικές πιέσεις, το λιανικό θα κλείσει με θετικό πρόσημο το 2023.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Γερμανία – ενώπιον ουσιαστικών αποφάσεων για το μέλλον της Ευρώπης

Οι αναφορές για προβλήματα της γερμανικής οικονομίας πληθαίνουν. Στην πραγματικότητα, παρά την παρούσα υποτονική ανάπτυξη, η χώρα χαρακτηρίζεται από υψηλό βιοτικό επίπεδο, χαμηλή ανεργία, πτωτική τάση πληθωρισμού και ανεπτυγμένο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας. Περαιτέρω, παρουσιάζει πλεονάσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, τα οποία αντανakλούν την ανταγωνιστικότητα του εξαγωγικού τομέα, ενώ ο δημόσιος τομέας δανειζεται με χαμηλά επιτόκια, αντικατοπτρίζοντας την εμπιστοσύνη των αγορών στην ανθεκτικότητα της οικονομίας.

Αξιοπρόσεκτο πρόδοος παρουσιάζεται σε ό,τι αφορά τον νευραλγικό τομέα της προώθησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την απεξάρτηση από τις εισαγωγές φυσικού αερίου

από τη Ρωσία. Οι κύριες αδυναμίες αφορούν την καθυστέρηση στην προσαρμογή της βιομηχανίας στις νέες τεχνολογίες, καθώς και τη γραφειοκρατία που χαρακτηρίζει την κρατική μηχανή και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω, η συζήτηση για δημοσιονομική κρίση φαίνεται να εδράζεται λιγότερο στα πραγματικά δεδομένα και περισσότερο σε ιστορικούς παράγοντες. Συγκεκριμένα, στη μεγάλη οικονομική κρίση μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, που επηρεάζει τις αντιλήψεις μέχρι σήμερα και επεξηγεί την υπερβολική, για πολλούς παρατηρητές, αποστροφή της γερμανικής κοινωνίας γνώνως σε δημοσιονομικά ελλείμματα.

Η Γερμανία βρίσκεται σήμερα ενώπιον αποφάσεων που θα καθορίσουν, σε ουσιαστικό βαθμό,

το μέλλον της, αλλά και το μέλλον της Ε.Ε. Το βασικό ζητούμενο είναι η εξεύρεση ενός νέου ισοζυγίου μεταξύ της αναγκαιότητας διασφάλισης της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών και ενός ενεργού ρόλου του κράτους σε ό,τι αφορά την εμπέδωση κοινωνικής συνοχής, αναστροφή της κλιματικής αλλαγής και κάλυψη του χάσματος, έναντι των ΗΠΑ και της Κίνας, σε θέματα τεχνολογίας.

Από γεωπολιτική οπτική, καιρίας σημασίας είναι η επίτευξη στρατηγικής αυτονομίας σε θέματα άμυνας, η ενσωμάτωση στο θεσμικό πλαίσιο της Ε.Ε. γειτονικών χωρών, όπως είναι οι Βαλκανικές χώρες και η Ουκρανία, και η διαμόρφωση πλαισίου πολιτικών για αναβαθμισμένες σχέσεις με τρίτες χώρες, περιλαμβανομένης της Τουρκίας, της Μέσης

Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχοντας αντλήσει μαθήματα από προηγούμενες κρίσεις στην Ευρωζώνη, έχει επεξεργαστεί ένα αναβαθμισμένο δημοσιονομικό πλαίσιο, το οποίο, μεταξύ άλλων: (α) διατηρεί στο επίκεντρο τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, αλλά τη θέτει σε μακροχρόνιο πλαίσιο με βασικό κριτήριο την εξέλιξη του δημόσιου χρέους, (β) προσδίδει ιδιαίτερη σημασία στη διενέργεια δημοσίων επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων στα πλαίσια της εποπτείας των δημοσιονομικών προγραμμάτων, και (γ) προνοεί αναβάθμιση του εσωτερικού πλαισίου εποπτείας, και ειδικότερα του ρόλου των εγχώριων δημοσιονομικών συμβουλίων.

Η Γερμανία και άλλες χώρες, διατύπωσαν ισχυρές επιφυλάξεις

στις επιδιωκόμενες μεταρρυθμίσεις, προτείνοντας τη διατήρηση ενός πιο άκαμπτου πλαισίου ποσοτικών στόχων, το οποίο έχει ιστορικά– επιδείξει αδυναμία προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Επίσης, εναντιώνονται στη διοχέτευση περισσότερων πόρων στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ωστόσο, για να μπορέσει η Γερμανία και η Ε.Ε. να ανταποκριθούν στον αναβαθμισμένο τους ρόλο, απαιτείται μεταρρύθμιση του υφιστάμενου δημοσιονομικού πλαισίου. Η κατ' αρχήν συμβιβαστική συμφωνία που επιτεύχθηκε στις 20 Δεκεμβρίου από τις χώρες-μέλη αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς την ορθή κατεύθυνση.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΠΕΤΕΡ ΤΑΛ ΛΑΡΣΕΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

CEO με κυβερνητική εμπειρία θα αναζητούν οι εταιρείες

Το 2024 οι μεγάλες διεθνούς βεληνεκούς επιχειρήσεις θα αναζητούν διευθύνοντες συμβούλους με εμπειρία σε κυβερνητικές θέσεις. Δεδομένου ότι τα κράτη ολοένα και περισσότερο διαδραματίζουν μεζίονα ρόλο στις αποφάσεις για το μέλλον μιας εταιρείας, τα Δ.Σ. αρχίζουν να αντιλαμβάνονται την αξία των διπλωματικών ικανοτήτων. Πάντως, σχετικά λίγιοι επικεφαλής ομιλούν έχουν εμπειρία από πρώτο χέρι σε κυβερνητικό έργο, αν κι αυτό θα αλλάξει. Μέχρι σήμερα η εναλλαγή ανάμεσα σε εταιρείες και πολιτική λειτουργούσε μόνο προς τη μία κατεύθυνση, ήτοι να προωθούνται εταιρικά στελέχη σε υπουργεία και δημόσιες υπηρεσίες. Το 2006 ο τότε διευθύνων της Goldman Sachs, Χανκ Πόλσον, παραιτήθηκε των καθηκόντων του και ανέλαβε υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ. Οι δύο προκατόχοι του επί προεδρίας Τζορτζ Μπους είχαν βρεθεί και αυτοί στο πηδάλιο εταιρειών. Ο Μέρβιν Ντέιβις, πρώην επικεφαλής της Standard Chartered, ανέλαβε καθήκοντα υπουργού Εμπορίου του Ηνωμένου Βασιλείου το 2009. Ο πρόεδρος του Δ.Σ. της HSBC, Στέφεν Γκριν, έκανε κάτι ανάλογο το 2010. Ο πρώην διευθύνων σύμβουλος της αεροπορικής της Νέας Ζηλανδίας, Air New Zealand, Κρίστοφερ Λιούξον, έχει αναλάβει πρωθυπουργός. Σήμερα, όμως, το πιθανότερο είναι οι ίδιες να κυβερνήσεις να ορίσουν τη μοίρα των επιχειρήσεων. Ο πόλεμος έχει διαταράξει το σύστημα τροφοδοτικής αλυσίδας. Οι χρηματοοικονομικές και εμπορικές κυρώσεις, όπως όσες επέβαλαν οι ΗΠΑ επί των πωλήσεων ημιαγωγών στην Κίνα, μπορεί να θέσουν μεγάλους πελάτες και ολόκληρες αγορές στο περιθώριο με μία κίνηση και μόνον. Οι διευθύνοντες σύμβουλοι που συμμετείχαν σε έρευνα της KPMG στα μέσα του 2023 επικαλέστηκαν τα γεωπολιτικά ζητήματα και την πολιτική αβεβαιότητα ως τους σοβαρότερους παράγοντες που απειλούν την οικονομική ανάπτυξη. Παρά ταύτα, υπάρχει και η θετική πλευρά. Οι επιδοτήσεις και τα φορολογικά κίνητρα, όπως εκείνα που προβλέπει η νομοθεσία Τζο Μπάιν-

τεν, έχουν κινητοποιήσει επενδύσεις σε ημιαγωγούς και ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Οι διευθύνοντες σύμβουλοι οι οποίοι μπορούν να βγάλουν άκρη με τη λήψη αποφάσεων σε μια κυβέρνηση έχουν πιο πολλές πιθανότητες να αποφύγουν παγίδες και να πιστωθούν επιτυχίες. Εν τω μεταξύ, οι εταιρικοί ηγέτες τελούν υπό ολοένα και μεγαλύτερη πίεση να αρθρώσουν δημοσίως τις θέσεις τους σε ποικίλα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα, από τις αμβλώσεις έως τη Γάζα. Αυτό προϋποθέτει στελέχη ικανά να επικοινωνούν με το πλήθος. Υπάρχουν πολλές εταιρείες οι οποίες προσλαμβάνουν συνταξιούχους αξιωματούχους για να τις βοηθήσουν να αντεπεξέλθουν στον γραφειοκρατικό κυκεώνα ή ζητούν στήριξη από λομπιστες των καθηκόντων του και ανέλαβε υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ. Οι δύο προκατόχοι του επί προεδρίας Τζορτζ Μπους είχαν βρεθεί και αυτοί στο πηδάλιο εταιρειών. Ο Μέρβιν Ντέιβις, πρώην επικεφαλής της Standard Chartered, ανέλαβε καθήκοντα υπουργού Εμπορίου του Ηνωμένου Βασιλείου το 2009. Ο πρόεδρος του Δ.Σ. της HSBC, Στέφεν Γκριν, έκανε κάτι ανάλογο το 2010. Ο πρώην διευθύνων σύμβουλος της αεροπορικής της Νέας Ζηλανδίας, Air New Zealand, Κρίστοφερ Λιούξον, έχει αναλάβει πρωθυπουργός. Σήμερα, όμως, το πιθανότερο είναι οι ίδιες να κυβερνήσεις να ορίσουν τη μοίρα των επιχειρήσεων. Ο πόλεμος έχει διαταράξει το σύστημα τροφοδοτικής αλυσίδας. Οι χρηματοοικονομικές και εμπορικές κυρώσεις, όπως όσες επέβαλαν οι ΗΠΑ επί των πωλήσεων ημιαγωγών στην Κίνα, μπορεί να θέσουν μεγάλους πελάτες και ολόκληρες αγορές στο περιθώριο με μία κίνηση και μόνον. Οι διευθύνοντες σύμβουλοι που συμμετείχαν σε έρευνα της KPMG στα μέσα του 2023 επικαλέστηκαν τα γεωπολιτικά ζητήματα και την πολιτική αβεβαιότητα ως τους σοβαρότερους παράγοντες που απειλούν την οικονομική ανάπτυξη. Παρά ταύτα, υπάρχει και η θετική πλευρά. Οι επιδοτήσεις και τα φορολογικά κίνητρα, όπως εκείνα που προβλέπει η νομοθεσία Τζο Μπάιν-

ΔΗΚΤΗΣ

Η μάχη των επιτοκίων μόλις ξεκίνησε

Αποτελεί για πολλούς αναλυτές ζητούμενο κατά πόσο οι αγορές θα πιέσουν την Fed να ξεκινήσει πιο γρήγορα από ότι αναμένεται τις μειώσεις των επιτοκίων. Ήδη οι δηλώσεις Πάουελ θεωρήθηκαν ήπιες σε σημείο που έχουν παρεξηγηθεί. Η Κριστίν Λαγκάρντ ασφαλώς και δεν παρասύρθηκε διατηρώντας σκληρή στάση στις δίκες της βγλώσεις. Αυτό όμως δεν προξοφλεί κάτι αφού όλοι γνωρίζουν ότι αν ξεκινήσουν οι μειώσεις από την Fed η ΕΚΤ δεν θα έχει πολλές επιλογές από το να ακολουθήσει, αργά ή γρήγορα.

Η τραπεζική εικόνα παραμένει σταθερή

Η ολοκλήρωση της εποπτικής αξιολόγησης κατέδειξε αυτό που όλοι επαναλαμβάνουν φορτικά, ότι το τραπεζικό σύστημά έχει επαρκώς θεωρακιστεί. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, η βαθμολογία φέτος είναι 2,6 (4βάθμια κλίμακα) και παραμένει σταθερή σε σχέση με ένα χρόνο πριν. Σχετικά με τις επιμέρους τράπεζες, το 70% κράτησαν τη βαθμολογία τους, 14% υποβαθμίστηκαν ενώ 15% σκόραραν ψηλότερα. Η επιβολή εποπτικών κεφαλαίων (πυλώνας II) παρέμεινε στα ίδια με πέρυσι επίπεδα διαμορφωμένα στο 1,2%. Συνολικά, η μέση απαίτηση για κεφάλαια κυμάνθηκε στο 15,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού από 15,1% το 2022.

Απαιτούνται αλλαγές για να διατηρηθεί η ανάπτυξη

Οι γεωπολιτικές εξελίξεις πλήττουν τον εξαγωγικό προσανατολισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας ο οποίος για μια 20ετία υπήρξε η ατμομηχανή της ανάπτυξης. Υπολογίζεται ότι την περίοδο 2000-2020 το εμπορικό πλεόνασμα παρουσίασε βελτίωση ίση με το 5% του ΑΕΠ. Όμως, η διαφοροποίηση των όρων της παγκοσμιοποίησης επιβάλλουν ένα διαφοροποιημένο μοντέλο. Προς αυτή την κατεύθυνση έχουμε πρωτοβουλίες για διαφοροποίηση των εφοδιαστικών αλυσίδων και την εξεύρεση νέων εξαγωγικών προορισμών. Σημαντική επίσης είναι και η ενεργειακή αυτονόηση της ευρωπαϊκής οικονομίας ως αποτέλεσμα της διακοπής της ρωσικής οδούσης του φυσικού αερίου μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Τα τρία υπαρξιακά ζητήματα της Ευρώπης

Η ευρωπαϊκή οικονομία απειλείται από τρεις σημαντικές προκλήσεις. Την κλιματική αλλαγή, την γήρανση του πληθυσμού της και την γεωπολιτική ένταση. Για το πρώτο, το ύψος των επενδύσεων παραμένει εστία προβληματισμού αν

Ο πρώτος προϋπολογισμός της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη εγκρίθηκε και πλέον η διαχείριση αλλά και το στίγμα της οικονομίας περνά και επίσημα στα χέρια της νέας κυβέρνησης.

και είναι κατανοητό ότι πιθανές καθυστερήσεις θα έχουν σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις. Για την γήρανση του πληθυσμού η απάντηση βρίσκεται στην αύξηση της παραγωγικότητας προκειμένου να ξεπεραστεί το ζήτημα ότι λιγότεροι εργαζόμενοι θα πρέπει να καλύψουν το κόστος ενός ολοένα αυξανόμενου μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Τέλος, οι γεωπολιτικές εντάσεις αναγκάζουν την Ευρώπη να καταστεί αυτάρκης σε όλα τα επίπεδα.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Μοναδιαία Ελαστικότητα Προσφοράς

Μοναδιαία ελαστικότητα προσφοράς υφίσταται για αγαθά και υπηρεσίες των οποίων η μεταβολή στην προσφερόμενη ποσότητά τους είναι ίση με τη μεταβολή στην τιμή τους. Δηλαδή, η αύξηση (μείωση) στην τιμή τους οδηγεί σε αύξηση (μείωση) στην προσφερόμενη ποσότητά τους, κατά τον ίδιο βαθμό, κάτι που ουσιαστικά είναι πολύ σπάνιο να συμβεί στην αγορά.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής διοίκησης και οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing /
The Cyprus Business School

Πανευρωπαϊκοί έλεγχοι για το κλίμα

Οι ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές καλούνται να συνεργαστούν για να προτείνουν μεθοδολογίες που θα επιμετρούν τις επιπτώσεις των κλιματικών κρίσεων στην χρηματοοικονομική σταθερότητα. Προς αυτή την κατεύθυνση προγραμματίζονται ασκήσεις ακραίων σεναρίων εντός του 2024, που θα καλύψουν όλο τον χρηματοοικονομικό κλάδο, τα αποτελέσματα των οποίων θα αναλυθούν και θα δημοσιοποιηθούν κατά το πρώτο τρίμηνο του 2025. Σημαντική έμφαση δίνεται και στο greenwashing που έχει αναγνωριστεί ως ένας κίνδυνος που δυνατόν να απειλήσει την εμπιστοσύνη όλων των εμπλεκόμενων φορέων και να υποσκάψει τις προσπάθειες που θα πρέπει να αναληφθούν.

Η άνοδος του πετρελαίου δεν είναι επιθυμητή

Οι ΗΠΑ τίθενται επικεφαλής πρωτοβουλίας για προστασία των πλοίων που μεταφέρουν πετρέλαιο μέσω της Ερυθράς Θάλασσας και κινδυνεύουν από επιθετικές πειρατείες που διενεργούν αντάρτες της Υεμένης. Η κατάσταση έχει φτάσει σε τέτοιο σημείο που αρκετές εταιρείες εξετάζουν εναλλακτική οδούση των φορτίων τους. Όπως είναι αναμενόμενο, αυτή η εξέλιξη προσθέτει κόστος στο τελικό προϊόν σε μια συγκυρία που μια νέα ενεργειακή ανατίμηση είναι εντελώς ανεπιθύμητη. Σε αντίθετη περίπτωση η πορεία αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού θα εκτροχιαστεί και η αναμικτή ανάπτυξη που καταγράφεται θα απειληθεί με ύφεση.

Χριστούγεννα στο σύμπαν και πώς φαίνονται

Της ΚΑΤΡΙΝΑ ΜΙΑΕΡ

Αναπάντεχο πρόωρο δώρο Χριστουγέννων έλαβαν οι αστρονόμοι, χάρη στο διαστημικό τηλεσκόπιο Τζέιμς Ουέμπ. Αξιοποιώντας δεδομένα του τηλεσκοπίου, η NASA δημοσίευσε τον περασμένο μήνα εικόνα του σμήνους γαλαξιών Χριστουγεννιάτικο Δέντρο, μια

Εικόνες από το σμήνος γαλαξιών Χριστουγεννιάτικο Δέντρο, χάρη στις παρατηρήσεις του τηλεσκοπίου Τζέιμς Ουέμπ.

απαstrάπτουσα συλλογή γαλαξιών σε απόσταση 4,3 δισ. ετών φωτός από τη Γη. Την περασμένη εβδομάδα η ομάδα του Ουέμπ παρουσίασε εικόνα του άστρου «Κασσιόπεια Α», απομεινάρια ήλιου που εξεργάγη πριν από μόλις 340 χρόνια. Την παρουσίαση έκανε η Πρώτη Κυρία, Τζίλ Μπάνιτεν, εντάσσοντας την εντυπωσιακή

φωτογραφία στο ημερολόγιο Χριστουγέννων του Λευκού Οίκου. Το σμήνος γαλαξιών Χριστουγεννιάτικο Δέντρο δεν πήρε τυχαία το όνομά του, καθώς 14 από τα άστρα του μοιάζουν να αναβροσβήνουν, όπως τα φωτάκια χριστουγεννιάτικου δέντρου. «Η καταγραφή άστρου σε τόσο μακρινό γαλαξία είναι μεγάλη υπόθεση, σχεδόν θαύμα», λέει ο αστρονόμος του Πανεπιστημίου του Μιζούρι, Χαρζίνγκ Γιαν.

Δεν είναι η πρώτη φορά που επιστήμονες παρατηρούν μακρινό άστρο, αν και αυτό θεωρείτο κάποτε σπάνιο γεγονός. Όλα άλλαξαν, όμως, με το τηλεσκόπιο Ουέμπ. «Τέτοιες παρατηρήσεις αποτελούν πλέον ρουτίνα», λέει ο Ρότζερ Ουίνχορστ, αστρονόμος του Πανεπιστημίου της Αριζόνα. Ο δρ Ουίνχορστ επισημαίνει ότι η Γη και ο Ήλιος έχουν περίπου την ίδια ηλικία—9 δισ. χρόνια—με το σμήνος γαλαξιών. Δεδομένα από τόσο μακρινά αστρικά σώματα επιτρέπουν στους επιστήμονες να συγκρίνουν τη σύσταση των αρχαίων γαλαξιακών «συνοικιών» με εκείνες που βρίσκονται πιο κοντά στον δικό μας γαλαξία και να μελετήσουν τι ρόλο παίζει το

Φωτογραφία δείχνει το NGC 2264, μια περιοχή στο διάστημα που περιέχει αστραφτερά μπλε στολίδια από το Χριστουγεννιάτικο Δέντρο.

ηλιακό μας σύστημα στον «κοσμικό κύκλο ζωής», όπως λέει ο Ουίνχορστ.

Στα δύο μόλις χρόνια λειτουργίας του, το διαστημικό τηλεσκόπιο Ουέμπ έχει ήδη στο ενεργητικό του ορισμένες εντυπωσιακές παρατηρήσεις, όπως τον πίδακα νερού μήκους 10.000 χλμ. στο ηλιακό μας σύστημα και γαλαξία που δημιουργήθηκε 390 εκατ. χρόνια μετά το μπηγκ μπανγκ, πριν από 13 δισ. χρόνια.

Το τηλεσκόπιο αποτελεί θαύμα της μηχανικής. Τα γιγάντια κάτοπτρά του επιτρέπουν τη συλλογή φωτός από τα πιο ακνά διαστημικά σώματα, ενώ είναι ικανό να πα-

ράγει εικόνες μακρινών γαλαξιών, αλλά και κοντινών μας γειτόνων. Η θέση του σε τροχιά γύρω από τον Ήλιο επιτρέπει στο τηλεσκόπιο να εξασφαλίζει φωτογραφίες σε 24ωρη βάση, στέλνοντας στη Γη 57 γιγαμπάιτ δεδομένων κάθε μέρα, όσο δεκάδες χιλιάδες φωτογραφίες υψηλής ευκρίνειας των κινητών μας.

Η σημαντικότερη ικανότητα του Ουέμπ δεν είναι, όμως, η συλλογή φωτός, αλλά η ανάλυσή του. Ένα από τα οπτικά του εργαλεία διαθέτει 250.000 μικροσκοπικά φωτογραφικά κλείστρα, ικανά να συλλέγουν φως από 100 ανεξάρτητα αστρικά αντικείμενα την ίδια στιγμή.

Βίαιη πρόσκρουση μετεωρίτη βοήθησε στη δημιουργία της Γης

ΒΟΣΤΩΝΗ. Νέα θεωρία πρόσκρουσης αστρικού σώματος στη Γη πριν από 3,26 δισ. χρόνια παρουσίασαν επιστήμονες, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι γιγάντιος βράχος, τέσσερις φορές μεγαλύτερος από το όρος Εβερρεστ και από τον μετεωρίτη που έδωσε στη ζωή των δεινοσαύρων πριν από 66 εκατ. χρόνια, έπληξε τον πλανήτη μας. Η πρόσκρουση ήταν τόσο βίαιη που προκάλεσε τη βράση της επιφάνειας των ωκεανών, ενώ το πηληρικό κύμα είχε ύψος εκατοντάδων μέτρων. Λιωμένο μάγμα έβρεχε από τον ουρανό, η ατμόσφαιρα γέμισε τέφρα και σκόνη και ο πλανήτης βυθίστηκε στο σκοτάδι. Τα πράγματα, όμως, δεν ήταν εντελώς φρικτά. Ομάδα επιστημόνων παρουσίασε σε συνέδριο στη Βοστώνη θεωρία, που θέλει την πρόσκρουση του βράχου στον νεαρό πλανήτη μας να ευνοεί τη μετέπειτα φιλοξενία ζωής σε αυτόν. Τα πρώτα περίπου δύο δισ. χρόνια της Γης παραμένουν, πάντως, άγνωστα. «Οι επιπτώσεις της πρόσκρουσης, όπως η τέφρα και το σκοτάδι, δεν πρέπει να είχαν πολύ μεγάλη διάρκεια, ενώ οι συνθήκες ανάπτυξης ζωής βελτιώθηκαν ως αποτέλεσμα της γεωλογικής αναταραχής», λέει η επικεφαλής της μελέτης, Νάτζα Ντραμπόν, γεωλόγος του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ. Το τεράστιο τσουνάμι που σίγουρα προκλήθηκε από την πτώση του σώματος στη Γη πριν από 3,26 δισ. χρόνια οδήγησε σε βίαιη ανάμειξη των υδάτων και αύξησε τα επίπεδα σιδήρου στο νερό, κairiou συστατικού του μεταβολισμού, ενώ άλλες θρεπτικές ουσίες κατέληξαν στους ωκεανούς από την ξηρά. «Οι πρώτες αυτές “προσγειώσεις” στη Γη μπορεί να είχαν θετικό αντίκτυπο για την πρόωρη ζωή. Μπορεί, για παράδειγμα, να προσέθεσαν σημαντικά τμήματα μορίων ή χημικών

στοιχείων στην εμφάνειά από τα βάθη των ωκεανών, ευνοώντας την ανάπτυξη ζωής», εξηγεί η αστρονόμος Σιμόν Μάρτσι του Πανεπιστημίου του Κολοράντο. Τα πρότυπα των επιστημόνων εμφανίζουν τη Γη πριν από 3,26 δισ. χρόνια ως ψυχρό πλανήτη, καλυμμένο σχεδόν στο σύνολό του από νερό. Η ζωή ήταν σπάνια και πρωτόγονη, ενώ τίποτα δεν υπήρχε που να θυμίζει τη ζωή που γνωρίζουμε σήμερα. «Η ατμόσφαιρα ήταν μάλλον κίτρινη, κάτι σαν το Λος Αντζέλες τη δεκαετία του 1980 λόγω της ρύπανσης. Ο πλανήτης μας είχε όψη εξωγήινου κόσμου», σημειώνει η δρ Μάρτσι.

Η Γη δεχόταν επίσης αδιάκοπα πλήγματα από αστρικά σώματα, η πρόσκρουση με το μεγαλύτερο από τα οποία οδήγησε στη δημιουργία της Σελήνης. Τα πλήγματα αυτά είναι κρίσιμα στη βιογραφία του πλανήτη μας. Οι επιστήμονες εκτιμούν πως η Γη επλήγη 16 φορές μεταξύ 3,5 δισ. και 2,4 δισ. χρόνων πριν από τις ημέρες μας.

Παρότι τα γεωλογικά αυτά συμβάντα δεν άφησαν πίσω τους κρατήρες, οι επιστήμονες επιβεβαίωσαν τις κρούσεις αυτές χάρη σε σφαιρίδια γυαλιού σε ιζηματοδνη πετρώματα που κατέληξαν εκεί από την πύρινη βροχή γυαλιού, συνεπεία της πτώσης του γιγάντιου βράχου στον ωκεανό. Το μεγάλο άμα πραγματοποιήθηκε με την ανάπτυξη βρακτηρίων, τα οποία άρχισαν να απελευθερώνουν οξυγόνο στην ατμόσφαιρα. Αργότερα, εμφανίστηκαν μικροοργανισμοί, οι οποίοι αξιοποίησαν το οξυγόνο αυτό ως μεταβολικό καύσιμο. Η πολυκύτταρη ζωή έκανε την εμφάνισή της τα τελευταία ένα δισ. χρόνια, ενώ τα πρώτα θαλάσσια ζώα περπάτησαν στον πυθμένα των θαλασσών πριν από 600 εκατ. χρόνια.

A.P.

Γεμάτο τραπεζικά δρώμενα το 2023

Επιτόκια, εκποιήσεις, πωλήσεις, αλλαγές προσώπων και μετοχών, μερίσματα και φλερτ

Τον **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Το 2023 κλείνει με τις κυπριακές τράπεζες να διανύουν την καλύτερη τους χρονιά στην τελευταία δεκαετία, ισχυρά κεφαλαιοποιημένες, με μεγάλη ρευστότητα, με σαφώς λιγότερα –σε σχέση με άλλα χρόνια– μη εξυπηρετούμενα δάνεια και μεγάλα κέρδη. Τα επιτόκια και οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) έδωσαν τρομερή ώθηση στις τράπεζες, με κέρδη τα οποία πρακτικά «δεν ίδρωσαν» για να τα λάβουν. Τα κέρδη ωστόσο αυτά να χρησιμοποιηθούν στα επόμενα –ή και χρησιμοποιούνται ήδη– προς την ψηφιακή τους μεταμόρφωση, αλλά και την ολοκλήρωση των επιχειρηματικών τους μοντέλων που θα τους χρειαστούν για να παραμείνουν στο απαιτητικό αυτό «παιχνίδι». Το 2023 ήταν ένα έτος γεμάτο τραπεζικά γεγονότα για τις κυπριακές τράπεζες όπως θα δούμε παρακάτω, ολοκληρώνοντας τη χρονιά με θετικό πρόσημο.

Δημιουργία Εργοδοτικού

Η χρονιά μπαίνει με το «δεξί» για τα τραπεζικά δρώμενα καθώς δημιουργείται ο εργοδοτικός σύνδεσμος Κύπρου. Με τη δημιουργία του Συνδέσμου οι τράπεζες πλέον υπογράφουν συνολικές συλλογικές συμβάσεις που ισχύουν για όλα τα μέλη του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου και δεν υπάρχουν κατ’ ιδίαν συζητήσεις-συμφωνίες.

Επιτόκια από Φεβρουάριο

Τον Φεβρουάριο του 2023 αρχίζουν οι αυξήσεις επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ως συνέχεια των αποφάσεων του Ιουλίου του 2022. Συνολικά, από

τον Ιούλιο του 2022 μέχρι και τον Οκτώβριο του 2023 που αποφάσισε να μην τα αυξήσει εκ νέου, προχώρησαν οι επόπτες σε δέκα αυξήσεις. Μειώσεις θα δούμε από τα μέσα του 2024.

Δράσεις για δανειστικά

Οι πιέσεις από την πολιτική κυρίως ηγεσία, έπεισαν τις κυπριακές τράπεζες να προχωρήσουν σε αποφάσεις προς δανειολήπτες που είχαν δάνεια και η δόση τους είχε ανέβει επικίνδυνα μετά τις αποφάσεις της ΕΚΤ για τα επιτόκια και

Το 2023 κλείνει με τις κυπριακές τράπεζες να διανύουν την καλύτερη τους χρονιά στην τελευταία δεκαετία.

την προσπάθεια μείωσης του πληθωρισμού. Έτσι, η καθεμία προχώρησε σε μέτρα ελάφρυνσης του βάρους των δανειοληπτών, κυρίως για στεγαστικά και ύψους έως 350 χιλιάδων ευρώ.

Πιέσεις για καταθετικά

Εκεί που οι κυπριακές τράπεζες άργησαν να λάβουν αποφάσεις, ήταν για τα καταθετικά επιτόκια. Ενώ τα δανειστικά ανέβαιναν από την επομένη των αποφάσεων των αυξήσεων της ΕΚΤ, στα καταθετικά υπήρχε μία μεγάλη χρονοκαθυστερήση, με αποτέλεσμα να δέχονται μεγάλη κριτική από πολίτες, κυβέρνηση και Κεντρική Τράπεζα. Τελικά, οι κυπριακές τράπεζες έλαβαν αποφάσεις που ανέβασαν τα καταθετικά επιτόκια από 0% των

Τα επιτόκια και οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας έδωσαν τρομερή ώθηση στις τράπεζες, με κέρδη τα οποία πρακτικά «δεν ίδρωσαν» για να τα λάβουν.

Ιανουάριο του 2023 στο 2%, 3%, ακόμα και 4% σε κάποιες περιπτώσεις.

Επαναδιαπραγματεύσεις

Εν μέσω δυσκολιών για καταβολή δόσεων δανείων λόγω των απαντών αυξήσεων δανείων οι τράπεζες προχώρησαν σε πολλές επαναδιαπραγματεύσεις με τους δανειολήπτες. Μέχρι τον Ιούνιο του 2023 είχε γίνει ήδη ρεκόρ επαναδιαπραγματεύσεων, φτάνοντας τα 2,1 δισ. ευρώ.

Μρεl από τους 2 μεγάλους

Οι στόχοι του Μρεl δεν σταμάτησαν το 2023. Τον Μάρτιο του 2023 η Ελληνική Τράπεζα βγήκε με έκδοση 200 εκατομμυρίων ευρώ Μρεl, ενώ η Τράπεζα Κύπρου τον

Ιούλιο του 2023 με 350 εκατομμύρια ευρώ. Και οι δύο εκδόσεις ήταν επιτυχείς και η ζήτηση και για τα δύο ομόλογα υπερκαλύφθηκε.

Eurobank – Ελληνική

Ένα από τα μεγάλα τραπεζικά γεγονότα του 2023 ήταν η συνέχιση των εξαγορών ποσοστού που είχαν μέτοχοι της Ελληνικής Τράπεζας στην Τράπεζα, από την Eurobank. Πλέον η Eurobank έχει 55,3% των μετοχών της Ελληνικής Τράπεζας, αφού αγόρασε όλες τις μετοχές της PIMCO και όλες της Wargaming το 2023. Μέσα στο 2024 θα δούμε αναπόφευκτα την Eurobank να πρωταγωνιστεί στην Ελληνική.

Εκλείσει και το Starlight Τον Μάρτιο του 2023 η Ελληνική Τράπεζα κατάφερε να ολοκληρώσει

την πώληση των μη εξυπηρετούμενων δανείων της, γνωστό και ως «Starlight». Η συναλλαγή «πακέτο» περιλάμβανε την τιλοποίηση ΜΕΔ 1,4 δισ. ευρώ και την πώληση της APS Debt Servicer, στη Themis.

Αλλαγή Γκάτσκε

Μένοντας στα τα της Ελληνικής Τράπεζας, στην Ελληνική εντός του 2023 άλλαξε η ηγεσία. Συγκεκριμένα, ο Γερμανός CEO κ. Όλιβερ Γκάτσκε σταμάτησε τη συνεργασία του με την Ελληνική Τράπεζα στις αρχές του Αυγούστου. Η σχέση μεταξύ κ. Γκάτσκε και Ελληνικής είχε ραγίσει ένα χρόνο πριν, από το φθινόπωρο του 2022. Ο κ. Αντώνης Ρούβας είναι ο CEO της Ελληνικής Τράπεζας.

Νέος CEO στην Ετε

Για να παραμείνουμε στα πρόσωπα, τον Μάρτιο ο κ. Γεώργιος Αγιουτάνης διορίστηκε στη θέση του διευθύνοντος συμβούλου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (Κύπρου), λαμβάνοντας τη θέση από τον κ. Μάρινη Στρατόπουλο. Η Ετε έχει βλέψει να παραμείνει στην Κύπρο και να επεκταθεί.

Νέος και στην Alpha

Τον Ιούνιο του 2023 η Alpha Bank Cyprus ανακοίνωσε ότι ο κ. Μίλτος Μιχαηλός ανέλαβε καθήκοντα διευθύνοντος συμβούλου της Τράπεζας, λαμβάνοντας τα νηπία από τον κ. Κωνσταντίνου Κουτεντάκη. Η Alpha Bank έχει και αυτή μεγάλες βλέψεις για την Κύπρο.

Μέρισμα από Τρ. Κύπρου

Η Τράπεζα Κύπρου έδωσε το καλοκαίρι του 2023 για πρώτη φορά από το 2011 μέρισμα. Έλαβε τις απαραίτητες εγκρίσεις από την

ΕΚΤ και αποφασίστηκε να δοθεί τελικό μέρισμα 0,05 ευρώ ανά συνηθι μετοχή από τα κέρδη για το 2022. Ανήλθε συνολικά σε 22,3 εκατ. ευρώ.

Παρ’ ολίγον γάμος

Εντός του 2023 πήγε να γίνει και παρ’ ολίγον γάμος μεταξύ Astrobank και CDB Bank. Ενώ τον Σεπτέμβριο οι συζητήσεις ήταν πολύ ζεστές, μέχρι αρχές Νοεμβρίου τα δύο μέρη τα «χάλασαν». Πλέον συνεχίζουν τα στρατηγικά τους πλάνα όπως είχαν πριν τις μεταξύ τους συζητήσεις.

Ενοίκιο Εναντι Δόσης

Στις 4 Δεκεμβρίου μπήκε σε εφαρμογή το Σχέδιο Ενοίκιο Έναντι Δόσης, με την ΚΕΔΙΠΕΣ να είναι ο φορέας που θα το «τρέχει». Μπορούν να μπουν μέσα οι ευάλωτοι δανειολήπτες, λήπτες ΕΕΕ και άλλοι, αλλά και όσοι δεν τα κατάφεραν να ενταχθούν στο ΕΣΤΙΑ.

Εκποιήσεις

Μέσα στο 2023 ολοκληρώθηκε και η συζήτηση για τα μη εξυπηρετούμενα και το πλαίσιο των εκποιήσεων. Εντός του χρόνου υπήρξαν δύο εθελοντικές αναστολές εκποιήσεων πρώτης κατοικίας, όμως ψηφίστηκαν αρκετές νομοθεσίες που θεωρείται από όλες τις πλευρές ότι θα λυθεί το πρόβλημα των ΜΕΔ στην Κύπρο.

Πώληση εξυπηρετούμενων

Πριν εκπνεύσει η χρονιά είδαμε την ΚΕΔΙΠΕΣ να πωλεί 58 εκατ. ευρώ εξυπηρετούμενων δανείων στην Τράπεζα Κύπρου. Η κίνηση αυτή ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο αγορών για το κυπριακό τραπεζικό σύστημα.

Οιαίτο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

προτείνει

24

www.rialto.com.cy

3 ΤΕΤ 20:30 (120')

Ο Θείος Βάνιας | Θέατρο Διόνυσος

Το αριστούργημα του Άντον Τσέχωφ που ανεβαίνει σε σκηνοθεσία Αύρας Σιδηροπούλου, αποτελεί μια συγκλονιστική αποτύπωση της ανθρώπινης μοίρας, πέρα από τον χώρο και τον χρόνο. Μετάφραση: Χρύσα Προκοπάκη. Ηθοποιοί: Πατρίτσια Πεττεμερίδου, Σίμος Τσιάκκας, Βασίλης Μιχαήλ, Μανώλης Μιχαηλίδης, Γιώργος Αναγινωτός, Μυρσίνη Χριστοδούλου, Έλενα Δημητρίου, Έλενα Χριστοφή. **€15 / 12**

4 ΠΕΜ 20:30 (120')

Μίλτος Πασχαλίδης

Ο Μίλτος Πασχαλίδης επιστρέφει μετά από χρόνια στο Ριάτο και λίγο πριν «κλείσει» 30 χρόνια στη δισκογραφία, θυμάται τους σημαντικότερους σταθμούς της πορείας του, πολύ γνωστά τραγούδια του, δίπλα σε πιο προσωπικά και σε ρυθμούς άλλοτε ροκ και άλλοτε πιο παραδοσιακού. Μαζί του οι μουσικοί: Θύμιος Παπαδόπουλος, Πάρις Περυσινάκης, Γιάννης Μπελώνης, Νίκη Γρανά. **€30/25 & €25/20**

10 ΤΕΤ 19:00 (100')

Romeo & Juliet | NT Live

Ο Ρωμαίος και η Ιουλιέτα αφηφώντας την πολύχρονη βεντέτα των οικογενειών τους, ρισκάρουν τα πάντα για να είναι μαζί. Σε αυτή τη νέα, τολμηρή παραγωγή, όπου αναβιώνουν τα εκπληκτικά παρασκήνια του National Theatre, πόθος, όνειρο και πεπρωμένο συγκροούνται, δίνοντας μία νέα ερμηνεία στη ρομαντική τραγωδία του Σαίξπηρ. Σκηνοθεσία: Simon Godwin. Με ελληνικούς και αγγλικούς υπότιτλους. **€12 / 8**

12 ΠΑΡ 20:30 (90')

Χρώματα - Σάββας Χρυσοστόμου

Η θεατρική συναυλία *Χρώματα* αποτελεί την πρωτότυπη παρουσίαση του ομώνυμου δίσκου του Σάββα Χρυσοστόμου. Με την αφορμή αυτή, γράφτηκε θεατρικό κείμενο από τον Γιώργο Παπακωνσταντίνου. Θεατρική Απόδοση: Αντωνία Χαλαζάμπους, Γιώργος Παπακωνσταντίνου. Μουσικοί: Σάββας Χρυσοστόμου, Μιχάλης Καρακατσάνης, Παναγιώτης Αλεξάνδρου, Πέτρος Παπακωνσταντίνου, Στέφανος Πολυμνίου, Χριστόδουλος Χριστοδούλου. Φωνητικό Σύνολο: Φρειδερίκη Τομπάζου, Δημήτρης Μεσημέρης, Κατερίνα Παράσχου, Πόλυς Ιωαννίδης. **€10**

14 ΚΥΡ 11:00 (50')

Δον Κιχώτης | Θέατρο Αντίλογος

Το αριστούργημα του Μιγκέλ ντε Θερβάντες ανεβαίνει σε θεατρική διασκευή και σκηνοθεσία της Ειρήνης Ανδρονίκου. Ο ασυμβίβαστος ήρωας διασκεδάζει μικρούς και μεγάλους με την αμετανόητη παιδική ονειροφαντασία του προπαθώντας να αλλάξει τον κόσμο. Κατάλληλο για όλους. Ερμηνεία: Κωνσταντίνος Ανδρονίκου, Ραφαέλα Καβάζη, Χριστίνα Κωνσταντίνου, Άντονι Παπαμιχαήλ. **€10**

15 ΔΕΥ 20:30 (75')

Αφιέρωμα στον Νικόλα Οικονόμου

Με αφορμή τα 30 χρόνια από τον θάνατο του κορυφαίου πιανίστα και συνθέτη, ο Τομέας Πολιτισμού του ΑΚΕΛ διοργανώνει συναυλία με τους πιανίστες Ουρανία Μενελάου και Μανώλη Νεοφύτου και τα έργα: Σονάτα για πιάνο *Ορθοδόξη* και τρία κομμάτια για τον Chick Corea του Νικόλα Οικονόμου. Θα παρουσιαστούν επίσης: 4 χοροί από τον *Καρυοθραύστη*, *Suita op.5* (Rachmaninoff), αποσπάσματα από τον *Μικρόκοσμο* (Béla Bartók) και *Four piece suite* (Richard Rodney Bennett). **€10 / 5**

18 ΠΕΜ 20:30 (90')

Premiere 3 | Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου

Η Σ.Ο.Κ. ξεκινά τη νέα χρονιά με τον Επίτιμο Μαέστρο της, Άλκη Μπαλτά, να διευθύνει ένα ενδιαφέρον πρόγραμμα με τα έργα: Νικόλας Οικονόμου: Τέσσερα κομμάτια από το έργο *Childhood Whims*. Paul Hindemith: *The Four Temperaments*. Άλκης Μπαλτάς: *Μουσική για Νέους* Einojuhani Rautavaara: *Cantus Arcticus* «Κοντσέρτο για πούλα και ορχήστρα», έργο 61. Βίκυ Στυλιανού- πιάνο. Ζώνη Α: **€18 /14 & Β: €13 /10**

20 ΣΑΒ 19:55 (186')

Nabucco - Giuseppe Verdi

The MET Live in HD

Η Αρχαία Βαβυλώνα ζωντανεύει σε μία κλασική, βιβλικών διαστάσεων επαναφορά της όπερας *Ναμπούκο* στη σκηνή της Met. Το αριστούργημα του Verdi διευθύνει ο Daniele Callegari. Ερμηνεία: Liudmyla Monastyrska (Αμπικαίλε), Maria Barakova (Φενένα), SeokJong Baek (Ισαμέλε), George Gagnidze (Ναμπούκο), Dmitry Belosselskiy (Ζαχαρίας). Με αγγλικούς υπότιτλους. **€20 / 15**

21 ΚΥΡ 20:30 (90')

200 Κιθάρες με τον Νίκο Πορτοκαλόγλου

Μια ενδιαφέρουσα μουσική συνύπαρξη της Κιθαριστικής Ορχήστρας Κύπρου και του Νίκου Πορτοκαλόγλου. Καλλιτεχνικός διευθυντής: Αντώνης Κοΐζας, Διεύθυνση Ορχήστρας / Ενορχηστρώσεις: Αντώνης Μυτακίδης. Σολίστ: Γιώργος & Στέλιος Γκόλγκαρης, Cyprus Guitar Trio και Μαρίνα Βερζανλή: τραγούδι. Συμμετέχουν: Καθηγητές & Σπουδαστές Πανεπιστημίων, Οδείων & Μουσικών Σχολείων. Τα έσοδα θα διατεθούν στον Αντικαρκινικό Σύνδεσμο Κύπρου. **€30 / 25**

26 ΠΑΡ 20:30 (90')

Κυπροφωνία 2

Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου

Η Σ.Ο.Κ. και ο διακεκριμένος μαέστρος Marco Parisotto παρουσιάζουν την παγκόσμια πρεμιέρα του έργου *Eum* για *Ορχήστρα*, του Κύπριου συνθέτη Γεωργίου Σταύρου, το *Κοντσέρτο για πιάνο σε Σολ* του Ravel, με σολίστ τον νεαρό Κύπριο πιανίστα Χρήστο Φούντο, καθώς και την *«Ποιμενική» Συμφωνία* του Beethoven. Ζώνη Α: **€18 /14 & Β: €13 /10**

27 ΣΑΒ 19:55 (224')

Κάρμεν | The MET Live in HD

Η σκηνοθέτης Carrie Cracknell κάνει το ντεμπούτο της στη Met, αναβιώνοντας την κλασική ιστορία πάθους σε μια παραγωγή που τοποθετεί την πλοκή στο σήμερα, με μία συμμορία σωματεμπόρων να συμμετέχουν στη δράση. Μαέστρος: Daniele Rustioni. Ερμηνεία: Angel Blue, Aigul Akhmetshina, Piotr Beczala, Kyle Ketelsen. Με αγγλικούς υπότιτλους **€20 / 15**

28, 29 ΚΥΡ, ΔΕΥ 20:30 (100')

Αλκίνοος Ιωαννίδης

Ο Αλκίνοος Ιωαννίδης επιστρέφει μετά από χρόνια στο Θέατρο Ριάτο, συμπράττοντας για πρώτη φορά μαζί με τρεις Κύπριους μουσικούς. Η σύμπραξη τους δίνει μια νέα προσέγγιση στα τραγούδια μέσα από τους ήχους εγχόρδων, κρουστών και ηλεκτρονικών οργάνων. Το πρόγραμμα χαρακτηρίζεται από τη χαρά της συνάντησης και την επικοινωνία των μουσικών τόσο μεταξύ τους όσο και με το κοινό. Μουσικοί: Μάριος Τακούσης, Λευτέρης Μουμτζής, Πάννης Κουτής, Αλκίνοος Ιωαννίδης. **€30 / 25**

Να καθαρίσει το brand name της Κύπρου

Τα εμπόδια προς την ανάπτυξη, τα κενά προσωπικού, οι προτεραιότητες και ο στόχος για συνεργασία των θεσμών

Συνέντευξη στη

MARIA ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Η σοβαρότατη έλλειψη προσωπικού αποτελεί τροχοπέδη για την ανάπτυξη αναφέρει ο νέος πρόεδρος του ΚΕΒΕ κ. Σταύρος Σταύρου. Στην 1η συνέντευξη που παραχώρησε από την ανάληψη των καθηκόντων του, επικεντρώνεται στην ανάγκη να βρεθούν λύσεις για τις βασικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει το επιχειρείν: τη συνεργασία των θεσμών, την έλλειψη εργατικού δυναμικού, την απαλλαγή από βαρίδια του παρελθόντος και τη στροφή σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας.

-Αυτή τη στιγμή, η έλλειψη προσωπικού παρουσιάζεται να είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα και για τις επιχειρήσεις. Μπορεί να σταματήσει την ανάπτυξη;

-Ναι, η σοβαρότατη έλλειψη προσωπικού αποτελεί τροχοπέδη για την ανάπτυξη. Το έχω πει πολ-

«Αν δεν προχωρήσουμε άμεσα σε ενέργειες για να φέρουμε προσωπικό από άλλες αγορές, θα μετατραπούμε εμείς οι ίδιοι τροχοπέδη στην ανάπτυξη και την ανέλιξή μας».

λές φορές ότι φτάσαμε σε ένα σημείο όπου η ανεργία είναι γύρω στο 5,8%, κάτι πολύ θετικό. Την ίδια στιγμή όμως δημιουργεί και προβλήματα στο ότι δεν μπορούν οι επιχειρήσεις μας να βρουν το ανθρώπινο δυναμικό που χρειάζονται στους τομείς που εξειδικεύονται. Πρέπει να δούμε άμεσα πώς θα καλύψουμε αυτό το κενό από ξένες αγορές. Χρειαζόμαστε επειγόντως εξειδικευμένο και ανειδίκευτο προσωπικό. Το 5% είναι ένα ποσοστό πολύ κοντά σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης, άρα είναι αυτονόητο ότι σε μια οικονομία που αναπτύσσεται και μεγαλώνει χρειαζόμαστε πρόσθετο προσωπικό. Όχι για να στερήσουμε από οποιοδήποτε Κύπριο την εργασία, αλλά γιατί δεν υπάρχει ο κόσμος να καλύψει αυτές τις θέσεις. Και αν δεν προχωρήσουμε άμεσα σε ενέργειες για να φέρουμε προσωπικό από άλλες αγορές, θα μετατραπούμε εμείς οι ίδιοι τροχοπέδη στην ανάπτυξη και την ανέλιξή μας. Πέστε μου μια χώρα η οποία από αναπτυσσόμενη, πέρασε σε ανεπτυγμένη, χωρίς να χρειαστεί βοήθεια εργατικού προσωπικού από άλλες αγορές. Ερωτήθηκαν πρόσφατα: Γιατί προωθούν με τη χώρα μας ως προορισμό για νέες επενδύσεις και επιδιώκουμε να φέρουμε επενδυτές, αφού δεν έχουμε προσωπικό για μας; Η απάντησή μου είναι ότι δεν θα

Το ότι σήμερα δεν έχουμε φυσικό αέριο είναι αδιανόητο, όπως και το να πληρώνουμε τόσα λεφτά σε πρόστιμα για ρύπους, αναφέρει ο πρόεδρος του ΚΕΒΕ.

σταματήσουμε την εξέλιξη γιατί δεν έχουμε προσωπικό. Αντίθετα πρέπει να βρούμε το αναγκαίο προσωπικό που θα βοηθήσει στην εξέλιξη και τη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας μας.

-Γιατί δεν βρέθηκε ακόμα η φόρμουλα για το ζήτημα; Ένα ζήτημα που δεν είναι σημερινό, αφού απασχολεί τα τελευταία χρόνια κλάδους όπως τον τουρισμό και το λιανικό εμπόριο.

-Νομίζω ότι υπάρχει μια αδικαιολόγητη φοβία ότι φέρνοντας ξένους εργαζόμενους θα είναι ενάντια στα συμφέροντα του Κύπριου εργαζόμενου, κάτι που δεν ισχύει. Να αναφέρω εδώ ότι είναι πολύ πιο ακριβή λύση η εργοδότηση ξένων έναντι Κυπρίων εργαζομένων, οπότε δεν είναι η πρώτη επιλογή των επιχειρήσεων η εργοδότηση ξένων. Επίσης, αν και όπως πολύ σωστά είπατε πρόκειται για κενό το οποίο φαίνεται πιο έντονα στους τομείς του τουρισμού και του λιανικού εμπορίου, σας πληροφορώ ότι υπάρχει μεγάλη έλλειψη και για εξειδικευμένο προσωπικό σε τεχνολογικά επαγγέλματα όπως προγραμματιστές λογισμικού, μηχανικούς ηλεκτρονικών συστημάτων, θέσεις για τις οποίες υπάρχει μεγάλη ζήτηση και ειδικά μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία με την κάθοδο ξένων εταιρειών. Γενικότερα έχουμε πρόβλημα με τα τεχνολογικά και τε-

χνικά επαγγέλματα διότι δεν έχουμε αρκετό ντόπιο εξειδικευμένο προσωπικό.

Το σωστό timing

-Έχετε συγκεκριμένη πρόταση για το θέμα;

-Πρέπει να ξεκαθαρίσω ότι δεν εισηγούμαι να αρχίσουμε να δίνουμε ανεξέλεγκτα άδειες εργασίας για να έρθει ξένο προσωπικό. Πρέπει όμως να κάνουμε το επόμενο βήμα. Είναι αυτό που ζητώ και από τους φίλους των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Να συζητήσουμε και να δούμε πραγματικά και εμπεριστατωμένα τα ρίσκα και τις φοβίες που υπάρχουν αλλά και τις χαμένες ευκαιρίες αν ολιγορήσουμε να πάρουμε τολμηρές αποφάσεις. Στη βάση αυτής της ανάλυσης να, να πάρουμε στοχευμένες αποφάσεις και να αρχίσουμε να βοηθούμε τους εαυτούς μας. Αν δεν το κάνουμε αυτό, κάπου θα σταματήσει η ανάπτυξη μας. Δεν γίνεται αλλιώς. Να μην είμαστε στο τέλος εμείς οι ίδιοι που εμποδίζουμε την ανάπτυξη και την πρόοδο της χώρας μας. Όταν μια εταιρεία η οποία είναι μέρος της ανάπτυξης μιας οικονομίας, δεν έχει προσωπικό να προχωρήσει και να υλοποιήσει τα πλάνα της, τότε αυτό επιβαρύνει και τον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας.

-Γίνεται λόγος από εργοδοτικές οργανώσεις και συνδέσμούς

για χρονοβόρες διαδικασίες καθόδου προσωπικού στην Κύπρο.

-Το σωστό timing είναι το ζητούμενο. Αν κάνω μια αίτηση διότι χρειαζομαι να έχω προσωπικό αυτό το καλοκαίρι και οι άδειες μου δοθούν αρκετούς μήνες αργότερα, αυτό σημαίνει ότι φέτος που έχω την ανάγκη δεν θα έχω προσωπικό. Η μια ανατροπή φέρνει την άλλη και αυτά είναι που πρέπει να δούμε. Είλικρίνεα, τεκμηριωμένες αναλύσεις, σοβαρότητα και συνεννόηση με αμοιβαία εμπιστοσύνη. Να θεθούν όλα στο τραπέζι για να βρούμε τις λύσεις. Να φύγει από το τραπέζι η καχυποψία.

Βαρίδια του παρελθόντος -Μιλώντας για καχυποψία, υπάρχουν βαρίδια του παρελθόντος που πλήττουν την εικόνα της Κύπρου. Πώς μπορούμε να απαλλαγούμε από αυτά;

-Έχω κουραστεί να μας αποκαλούν απατεώνες. Δεν είμαστε απατεώνες όπως μας έχουν φοτώσει αυτή την ταμπέλα. Ναί έχουμε προβλήματα, έχουμε σάπια μήλα -όπως και οι καλύτερες κοινωνίες έχουν σάπια μήλα. Τα απομακρύνουμε με ένα συντεταγμένο τρόπο και βάζουμε αποτελεσματικούς μηχανισμούς για να μην μπορούν να δημιουργηθούν άλλα, στον βαθμό που αυτό είναι εφικτό. Χρειάζεται μια εκστρατεία για να

αλλάξει αυτή η εικόνα, και είναι από τις προτεραιότητες μου να ζητήσω τη συνεργασία όλων των θεσμών, κυβέρνησης, συνδικαλιστικών οργανώσεων, τραπεζικού τομέα, άλλων επαγγελματικών οργανώσεων που προωθούν τις ενότητες οικονομία, κοινωνία, επιχειρείν να προχωρήσουμε από κοινού σε μία εκστρατεία στο εξωτερικό για το brand name της Κύπρου. Πρέπει όλοι να καταλάβουμε ότι η φήμη είναι πολύ σημαντικό περιουσιακό στοιχείο. Για κάποιους λόγους εμείς δεν το έχουμε εμπεδώσει ακόμη, αλλά είναι κάτι που λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη ειδικά στο εξωτερικό. Είναι ένα καθοριστικό προσόν που πρέπει να το κρατούμε πολύ ψηλά, σαν κόρη οφθαλμού. Δεν πρέπει ποτέ ξανά να αφήσουμε να διασρυνθεί η φήμη της χώρας μας για οποιοδήποτε λόγο.

-Τι έχει στοιχίσει αυτή η κακή εικόνα της χώρας που έχει βγει προς τα έξω; Μας έχει κοστίσει σε επενδύσεις;

-Σίγουρα μας έχει στοιχίσει πολύ. Επενδυτές που ήταν στα πρόθυρα να προχωρήσουν σε επενδύσεις στην Κύπρο, κάθε φορά που βγαίνει κάτι αρνητικό στον Τύπο για τη χώρα, είτε καθυστερούν την υλοποίηση των πλάνων τους για να δουν τι θα γίνει αργότερα, είτε αναθεωρούν πλήρως τα πλάνα τους για την Κύπρο. Και as

μην ξεχνούμε, δεν είμαστε ο μόνος τόπος που έχει προοπτικές για επενδύσεις.

Υπήρξαν κάποιες περιπτώσεις για επενδύσεις στους τομείς της τεχνολογίας, της ναυτιλίας και των ακινήτων, που έκαναν δεύτερες σκέψεις ή καθυστερούν να έρθουν στην Κύπρο. Μια εταιρεία μετέφερε τις εγκαταστάσεις της από την Κύπρο. Αρνητικό ρόλο διαδραματίζει η γραφειοκρατία αλλά και η καθυστέρηση στην ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων. Το ένα φέρνει το άλλο. Όλα αυτά πρέπει να προχωρήσουν και να βελτιωθούν. Είμαστε στο «θα» για χρόνια. Χρειάζεται να πάμε ένα βήμα πιο μπροστά και να επενδύσουμε περισσότερα στα θέματα εκπαίδευσης, κατάρτισης, επανακατάρτισης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου μας δυναμικού. Χρειαζόμαστε άτομα στα θέματα της ψηφιακής τεχνολογίας, της Τεχνητής Νοημοσύνης και πλατφόρμες πληροφόρησης για να μπορούμε να κινούμαστε

Στις προτεραιότητες του κ. Σταύρου είναι να προχωρήσει μια εκστρατεία στο εξωτερικό για την ενίσχυση του brand name της Κύπρου.

σε τους ίδιους ρυθμούς που κινούνται οι ανταγωνιστές μας.

-Πέρα από αυτά που περιγράψατε, θα περιλαμβάνετε στις προκλήσεις και την αύξηση του πληθωρισμού;

-Ναι, ο πληθωρισμός είναι ένα βαρίδι σε οποιαδήποτε οικονομία, αν και ο πληθωρισμός στη χώρα μας είναι πολύ χαμηλότερος από το εξωτερικό. Είναι κάτι που πρέπει να διαχειριστούμε. Επιπλέον, τα ψηλά επιτόκια και οι ψηλές τιμές ενέργειας δεν μας βοηθούν. Τα επιτόκια είναι κάτι που δεν μπορούμε να χειριστούμε άμεσα, δεν είναι απόλυτα και στο δικό μας χέρι να το κάνουμε. Οι τιμές ενέργειας όμως είναι κάτι που μπορούμε να χειριστούμε. Κάνουμε συνεχώς πλάνα για φυσικό αέριο, για επενδύσεις σε ΑΠΕ και είναι αδιανόητο μετά από τόσα χρόνια που ακούμε ότι θα φέρουμε φυσικό αέριο στην Κύπρο, να είμαστε ακόμα στο «θα». Οι λόγοι που δεν το πετύχαμε ακόμα είναι πολλοί, κάποιος έλεγε: «Όποια και να είναι η απάντηση, το ότι σήμερα δεν έχουμε φυσικό αέριο είναι αδιανόητο, όπως και το να πληρώνουμε τόσα λεφτά σε πρόστιμα για ρύπους. Διαφοροποιώντας τις μορφές ενέργειας που χρησιμοποιούμε και επενδύοντας που αποτελεσματικά σε ΑΠΕ, θα μπορέσουμε να ελέγξουμε τουλάχιστον το μέρος του πληθωρισμού, που μπορούμε.

Ξένο προσωπικό στην τεχνολογία

-Δεν υπάρχει ενδιαφέρον από Κύπριους γι' αυτές τις θέσεις;

-Το μεγάλο μας πρόβλημα είναι ότι δεν υπάρχουν αρκετοί Κύπριοι για αυτές τις θέσεις. Αυτό είναι ένα Ευρωπαϊκό πρόβλημα, γιατί πολύ λίγοι Κύπριοι και Ευρωπαίοι επιλέγουν να ακολουθήσουν τις θετικές επιστήμες γνωστές ως STEM. Να ξέρετε επίσης ότι αν αυτό το ενδιαφέρον ξεκινήσει να καλλιεργείται προς τους νέους μας για να ακολουθήσουν πιο τεχνολογικά επαγγέλματα σήμερα, τα αποτελέσματα θα τα δούμε σε βάθος τουλάχιστον πέντε χρόνων, μέχρι να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους και να αποκτήσουν κάποια εμπειρία. Χρειάζεται χρόνος. Προκειμένου να μην χάσουμε τον τρένο της τεχνολογίας θα πρέπει να δούμε τι κάνουμε στο ενδιαμέσο και συνάμα να ενθαρρύνουμε τα δικά μας παιδιά να κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση. Κάτι ανάλογο ισχύει και για τη ναυτιλία.

Έχουμε τόσες ναυτιλιακές εταιρείες στην Κύπρο, αλλά δεν έχουμε κόσμο να ασχολείται με τη ναυτιλία. Τελευταία έχει ξεκινήσει μια εκστρατεία ενημέρωσης και προώθησης του τομέα και των προοπτικών του στα σχολεία από τον προηγούμενο υφυπουργό Ναυτιλίας. Χρειάζεται χρόνος όμως. Πρέπει λοιπόν να δουλέψουμε με τον ίδιο τρόπο και για τους τομείς της τεχνολογίας, στήριζόμενοι σε πρώτο στάδιο στο ξένο προσωπικό μέχρι να μπορέσουμε να ετοιμάσουμε τους δικούς μας ανθρώπους. Να μην ξεκινάμε ότι με τη μεγάλη άνοδο της κυπριακής ναυτιλίας και το άνοιγμα θέσεων, η πλειοψηφία του προσωπικού για να στελεχώσει αυτές τις θέσεις ήρθε από το εξωτερικό. Δεν είχαμε Κύπριους που μπορούσαν να στελεχώσουν αυτές τις θέσεις. Αν μπλοκάρουμε τότε την κάθοδο ξένου προσωπικού, σήμερα δεν θα είχαμε μια τόσο δυνατή ναυτιλία.

Ανάγκη για συνθήκες σταθερότητας

-Ποιες είναι οι προτεραιότητες και οι προκλήσεις για το 2024;

-Το ΚΕΒΕ ως θεσμός έχει ως βάση του το μύτο ότι, επιχειρείν, οικονομία και κοινωνία είναι αλληλένδετα. Είναι τρεις έννοιες που αν δεν συνυπάρχουν δεν μπορούν να πετύχουν το ισοζύγιο που θα τους επιτρέπει να φτάσουν σε αμοιβαία επωφελείς ρυθμίσεις. Αν δεν συνυπάρχουν όλοι οι φορείς και οι θεσμοί που προωθούν την οικονομία, την κοινωνία και το επιχειρείν, ποτέ δεν θα πετύχουν, αλλά θα είναι πάντα στο έλεος των ξένων οικονομικών, των έσθωθεν διαταραχών και άλλων αστάθμητων παραγόντων. Ποτέ δεν θα πετύχουμε συνθήκες σταθερότητας και προβλεψιμότητας που είναι βασικά συστατικά για μια οικονομία και μια κοινωνία να πάει μπροστά. Άρα αυτή τη στιγμή, με τις προκλήσεις που έχουμε ενώπιον μας, θα πρέπει να συνεργαστούν οι θεσμοί που εκπροσωπούν αυτές τις τρεις ενότητες, προκειμένου να βάλουμε τις σωστές προτεραιότητες διαχείρισης των προκλήσεων. Αν το επιτύχουμε, η επιτυχία θα είναι κοινή. Αν αποτύχουμε,

κοινή θα είναι και η αποτυχία. Για να πετύχει αυτό, πρέπει να καταλάβουμε τα θέλω και τα μπορώ της κάθε πλευράς. Να αναγνωρίσουμε ότι στη ζωή όλα καταλήγουν σε ένα συμβιβασμό. Όχι μόνο στην επιχειρηματικότητα και την οικονομία αλλά γενικά στην κοινωνία. Πρέπει όλοι μας να ξέρουμε ότι μια επιτυχημένη διαβούλευση δεν έχει νικητές και ηττημένους. Ξεκινώντας από τα εργασιακά, συνδικαλιστικές οργανώσεις, εργοδοτικές οργανώσεις και κυβέρνηση, πρέπει να συνεργαζόμαστε. Σε κάποια εργασιακά θέματα πρέπει να υπάρχει η συμφωνία των κοινωνικών εταίρων για να καταλήξουν κάποιο. Αν δεν στοχεύσεις στην τελειότητα δεν θα πετύχεις το ιδανικό. Λέγοντας λοιπόν αυτά, θεωρώ ότι η πιο σημαντική προτεραιότητα για όλους μας είναι να καταφέρουμε να αναπτύξουμε ένα κλίμα αυξημένης εμπιστοσύνης και κατανόησης μεταξύ μας, γιατί αυτό θα μας επιτρέψει να αντιμετωπίσουμε πολύ πιο αποτελεσματικά όλες τις άλλες προκλήσεις που έχουμε ενώπιον μας, οι οποίες είναι πολλές και δύσκολες.

Κλείνει με ρεκόρ στα έσοδα ο τουρισμός

Ξεπέρασαν τον στόχο του υφυπουργείου οι τουριστικές αφίξεις αλλά όχι και τα επίπεδα του 2019

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΚΕΟΥΣ**

Μια καλή χρονιά από πλευράς επιδόσεων κρίνεται το 2023 για τον τουρισμό, εκτίμηση η οποία βασίζεται σε συγκεκριμένα δεδομένα: Ειδικότερα, οι αφίξεις κατέγραψαν αύξηση 20,4% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, και ελαφρώς πιο κάτω από το 2019. Αυτό σημαίνει ότι, σε επίπεδο αφίξεων το 2023 δεν αναμένεται ότι θα είναι χρονιά ρεκόρ. Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας που καταμετρούν τις αφίξεις μέχρι τον Νοέμβριο, κατέγραψαν 3,72 εκατ. τουρίστες από την αρχή του χρόνου.

Συγκρίνοντας λοιπόν τις φετινές επιδόσεις από τον Ιανουάριο μέχρι τον Σεπτέμβριο, με την αντίστοιχη περίοδο του 2018, προκύπτει μια αύξηση της τάξης του 8,4%.

Με το τέλος της χρονιάς, και παρά το πλήγμα σε δύο βασικές μας αγορές η Κύπρος είναι στο παρόν πεντέ για ένα νέο ρεκόρ αφίξεων στον τουρισμό.

ενώ την αντίστοιχη περίοδο του 2019 οι αφίξεις έφθασαν τα 3,97. Πρόκειται για μια διαφορά περίπου 255 χιλιάδων τουριστών. Εκτιμάται ότι η διαφορά μεταξύ των δύο χρονιών θα είναι στα ίδια επίπεδα και με το κλείσιμο του έτους. Από πλευράς του υποψηφίου Τουρισμού εκκράζεται η εκτίμηση ότι ενδεχομένως φέτος να μιλούσαμε για νέα χρονιά ρεκόρ, ωστόσο οι μειωμένες ροές τουριστών από το Ισραήλ μετά τον Οκτώβριο (λόγω του πολέμου στη χώρα) είχαν μεγάλο αποτύπωμα στον τελικό αριθμό

αφίξεων, εφόσον πρόκειται για τη 2η σημαντικότερη τουριστική αγορά για την Κύπρο. Αυτό τουλάχιστον ισχύει μέχρι και τον Σεπτέμβριο. Από τον Οκτώβριο και μετά η κατάσταση έχει διαφοροποιηθεί και η ομάδα των κύριων τουριστικών αγορών για την Κύπρο έχει διαμορφωθεί ως εξής: Το Ηνωμένο Βασίλειο παραμένει η κυριότερη πηγή τουρισμού, ακολουθεί η Πολωνία, η Γερμανία και η Ελλάδα. Από την τουριστική παλέτα απουσιάζει εκτός από το Ισραήλ και η ρωσική αγορά, η οποία διατηρούσε μέχρι την ει-

σβολή στην Ουκρανία, τη 21^η θέση. Είναι προφανές ότι το 2023 ήταν μια χρονιά προκλητικών για τον τουρισμό της χώρας μας, λόγω γεωπολιτικών εξελίξεων στην περιοχή. Αν κάτι φάνηκε, ωστόσο, ήταν για άλλη μια φορά, ότι το άνοιγμα της Κύπρου σε νέες αγορές και η επένδυση σε διαφήμιση (πρόκειται για κίνηση η οποία ξεκίνησε επί Σάββα Πετρίου και συνεχίζεται) αλλά και περισσότερο δρομολόγηση σε ευρωπαϊκούς προορισμούς, της βγήκε σε καλό. Φτάσαμε λοιπόν με το τέλος της χρονιάς, και παρά το

πλήγμα σε δύο βασικές μας αγορές
να είμαστε στο παρά πέντε για ένα
νέο ρεκόρ αφίξεων στον τουρισμό.

Τα έσοδα

Πρόκειται για κάτι που δεν επιτεύχθηκε σε επίπεδο αφίξεων, ωστόσο αναμένεται ότι θα το δούμε στο κεφάλαιο εσόδων. Αυτό που εκτιμάται και αναμένεται είναι ότι η απερχόμενη χρονιά θα είναι η καλύτερη όλων των εποχών και με έσοδα ρεκόρ. Τα τελευταία στατιστικά στοιχεία που δείχνουν την εικόνα από τον Ιανουάριο μέχρι

τον Νοέμβριο, παρουσιάζουν έσοδα αυξημένα κατά 25% σε σχέση με το 2020. Ωστόσο το 2022 ήταν η πρώτη χρονιά ανάκαμψης από την πανδημία, και οι επιδόσεις της δεν αποτελούν σημείο αναφοράς για τις τουριστικές μετρήσεις. Από πλεονάζοντες τουριστικούς εσόδων, καλύτερη χρονιά θεωρείται το 2019, ενώ εκρόκ των εσόδων καταγράφηκε το 2018. Συγκρίνοντας λοιπόν τις φετινές επιδόσεις από τον Ιανουάριο μέχρι τον Σεπτέμβριο, με την αντίστοιχη περίοδο του 2018, προκύπτει μια αύξηση της τάξης του 8,4%. Σε αριθμούς, 2.268,5 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2018 και για την αντίστοιχη φετινή 2,45 εκατ. ευρώ. Μιλώντας στην «Κ» ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμάς ανέφερε ότι αν και θεωρείται δεδομένο ότι τα έσοδα θα είναι ρεκόρ, δεν έχει εξακταρισθεί ακόμη το ποσό που θα διαμορφωθεί μέχρι τέλος Δεκεμβρίου αν θα σπάσει το φράγμα των 3 δισεκατομμυρίων ευρώ. Σε κάθε περίπτωση, η αύξηση στις δαπάνες τουριστών στην Κύπρο οφείλονται ίσως στον μεγαλύτερο βαθμό στον πληθωρισμό, χωρίς να παραγνωρίζεται η αλλαγή στο προφίλ των επισκεπτών της χώρας, με τα τον εμπλουτισμό της παλέτας των αγορών.

αχυσή των δρομολογίων του αεροδρομίου Πάφου. Ωστόσο πιο σημαντική νίκη για την περιοχή της Πάφου είναι η παραδοχή και διάσπασμα υψιπονομού Τουρισμού, ότι πρόκειται για την πρώτη επαρχία η οποία φαίνεται να μετατρέπεται σε ολόκληρο προορισμό. Αυτό αποδίδεται και στο γεγονός ότι 40% των ξενοδοχείων της Πάφου, αλλά και τουριστικών επιχειρήσεων σε εστίαση και λιανικό, παραμένουν ανοικτά ακόμα και την περίοδο του χειμώνα, κάτι που επιτρέπει στην περιοχή να αποτελέσει επιλογή για διακοπές ακόμα και τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο.

Οι προκλήσεις

Στις σημαντικότερες προκλήσεις για την τουριστική βιομηχανία καταγράφεται σύμφωνα με τις αναφορές τόσο του υφυπουργού Κώστα Κουμή, όσο και των επαγγελματιών συνδέσμων τουρισμού, η έλλειψη ως εργατικό δυναμικό. Αποτελεί ένα ζήτημα το οποίο αποδυναμώνει τις παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες και τελικά και την ανταγωνιστικότητα του προορισμού. Πέραν της έλλειψης προσωπικού, καθοριστικός παράγοντας για τις επιδόσεις του τουρισμού το 2024, είναι το γεγονός ότι αριθμός αεροπορικών εταιρειών στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων και της WizzAir, πιθανό να αναγκαστούν να καθυλώσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα αριθμό αεροσκαφών τους λόγω προβλήματος στις μηχανές του Airbus A320 neo. Η εκόκλινα ανανεύεται να ξεκαθαρίσει περί τις αρχές του 2024, αν και θεωρείται βέβαιο ότι το επόμενο έτος δεν θα υπάρξει αύξηση της αεροπορικής κίνησης και αναπόφευκτα και για τουρισμού.

Από ρεκόρ σε ρεκόρ ο ελληνικός τουρισμός

Τα έσοδα στο δεκάμηνο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου είναι υψηλότερα κατά 1,4 δισ. ευρώ σε σχέση με ολόκληρο το 2019

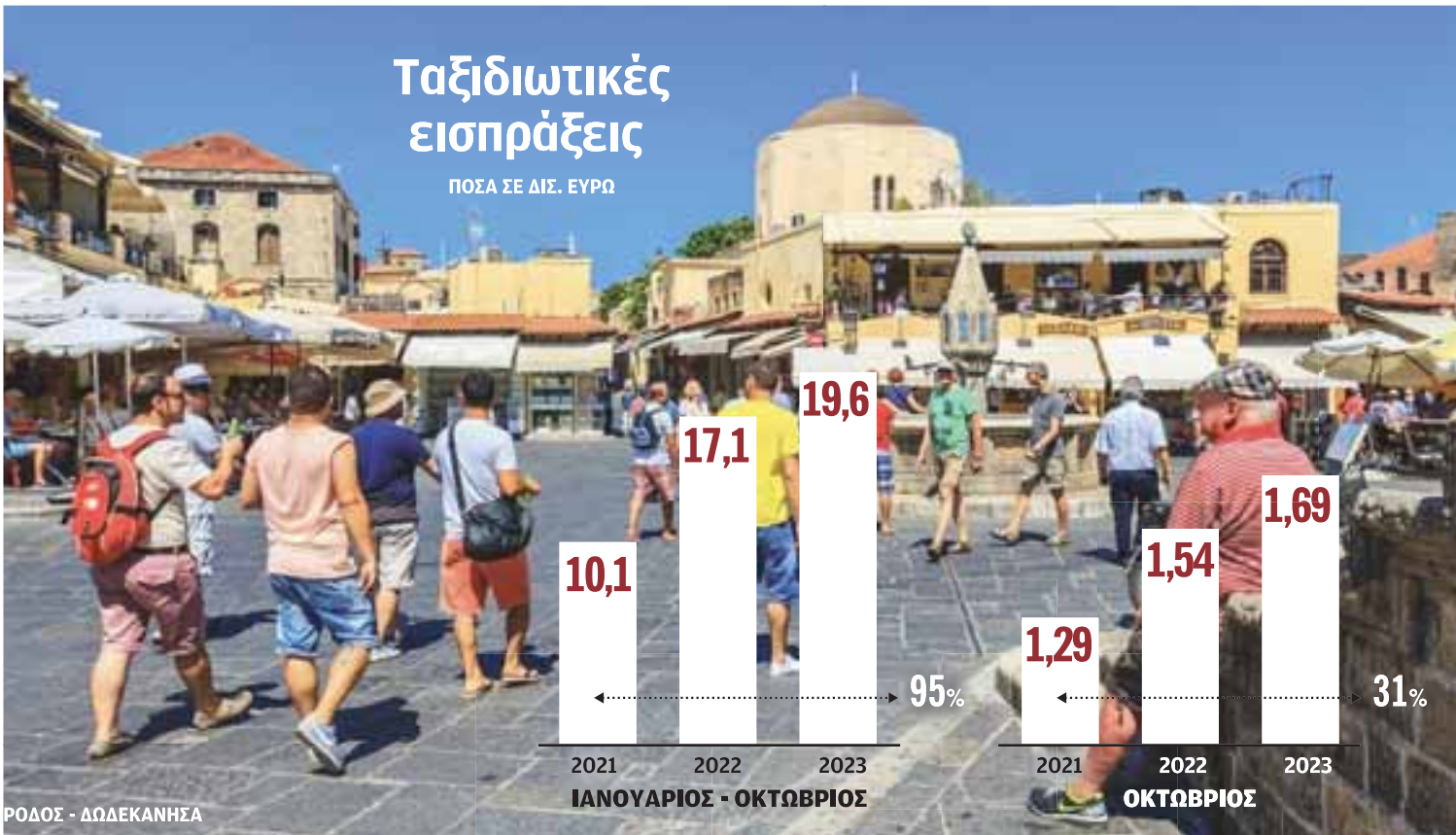
Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Τα έσοδα από τον τουρισμό την περίοδο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου ξεπέρασαν ήδη το σύνολο των εσόδων της τελευταίας χρονιάς-ρεκόρ, δηλαδή του 2019. Κορυφαίοι παράγοντες της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας, ξενοδόχοι, όπως και οικονομολόγοι εκτιμούν ότι η χώρα θα μπορέσει το 2024 όχι μόνο να διατηρήσει αυτές τις επιδόσεις, αλλά και να τις βελτιώσει οριακά, εφόσον βέβαια δεν υπάρξει κάποιο απρόβλεπτο δυσμενές γεγονός που να επηρεάσει τα διεθνή ταξίδια.

Ωστόσο, τα περιθώρια τιμολογιακής ισχύος των ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων στενεύουν, καθώς οι αυξήσεις των τιμών των τελευταίων ετών έχουν διαμορφώσει τις τιμές σε επίπεδα που είναι οριακά μόνο ανταγωνιστικά σε σχέση με άλλες μεσογειακές υπερδυνάμεις του τουρισμού, όπως η Ιταλία και η Ισπανία. Επιπλέον, οι αυξημένες τουριστικές ροές συνοδεύονται πλέον και από μεγάλες προκλήσεις, όπως η απαίτηση για αναβάθμιση των υποδομών και η διαχείριση των προορισμών που εμφανίζουν σημάδια έντονου κορεσμού κατά τους μήνες αιχμής.

Οι ταξιδιωτικές εισπράξεις στο δεκάμηνο του 2023 διαμορφώθηκαν στα 19,62 δισ. ευρώ, ξεπερνώντας κατά 1,4 δισ. ευρώ τις αντίστοιχες εισπράξεις του συνόλου της χρήσης του 2019 (18,2 δισ.) - χρονιά-ρεκόρ μέχρι τώρα για τον ελληνικό τουρισμό.

Με δεδομένο ότι εισπράξεις αυξάνονται με διψήφιο ρυθμό σε σχέση με το 2019 και ότι εκείνη τη χρονιά τα έσοδα τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο ήταν της τάξης των 600 εκατ., οι εκτιμήσεις βλέπουν

Συνολικά για το 2023 οι ταξιδιωτικές εισπράξεις εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα επίπεδα των 20,2-20,3 δισ. ευρώ.

τις εισπράξεις από τους ξένους επισκέπτες της χώρας για ολόκληρη τη φετινή χρονιά να διαμορφώνονται στα επίπεδα των 20,2-20,3 δισ. ευρώ. Θα ξεπεράσουν δηλαδή κατά 2 δισ. ή ποσοστό μεγαλύτερο του 10% το ρεκόρ του 2019.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της

Τράπεζας της Ελλάδος, για την περίοδο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου του 2023 οι αφίξεις μη κατοίκων ταξιδιωτών αυξήθηκαν κατά 17,0% και οι σχετικές εισπράξεις κατά 14,7% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022.

Ισχυρή δυναμική

Καθίσταται σαφές ότι η αναπτυξιακή δυναμική του ελληνικού τουρισμού όχι μόνο είναι επαρκής, αλλά είναι και απροσδόκητα ισχυρή. Αυτό σημείωσε άλλωστε την προηγούμενη εβδομάδα ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) Γιάννης Παράσχος, εκτιμώντας πως «όπως όλα

δείχνουν η χρονιά θα κλείσει με μονοψήφια αύξηση σε αφίξεις και διψήφια αύξηση σε έσοδα, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος αναφοράς, το 2019». «Ο ελληνικός τουρισμός και το brand Ελλάδα επέδειξαν όχι απλά ιδιαίτερη ανθεκτικότητα, αλλά εξαιρετική αναπτυξιακή δυναμική σε σχέση με άλλες χώρες της περιοχής μετά την πανδημία», υπογράμμισε ο πρόεδρος του ΣΕΤΕ μιλώντας στο πλαίσιο του ετήσιου συνεδρίου του φορέα.

Οι οικονομολόγοι της Εθνικής Τράπεζας σε μελέτη του τμήματος οικονομικής ανάπτυξης της ΕΤΕ για τον τουρισμό αξιολογώντας τις προοπτικές για το 2024 σημειώνουν ότι «τα ση-

μάδια πρώιμης ζήτησης για το 2024 δείχνουν ευνοϊκά, καθώς οι κρατήσεις πτήσεων τον τελευταίο μήνα υπερβαίνουν τόσο τα επίπεδα 2019 (+37%) όσο και τα επίπεδα 2022 (+34%), ενώ φέτος καταγράφηκε και οριακή βελτίωση της εποχικότητας καθώς οι ταξιδιώτες στρέφονται και σε εκτός βασικής σεζόν ημερομηνίες διακοπών αποφεύγοντας τον συνωστισμό και τον ακραίο καύσωνα, αλλά και σε εναλλακτικούς προορισμούς».

Ωστόσο, παράλληλα επισημαίνουν ότι διατηρούνται «τα σύννεφα της γεωπολιτικής αβεβαιότητας», εξηγώντας ότι μόνο το Ισραήλ καλύπτει το 2% των αφίξεων του 2022, ενώ δεν

θα πρέπει να παραγνωρίζονται και οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης και της ακρίβειας, όπως αυτή αντικατοπτρίζεται και στον χαμηλό δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης στις βασικές αγορές.

Στόχος η βιωσιμότητα

Τόσο για τον πρόεδρο του ΣΕΤΕ Γιάννη Παράσχο όσο και για μια αυξανόμενη μερίδα επιχειρηματιών του κλάδου, η φετινή χρονιά είναι κομβική. Όχι όμως εξαιτίας του νέου ιστορικού ρεκόρ σε έσοδα, αλλά κυρίως λόγω της εμφανούς πλέον ανάγκης για εξασφάλιση της βιωσιμότητας του. «Το 2023 είναι μια χρονιά κατά τη διάρκεια της οποίας αναδείχθηκε με τον πιο ανάγλυφο τρόπο η αλλαγή στη δημόσια αλλά και την πολιτική συζήτηση αναφορικά με τις τρεις διαστάσεις που διαμορφώνουν τη βιωσιμότητα στον τουρισμό, δηλαδή την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική».

Σε οικονομικό επίπεδο ολοκληρώθηκε ο κύκλος που ξεκίνησε με την κρίση χρέους και κορυφώθηκε με την πανδημία, και άνοιξε ένα νέο κεφάλαιο με αύξηση των τουριστικών ροών, δυναμικό ενδιαφέρον για άμεσες ξένες επενδύσεις, «αλλά και αυξήσεις τιμών και εσόδων των τουριστικών επιχειρήσεων, που αλλάζει τον διάλογο για την οικονομική βιωσιμότητα του τουρισμού».

Σε κοινωνικό επίπεδο η χώρα πέρασε από την ανάγκη στήριξης των εργαζομένων κατά την πανδημία στο πρόβλημα της εξεύρεσης εργαζομένων. Και στο μέτωπο της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας οι καταστροφές στον Εβρο, στο Πήλιο αλλά και στη Ρόδο από φωτιές και πλημμύρες ανέδειξαν σε όλη τη διάρκεια της την απειλή της κλιματικής κρίσης.

Εύσημα από Ε.Ε. για ανάπτυξη, «καμπανάκι» για ληξιπρόθεσμα χρέη

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Θετικά σχόλια για την κατάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας, την αναπτυξιακή δυναμική της χώρας και τις δημοσιονομικές της επιδόσεις, αλλά και επιφυλάξεις –μεταξύ άλλων– για τη μείωση των κόκκινων δανείων και των ληξιπρόθεσμων οφειλών του Δημοσίου περιλαμβάνει η τρίτη μεταπρογραμματική έκθεση της Κομισιόν, που δόθηκε στη δημοσιότητα.

Οι τεχνοκράτες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σημειώνουν ότι μετά την έντονη ανάπτυξη του 2022 (5,6%), η οικονομική δραστηριότητα μετράζεται, αλλά παραμένει πάνω από τη μακροπρόθεσμη δυναμική της χώρας. Το ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 2,4% το 2023, πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης, 2,3% το 2024 και 2,2% το 2025, σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις της Κομισιόν, ενώ η μακροπρόθεσμη προοπτική είναι θετική. Επισημαίνουν, πάντως, ότι το «κλειδί» θα είναι το Ταμείο Ανάκαμψης, στο οποίο στηρίζεται η πρόβλεψη για την ανάπτυξη. «Η αποτελεσματική και έγκαιρη εφαρμογή του Ταμείου Ανάκαμψης θα είναι κρίσιμη για την οικονομική ανάπτυξη», τονίζεται.

Η έκθεση ταυτίζεται με την πρόβλεψη της κυβερνήσεως για πρωτογενές πλεόνασμα 1,1% φέτος, ενώ για το 2024 είναι πιο αισιόδοξη, βλέποντάς το στο 2,5% του ΑΕΠ, έναντι 2,1% του ΑΕΠ της κυβερνητικής πρόβλεψης και ακόμη πιο αισιόδοξη για το 2026, που το τοποθετεί στο 2,6%.

Αναδεικνύει, εξάλλου, ένα από τα νέα προβλήματα της ελ-

«Το υψηλό απόθεμα των ληξιπρόθεσμων οφειλών στα νοσοκομεία εγείρει ανησυχίες», σημειώνει, μεταξύ άλλων, η έκθεση της Κομισιόν που δόθηκε χθες στη δημοσιότητα.

Η 3η μετα-προγραμματική έκθεση της Κομισιόν «βλέπει» πρωτογενές πλεόνασμα 1,1% του ΑΕΠ φέτος, 2,5% το 2024 και 2,6% το 2026.

ληνικής οικονομίας, τις ελλείψεις στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό απασχόλησης έφτασε σε ύψος - ρεκόρ 68,3% το β' τρίμηνο του 2023, ωστόσο κάποια τμήματα της αγοράς εργασίας, ειδικά στον τουρισμό, στη γεωργία και στις κατασκευές, καταγράφουν ελλείψεις απασχόλησης.

Στα αρνητικά σημεία που επισημαίνουν οι αξιολογητές είναι η άνιση, όπως την ονομάζουν, μείωση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του Δημοσίου. Στις συντάξεις η πρόοδος είναι ικανοποιητική, ωστόσο στα νο-

σοκομεία και τα εκτός προϋπολογισμού ταμεία χρειάζονται διαρθρωτικές βελτιώσεις. «Το υψηλό απόθεμα των ληξιπρόθεσμων οφειλών στα νοσοκομεία εγείρει ανησυχίες», σημειώνεται. Το συνολικό απόθεμα των καθαρών ληξιπρόθεσμων οφειλών μειώθηκε, από 637 εκατ. ευρώ τον Ιανουάριο του 2023 σε 541 εκατ. ευρώ τον Ιούλιο του 2023, ωστόσο η απόκλιση από τον στόχο παραμένει σημαντική, στα 376 εκατ. ευρώ. Σε ό,τι αφορά τα εφάπαξ, υπάρχει επίσης καθυστέρηση και ο νέος στόχος για την εκκαθάρισή τους είναι πλέον ο Μάρτιος του 2024.

Άλλη αδυναμία που επισημαίνει η έκθεση αφορά τις τράπεζες. Ναι μεν η κερδοφορία τους είναι ενισχυμένη, αλλά η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σταμάτησε το α' εξάμηνο του 2023, ενώ πολλά απ' αυτά που πέρασαν στους servicers δεν έχουν καλές αποδόσεις. Οι προκλήσεις περιλαμβάνουν καθυστερήσεις στις δικαστικές διαδικασίες, μεγάλο ποσοστό άγονων πλειστηριασμών και ένα σχετικά χαμηλό ποσοστό εξωδικαστικών διευθετήσεων, αν κι αυτό αυξάνεται τελευταίως.

Η έκθεση περιλαμβάνει ανάλυση βιωσιμότητας χρέους, η οποία καταλήγει –όπως και στην προηγούμενη έκθεση– στο συμπέρασμα ότι βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα η χώρα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τους κινδύνους, αλλά μεσοπρόθεσμα είναι υψηλοί. Παρ' όλα αυτά, η έκθεση καταγράφει το πολύ μεγάλο «μαζιλάρι» ασφαλείας που διαθέτει η χώρα και τη συνεχή πρόσβαση στην αγορά με επιτυχημένες δημοπρασίες ομολόγων.

Προειδοποίηση για τις εκταμιεύσεις πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης

Δύο προϋποθέσεις θέτει το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της κυβέρνησης στον προϋπολογισμό του 2024: για το πρωτογενές πλεόνασμα 2,1% του ΑΕΠ, προϋπόθεση είναι ρυθμός ανάπτυξης 2,5%-3% και για την επίτευξη του ρυθμού ανάπτυξης 2,9% της κυβερνητικής παραδοχής προϋπόθεση είναι η ταχύτατη και αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης αλλά και η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων.

Στο σημείο αυτό, μάλιστα, η έκθεση του Γραφείου κυτιάει «καμπανάκι». «Οι καθυστερήσεις που παρουσιάζονται το 2023 σχετικά με την εκταμίευση των πόρων (σ.σ. του Ταμείου Ανάκαμψης) πρέπει να εκλείψουν και επιβάλλεται να επιταχυνθεί η απορρόφηση, ώστε να καλυφθεί το επενδυτικό κενό της χώρας, δηλαδή το έλλειμμα δαπάνης επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ, το οποίο σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat για το 2022 ανέρχεται σε 9,05% του ΑΕΠ, σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης», επισημαίνεται.

Μάλιστα, η έκθεση αναλύει τις αιτίες της καθυστέρησης, τονίζοντας ότι οι μεγαλύτερες αποκλίσεις συνολικών δαπανών συγκεντρώνονται από τον Ιούνιο έως και τον Σεπτέμβριο του 2023, που αντανakλά την παρατεταμένη προεκλογική περίοδο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ολοκλήρωση των προαπαιτούμενων, προκειμένου να εκταμιευθούν πόροι. Υπογραμμίζεται, εξάλλου, ότι πέρα από τα δάνεια όπου η απορρόφηση είναι ισχυρή, πρέπει να «τρέξουν» και οι επιχορηγήσεις.

Ο νέος συντονιστής του Γραφείου, καθηγητής Ιωάννης Τσουκαλάς, μίλησε για τις δύο υστερήσεις της χώρας, το επενδυτικό κενό και τη χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας.

Η παρατεταμένη προεκλογική περίοδος προκάλεσε καθυστερήσεις, επισημαίνει το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή.

Επίσης, η έκθεση αναδεικνύει το πρόβλημα που επισημαίνει και η κθεσινή αξιολόγηση της Κομισιόν, τις ληξιπρόθεσμες οφειλές του Δημοσίου. Τον Οκτώβριο, οι συνολικές ληξιπρόθεσμες οφειλές ήταν αυξημένες κατά 420 εκατ. ευρώ συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του 2022. Ειδικότερα, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές έφτασαν στα 2,495 δισ. ευρώ και οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων στα 775 εκατ. ευρώ.

Την έκθεση παρουσίασε ο νέος συντονιστής του Γραφείου, καθηγητής Ιωάννης Τσουκαλάς, ο οποίος μίλησε για δύο υστε-

ρήσεις της χώρας, με σημασία για τις αναπτυξιακές προοπτικές της: το επενδυτικό κενό, που αναφέρει και η έκθεση του Γραφείου, αλλά και τη χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επικαλέστηκε, μάλιστα, και τη σχετική πρόσφατη έκθεση του ΚΕΠΕ, σύμφωνα με την οποία η ελληνική παραγωγικότητα της εργασίας σε απασχολούμενους είναι περίπου στο 61% του μέσου όρου της Ε.Ε. και στο 55% του μέσου όρου της Ευρωζώνης των 19. Αντιστοίχα, η ελληνική παραγωγικότητα σε ώρες εργασίας είναι περίπου στο 49% του μέσου όρου της Ε.Ε. «27» και στο 43% του μέσου όρου της Ευρωζώνης.

Σχετικά με την συμφωνία για τη μεταρρύθμιση του Συμφώνου Σταθερότητας, η έκθεση υπογραμμίζει ότι «αποτελεί μια θετική εξέλιξη, καθώς ξεκαθαρίζει το δημοσιονομικό πλαίσιο που θα ισχύει τα επόμενα χρόνια, προβλέπει υπό όρους εξαιρέσεων των αμυντικών δαπανών και επιτρέπει πριότερη μείωση του δημοσίου χρέους».

Στο σημείο αυτό, ο κ. Τσουκαλάς τόνισε ότι η θετική αυτή εξέλιξη «δεν πρέπει να επιτρέψει εφησυχασμό, αλλά πρέπει να αντιμετωπισθεί σαν ευκαιρία για να τρέξουμε πιο γρήγορα». Σχετικά με τη μείωση των κόκκινων δανείων, η έκθεση του Γραφείου αναφέρει ότι η διαδικασία μεταβίβασής τους σε Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων «απαλλάσσει τις τράπεζες από προβληματικά στοιχεία που ενεργητικούς τους, όχι όμως και τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά που εξακολουθούν να οφείλουν αυτά τα ποσά».

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ακόμη μία «άφιξη» ξένης τεχνολογικής εταιρείας στην Αθήνα

Η αμερικανο-ολλανδική Elastic έλαβε άδεια για να ανοίξει γραφείο

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Αυξάνονται οι ξένες επιχειρήσεις στον τομέα της τεχνολογίας και της πληροφορικής που επιλέγουν την Ελλάδα και την πρωτεύουσα για να δημιουργήσουν γραφείο ή υποκατάστημα, ενισχύοντας τη διεθνή παρουσία τους.

Σε αυτή την κατηγορία ανήκει η αμερικανο-ολλανδική Elastic που έλαβε, πριν από μερικές ημέρες, την απαιτούμενη έγκριση από το υπουργείο Ανάπτυξης προκειμένου να ανοίξει γραφείο στην Αθήνα. Οι προϋποθέσεις που προβλέπει η νομοθεσία ώστε η εταιρεία να λειτουργεί στην Ελλάδα είναι να εμφανίζει ετήσιες δαπάνες ύψους 100.000 ευρώ και να απασχολεί τουλάχιστον τέσσερις εργαζομένους. Η Elastic αναπτύσσει λύσεις για επιχειρήσεις και εξειδικεύεται στη δημιουργία μηχανών αναζήτησης που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη και έχουν ως βασικά χαρακτηριστικά την ευχρηστία, την εμφάνιση των πιο σχετικών αποτελεσμάτων και την ολοκληρωμένη οπτικοποίησή τους. Η εταιρεία εμφάνισε το δεύτερο τρίμηνο της φετινής χρονιάς κύκλο εργασιών της τάξεως των 310 εκατ. δολ., με ποσό 288 εκατ. δολ. να προέρχεται από συνδρομές, ενώ η μεικτή κερδοφορία ανέρχεται σε 239 εκατ. δολ. Σε ετήσια βάση πέρυσι η Elastic κατέγραψε συνολικό κύκλο εργασιών ελαφρώς υψηλότερο από 1 δισ. δολ., μεικτά κέρδη 770 εκατ.

Η Elastic αναπτύσσει λύσεις για επιχειρήσεις και εξειδικεύεται στη δημιουργία μηχανών αναζήτησης που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη και έχουν ως βασικά χαρακτηριστικά την ευχρηστία, την εμφάνιση των πιο σχετικών αποτελεσμάτων και την ολοκληρωμένη οπτικοποίησή τους.

δολ. και λειτουργικές ζημιές 245,7 εκατ. δολ.

Η μεγάλη ζήτηση για έργα ψηφιοποίησης από τον ιδιωτικό τομέα και η ύπαρξη καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού οδήγησαν την Elastic να αποκτήσει δραστηριότητα και στην ελληνική αγορά. Σύμφωνα με τον Δείκτη Ψηφιακής Ωριμότητας του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), οι ελληνικές επιχειρήσεις ψηφιοποιήθηκαν, κατά το διάστημα 2019-2022, πέντε φορές ταχύτερα συγκριτικά με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ρυθμός μεταβολής της ψηφιακής ωριμότητάς τους ανήλθε στο 9,2% έναντι 1,9% στην Ε.Ε., με τις ελληνικές επιχειρήσεις να διαθέτουν το 70% της μέσης ψηφιακής ωριμότητας στα 27 κράτη-μέλη.

Με την Ελλάδα –που ο Economist ξεχώρισε ως χώρα του 2023– να ενισχύει την ελκυστικότητα της διεθνώς όχι μόνον ως προορισμός για τουρισμό αλλά και για επιχειρηματική δραστηριότητα, ενισχύεται ο αριθμός των ξένων παικτών που εγκαθίστανται στη χώρα μας. Αλλωστε, για τις τεχνολογικές εταιρείες το ρίσκο ανάπτυξης δραστηριότητας στην

Ελλάδα είναι λελογισμένο, δεδομένου ότι δεν προχωρούν σε υψηλές επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία. Με αυτά τα δεδομένα, πριν από μερικούς μήνες η πολυεθνική εταιρεία ανάπτυξης επιχειρηματικών λύσεων και εφαρμογών με έδρα την Κοπεγχάγη της Δανίας, Teracloud, επέλεξε την Αθήνα για να δημιουργήσει το έκτο, κατά σειράν, κέντρο έρευνας και τεχνολογίας. Μέχρι το 2025 η εταιρεία, η οποία αναπτύσσει σύνθετες τεχνολογικές εφαρμογές που επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να ψηφιοποιήσουν τις διαδικασίες τους και να γίνουν πιο ανταγωνιστικές, σχεδιάζει να προσλάβει 40 μηχανικούς πληροφορικής. Επίσης, πριν από μερικές εβδομάδες ο ιαπωνικός όμιλος υπηρεσιών τεχνολογιών πληροφορικής NTT Data εγκαινίασε τα νέα γραφεία του στην Αθήνα, ενώ εξετάζει την επέκταση της παρουσίας του σε Πάτρα, Ιωάννινα, Θεσσαλονίκη και Κρήτη.

Η εταιρεία, που μετράει ήδη ενάμιση χρόνο παρουσίας στην ελληνική αγορά, απασχολεί 120 εργαζομένους, τους οποίους επιδιώκει, με χρονικό ορίζοντα το 2026, να αυξήσει σε 400. Τα τελευταία χρόνια περισσότερες από 140 πολυεθνικές εταιρείες (π.χ. Deloitte, EY, Accenture) και startups, που δραστηριοποιούνται και σε άλλους τομείς πέραν της τεχνολογίας και της πληροφορικής, έχουν δημιουργήσει στην Ελλάδα τεχνολογικούς κόμβους.

Εεκίνησαν οι αιτήσεις για επίδομα θέρμανσης με ηλεκτρικό ρεύμα

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Ανοίξε η πλατφόρμα για το επίδομα θέρμανσης με ηλεκτρικό ρεύμα και οι δικαιούχοι θα μπορούν να υποβάλλουν τις αιτήσεις τους μέχρι και τις 19 Ιανουαρίου. Το επίδομα, σύμφωνα με την ΚΥΑ που υπέγραψαν οι συναρμόδιοι υπουργοί, αφορά καταναλώσεις του πρώτου τριμήνου του 2024 και χορηγείται σε φυσικά πρόσωπα, άγαμα ή έγγαμα ή σε κατάσταση χρεώσεως ή σε πρόσωπα που έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης ή εν διαστάσει ή διαζευγμένα, τα οποία καταναλώνουν ηλεκτρική ενέργεια για τη θέρμανση της κύριας κατοικίας τους (είτε αυτή είναι ιδιόκτητη είτε μισθώνεται είτε έχει παραχωρηθεί δωρεάν). Η έκτακτη ενίσχυση που λαμβάνουν οι δικαιούχοι κυμαίνεται από 45 έως 480 ευρώ για όλη την περίοδο εφαρμογής του μέτρου και χορηγείται σε έναντι ή εκκαθαριστικό λογαριασμό, ο οποίος εκδίδεται από τον εκάστοτε προμηθευτή.

Κατά την υποβολή του αιτήματος οι δικαιούχοι δηλώνουν υπεύθυνα τον αριθμό παροχής που αντιστοιχεί στην κύρια κατοικία τους κατά τον χρόνο υποβολής του αιτήματος, ενώ η εν λόγω δήλωση δεν δύναται να μεταβληθεί εντός του χρονικού διαστήματος παροχής της έκτακτης ενίσχυσης. Σημειώνεται πως δεν είναι αποδεκτή η αίτηση για αριθμό παροχής ηλεκτρικού ρεύματος για τον οποίο έχει εγκριθεί επίδομα θέρμανσης, που αφορά τη χειμερινή περίοδο 2023-2024, από άλλες πηγές (πετρέλαιο, φυσικό αέριο κ.λπ.). Επίσης δεν είναι αποδεκτή η χρήση του

ιδίου αριθμού παροχής ηλεκτρικού ρεύματος για περισσότερους από έναν δικαιούχους για το ίδιο χρονικό διάστημα, όπως και για περισσότερες της μίας αιτήσεις από τον ίδιο ΑΦΜ.

Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να πληρούν τα εξής κριτήρια:

- Εισοδηματικά:**
 - Το ετήσιο εισόδημα ανέρχεται έως 16.000 ευρώ για άγαμο ή έως 16.000 ευρώ για άγαμο υπόχρεο ή υπόχρεο σε κατάσταση χρεώσεως ή εν διαστάσει.
 - Έως 24.000 ευρώ για έγγαμο υπόχρεο ή τους έγγαμους ή τα μέρη του συμφώνου συμβίωσης που υποβάλλουν ξεχωριστή φορολογική δήλωση ή τους έγγαμους που υποβάλλουν φορολογική δήλωση βάσει της περ. β της παρ. 4 του άρθρου 67 του ν. 4172/2013 ή τα φυσικά πρόσωπα που έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης και έχουν υποβάλει κοινή φορολογική δήλωση χωρίς τέκνα, το οποίο προσαυξάνεται κατά 5.000 ευρώ για κάθε τέκνο.
 - Έως 29.000 ευρώ για τη μονογονεϊκή οικογένεια, το οποίο προσαυξάνεται κατά 5.000 ευρώ για κάθε τέκνο, μετά το πρώτο.
- Ακίνητης περιουσίας:**
 - Η συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας, όπως αυτή προκύπτει από την πράξη διοικητικού προσδιορισμού ΕΝΦΙΑ του έτους 2023, υπόχρεου, συζύγου ή μέρους συμφώνου συμβίωσης και εξαρτωμένων, δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 200.000 ευρώ για άγαμους, τους υπόχρεους σε κατάσταση χρεώσεως ή εν διαστάσει, και αντιστοίχως το ποσό των 300.000 ευρώ για τους έγγαμους ή μέρη συμφώνου συμβίωσης και τις μονογονεϊκές οικογένειες.

Christmas

ZONE

THE CHRISTMAS CHECKLIST (Part 1)	2/12 – 21:00
THE CHRISTMAS CHECKLIST (Part 2)	9/12 – 21:00
MISTLETOE RANCH	16/12 – 21:00
CLOUDY WITH A CHANCE OF CHRISTMAS	23/12 – 21:00
SAVING CHRISTMAS SPIRIT	25/12 – 21:00
THE HOLIDAY DATING GUIDE	30/12 – 21:00

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101

Θέση: 49

www.mesimvria.com

€220

Κάρτα Πολιτισμού Νέων

Τα 18 είναι η στιγμή σου!

www.culture.gov.cy

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Καμπανάκι από την ΤτΕ για τον «πληθωρισμό κερδών»

Ζητεί εντατικοποίηση των ελέγχων για να αποφευχθούν φαινόμενα αισχροκέρδειας

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Την αντιμετώπιση των φαινομένων του «πληθωρισμού κερδών» και της φοροδιαφυγής, αλλά και την επιτάχυνση της απορρόφησης των ευρωπαϊκών πόρων και –φυσικά– τη μείωση του δημοσίου χρέους βάζει, μεταξύ άλλων, στην πρώτη γραμμή των προτάσεων πολιτικής του ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννης Στουρνάρας, σύμφωνα με την Ενδιάμεση Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής που παρουσίασε την περασμένη Τετάρτη. «Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να περιορίσουν όπου είναι εφικτό το περιθώριο κέρδους, ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα αισχροκέρδειας και ολιγοπωλιακές πρακτικές.

Παράλληλα, βέβαια, επισημαίνεται και ότι οι μισθολογικές αυξήσεις πρέπει να καλύπτουν μεν την απόλεια αγοραστικής δύναμης, αλλά χωρίς να δημιουργούν σπινάλ αυξήσεων μισθών - τιμών. Η έκθεση παραπέμπει σε μελέτη της ΕΚΤ, όπου επισημαίνεται ότι η αύξηση των κερδών συνέβαλε περισσότερο από την αύξηση του κόστους εργασίας στον πληθωρισμό και αυτό ήταν ιδιαίτερος έντονο στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων κερδών. Σύμφωνα, δε, με την έκθεση, το μερίδιο κέρδους των ελληνικών επιχειρήσεων ήταν 33,7% το 2021, 33,2% το 2022 και υποχώρησε στο 28% το α΄ τρίμηνο του 2023, παραμένοντας υψηλότερο από το προ πανδημίας επίπεδο (24,9% το 2019), αν και στον μέσο όρο της περιόδου 2017-2019.

Απορρόφηση πόρων

Για τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης αναφέρεται ότι ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος ως προς την απορρόφησή τους και την ένταξη έργων, σημειώνεται καθυστέρηση στην εκταμίευση προς

Μακροοικονομικές προβλέψεις για την Ελλάδα

ΕΤΗΣΙΕΣ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ	2022	2023	2024	2025	2026
ΑΕΠ (σταθερές τιμές)	5,6	2,4	2,5	2,5	2,3
Ιδιωτική κατανάλωση	7,4	2,2	2,0	2,0	1,7
Δημόσια κατανάλωση	2,1	-0,6	-1,4	-0,6	0,0
Επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	11,7	7,0	11,9	9,1	8,0
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	6,2	3,4	3,6	3,8	4,1
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	7,2	2,5	3,7	3,6	3,9
Πληθωρισμός	9,3	4,1	3,0	2,4	2,1
Απασχόληση	5,4	1,7	1,5	1,7	1,6
Ανεργία (% του εργατικού δυναμικού)	12,5	11,1	10,2	9,1	8,2
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	-10,3	-7,5	-6,7	-6,1	-5,7

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ και Τράπεζα της Ελλάδος

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι συστάσεις της ΤτΕ στην Ενδιάμεση Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής που παρουσίασε την περασμένη Τετάρτη.

τις επιχειρήσεις. Αυτό αντανάκλα περιορισμούς των τοπικών φορέων ως προς τη διοικητική διεκπεραίωση και υλοποίηση των σχεδίων. Το αποτέλεσμα ήταν να αναθεωρηθεί ο στόχος για επιχορηγήσεις του 2023 σε 2,1 δισ. ευρώ από 3,3 δισ. ευρώ. «Στο εξής», επισημαίνει η έκθεση χτυπώντας κι ένα καμπανάκι, «με δεδομένη και τη δέσμευση της κυβέρνησης όσον αφορά το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα, χρειάζεται να ενταχθεί η προσπάθεια έγκαιρης υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων και αξιοποίησης των διαθέσιμων κονδυλίων, έτσι ώστε να προκύψουν θετικές επιδράσεις στον ρυθμό ανάπτυξης και στην παραγωγικότητα της οικονομίας τα επόμενα χρόνια».

Οι άλλες προτάσεις πολιτικής που διατυπώνει ο Γιάννης Στουρνάρας περιλαμβάνουν: • Την συνέχιση των μεταρρυθμίσεων, ιδιαίτερα σε τομείς με χρόνιες δυσλειτουργίες όπως η Δικαιοσύνη. • Τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος μέσω της καταπολέμησης της γραφειοκρατίας και του ψηφιακού μετασχηματισμού της δημόσιας διοίκησης. • Την αντιμετώπιση των προκλήσεων των φυσικών καταστροφών, εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. • Την αντιμετώπιση της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφερόμενων και ζητούμενων θέσεων εργασίας και την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό. Η έκθεση αναδεικνύει, εξάλλου, το πρόβλημα της χαμηλής διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, σημειώνοντας ότι η σχετική κατάταξη της Ελλάδας, μετά τη μεγάλη πρόοδο του 2020-2022, παρουσιάζει στασιμότητα ή και υποχώρηση το 2023. Σύμφωνα με τον σύνθετο δείκτη του IMD, η Ελλάδα

υποχώρησε στην 49η θέση από την 47η στην παγκόσμια κατάταξη 64 χωρών το 2023. Η Τράπεζα της Ελλάδος αναθεώρησε προς τα πάνω την πρόβλεψή της για την ανάπτυξη του 2023 στο 2,4% (σ.σ. όσο τη βλέπει και η κυβέρνηση) και προς τα κάτω του 2024 στο 2,5% (έναντι 2,9% της κυβέρνησης). Το 2025 ο ρυθμός θα διατηρηθεί στο 2,5% και το 2026 στο 2,3%. Σχετικά με το χρέος επισημαίνεται ότι οι κίνδυνοι για τη βιωσιμότητα του παραμένουν οριοθετημένοι μεσοπρόθεσμα, ωστόσο μακροπρόθεσμα εκτιμάται αυξημένη αβεβαιότητα, καθώς θα αυξάνεται η έκθεση στον επιτοκιακό κίνδυνο. «Είναι επομένως απαραίτητη η άσκηση υπεύθυνης δημοσιονομικής πολιτικής», προειδοποιεί ο κεντρικός τραπεζίτης. Για τον πληθωρισμό προβλέπεται υποχώρηση στο 4,1% φέτος από 9,3% το 2022, αντανάκλωντας τη μεγάλη μείωση των τιμών των ενεργειακών αγαθών. Μέχρι το τέλος της περιόδου πρόβλεψης, το 2026, ο πληθωρισμός θα συγκλίνει προς τον στόχο της ΕΚΤ στο 2%.

Τα κέρδη της Ελλάδας στο νέο Σύμφωνο Σταθερότητας

Της ανταποκριτριάς μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Σε συμβιβαστική συμφωνία για το νέο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης κατέληξαν χθες οι υπουργοί Οικονομικών της Ε.Ε. στη διάρκεια τηλεδιάσκεψης (Ecofin), ύστερα από εβδομάδες επίπονων διαβουλεύσεων για το νέο μεταρρυθμιστικό πλαίσιο σχετικά με τον ρυθμό μείωσης του χρέους και ελλείμματος από τα κράτη-μέλη, ύστερα από μακρά περίοδο «παύσης» της δημοσιονομικής πειθαρχίας, λόγω της πανδημίας αλλά και του πολέμου στην Ουκρανία.

Για τη Γαλλία και την Ελλάδα κρίνεται ιδιαίτερος σημαντική η απόφαση των «27» για την εξαίρεση πλέον των αμυντικών δαπανών από τον υπολογισμό του υπερβολικού ελλείμματος. Για τη χώρα μας υπάρχει εξάλλου ικανοποίηση, καθώς προστίθεται παράλληλα ρητή αναφορά «με θετικό τρόπο στο ζήτημα που θα προκύψει το 2033 σε σχέση με τον υπολογισμό των τόκων των δανείων του ετήσιου τομέα στο ελληνικό δημόσιο χρέος, απαλλάσσοντας έτσι τη χώρα από έναν πονοκέφαλο ως προς τους δημοσιονομικούς κανόνες της Ε.Ε.», όπως επισήμανε σε σχετική ανακοίνωσή του ο υπουργός Οικονομικών Κωστής Χατζηδάκης. «Στόχος της Ελλάδας σε αυτές τις διαπραγματεύσεις ήταν να εξασφαλιστεί ο μέγιστος δυνατός συνδυασμός των πολιτικών της δημοσιονομικής σταθερότητας και οικονομικής ανάπτυξης», σημείωσε ο κ. Χατζηδάκης. Για την Ελλάδα είναι επιτυχία οι νέοι δημοσιονομικοί κανόνες καθώς η μείωση του δημοσίου χρέους θα είναι σταδιακή, ενώ για την Ελλάδα σημαίνει ετήσια μείωση 4,5%-5% τα επόμενα χρόνια.

Για συμφωνία «ορόσημο» έκανε λόγο η Ισπανίδα υπουργός Οικονομικών Νάντια Καλβίνιο, καθώς υπό την καθοδήγησή της στο πλαίσιο της ισπανικής προεδρίας της Ε.Ε. επετεύχθη συμβιβασμός για τους νέους κανόνες «που είναι πλέον ισορροπημένοι, ρε-

αλιστικοί και κατάλληλοι για τις τρέχουσες και μελλοντικές προκλήσεις», ενώ ο αρμόδιος επίτροπος Βάλντις Ντομπρόβσκις σημείωσε ότι το νέο πλαίσιο διασφαλίζει δημοσιονομική βιωσιμότητα, καθώς και χωρίς αποκλεισμούς βιώσιμη ανάπτυξη.

Συγκεκριμένα, η νέα ρύθμιση –που παρουσιάστηκε από την Κομισιόν τον περασμένο Απρίλιο– προσφέρει πλαίσιο σταδιακών και προσαρμοσμένων περικοπών δαπανών για χώρες που υπερβαίνουν το όριο της Ε.Ε. του 3% του ελλείμματος

Για το Παρίσι και την Αθήνα κρίνεται ιδιαίτερος σημαντική η απόφαση των «27» για την εξαίρεση πλέον των αμυντικών δαπανών.

προς το ΑΕΠ και του 60% του χρέους προς το ΑΕΠ. Βάσει των νέων κανόνων, κάθε κράτος-μέλος καλείται πλέον να σχεδιάσει μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό σχέδιο για να μειώσει το έλλειμά του με αξιόπιστο ρυθμό και να θέσει το χρέος σε «εύλογη καθοδική πορεία». Τα εν λόγω σχέδια θα αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των κυβερνήσεων με την Κομισιόν στη βάση μιας «τεχνικής πορείας», που αναμένεται να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το περιθώριο δημοσιονομικής προσαρμογής για την προσέγγιση των ορίων του 3% και του 60% αντιστοίχα, είναι τεσσάρων χρόνων με ενδεχόμενο παράτασης επταετίας με αντάλλαγμα μεταρρυθμίσεις (πράσινη, ψηφιακή μετάβαση), αλλά και επενδύσεις σε κρίσιμους τομείς. Τα ελλείμματα ήδη είναι εκτός του ορίου του 3% σε εννέα χώρες της Ευρωζώνης περιλαμβανομένης της Ιταλίας και της Γαλλίας, με την Κομισιόν να έχει ήδη προειδοποιήσει τη Ρώμη για εκκίνηση διαδικασιών υπερβολικού ελλείμματος, το καλοκαίρι του 2024.

Ο δρόμος για την επιστροφή στην «Α» κατηγορία επενδυτικής βαθμίδας

Της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Σημαντική μείωση του δείκτη χρέους, ενίσχυση της ανθεκτικότητας της οικονομίας και βελτίωση στους δείκτες διακυβέρνησης της Ελλάδας είναι τα τρία βασικά βήματα που πρέπει να γίνουν ώστε να επιστρέψει η χώρα στην πλήρη κανονικότητα και την αξιολόγηση στην κατηγορία «Α», που ήταν πριν από την κρίση χρέους, συγκλίνοντας έτσι και προς τη μέση αξιολόγηση των οικονομιών της Ευρωζώνης, σύμφωνα με ανάλυση της Τράπεζας της Ελλάδος.

Τουλάχιστον μία 10ετία

Αλλωστε η Ελλάδα μόλις ανέκτησε τη χαμηλή βαθμολογία επενδυτικής βαθμίδας (BBB-) και ακόμη απέχει αρκετά σκαλοπάτια από το «Α+» που είχε πριν από περίπου 15 χρόνια, το 2007-2008. Όπως έχει επισημάνει η «Κ», με βάση το πώς κινούνται χρονικά οι οίκοι αξιολόγησης, για να επιτευχθεί αυτό θα χρειαστούν τουλάχιστον 10 χρόνια.

Στην ενδιάμεση έκθεση για τη νομισματική πολιτική, η ΤτΕ σημειώνει ότι οι αναβαθμίσεις της ελληνικής οικονομίας στην επενδυτική κατηγορία έχουν έρθει έπειτα από μια μακρά πορεία συνετής δημοσιονομικής πολιτικής και οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και χάρη στις καλύτερες των αναμενόμενων μακροοικονομικές και δημοσιονομικές επιδόσεις.

Χρειάζεται περαιτέρω μείωση χρέους, ενίσχυση οικονομίας και βελτίωση θεσμών, τονίζει η ΤτΕ στην έκθεση της.

Ειδικότερα, η βελτίωση των θεσμικών παραμέτρων, κυρίως η χρονική απομάκρυνση από την αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους, έχει προσθέσει 1,25 βαθμίδα, ενώ η βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών και των δημοσίων οικονομικών έχει προσθέσει περίπου 1 επιπλέον βαθμίδα στη βαθμολογία.

Η σταδιακή αποπληρωμή των χρεών προς τους επίσημους φορείς (ΔΝΤ και GLF) έχει περιορίσει την αρνητική συμβολή της κατηγορίας των εξωτερικών παραμέτρων κατά περίπου 1 βαθμίδα.

Συνολικά, οι εξελίξεις σ' αυτές τις παραμέτρους των πιστοληπτικών αξιολογήσεων εξηγούν αναβαθμίσεις που υπερβαίνουν τις 3 βαθμίδες την περίοδο από το 2017 έως το 2023.

Ο στόχος είναι, όπως τονίζει η ΤτΕ, να συγκλίνει η κρατική πιστοληπτική αξιολόγηση της Ελλάδας προς τη μέση αντίστοιχη αξιολόγηση των οικονομιών της Ευρωζώνης (δηλαδή «Α+»), τη βαθμολογία που είχε η χώρα

μας πριν από την κρίση χρέους. Αναγκαία συνθήκη είναι η πραγματοποίηση των αναμενόμενων μακροοικονομικών και δημοσιονομικών επιδόσεων, ιδίως ως προς τη μείωση του δημοσίου χρέους και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ελληνικής οικονομίας, καθώς και η σύγκλιση των δεικτών των θεσμικών παραμέτρων της ελληνικής οικονομίας προς το μέσο επίπεδο

των αντίστοιχων δεικτών της Ευρωζώνης. Πιο αναλυτικά, η συνέχιση της συνετής δημοσιονομικής πολιτικής και η ενίσχυση των ρυθμών μεγέθυνσης της οικονομίας θα συμβάλουν στη μείωση του δείκτη δημοσίου χρέους. Ενδεικτικά, μια μείωση του χρέους ίση με 30 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ (δηλ. από 159% του ΑΕΠ που αναμένεται στο τέλος

του 2023, σε 129% του ΑΕΠ) θα επέφερε βελτίωση στην αξιολόγηση κατά περίπου 1 βαθμίδα. Σύμφωνα με τους οίκους (π.χ. S&P), αυτό θα μπορέσει να επιτευχθεί έως το τέλος του 2026. Επίσης, η μείωση της μεταβλητότητας του ΑΕΠ θα επιφέρει αναβάθμιση ίση περίπου με 1,5 βαθμίδα. Ειδικά ως προς το σκέλος της ανθεκτικότητας, θεωρείται πολύ σημαντική η συμ-

βολή των χρηματοδοτικών ροών μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Κατά συνέπεια, εφόσον μειωθεί το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ και ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της οικονομίας, η κρατική πιστοληπτική αξιολόγηση της Ελλάδας θα «ανέβει» τουλάχιστον δύο σκαλοπάτια, στο «BBB+».

Οι θεσμικές παράμετροι

Για να κατακτηθεί, ωστόσο, το «Α+» απαιτούνται επιπρόσθετες βελτιώσεις σε παραμέτρους όπως οι θεσμικές παράμετροι των πιστοληπτικών αξιολογήσεων, οι οποίες έχουν πολύ σημαντική συμβολή στις πιστοληπτικές αξιολογήσεις, λόγω διάχυσης της ωφέλειας στην οικονομική δραστηριότητα.

Από τις θεσμικές παραμέτρους η πλέον σημαντική είναι η βελτίωση της κατάταξης της οικονομίας στους δείκτες διακυβέρνησης της Παγκόσμιας Τράπεζας. Η σύγκλιση και μόνο της κατάταξης στους δείκτες διακυβέρνησης προς τη μέση κατάταξη των οικονομιών της Ευρωζώνης θα προσέθετε επιπλέον 1,5 βαθμίδα. Μεγάλο περιθώριο για βελτίωση, όπως επισημαίνει η ΤτΕ, εντοπίζεται στους δείκτες «πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας», «κράτος δικαίου» και «έλεγχος της διαφθοράς», ωθώντας τη βαθμολογία της Ελλάδας άνω του «Α».

Διπλή απειλή στο διεθνές εμπόριο από Ερυθρά Θάλασσα και Παναμά

Σε κρίση οι μεταφορές από τις επιθέσεις
σε πλοία και την ξηρασία στη διώρυγα

Σε μέγερνη μοιάζει να έχει πιαστεί το διεθνές εμπόριο, που κινδυνεύει από διπλό έμφραγμα σε δύο κεντρικές θαλάσσιες αρτηρίες του, καθώς οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής συνδυάζονται με τα συνεπακόλουθα του νέου πολέμου στη Μέση Ανατολή. Ενώ κλιμακώνεται η παγκόσμια ανησυχία για την ένταση στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, η απειλή των επιθέσεων από τους αντάρτες Χούθι καθιστά πλέον πρακτικά απαγορευμένη τη διέλευση των εμπορικών πλοίων από την Ερυθρά Θάλασσα. Μόνη εναλλακτική μένει ο περιπλοκός της Αφρικής, σαφώς πιο δαπανηρός και πολύ πιο χρονοβόρος. Την ίδια στιγμή, όμως, επικρατεί το αδιαχώρητο στην άλλη ευρωπαϊκή οδό του διεθνούς εμπορίου, τη Διώρυγα του Παναμά, καθώς η Ξηρασία έχει μειώσει σημαντικά τον όγκο των υδάτων και περιορίζεται ο αριθμός των πλοίων που μπορούν να περάσουν. Περισσότερο όμως από το 80% του παγκόσμιου εμπορίου προϊόντων μεταφέρεται διά θαλάσσης, ενώ ειδικότερα από την Ερυθρά Θάλασσα διέρχεται υπό κανονικές συνθήκες το 10% έως 15% του παγκόσμιου εμπορίου και το 30% του εμπορίου εμπορευματοκιβωτίων.

Όσον αφορά την Ερυθρά Θάλασσα, τα πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων αναγκά-

ζονται να κάνουν τον περίπλοκο της Αφρικής, με το ταξίδι από την Απω Ανατολή στην Ευρώπη να διαρκεί 42 ημέρες, όταν η διέλευση από τη Διώρυγα του Σουέζ διαρκεί μόλις 21 ημέρες. Την ίδια στιγμή, τα πλοία που πρέπει να περάσουν από τη Διώρυγα του Παναμά πρέπει να παραμείνουν στην αναμονή επί ημέρες αν όχι εβδομάδες, ενώ μεταφέρουν όχι μόνο βιομηχανικά προϊόντα και

Η στροφή των εμπορικών πλοίων στον περίπλου της Αφρικής αυξάνει το κόστος των μεταφορών και δίνει ανοδική ώθηση στις τιμές του πετρελαίου.

καύσιμα, αλλά και ευπαθή τρόφιμα, όπως είναι τα φρούτα και τα λαχανικά. Εναλλακτικώς μπορούν και αυτά να κάνουν τον περίπλοκο της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής ή να καταβάλουν εκατομμύρια δολάρια για να πάρουν τη θέση κάποιου άλλου πλοίου που ακύρωσε την κράτησή του. Στη Διόρυγα του Παναμά, το θαύμα αυτό της μηχανικής που πριν από έναν αιώνα προκάλεσε επα-

νάσταση στο διεθνές εμπόριο, η κατάσταση πρόκειται να επιδεινωθεί άμεσα επειδή η περιοχή έχει μπει στην περίοδο της ξηρασίας που διαρκεί συνήθως από τον Δεκέμβριο μέχρι τον Απρίλιο ή και τον Μάιο.

Τόσο η μία επιλογή όσο και η άλλη αυξάνουν το κόστος την ώρα που οι κυβερνήσεις ανά τον κόσμο προσπαθούν να ανακόψουν τον πληθωρισμό. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις παραγόντων της αγοράς, η στροφή των εμπορικών πλοίων στον περίπλοκο της Αφρικής αυξάνει το κόστος της μεταφοράς προϊόντων συνολικά κατά 1 εκατ. δολάρια, ενώ η ανησυχία για τα τεκταίνονενα στην περιοχή τείνει να δώσει ανοδική ώθηση στις τιμές του πετρελαίου. Μιλώντας στο Bloomberg, ο Αλεξάντερ Σάβερσι, διευθύνων σύμβουλος του κοινοσού των δεξαμενοπλοίων πετρελαίου Europan NV που έχει διακόψει τη διέλευση των πλοίων του από την Ερυθρά Θάλασα, προεξοφεί πως η κατάσταση «θα επιβραδύνει το εμπόριο εφόσον πρέπει να περιμενόμεναι ολόκληρη πομπή πλοίων να περάσει». Παράλληλα ο Ρολφ Χάμπεν Γιάνσεν, διευθύνων σύμβουλος της γεωμακτικής εταιρείας εμπορικών πλοίων Harpag-Lloyd που έχει διακόψει τη διέλευση από την Ερυθρά Θάλασα, τόνισε πως «το πρόβλημα θα μπορούσε να

Το αδιαχώρητο επικρατεί στη Διώρυγα του Παναμά, με τα εμπορικά πλοία να παραμένουν στην αναμονή επί ημέρες αν όχι εβδομάδες, καθώς η Ξηρασία έχει μειώσει τον όγκο των υδάτων και περιορίζεται η διέλευση.

διαρκέσει ημέρες ή εβδομάδες, ως ελπίσουμε, αλλά κυκλοφορούν και πολλά σενάρια σχετικά με το ενδεχόμενο να κρατήσει περισσότερο». Στο μεταξύ οι τιμές του πετρελαίου, που υποχωρούσαν επί εβδομάδες, σημειώνουν άνοδο 2% από την αρχή της εβδο-

μάδας που μας πέρασε και από τη στιγμή που η πετρελαική BP ανακοίνωσε ότι διακόπτει τις φορτώσεις μέσω της Ερυθράς Θάλασσας. Και όπως τονίζει στο CNN ο Μάθιου Ράιτ, αναλυτής της εταιρείας δεδομένων ενέργειας Kpler, «η Ευρώπη είναι η

πλέον εκτεθειμένη περιοχή σε τυχόν διακοπή της κίνησης μέσω της Διώρυγας του Σουέζ, καθώς το ¼ από τις εισαγωγές επεξεργασμένου πετρελαίου διέρχεται από αυτήν τη διώρυγα».

WALL STREET JOURNAL,
BLOOMBERG, CNN

Κλίμακα Αίτησης: €500 - €2.000
ΣΤΟ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Αρ. Απαίτησης: 717/2023

Αναφορικά με την εταιρεία ALERON LIMITED (HE 339221)

- KQI -

Αναφορικά με τον περί Εταιρειών Νόμο Κεφ. 113, όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα Αναφορικά με την αίτηση της ALERON LIMITED (HE 339221) από την Λευκωσία, Κύπρο.

Δίδεται ειδοποίηση ότι η ALERON LIMITED (HE 339221) από την Κύπρο καταχώρισε στις 13/11/2023 στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας αίτηση με την οποία εξαιτείται την έκδοση των ακόλουθων διαταγμάτων:

Α) Όπως επικυρωθεί από το Σεβαστό Δικαστήριο το Ειδικό Ψήφισμα ημερομηνίας 18/05/2023 αναφορικά με την προτεινόμενη μείωση του λογαριασμού υπεραξίας της Αιτήτριας Εταιρείας σύμφωνα με τα άρθρα 55 και 64 του περί Εταιρειών Νόμου, Κεφ. 113.

Β) Όπως εγκρίθει από το Στεβαστό Δικαστήριο το πιο πάνω πρακτικό αναφορικά με το Ειδικό Ψήφισμα ημερομηνίας 18/05/2023 σύμφωνα με τα άρθρα 55 και 64 του περί Εταιρειών Νόμου, Κεφ. 113.

Γ) Όπως η καταχώριση και/ή κοινοποίηση στον Έφορο Εταιρειών του διατάγματος του Σεβαστού Δικαστηρίου και/ή του πιο πάνω πρακτικού και/ή οποιωνδήποτε άλλων εγγράφων απαιτείται να καταχωρηθούν και/ή να κοινοποιηθούν στον Έφορο Εταιρειών αναφορικά με το Ειδικό Ψήφισμα ημερομηνίας 18/05/2023 της Αιτήτριας Εταιρείας πραγματοποιηθεί εντός 30 ημερών από την ημέρα σύνταξης του διατάγματος το οποίο ζητείται με την παρούσα Αίτηση.

Δ) Οποιοδήποτε άλλο διάταγμα ή/και διαταγή το Δικαστήριο κρίνει ορθό και δίκαιο.

Δίνεται επίσης ειδοποίηση ότι η πιο πάνω αίτηση έχει οριστεί για Οδηγίες στις 19.01.2024 και ώρα 09:00 π.μ. και οποιοσδήποτε πιστωτής ή συνεισφορέας της Εταιρείας επιθυμεί να υποστηρίξει ή να αντικρούσει την έκδοση οποιουδήποτε διατάγματος με βάση την πιο πάνω αίτηση μπορεί να εμφανιστεί στο Δικαστήριο για το σκοπό αυτού κατά την πιο πάνω ημερομηνία, είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω δικηγόρου.

Αντίγραφο της αίτησης θα δοθεί από τους πιο κάτω αναφερόμενους δικηγόρους της Αιτήτριας, σε οποιονδήποτε πιστώτη ή συνεπιωρόα της Εταιρείας ο οποίος θα ζητήσει τέτοιο αντίγραφο.

Αγγελίδης, Ιωαννίδης, Λεωνίδου Δ.Ε.Π.Ε.
Δικηγόροι Αιτήτριας Εταιρείας

Σημ.: Οποιοδήποτε πρόσωπο επιθυμεί να εμφανιστεί κατά την ακρόαση της πιο πάνω αίτησης οφείλει να επιδώσει ή να αποστείλει ταχυδρομικώς στους πιο πάνω αναφερόμενους δικηγόρους της Αιτήτριας γραπτή ειδοποίηση για την πρόθεση του αυτή. Η ειδοποίηση πρέπει να αναφερθεί το ονοματεπώνυμο και τη διεύθυνση του προσώπου ή, σε περίπτωση Οίκου, την επωνυμία και τη διεύθυνση του Οίκου και πρέπει να υπογράφεται από το πρόσωπο ή τον Οίκο ή τους δικηγόρους τους και να επιδοθεί ή να αποσταλεί μέσω ταχυδρομείου έγκαιρα ώστε να παραληφθεί από τους Δικηγόρους της Αιτήτριας όχι αργότερα από τις 12:00 μ.μ. της 18ης Ιανουαρίου 2024.

Η Προεδρία της Δημοκρατίας – Γραφείο Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων, σε συνεργασία με το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου (Ι.Κ.Υ.Κ.), προκηρύσσουν τη χορήγηση δέκα (10) κρατικών υποτροφιών σε γυναίκες με κυπριακή υπηκοότητα για προπτυχιακές σπουδές, σε κλάδους συναφείς με την καινοτομία και την τεχνολογία, εις μνήμην Χριστιάνας Κούτα.

Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου ανακοινώνει την έναρξη της υποβολής αιτήσεων για τη διεκδίκηση των πιο πάνω υποτροφιών από 22/12/23, ώρα 07.30 π.μ. μέχρι και τις 19/01/24, ώρα 3.00 μ.μ. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα www.cyscholarships.gov.cy, να αποσταθεί στο τηλ.: 22456433 ή να αποστείλετε ηλεκτρονικό μήνυμα στη διεύθυνση info@nikyk.mof.gov.cy.

Σχέδια ΗΠΑ για αύξηση δασμών σε κινεζικά προϊόντα

Στο στόχαστρο οι εισαγωγές ηλεκτρικών οχημάτων, αλλά και φωτοβολταϊκών

Το ενδεχόμενο νέας κλιμάκωσης της έντασης στις σχέσεις Ουάσιγκτον - Πεκίνου είναι πλέον ορατό, καθώς η κυβέρνηση Μπάιντεν σκέπτεται να αυξήσει τους δασμούς που επέβαλε ο προκάτοχος του σημερινού προέδρου των ΗΠΑ στις εισαγωγές κινεζικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων και των ηλεκτροκίνητων οχημάτων. Στα σχέδια της Ουάσιγκτον αναφέρεται αποκλειστικό ρεπορτάζ της Wall Street Journal, που τονίζει πως στόχος της κυβέρνησης Μπάιντεν είναι να δώσει ώθηση στην αμερικανική βιομηχανία καθαρής ενέργειας.

Όπως τονίζει η αμερικανική εφημερίδα, η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει διατηρήσει σε ισχύ τους δασμούς που είχε επιβάλει ο Ντόναλντ Τραμπ σε κινεζικά προϊόντα αξίας 300 δισ. δολ. Δεδομένου, όμως, ότι στους κόλπους της κυβέρνησης επικρατεί διχογνωμία σε ό,τι αφορά την εμπορική πολιτική, ο Λευκός Οίκος και άλλες υπηρεσίες επανεξετάζουν τους δασμούς και ενδεχομένως θα τους αναθεωρήσουν συνολικά στις αρχές του επόμενου έτους. Ειδικότερα, στα κινεζικά ηλεκτροκίνη-

τα οχήματα επιβάλλονται ήδη δασμοί ύψους 25%, που πρακτικά έχουν εμποδίσει τις κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες να διεισδύσουν στην αμερικανική αγορά. Η αύξηση αυτών των δασμών μάλλον θα έχει πολύ περιορισμένο αντίκτυπο στους Αμερικανούς καταναλωτές. Οι πηγές που μίλησαν στην αμερικανική εφημερίδα σε καθεστώς ανωνυμίας ανέφεραν παράλληλα πως η κυβέρνηση Μπάιντεν ενδέχεται να αυξήσει τους δασμούς στις εισαγωγές κινεζικών φωτοβολταϊκών ή εξαρτημάτων φωτοβολταϊκών, όπως και στις εισαγωγές μπαταριών για ηλεκτροκίνητα.

Όπως σχολιάζει η WSJ, αυξάνοντας τους δασμούς στα κινεζικά προϊόντα ο Αμερικανός πρόεδρος θα μπορεί να ισχυριστεί ότι τηρεί σκληρή στάση προς την Κίνα, ενώ η υπερδύναμη μπαίνει σε προεκλογική περίοδο για τις εκλογές του 2024 κι ενώ δεν αποκλείεται να αντιμετωπίσει ως αντίπαλό του και πάλι τον Ντόναλντ Τραμπ. Ετσι είναι παράλληλα πιθανόν να μειώσει τους δασμούς στις εισαγωγές ορισμένων κινεζικών προϊόντων, που —σύμφωνα με

Η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει διατηρήσει σε ισχύ τους δασμούς που είχε επιβάλει ο Ντόναλντ Τραμπ σε κινεζικά προϊόντα αξίας 300 δισ. δολαρίων.

Εκφράζονται φόβοι πως οι αμερικανικές επιχειρήσεις δεν θα μπορούν να ανταγωνιστούν τις φθηνές κινεζικές εισαγωγές, παρά την προστασία από τους υφιστάμενους δασμούς.

αξιωματούχους της κυβέρνησής του— δεν είναι στρατηγικής σημασίας. Οι ίδιες πηγές της Ουάσιγκτον τόνισαν, πάντως, πως η

κυβέρνηση δεν έχει ακόμη αποφασίσει τελικά για το θέμα των δασμών. Έχουν, άλλωστε, προηγηθεί σε παλαιότερες φάσεις διαξιφισμοί ανάμεσα στα στελέχη της κυβέρνησης, που δεν οδήγησαν στη διαμόρφωση θέσης. Προσφάτως, όμως, ο προβληματισμός και οι διαβουλεύσεις έχουν ενταθεί, καθώς αυξάνεται η ανησυχία για τις εξαγωγές της Κίνας σε καθαρή ενέργεια που κυριολεκτικά κατακλύζουν τις αγορές ανά τον κόσμο και προσφέρονται σε χαμηλές τιμές, καθώς επιβραδύνεται η οικονομία της Κίνας.

Αξιωματούχοι της αμερικανικής κυβέρνησης εκφράζουν φόβους πως οι αμερικανικές επι-

χειρήσεις δεν θα μπορούν να ανταγωνιστούν αυτές τις τόσο φθηνές κινεζικές εισαγωγές, παρά την προστασία που τους παρέχουν οι υφιστάμενοι δασμοί και το νέο πακέτο επιδοτήσεων. Ο ίδιος ο Τζο Μπάιντεν, άλλωστε, σε ομιλία του τον περασμένο μήνα ενώπιον των μελών του συνδικάτου των αυτοκινητοβιομηχανιών UAW, εξέφρασε την άποψη ότι «η Κίνα είναι αποφασισμένη να κυριαρχήσει στην αγορά ηλεκτροκίνητων οχημάτων χρησιμοποιώντας αθέμιτα μέσα» και δεσμεύτηκε ότι δεν πρόκειται ο ίδιος να επιτρέψει να γίνει αυτό. Στο μεταξύ, ορισμένα μέλη της κυβέρνησης, όπως για παράδειγμα η υπουργός Οικονομικών

Τζάνετ Γέλν, ασκούν πιέσεις για να μειωθούν ορισμένοι δασμοί. Βλέπουν, άλλωστε, την αναγκαστική μείωση των δασμών ως μέσον για να επιτευχθεί ο στόχος μείωσης του πληθωρισμού. Είναι σαφές, πάντως, πως αν τελικά αποφασίσει η κυβέρνηση Μπάιντεν να προχωρήσει σε αύξηση ορισμένων δασμών για να διατηρήσει την πίεση στο Πεκίνο, θα υπονομεύσει τις προσπάθειές της να σταθεροποιήσει τις σχέσεις της με την Κίνα. Σημειωτέον ότι ανάμεσα στα στελέχη της κυβέρνησης Μπάιντεν που τάσσονται υπέρ της διατήρησης των δασμών συγκαταλέγεται και η κινεζικής καταγωγής εκπρόσωπος Εμπορίου, Κάθριν Τάι.

Εβδομη συνεχόμενη άνοδος επιτοκίων από την κεντρική τράπεζα της Τουρκίας

Στην έβδομη συνεχή αύξηση επιτοκίων προχώρησε η κεντρική τράπεζα της Τουρκίας στην προσπάθεια ανάσχεσης του πληθωρισμού, ο οποίος καλπάζει και προβλέπεται να αναρριχηθεί στο 70% τους επόμενους μήνες.

Η Επιτροπή Νομισματικής Πολιτικής, υπό τη διοίκηση της Χαφίζε Γακγιέ Ερκάν, αύξησε το επιτόκιο αναφοράς στο 42,5% την Πέμπτη από 40% προηγουμένων, σε ευθυγράμμιση με τις προβλέψεις των αναλυτών.

Η τράπεζα αναμένεται να επιβραδύνει τον ρυθμό της επιθετικής σύσφιγξης, καθώς όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση της επιτροπής, ο κύκλος θα ολοκληρωθεί «το συντομότερο δυνατό».

Σημειωτέον ότι το επιτόκιο αναφοράς στην Τουρκία ήταν μόλις στο 8,5% πριν από λίγους μήνες, πριν τη ριζική οικονομική αλλαγή που επήλθε με την επανεκλογή του προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν τον Μάιο. Η Ερκάν και ο νέος υπουργός Οικονομικών Μεχμέτ Σιμσέκ —

Παράθυρο επιβράδυνσης της νομισματικής σύσφιγξης, «κλειδί» οι αυξήσεις των μισθών και οι τιμές της ενέργειας.

αμφότεροι πρώην τραπεζίτες της Wall Street που διορίστηκαν τον περασμένο Ιούνιο— είναι υπεύθυνοι για τη «στροφή» στη χαλαρή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική που ακολουθούνταν επί σειρά ετών, προκαλώντας έναν από τους υψηλότερους πληθωρισμούς στον κόσμο και την απομάκρυνση των ξένων επενδυτών.

Ωστόσο μια επικείμενη αύξηση του κατώτατου μισθού τη νέα χρονιά θα μπορούσε να αλλάξει την πορεία πολιτικής που σχεδιάζουν οι αρχές, δεδομένου

Στην προσπάθεια ανάσχεσης του πληθωρισμού, ο οποίος καλπάζει και προβλέπεται να αναρριχηθεί στο 70% τους επόμενους μήνες, η κεντρική τράπεζα της Τουρκίας αύξησε το επιτόκιο αναφοράς στο 42,5%, από 40% προηγουμένων.

του πιθανού αντικτύπου στον πληθωρισμό. Η Morgan Stanley και η Goldman Sachs Group Inc. εκτιμούν ότι η κεντρική τράπεζα

θα μπορούσε να κρατήσει την πόρτα ανοικτή για υψηλότερα επιτόκια, εάν ο κατώτατος μισθός αυξηθεί περισσότερο από

το αναμενόμενο. Οι δύο τράπεζες προβλέπουν ότι ο κατώτατος μισθός θα αυξηθεί κατά περίπου 40%-50%.

«Το μέγεθος της ετήσιας αύξησης του κατώτατου μισθού τον Ιανουάριο είναι ιδιαίτερα σημαντική», ανέφεραν σε σημείωμά τους οι αναλυτές της Goldman.

Ο δυσθεώρητος πληθωρισμός ώθησε τον Ερντογάν να αυξήσει απότομα τον κατώτατο μισθό δύο φορές φέτος ως έναν τρόπο να μειώσει το κόστος διαβίωσης, αλλά και για να αυξήσει τα ποσοστά του ενόψει των προεδρικών εκλογών. Σημειωτέον ότι περισσότερο από το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού της Τουρκίας λαμβάνει τον κατώτατο μισθό.

Η Ερκάν δήλωσε ότι οι αυξήσεις των μισθών και οι τιμές της ενέργειας θα αποτελέσουν παράγοντες στην πορεία νομισματικής σύσφιγξης. «Ο τρόπος με τον οποίο θα κινηθούμε θα διαμορφωθεί κυρίως από το πόσο γρήγορα θα εισέλθουμε στον αποπληθωρισμό και στον βαθμό επιτυχίας της πολιτικής μας», δήλωσε σε συνέντευξή της σε τοπική εφημερίδα.

Κέρδη 571% το 2023 για εταιρεία της Ν. Κορέας

Μία εταιρεία της Ν. Κορέας που παράγει εξαρτήματα για μπαταρίες είναι ο μεγάλος κερδισμένος του 2023 στα χρηματιστήρια του κόσμου, καθώς οι traders ποντάρουν δυναμικά σε οτιδήποτε σχετίζεται με τις μπαταρίες ηλεκτρικών αυτοκινήτων. Η μετοχή της Ecorpro εμφάνισε τις καλύτερες επιδόσεις ανάμεσα στα 2.647 μέλη του δείκτη Bloomberg World Index φέτος, δίνοντας αποδόσεις 571%. Μάλιστα, σύμφωνα με το Bloomberg, απέχει κατά πολύ από τη δεύτερη σε επιδόσεις μετοχή του δείκτη, την Kum Yang, η οποία είναι επίσης μια κορεατική εταιρεία που βρίσκεται στο επίκεντρο της τρέλας των ηλεκτρικών αυτοκινήτων.

Η Ecorpro βρέθηκε στην πρώτη γραμμή μιας αγοραστικής μανίας από τους επενδυτές λιανικής, που προκάλεσε τεράστιες

Η μετοχή της Ecorpro εμφάνισε τις καλύτερες επιδόσεις ανάμεσα στα 2.647 μέλη του δείκτη Bloomberg World Index φέτος.

διακυμάνσεις σε ορισμένες μετοχές της Νότιας Κορέας φέτος. Το ενδιαφέρον για τους κατασκευαστές μπαταριών της χώρας και τους προμηθευτές τους εκτινάχθηκε λόγω ενός συνδυασμού παραγόντων, μεταξύ των οποίων η τάση που έχουν οι επενδυτές λιανικής να συρρέουν όλοι μαζί σε μία τάση, οι αισιόδοξες εκτιμήσεις από δημοφιλείς

influencers του Youtube καθώς και ο αυξημένος έλεγχος από τις ΗΠΑ στους Κινέζους ανταγωνιστές του κλάδου.

Ετσι, η Ecorpro είδε την τιμή της μετοχής της να εκτοξεύεται κατά το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους. Για την ακρίβεια, εκτοξεύτηκε πάνω από τα 110.000 γουόν στις αρχές του 2023, έχοντας υπερδεκαπλασιάσει την αξία της σε επτά μήνες.

Η απότομη εκτίναξη της προσείλκυσε τους επενδυτές που κυνηγούν γρήγορες αποδόσεις, ενώ ανάγκασε τους short sellers που πόνταραν στην πτώση της, αφότου το P/E της ξεπέρασε το 500 το καλοκαίρι, να αγοράσουν επιθετικά (short squeeze).

Το ράλι της μετοχής πυροδοτήθηκε εν μέρει από τις προσδοκίες για υψηλότερες παραγγελίες μπαταριών για ηλεκτρικά οχή-

ματα νωρίτερα μέσα στο 2023, αλλά τα κέρδη της Ecorpro συνεχίστηκαν ακόμη και όταν ορισμένοι αναλυτές υποβάθμισαν τις εκτιμήσεις τους για τη ζήτηση. Η μετοχή έχει πλέον υποχωρήσει σχεδόν 50% από τα υψηλά της τον Ιούλιο.

Το ράλι της Ecorpro φούσκωσε την περιουσία του ιδρυτή της, Lee Dong-chae, ο οποίος βρίσκεται στη φυλακή για insider trading. Αυτός και η οικογένειά του είδαν την περιουσία τους να διογκώνεται κατά περίπου 3,3 δισ. δολάρια φέτος, στα 3,6 δισ. δολάρια, σύμφωνα με το Bloomberg Billionaires Index.

Όσο για τον μεγάλο κερδισμένο της περασμένης χρονιάς, η PT Adaro Minerals Indonesia σημείωσε πτώση 19% το 2023, έπειτα από τις αποδόσεις του 1.595% που είχε σημειώσει το 2022.

Η Ecorpro παράγει εξαρτήματα για μπαταρίες ηλεκτρικών αυτοκινήτων.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Δύσκολη η κατασκευή ανθρωπόμορφων ρομπότ

Των ΝΕΪΤ ΛΑΝΣΟΝ και ΤΖΑΚΙ ΝΤΑΒΑΛΟΣ / BLOOMBERG

Ο Ελον Μασκ, ο Μασαγίοσι Σον και διάφοροι άλλοι επιχειρηματίες του τεχνολογικού τομέα έχουν στοιχηματίσει σε ένα μέλλον που μεταξύ άλλων τεχνολογικών επιτευγμάτων θα περιλαμβάνει και ανθρωπόμορφα ρομπότ. Μέχρι στιγμής, όμως, η τεχνολογία που απαιτείται για την κατασκευή των ανθρωπόμορφων ρομπότ αποδεικνύεται ιδιαίτερα δύσκολη και δαπανηρή, ενώ το πρόϊόν είναι αμφιβόλου οφέλους, σύμφωνα με τους ειδικούς της ρομποτικής και της τεχνητής νοημοσύνης.

«Είναι απίστευτα δύσκολο να κατασκευαστούν πειστικά ανθρωπόμορφα ρομπότ», τονίζει η Κέιτ Ντέβλιν, συγγραφέας βιβλίου με τίτλο «Επιστήμη, σεξ και ρομπότ» που έχει αντικείμενο τη σχέση μας με την τεχνολογία. Η ίδια προσθέτει πως «είναι ιδιαίτερα δαπανηρή η κατασκευή τους και δεν δουλεύουν καθόλου καλά». Όταν

Η απαιτούμενη τεχνολογία αποδεικνύεται δαπανηρή και αμφιβόλου οφέλους.

σχεδιάζει νέα προϊόντα ο κλάδος της τεχνολογίας αντιγράφει εδώ και καιρό τις ιδέες της επιστημονικής φαντασίας. Τα ανθρωπόμορφα ρομπότ είναι κεντρικά στοιχεία παρόντα σε όλα τα έργα επιστημονικής φαντασίας, από το «Star Trek» μέχρι το «Blade Runner's». Η κατασκευή ενός ανθρωπόμορφου ρομπότ, όμως, είναι εξαιρετικά δύσκολη. Και ούτε λόγος για κάποιο είδος από αυτό που θα μπορεί να είναι εμπορεύσιμο. Πολύ πιο σύνθητες και χρήσιμοι βέβαια είναι οι ρομποτικοί βραχιόνες και οι επίπεδες μηχανές με τροχούς, και όχι πόδια, που μπορεί να δει κανείς στις αποθήκες της Amazon. Οστόσο, κάποιες επιχειρήσεις επιμένουν να επενδύουν στη νέα τεχνολογία.

Η Tesla του Ελον Μασκ προσφάτως κυκλοφόρησε βίντεο με ένα ανθρωποειδές ρομπότ να χορεύει στους ήχους ηλεκτρονικής μουσικής κάτω από εκτυπωτικά φώτα. Το ρομπότ Atlas της Hyundai

Motor Boston Dynamics έχει τη δυνατότητα να κάνει βήματα προς τα πίσω, ενώ η GXO Logistics δοκιμάζει αυτή την εποχή ένα μοντέλο ανθρωποειδούς σε μια αποθήκη στην Τζόρτζια των ΗΠΑ.

Η Κέιτ Ντέβλιν παραδέχεται πως «τα ρομπότ έχουν ασφαλώς πολλές χρήσεις σε πολλές περιστάσεις και πολλά από αυτά έχουν σχεδιασθεί για να διεκπεραιώνουν ανιαρές, βρώμικες και επικίνδυνες δουλειές». Η ίδια τονίζει, όμως, πως «όταν αρχίσουμε να εξετάζουμε το θέμα από κοινωνικής απόψεως είναι λογικό να αναρωτηθούμε κατά πόσον χρειάζεται πραγματικά να έχουν σώμα τα ρομπότ». Ορισμένες εταιρείες προσπάθησαν να εντοπίσουν μια αγορά για ανθρωποειδή ρομπότ. Το 2014 ο όμιλος της SoftBank παρουσίασε το Pepper, ένα ρομπότ που μπορεί να κινεί το σώμα του όπως οι άνθρωποι, να κοιτάζει τους ανθρώπους στα μάτια και να συμμετέχει σε συντομες και εύκολες συνομιλίες. Αλλά δεν είχε πολλή ζωή. Η SoftBank διέκοψε την παραγωγή του μερικά χρόνια αργότερα.

Υπάρχει πάντως και η άποψη του Ντέβιντ Χάνσον, ιδρυτή της Hanson Robotics που έχει έδρα στο Χονγκ Κονγκ. Ο Χάνσον εκτιμά ότι η ανθρωπινή όψη στα ρομπότ μπορεί να βοηθήσει στην εκπαίδευση και γενικώς στον ακαδημαϊκό χώρο. Η εταιρεία του έχει παρουσιάσει τη ναυαρχίδα των μηχανών της, το ρομπότ με το όνομα Σοφία, που εδώ και αρκετά χρόνια έχει επανειλημμένως εκτεθεί σε συνέδρια και εκδηλώσεις με τέτοια θεματολογία και σε διάφορα μέρη σε όλο τον κόσμο. Όπως υπογραμμίζει ο ίδιος, «τα ρομπότ είναι πλατφόρμες αναζήτησης» και προσθέτει: «Η Σοφία και τα αγαπημένα ρομπότ της φιλοξενούνται σε μουσεία επιστήμης εδώ και χρόνια και είναι αυτά που έχουν ερεθίσει τη φαντασία των παιδιών και τα προσελκύουν στις επιστήμες». Και συνεχίζει ο ίδιος επισημαίνοντας ότι πρόκειται για μια πανίσχυρη πλατφόρμα για έρευνα και αναζήτηση, αλλά επίσης και για να εξερευνηθείς και κανείς «τι μπορούν να κάνουν για τους ανθρώπους τα ρομπότ και η τεχνητή νοημοσύνη μέσω της καλλιτεχνικής έκφρασης».

Το 2024, χρονιά προσδοκιών για μειώσεις των επιτοκίων

Η εξίσωση πληθωρισμού - ανάπτυξης και τα σήματα από κεντρικούς τραπεζίτες

Λίγες μέρες πριν από την έλευση του 2024, υπάρχει ένα πράγμα που περιμένουν οι οικονομολόγοι, οι επενδυτές, οι επιχειρηματίες και οι καταναλωτές από τη νέα χρονιά: τις μειώσεις των επιτοκίων.

Με τις τελευταίες συνεδριάσεις τους για το 2023, οι κεντρικές τράπεζες στις περισσότερες ανεπτυγμένες αγορές ουσιαστικά έκλεισαν τον κύκλο των επιθετικών αυξήσεων επιτοκίων που καθόρισε το οικονομικό σκηνικό από το 2022. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η Τράπεζα της Ιαπωνίας, η οποία δεν σκοπεύει στο προσεχές μέλλον να εγκαταλείψει την πολιτική των αρνητικών επιτοκίων.

Όμως, εάν όλες οι άλλες μεγάλες κεντρικές τράπεζες μπορούν να σταματήσουν τις επιτοκιακές αυξήσεις, το χρωστούν στον πληθωρισμό, ο οποίος φάνηκε να έχει κορυφωθεί μέσα στο 2023. Ο πληθωρισμός ξεκίνησε τη χρονιά σε επίπεδα κατά 3,7 φορές υψηλότερα από τον στόχο του 2% που διατηρούν η Federal Reserve των ΗΠΑ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η Τράπεζα της Αγγλίας, η Τράπεζα του Καναδά και η Τράπεζα της Ιαπωνίας. Όμως σήμερα βρίσκεται μόνο 1,5 φορά πάνω από τον στόχο.

Ασφαλώς, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γίνει και άλλη δουλειά, ώστε οι οικονομίες να διανύσουν αυτό το «τελευταίο μίλι» στη μάχη τους έναντι του πληθωρισμού.

Οι κεντρικοί τραπεζίτες δεν θέλουν να ανακρύξουν πρόωρα τη νίκη και προσπαθούν να περιορίσουν τις προσδοκίες των αγορών, ώστε να διατηρήσουν πλήρη ευελιξία κινήσεων. Όμως τα μηνύματά τους για «υψηλότερα και περισσότερο» ή ακόμα και για περαιτέρω αυξήσεις επιτοκίων εάν χρειαστεί, δεν πείθουν κανέναν.

Όπως σημειώνει το Reuters, ο πληθωρισμός δεν χρειάζεται να υποχωρήσει, αναγκαστικά, έως το 2% για να ξεκινήσουν οι μειώσεις των επιτοκίων. Το να κρατούν τα επιτόκια σταθερά όσο ο πληθωρισμός επιβραδύνεται περαιτέρω είναι μία άλλη μορφή σύσφιγξης της πολιτικής των κεντρικών τραπεζών, η οποία ενδεχομένως να μην είναι κατάλληλη για πολύ καιρό ακόμα. Ειδικά εάν οι policymakers ελπίζουν να επιτύχουν την «ομαλή προ-σγείωση» των οικονομιών τους,

Στην Ευρώπη, σύμφωνα με διαρροές από την ΕΚΤ, οι μειώσεις επιτοκίων δεν πρόκειται να συμβούν πριν από τον Ιούνιο, δηλαδή τρεις μήνες αργότερα από ό,τι περιμένει η αγορά.

Ο πληθωρισμός ξεκίνησε το 2023 σε επίπεδα κατά 3,7 φορές υψηλότερα από 2% και σήμερα βρίσκεται μόνο 1,5 φορά πάνω από τον στόχο.

δηλαδή τη μείωση του πληθωρισμού χωρίς την πρόκληση μιας ύφεσης.

Και αυτό είναι κάτι το οποίο οι αξιωματούχοι της Fed παραδέχονται πλέον ανοικτά, καθώς δίνουν σήμα για τις επιτοκιακές μειώσεις του 2024.

Εάν οι κεντρικές τράπεζες διατηρήσουν την περιοριστική νομισματική πολιτική για περισσότερο από ό,τι είναι αναγκαίο, κινδυνεύουν να προκαλέσουν επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, αύξηση της ανεργίας και εν-

δεχομένως μια νέα ύφεση.

Ηδη, οι πιο ευαίσθητοι στα επιτόκια κλάδοι των οικονομιών, όπως οι κατοικίες και η μεταποίηση, νιώθουν τις επιπτώσεις από τη σύσφιγξη της νομισματικής πολιτικής εδώ και τουλάχιστον ένα χρόνο.

Ενώ ο τομέας των υπηρεσιών καταφέρει να εμφανίζει ανάπτυξη, η δραστηριότητα στη μεταποίηση στις ανεπτυγμένες οικονομίες βρίσκεται σε συρρίκνωση από τον Οκτώβριο του 2022.

Το βέβαιο είναι ότι οι προσδοκίες των αγορών απέχουν πολύ από τα σήματα που δίνουν οι κεντρικοί τραπεζίτες για τα επιτόκια. Στις ΗΠΑ, η παράδειγμα, ενώ η Fed προαναγγέλλει μειώσεις επιτοκίων 75 μονάδων βάσης για το 2024, οι αγορές ποντάρουν σε διπλάσια μείωση του κόστους δανεισμού.

Αντίστοιχη η εικόνα και στην Ευρώπη, όπου σύμφωνα με διαρροές από την ΕΚΤ, οι μειώσεις επιτοκίων δεν πρό-

κειται να συμβούν πριν από τον Ιούνιο, δηλαδή τρεις μήνες αργότερα από ό,τι περιμένει η αγορά.

Το κλειδί θα είναι το κατά πόσον οι κεντρικές τράπεζες θα ανεχθούν κάποιες πιέσεις στις οικονομίες, προκειμένου να ρίξουν τον πληθωρισμό στον στόχο τους.

Βέβαια, στην εξίσωση μπαίνουν και πολιτικοί παράγοντες, καθώς το 2024 είναι μια χρονιά με πάρα πολλές εκλογικές αναμετρήσεις, κάτι που σημαίνει ότι οι κεντρικοί τραπεζίτες δεν θα θελήσουν να κάνουν κάποια κίνηση πολύ κοντά στις κάλπες, ώστε να μην υπάρξουν αμφισβητήσεις για την πολιτική ανεξαρτησία τους.

Και την ίδια στιγμή, την εμφάνισή του κάνει ένας ακόμα αστάθμητος παράγοντας, καθώς οι επιθέσεις των αντάρτων Χουθί σε εμπορικά πλοία στην Ερυθρά Θάλασσα απειλούν το παγκόσμιο εμπόριο και προέδραζουν για νέες πληθωριστικές πιέσεις.

Προ των πυλών μεγάλη συμφωνία συγχώνευσης στο Χόλιγουντ

Λίγο πριν από την εκπνοή του 2023, δύο γίγαντες μέσω μαζικής ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, οι Warner Bros Discovery και Paramount Global, συζητούν το ενδεχόμενο συγχώνευσης, σε μια συμφωνία-μαμούθ που αν τελεσφορήσει θα μεταμορφώσει το τοπίο στις υπηρεσίες streaming. Ο ιδιοκτήτης των καναλιών HBO και CNN θα μπορούσε έτσι να συνενωθεί με το στούντιο που βρίσκεται πίσω από

Αν τελεσφορήσει το deal, θα μεταμορφώσει το τοπίο στις υπηρεσίες streaming.

τα μπλοκμπάστερ «Top Gun» και «Mission Impossible» και το CBS News, σε ένα deal που θα πάντρευε δύο από τα πέντε μεγάλα στούντιο του Χόλιγουντ, με συνδυασμένη χρηματιστηριακή αξία ύψους 38 δισ. δολαρίων.

Ο επικεφαλής της Warner Ντέιβιντ Ζάσλαβ και το αφεντικό της Paramount Μπομπ Μπάκιν συζητούν το ενδεχόμενο συμφωνίας

κατά τη διάρκεια γεύματος που είχαν την εβδομάδα που μας πέρασε στη Νέα Υόρκη, όπως μετέδωσε πρώτα ο ειδησεογραφικός ιστότοπος Axios. Το ραντεβού, που σύμφωνα με πληροφορίες διήρκεσε αρκετές ώρες, πραγματοποιήθηκε στην έδρα της Paramount στην Times Square. Τα επιχειρηματικά οφέλη μιας συγχώνευσης είναι εύλογα, γράφουν οι New York Times, καθώς η δέσμη τηλεοπτικών δικτύων της Paramount, που περιλαμβάνει τα MTV, Nickelodeon και Comedy Central, θα μπορούσαν να προσφέρουν στη Warner Bros μεγαλύτερη ευελιξία στις διαπραγματεύσεις με μεγάλους παρόχους καλωδιακής τηλεόρασης, όπως οι Comcast και Charter. Οι δύο εταιρείες θα μπορούσαν επίσης να εξοικονομήσουν σημαντικό κόστος για την παραγωγή και την εμπορία εκπομπών και ταινιών στα δίκτυά τους και από τα κινηματογραφικά τους στούντιο. Το δίκτυο CBS της Paramount, τέλος, θα έδινε στη Warner Bros Discovery, η οποία διαχειρίζεται το NBA TV, μία ακόμη πλατφόρμα για τη μετάδοση αγώνων της Αμερικανικής Ομοσπονδίας Καλαθο-

Οι δύο όμιλοι ενημέρωσης και ψυχαγωγίας έχουν συνδυασμένη χρηματιστηριακή αξία ύψους 38 δισ. δολαρίων.

σφαίρισης (American Basketball Association, ABA) και ένα ισχυρό διαπραγματευτικό χαρτί στις συνομιλίες για την ανανέωση των δικαιωμάτων προβολής του πρωταθλήματος.

Και οι δύο κολοσσοί αντιμετώπισαν μεγάλες προκλήσεις το τελευταίο διάστημα, καθώς οι καταναλωτές πέρασαν από τις συνδρομές καλωδιακής τηλεόρασης στις νέες

υπηρεσίες ροής, όπως το Netflix, το Amazon Video και η Apple TV. Το λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων ροής είναι υψηλό και δεν έχουν ακόμη αντισταθμίσει πλήρως τη μείωση των κερδών στα παραδοσιακά δίκτυα. Τόσο η Warner όσο και η Paramount αναγκάστηκαν να εφαρμόσουν σημαντικά μέτρα για τη μείωση του κόστους σε μια προσπάθεια να μετριάσουν

τις απώλειες που ανέρχονται σε δισεκατομμύρια δολάρια. Τα έξοδα προγραμματισμού, ιδιαίτερα για το αθλητικό περιεχόμενο, έχουν επίσης αυξηθεί. Η Paramount ειδικότερα αντιμετωπίζει εδώ και καιρό σημαντικές πιέσεις για να βρει αγοραστή ή να δημιουργήσει μια στρατηγική συνεργασία, αφού ανέφερε μακροπρόθεσμο χρέος ύψους 15,6 δισ. δολαρίων. Είναι σημαντικά μικρότερο από το χρέος της Warner Bros, που ανέρχεται σε 43,5 δισ. δολάρια, αν και, όσον αφορά την αγοραία αξία τους, η τελευταία —η εταιρεία πίσω από το φετινό μπλοκμπάστερ «Barbie»— παίρνει το προβάδισμα (εν μέρει λόγω κάποιων ξέπνων συγχωνεύσεων) με κεφαλαιοποίηση 28,4 δισ. δολαρίων στο κλείσιμο των συναλλαγών στις 20 Δεκεμβρίου, σε αντίθεση με τα 10,3 δισ. δολάρια της Paramount Global.

Υπάρχουν ωστόσο σημαντικά εμπόδια στον πιθανό «γάμο» των δύο κολοσσών. Αν και η Warner Bros Discovery έχει καταβάλει μεγάλο μέρος της μόχλευσης για τη συμφωνία συγχώνευσης της Discovery με τη WarnerMedia της AT&T το 2021, η εταιρεία εξακο-

λούθει να επιβαρύνεται με χρέη άνω των 40 δισ. δολαρίων. Μένει να φανεί αν η φορολογική νομοθεσία θα επιτρέψει στη Warner Bros Discovery να συνάψει συμφωνία πριν κλείσουν δύο χρόνια από την ολοκλήρωση της συγχώνευσης, τον Απρίλιο.

Όπως και να 'χει, όλα δείχνουν ότι επικείται μεγαλύτερη ενοποίηση στον κλάδο της ψυχαγωγίας. Η κυριαρχία του Netflix και άλλων μεγάλων εταιρειών τεχνολογίας στον χώρο των μέσων ενημέρωσης είναι αναμφισβήτητη — όχι μόνο ως προς τις οικονομικές επιδόσεις τους, αλλά και μέσω των εκτεταμένων χαρτοφυλακίων εκπομπών και των αριθμών συνδρομητών. Η καταστολή του Netflix στους λογαριασμούς κοινής χρήσης το τελευταίο διάστημα οδήγησε στη δημιουργία νέων λογαριασμών, κυρίως στις ΗΠΑ, στον Καναδά και στην Ευρώπη, ανεβάζοντας τον συνολικό αριθμό των συνδρομητών του σε 247,2 εκατομμύρια παγκοσμίως. Συγκριτικά, οι συνολικοί συνδρομητές της Paramount Plus ανέρχονταν σε 63,4 εκατομμύρια και της Warner Bros Discovery σε 95 εκατομμύρια τον Νοέμβριο του 2023.

Αγοραστικό ενδιαφέρον για πολυτελή ακίνητα στο Αιγαίο

Πέντε βίλες στην Αντίπαρο πωλήθηκαν στην τιμή των 42 εκατ.

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Μπορεί τα πρώτα σοβαρά χιόνια να πέφτουν στα ελληνικά βουνά και οι θερμοκρασίες σε όλη τη χώρα να είναι πλέον ξεκάθαρα χειμωνιάτικες, ωστόσο οι συναλλαγές σε πολυτελή εξοχικά ακίνητα στη νησιωτική χώρα δεν έχουν σταματήσει.

Πριν από μερικές μέρες μάλιστα ολοκληρώθηκε αγοραπωλησία που θέτει τον πήχυ για τα εξαιρετικής ποιότητας και τοποθεσίας παραθεριστικά ακίνητα σε υψηλότερα επίπεδα. Ειδικότερα πωλήθηκαν μαζί, έναντι τιμήματος που σύμφωνα με πληροφορίες ανέρχεται στα 42 εκατ., πέντε βίλες στην Αντίπαρο που βρίσκονται σε έκταση 36 στρεμμάτων συνολικά. Πρόκειται για τρεις βίλες πέντε υπνοδωματίων και άλλες δύο βίλες επτά υπνοδωματίων ποιοτικού αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται από κτηματομεσιτικές πηγές, σε παραθαλάσσια περιοχή στην ανατολική ακτή του νησιού.

Πωλητές είναι σύμφωνα με τις ίδιες πηγές ο εφοπλιστής Πέτρος Παππάς, ο οποίος έχει τοποθετηθεί εδώ και χρόνια στην αγορά ακινήτων της Αντιπάρου και διαθέτει ακόμα αρκετές σημαντικές ιδιοκτησίες εκεί. Αγοραστής είναι ο επίσης εφοπλιστής Ιωάννης Μαρτίνος, υιός του Ντίνου Μαρτίνου, ο οποίος είναι ευρύτερα γνωστός και για την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής ναυτιλιακής πλατφόρμας Signal Maritime.

Η συγκεκριμένη περιοχή της Αντιπάρου φιλοξενεί κι άλλα υψηλής ποιότητας ακίνητα μεταξύ των οποίων και το θερινό σπίτι του Αμερικανού ηθοποιού και σκηνοθέτη Τομ Χανκς. Μάλιστα, και ο Τομ Χανκς αγόρασε πρόσφατα δεύτερο ακίνητο στην περιοχή, ενώ λίγο βορειότερα διατηρεί βίλα και ο αγοραστής των πέντε ακινήτων, Ιωάννης Μαρτίνος. Οι καλές πε-

Οι τρεις από τις πέντε βίλες είναι πέντε υπνοδωματίων και οι άλλες δύο επτά και βρίσκονται σε παραθαλάσσια περιοχή στην ανατολική ακτή της Αντιπάρου. Στη φωτογραφία, πανοραμική άποψη της Χώρας του νησιού.

Η συγκεκριμένη περιοχή της Αντιπάρου φιλοξενεί κι άλλα υψηλής ποιότητας ακίνητα, μεταξύ των οποίων και το θερινό σπίτι του Τομ Χανκς.

ριοχές του νησιού και τα ποιοτικά ακίνητα πετυχαίνουν ολοένα και υψηλότερες τιμές. Ωστόσο η κινητικότητα αυτή έχει βγάλει στην αγορά και άλλα χαμηλότερης ποιότητας ακίνητα, καθώς πολλοί ιδιοκτήτες επιχειρούν να κεφαλαιοποιήσουν τη δημοφιλία του νησιού. Άνθρωποι με γνώση της αγοράς επισημαίνουν όμως ότι ζητούνται εξωπραγματικά τιμήματα για ακίνητα χωρίς ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, γεγονός που θέτει σε ρίσκο

το σύνολο της αγοράς. Είναι πάντως χαρακτηριστικό πως το ελληνικό γραφείο της Sotheby's International Realty έχει δημοσιευμένες αγγελίες για έξι βίλες στην Αντίπαρο με τιμές που ξεκινούν από 1,5 εκατ. έως και 6,7 εκατ., ενώ ορισμένα εκ των μεγαλύτερων δεν έχουν καν δημοσιευμένες τιμές. Πολλοί πιστεύουν πως, όπως και στη Μύκονο φέτος έτσι και στην Αντίπαρο το επόμενο διάστημα, οι τιμές θα σταθεροποιηθούν ή και θα διορθωθούν και μόνο τα πολύ υψηλής ποιότητας και χαρακτηριστικών παραθεριστικά ακίνητα θα συνεχίσουν να ξεχωρίζουν.

Το Παρατηρητήριο Τιμών Εξοχικής Κατοικίας, που επιμελείται η Geoaxis, εταιρεία πιστοποιημένων εκτιμητών ακινήτων, υπολογίζει πως οι τιμές πώλησης εξοχικών κατοικιών στα δημοφιλή νησιά των Κυκλάδων βρέθηκαν φέτος στο υψηλότερο σημείο της τελευταίας δεκαετίας. Μάλιστα, η τάση

είναι ανοδική. Το 2023 υπήρξε η πέμπτη διαδοχική χρονιά κατά την οποία καταγράφηκε αύξηση τιμών των εξοχικών κατοικιών σε δημοφιλή νησιά. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις εντοπίζονται στα υπερπολυτελή ακίνητα μοναδικών χαρακτηριστικών.

Με βάση την ανάλυση της Geoaxis, η μέση τιμή πώλησης πολυτελών κατοικιών στη Μύκονο ανέρχεται σε 13.360 ευρώ/τ.μ., στη Σαντορίνη σε 11.270 ευρώ/τ.μ., στην Πάρο σε 8.000 ευρώ/τ.μ. και στην Τζια σε 5.460 ευρώ/τ.μ. Αξιοσημείωνται είναι, ευνότητα ίσως, η διαφορά που καταγράφεται στις διάμεσες τιμές ζήτησης μεταξύ πολυτελών και τυπικών κατοικιών. Έτσι, στη Μύκονο μια πολυτελής κατοικία μπορεί να κοστίζει μέχρι και 5,4 φορές περισσότερο από μια τυπική θερινή κατοικία, στη Σαντορίνη 5,5 φορές, στην Πάρο 3,9 φορές, στη Σέριφο 2,3 φορές και στην Κέα 2,8 φορές.

Αύξηση των ξένων επενδυτών το 2023 για πολυτελείς κατοικίες

Αύξηση κατά 20% προβλέπεται να σημειώσει η εισροή αγοραστών υψηλών εισοδημάτων στην ελληνική αγορά ακινήτων το 2023, αγγίζοντας τους 1.200 επενδυτές. Αυτό επισημαίνεται σε σχετική έκθεση της Berkshire Hathaway HomeServices, στην οποία η ελληνική αγορά βρίσκεται στην 7η θέση της παγκόσμιας κατάταξης με τις δημοφιλέστερες χώρες για την απόκτηση πολυτελών κατοικιών. Μάλιστα, η ελληνική αγορά ξεπέρασε τόσο την Πορτογαλία όσο και την Ισπανία, οι οποίες βρέθηκαν στην 9η και τη 14η θέση αντίστοιχα. Άλλο ένα σημαντικό συμπέρασμα της έκθεσης της εταιρείας για την Ελλάδα είναι η αύξηση των Αμερικανών αγοραστών κατά 15%-20% σε σχέση με το 2022. Οι αγοραστές από τις ΗΠΑ στοχεύουν σε ακίνητα στην Αθηναϊκή Ριβιέρα, στα βόρεια προάστια της Αττικής και σε δημοφιλή νησιά, όπως η Μύκονος, η Σαντορίνη και η Πάρος στις Κυκλάδες, η Κρήτη, η Κέρκυρα και η Ρόδος. Όπως δήλωσε ο κ. Κυριάκος Ξύδης, διευθύνων εταίρος της Berkshire Hathaway HomeServices Athens Properties, «κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού του 2023 το γραφείο μας επέκτεινε την εμβέλειά του στην αγορά ενοικιάσιων πολύ επιλεγμένων πολυτελών κατοικιών, ανεξαρτήτως μεγέθους, από μικρά διαμερίσματα έως μεγάλες βίλες, σε περιοχές όπως το ευρύτερο κέντρο της Αθήνας και της Μυκόνου». Σχετικά με τη νέα επενδυτική δραστηριότητα του γραφείου του, ο κ. Κυριάκος Ξύδης τόνισε ότι «είμαστε σε συζητήσεις για μερικούς ακόμη επιλεγμένους τουριστικούς προορισμούς».

Σημαντική ώθηση στην αγορά κατοικιών από ξένους έχει δώσει και το πρόγραμμα «χρυσή βίσα», όπου πρόσφατα διπλάσιας ούτως ή άλλως επένδυσης από τις 250.000 στις 500.000 ευρώ, στο κέντρο της

Στην 7η θέση της παγκόσμιας κατάταξης η ελληνική αγορά, πάνω από την Πορτογαλία και την Ισπανία.

Αθήνας, στα βόρεια και τα νότια προάστια της Αττικής, στη Μύκονο και τη Σαντορίνη. Σύμφωνα με τον κ. Ξύδη, «η αγορά πολυτελών κατοικιών στην Ελλάδα ξεκινάει από τις 500.000 ευρώ, επομένως οποιοσδήποτε αγοραστής πολυτελούς κατοικίας από αυτό το ποσό και πάνω είναι αυτόματα επιλέξιμος να υποβάλει αίτηση για «χρυσή βίσα». Στην έκθεση σημειώνεται ότι από το 2014 το δημοφιλές πρόγραμμα «χρυσή βίσα» της Ελλάδας είχε ως αποτέλεσμα την άδεια διαμονής σε περίπου 9.000 πολίτες που κατοικούν εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και περίπου 3 δισ. ευρώ επενδύσεων σε ακίνητα.

Οι δύο «δυνατοί παίκτες» που εντοπίζονται είναι οι Κινέζοι πολίτες, αποτελώντας την πλειονότητα των αιτούντων άδεια παραμονής στην Ελλάδα, αλλά και οι Αμερικανοί επενδυτές υψηλής καθαράς αξίας, οι αιτήσεις των οποίων σημείωσαν αύξηση κατά 740% από το 2021, σύμφωνα με την εταιρεία επενδυτικής μετανάστευσης Astons.

Σημάδια κόπωσης εμφανίζει η ελληνική αγορά κατοικίας

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Τα πρώτα σημάδια επιβράδυνσης της αγοράς κατοικίας έχει αρχίσει να εντοπίζει η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία, όπως σημειώνει στην έκθεση για τη νομισματική πολιτική που δημοσίευσε την περασμένη Τετάρτη, «παραπέμπουν ενδεχομένως σε μια επικείμενη περσόνα διόρθωσης των τιμών, ειδικά για χρήσεις, χαρακτηριστικά και θέσεις ακινήτων χαμηλότερης ζήτησης». Την εικόνα αυτή καταγράφουν και μεσιτικές πηγές, που αναφέρουν ότι αν δεν υπάρχει το πρόγραμμα «Σπίτι μου» για να τονώσει τις αγοραπωλησίες, η εικόνα θα ήταν ακόμη χειρότερη.

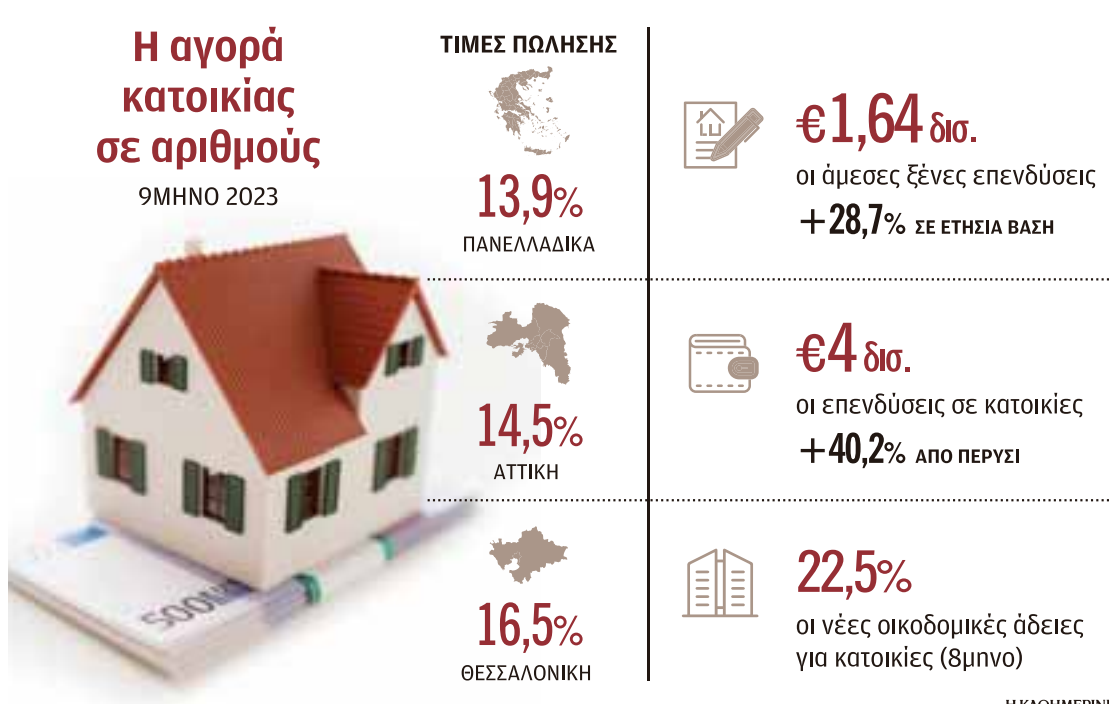
Σύμφωνα με τους μεσίτες, η αγορά κατοικίας καταγράφει σημάδια κόπωσης, καθώς η μεγάλη αύξηση των τιμών τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να επιδρά αρνητικά στην εγκώρια ζήτηση, αποθαρρύνοντας πολλούς ενδιαφερόμενους αγοραστές. Όπως αναφέρει η κ. Άννα Μωκάκου, επικεφαλής του γραφείου New Life Real Estate, «το τελευταίο χρονικό διάστημα παρατηρείται μια σαφής κάμψη της ζήτησης για την αγορά κατοικίας, αλλά και στην ολοκλήρωση συμφωνιών για αγοραπωλησίες κατοικιών».

Τα παραπάνω πάντως δεν αντικατοπτρίζονται –τουλάχιστον όχι ακόμη– στην πορεία των τιμών πώλησης. Σύμφωνα με την ΤτΕ, κατά το φετινό εννεάμηνο οι τιμές των διαμερισμάτων (σε ονομαστι-

κούς όρους) αυξήθηκαν κατά 13,9% σε ετήσια βάση, έναντι αύξησης 11,2% κατά το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Μεταξύ των επιμέρους γεωγραφικών ζωνών που παρακολουθεί η ΤτΕ, η Θεσσαλονίκη κατέγραψε τη μεγαλύτερη άνοδο τιμών με 16,5% σε ετήσια βάση, ενώ ακολούθησε η Αθήνα με αύξηση κατά 14,5%. Παράλληλα, οι τιμές των παλαιών διαμερισμάτων (ηλικίας άνω των πέντε ετών) αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 14,4%, έναντι 13,1% για τις τιμές

Ενδείξεις επικείμενης διόρθωσης εντοπίζει η Τράπεζα της Ελλάδος στην έκθεσή της για τη νομισματική πολιτική.

των νέων διαμερισμάτων. Όπως επισημαίνει η κ. Μωκάκου, οι ιδιοκτήτες δείχνουν μεγάλη ανθεκτικότητα στο να μην προχωρούν σε μείωση των τιμών παρά την κάμψη της ζήτησης. Κατά την ίδια, η αλματώδης πορεία των τιμών που προηγήθηκε εξακολουθεί να αποτελεί την κυρίαρχη αίσθηση που έχει μείνει στην αγορά, με αποτέλεσμα να παρατηρείται αντίσταση στη διόρθωση των τιμών, που μάλιστα ενισχύεται από το γεγονός ότι η οικονομία εξακολουθεί να καταγράφει θετικούς ρυθμούς ανά-

πτύξης. Η ΤτΕ αναφέρει πάντως ότι «η αγορά κατοικιών, παρά τις τρέχουσες αβεβαιότητες, διατηρεί τη δυναμική της και χαρακτηρίζεται από ισχυρή, κυρίως επενδυτική, ζήτηση και χαμηλή προσφορά. Η θετική πορεία του τουρισμού και της βραχυχρόνιας μίσθωσης, τα επιχορηγούμενα στεγαστικά προγράμματα για νέους και το αυξημένο επενδυτικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό για αγορά ακινήτων, συμπεριλαμβανομένου του προγράμματος «χρυσή βίσα», συνεχίζουν να ενισχύουν τη δυναμική

της αγοράς, όπως αυτή καταγράφεται και από άλλους σχετικούς δείκτες».

Κατά το φετινό εννεάμηνο εισέρρευσαν στη χώρα ξένα κεφάλαια 1,644 δισ. ευρώ για την αγορά ακινήτων στην Ελλάδα. Πρόκειται για ένα μέγεθος που είναι κατά 28,7% υψηλότερο από το αντίστοιχο διάστημα του 2022, όταν είχε επενδυθεί 1,27 δισ. ευρώ. Μόνο κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους καταγράφηκαν επενδύσεις 541,2 εκατ. ευρώ από ξένους, μια αύξηση κατά 10,7% συγκριτικά με τα 488,5

εκατ. ευρώ του αντίστοιχου διαστήματος του προηγούμενου έτους. Επίσης, κατά το οκτάμηνο του 2023 η κατασκευαστική δραστηριότητα για κατοικίες αυξήθηκε κατά 22,5% όσον αφορά τον αριθμό των νέων οικοδομικών αδειών και κατά 14,5% όσον αφορά τον όγκο τους. Αντιστοίχως, οι επενδύσεις σε κατοικίες στο σύνολο της χώρας έχουν αυξηθεί κατά 40,2% το φετινό εννεάμηνο, έναντι αύξησης κατά 12,1% το αντίστοιχο διάστημα του 2022. Ασφαλώς εξακολουθούν να αποτελούν μόλις το 2%

του ΑΕΠ, δηλαδή περίπου 4 δισ. ευρώ. Παράλληλα, οι θετικές επιχειρηματικές προσδοκίες για την κατασκευή κατοικιών (στοιχεία IOBE) ενισχύονται περαιτέρω το ενδεκάμηνο του 2023, σε ετήσια βάση, κατά 13,3%. Στον αντίποδα, κατά το φετινό 10μηνο (Ιαν. - Οκτώβριος) το συνολικό ύψος των νέων στεγαστικών δανείων έχει υποχωρήσει κατά 4,9% σε ετήσια βάση.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΤτΕ σημειώνει ότι «οι προσδοκίες για το επόμενο διάστημα παραμένουν συγκρατημένα θετικές, υπό την επίδραση των διεθνών εξελίξεων και του περιβάλλοντος υψηλού πληθωρισμού, αυξημένων επιτοκίων και αβεβαιότητας, που επηρεάζουν άμεσα την Ευρώπη και την παγκόσμια οικονομία συνολικά. Παράλληλα, η μεταβολή των χαρακτηριστικών της ζήτησης, που ξεκίνησε με αφορμή την περίοδο της πανδημίας, συνεχίζεται μέχρι σήμερα, με συγκεκριμένες κατηγορίες ακινήτων και θέσεις να προσελκύουν δυσανάλογα υψηλό επενδυτικό ενδιαφέρον, ενισχύοντας την εικόνα μιας αγοράς διαφορετικών ταχυτήτων. Στον βαθμό που η ζήτηση από το εξωτερικό θα διατηρηθεί και η προσφορά ποιοτικών ακινήτων θα παραμείνει περιορισμένη, οι τιμές εκτιμάται ότι θα συνεχίσουν την ανοδική πορεία τους στο υψηλόν προδιαγραφών τμήμα της αγοράς, συμπαρασύροντας ανοδικά και τις τιμές στις δευτερεύουσες αγορές».

Στον Άγιο Νικόλαο της Αμμοχώστου, τον καθεδρικό ναό της πόλης ο Νικολάι ντε Μαρτόνι παρακολούθησε τον Δεκέμβριο του 1394 τον όρθρο την ημέρα των Χριστουγέννων, τη θεία Λειτουργία και άλλες επίσημες λειτουργίες την ίδια ημέρα.

«Civitas Famagusta est magna»

Ο περιηγητής Νικολάι Μαρτόνι στην Αμμόχωστο και το Σταυροβούνι τον Δεκέμβριο του 1394

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗ**

Στις 27 Νοεμβρίου του 1394 έφτασε στο νησί ο συμβολαιογράφος, ο νοτάριος, Νικολάι ντε Μαρτόνι, από την Καρινόλα, στην Καμπανία της Γαλλίας, ταξιδεύοντας από τη Βηρυτό, μετά από το προσκύνημά του στους Αγίους Τόπους. Ο ταξιδιώτης μας αποβίβάστηκε στην Αμμόχωστο, που πλέον

Την ημέρα της εορτής του Αγίου Στεφάνου, στις 27 Δεκεμβρίου 1394, ο προσκυνητής μας παρακολούθησε τη θεία λειτουργία και επί τη ευκαιρία μάς περιγράφει και τον πλούσιο ναό.

βρίσκεται υπό την κυριαρχία της Γένοβας... Η πόλη του φαίνεται μεγάλη, «Civitas Famagusta est magna» όπως περίπου η Κάπουα της Ιταλίας, έχει όμορφες πλατείες και μέγαρα, πάλι όπως την Κάπουα. Ο ταξιδιώτης παρατηρεί επίσης ότι το ένα τρίτο της πόλης είναι ακατοίκητο και τα κτήρια σε αυτό το σημείο είναι κατεστραμμένα... από τον καιρό που η πόλη καταλήφθηκε από τη Γένοβα... Αυτό συνέβη πριν από περίπου 20 χρόνια... το 1374.

Ο Νικολάι ντε Μαρτόνι περιγράφει την πόλη, το φρούριό της και πολλές από τις εκκλησίες της. Σημειώνει πως μέρος της πόλης κατοικείται από Γενουάτες και στο μεγαλύτερο μέρος της από Έλληνες «pro certa parte habitant Januenses et pro certa parte majori parte habitant Greci». Αυτό που κάνει ιδιαίτερη εντύπωση στον ταξιδιώτη είναι ότι ο αέρας της πόλης δεν είναι υγιεινός «Est in dicta civitate pessimus aer» και εξαιτίας αυτού παρατηρείται πολύ μεγάλη θνησιμότητα... Πολύτιμες οι περιγραφές του προσκυνητή για την Αμμόχωστο, αλλά εμείς, λόγω και

των ημερών θα επικεντρωθούμε σε ό,τι είδε τις μέρες των Χριστουγέννων. Ο Νικολάι ντε Μαρτόνι, λοιπόν, επισκέφθηκε –όπως ήταν φυσικό– και τον καθεδρικό της Αμμοχώστου, τον Άγιο Νικόλαο, τον επιβλητικό γοτθικό ναό του Αγίου Νικολάου, τη «Mater ecclesia Famagoste». Είναι ναός αφιδωτός, μας λέει, πολύ όμορφο, με πολλά παρεκκλήσια τριγύρω της. Στον Άγιο Νικόλαο ο Μαρτόνι παρακολούθησε και τον όρθρο την ημέρα των Χριστουγέννων, τη θεία λειτουργία και άλλες επίσημες λειτουργίες την ίδια ημέρα. Εντύπωση έκανε στον Νικόλαο και ο μικρός κήπος μεταξύ του καθεδρικού και τον ξενώνα (hospiciūm) όπου κατοικεί ο διοικητής της πόλης, που παλαιότερα ανήκε στον βασιλιά της Κύπρου, όταν βασιλεύε σε εκείνη την πόλη. Πρόκειται για ένα ωραίο κτήριο, όπως μας λέει, με μεγάλο προαύλιο, πολλά κτίρια και έναν όμορφο κήπο, στο προαύλιο πωλούν ψωμί, λαχανικά και φρούτα, όπως και στην Κάπουα. Την ημέρα της εορτής του Αγίου Στεφάνου, στις 27 Δε-

κεμβρίου 1394, ο προσκυνητής μας παρακολούθησε τη θεία λειτουργία και επί τη ευκαιρία μάς περιγράφει και τον ναό. Ο ναός που είναι αρκετά πλούσιος και μάλιστα διαθέτει νοσοκομείο, το οποίο όμως υποστηρίζεται με δυσκολία. Μάλιστα, σε αυτή την εκκλησία ο Μαρτόνι είδε λείψανα του αγίου, καθώς και άλλων αγίων. Στο θησαυροφυλάκιο του ναού –υποθέτουμε– μάς σημειώνει ότι φυλάσσεται ωραίος, δια-

Η Ιερά Μονή του Τιμίου Σταυρού, γνωστή και ως Ιερά Μονή Σταυροβουνίου.

κοσμημένος Εσταυρωμένος, από καθαρό χρυσό, ο ωραιότερος που έχει δει!

Στο Σταυροβούνι

Ο προσκυνητής και ταυτόχρονα περιηγητής της Κύπρου επέλεξε να επισκεφθεί και τη μονή, όπου εγκατοικούσαν Βενεδικτινοί μοναχοί, που όπως έμαθε φυλασσόταν ο σταυρός του Καλού Ληστή, στις 9 του Δεκέμβρη, έφυγε από την Αμμόχωστο για τη Λευ-

κωσία, την έδρα του βασιλιά της Κύπρου. Έφτασε στην έδρα του βασιλιά καταταλαιπωρημένος, αφού το οδήγημα του καραβιγέ με τη βοϊδάμαξα που προσέλαβε ήταν μάλλον αδέξιο, στους ήδη κακούς δρόμους της διαδρομής Αμμόχωστος – Λευκωσία. Ο Νικόλαος έμεινε μερικές ημέρες στην πόλη, επισκέφθηκε τις εκκλησίες και τα μοναστήρια της, εντυπωσιάστηκε από τα περισσότερα και στις 15 του Δεκέμβρη ξεκίνησε για το Σταυροβούνι. Μεγάλη η ταλαιπωρία του ώσπου να φτάσει στη μονή, έχοντας ενοικιάσει ένα γαϊδούρι. Μετά πολλών βασάνων έφτασε στο μοναστήρι το απόγευμα... αφού είχε διανυκτερεύσει κάτω από ένα υπόστεγο με τις μύγες να τον τσιμπούν ασταμάτητα. Η εκκλησία, όπως μας την περιγράφει, είναι μικρή και στα δεξιά της υπάρχει μικρό παρεκκλήσιο, όπου βρίσκεται ο τίμιος σταυρός που αιωρείται χωρίς να στηρίζεται πουθενά, πράγμα που φαίνεται να είναι μεγάλο θαύμα «quod magnum videtur miraculum». Σε αυτόν τον σταυρό υπάρχει μικρό ξύλινο τεμάχιο

από τον Τιμό Σταυρό, καλυμμένο με ασημί. Στον προσκυνητή οι μοναχοί έδειξαν επίσης τμήματα από τα λείψανα της Αγίας Αγνής, του Αγίου Βλάσιου, της αγίας Άννας και του αγίου Γεωργίου, ένα καρφί απ' αυτά που κάρφωσαν τον Χριστό, μια πέτρα απ'

Στα δεξιά του καθολικού υπάρχει μικρό παρεκκλήσιο, όπου βρίσκεται ο τίμιος σταυρός που αιωρείται χωρίς να στηρίζεται πουθενά, πράγμα που φαίνεται να είναι μεγάλο θαύμα «quod magnum videtur miraculum»!

αυτές που λιθοβόλησαν τον άγιο Στέφανο.

Μετά την ξενάγηση ο κουρασμένος προσκυνητής ζήτησε από τους μοναχούς να τον φιλοξενήσουν... αλλά φευ, αυτοί του το αρνήθηκαν «Tanta fuit inpietas illorum», τότε ήταν η απονία τους! Η δικαιολογία ότι ο αβάς κρατούσε τα κλειδιά των ξενώνων. Ο ταλαιπωρημένος προσκυνητής τότε πήρε τον δρόμο της επιστροφής και στο χωριό, στους πρόποδες της μονής συνάντησε τον αβά και κύριος του χωριού, ο οποίος, ακούγοντας ότι οι μοναχοί του δεν του επέτρεψαν τη διανυκτέρευση, θύμωσε και του προσέφερε κρασί και ψωμί, ξύλα, καθώς και ένα μικρό υπόστεγο για να κοιμηθεί. Ο Νικόλαος, ο προσκυνητής και περιηγητής επέστρεψε στην Αμμόχωστο και στις 7 Ιανουαρίου 1394 μπήκε στο πλοίο και μέσω της Ρόδου επέστρεψε στην πατρίδα του, έχοντας αφήσει στο ημερολόγιό του («Nicolai de Marthono Notarii Liber Peregrinationis ad Loca Sancta» μια πολύτιμη καταγραφή για την Κύπρο και τις πόλεις της.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

24.12-30.12.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Εορταστική εικαστική έκθεση

Η Γκαλερί Γκλόρια παρουσιάζει την καθιερωμένη εορταστική εικαστική ομαδική έκθεση. Στην έκθεση συμμετέχουν με μικρά έργα κατάλληλα και για δώρα οι Ευγενία Βασιλούδη, Johannes Van Vugt, Γιώργος Γαβριήλ, Δώρος Ηρακλέους, Σταύρος Κίκας, Δέσποινα Νικολαΐδου, Γιάννα Νικολάου, Λευτέρης Ολύμπιος, Μάριον Πασάλη, Μιρά Σκαπούλλη, Όλγα Σπανού. Η έκθεση θα ανοίξει την Πέμπτη 28 Δεκεμβρίου 2023 και θα παραμείνει ανοικτή μέχρι τις 5 Ιανουαρίου 2024. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. **Πληροφορίες** **τηλέφωνο** , **22762605**, **gloriagallery1@gmail.com**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

We will Meet Again

Η Art Seen φιλοξένει την ατομική έκθεση της Βάσιας Αδάμου Βανέζη, σεσηπimέλεια της Μαρίας Στάθη με κείμενο της δρος Μαρίας Φωτίου. Η Βάσια Α. Βανέζη είναι μια εικαστικός της οποίας το έργο διερευνά συμβάσεις που αφορούν κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά ζητήματα. Εξερευνά θέματα που άπτονται του χρόνου, της γλώσσας, της απώλειας, του εκποτισμού, της ιστορίας, της κοινότητας και της ανθρώπινης κατάστασης. Μελετά επίσης τα κοινωνικά συμβόλαια, την προσωπική και συλλογική μνήμη, τον εφήμερο χαρακτήρα της ανθρώπινης ύπαρξης και δραστηριότητας. Στην καλλιτεχνική της πρακτική ασχολείται με την κοινωνική παρατήρηση, τον πολιτικό σχολιασμό και διερευνά πώς αυτά τα πεδία αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και συγκρούονται στην ανθρώπινη κατάσταση. Η έκθεση «We will Meet Again» περιλαμβάνει τρεις σειρές έργων: αφηρημένη γεωμετρική ζωγραφική, γλωσσικές εγκαταστάσεις σε διάφορες μορφές και υφαντικές δομές. Η Βάσια Α. Βανέζη εργάζεται κυρίως στο πεδίο της αφηρημένης ζωγραφικής αλλά και στη σύνθεση πειραματικής μουσικής, οπτικήςποίησης και υφαντικής. Έργα ζωγραφική, γλωσσικές και χωρικές εγκαταστά-

σεις, ποιητικές χειρονομίες, ηχοτοπία και υφαντικές δομές, αποτελούν ένα προσωπικό έργο που γεφυρώνει τους κλάδους της αφηρημένης τέχνης, της μουσικής, της γλυπτικής, της υφαντικής και της ποίησης. Διάρκεια έως 30 Δεκεμβρίου. Art Seen Gallery, αρχιεπισκόπου Μακαρίου 66B, Λευκωσία. **Πληροφορίες** **22006624**, **info@art-seen.org**.

ΜΟΥΣΙΚΗ

The Italian Tenors

Λίγο πριν από το τέλος της χρονιάς, οι The Italian Tenors, προσθέτοντας στην εορταστική ατμόσφαιρα των ημερών, καταθέτουν τη δική τους μουσική νινελιά, με δύο μοναδικές συναυλίες στην Πάφο και τη Λευκωσία. Τρεις Ιταλοί τενόροι, οι Luca Sala, Sabino Gaita και Evans Tonon, με σπουδές στις πιο γνωστές Μουσικές Ακαδημίες και εμφανίσεις στις μεγαλύτερες όπερες, φέρνουν μια νινελιά Χριστουγέννων - A Touch of Christmas, όπως είναι ο τίτλος της μουσικής τους παράστασης. Μαζί τους ως special guest, η σοπράνο Francesca Lanza και οι Principal Dancers του Balletto di Siena, Chiara Gagliardo και Giuseppe Giacalone. Οι Italian Tenors αυτή τη φορά, προσθέτουν στο πρόγραμμά τους χριστουγεννιάτικα τραγούδια από όλο τον κόσμο και υποσχοονται μια ζεστή και χαρούμενη βραδιά γεμάτη από το εορταστικό φως των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς. Πέμπτη 28 Δεκεμβρίου, Μαρκίδειο Δημοτικό Θέατρο, Πάφος και Παρασκευή 29 Δεκεμβρίου, Δημοτικό Θέατρο Στρόβολου, Λευκωσία, ώρα έναρξης 8:30 μ.μ. **Ειστήρια** **www.soldoutticketbox.com**

Νέα έκδοση του κέντρου μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου

ΚΩΣΤΗΣ ΚΟΚΚΙΝΟΦΤΑΣ
«Αρχιμανδρίτης Ιερόθεος
Κυκκώτης (1905-1972)»
εκδ. Ιεράς Μονής Κύκκου,
Λευκωσία 2023, **σελ.** 688

Κυκλοφόρησε πρόσφατα από το Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου το βιβλίο του Κωστή Κοκκινόφτα «Αρχιμανδρίτης Ιερόθεος Κυκκώτης (1905-1972)», το οποίο εξετάζει τον βίο και το έργο ενός από τους σημαντικότερους λόγιους κληρικούς της Κύπρου του 20ού αιώνα. Αποτελείται από 688 σελίδες και διαχωρίζεται σε δύο ενότητες, με την πρώτη από αυτές να αφορά στη ζωή και στο έργο του Ιερόθεου Κυκκώτη στην Κύπρο, την Ελλάδα και τη Μεγάλη Βρετανία, και τη δεύτερη να περιλαμβάνει αθροιστικά και άλλα κείμενά του, που ήταν κατάσπαρτα σε εφημερίδες και περιοδικά της Κύπρου και του εξωτερικού. Στο πρώτο μέρος του τόμου παρουσιάζεται η εθνική, εκκλησιαστική και πολιτιστική δράση του Ιεροθέου, ιδίως την περίοδο που έζησε στη Μεγάλη Βρετανία (1936-1972), όπου αρχικά αφιερώθηκε στην προβολή του ενωτικού αιτήματος της Κύπρου και αργότερα στην επισήμανση των επερχόμενων δεινών για τον Ελληνισμό από την επιβολή της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα, το 1967. Ακόμη αναλύεται και σχολιάζεται το συγγραφικό του έργο, που καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως εκκλησιαστικό, ταξιδιωτικό, ιστορικό, λογοτεχνικό, λεξικογραφικό και άλλο.

Στο δεύτερο μέρος του τόμου αναδημοσιεύονται κείμενα του Ιεροθέου, τα περισσότερα από τα οποία παρέμειναν μέχρι πρόσφατα άγνωστα, και εκδίδονται έγγραφα από διάφορα αρχεία, που αφορούν στη ζωή και τη δράση του. Η παρουσίαση των κειμένων αυτών, που εκτείνονται χρονολογικά από το 1929, όταν ακόμη ήταν μαθητής στο Παγκύπριο Γυμνάσιο στη Λευκωσία, μέχρι και το 1972, που απεβίωσε στο Λονδίνο, γίνεται με θεματική ταξινόμηση και κατά χρονολογική σειρά σε έξι διακριτά κεφάλαια. Ανάμεσα στα ανωτέρω κείμενα περιλαμβάνονται εννέα άρθρα, που δημοσίευσε, το 1936, εναντίον του δικτατορικού καθεστώτος της 4ης Αυγούστου, γεγονότος που επέφερε την απέλασή του από την Ελλάδα, ενώ βρισκόταν στο τέταρτο έτος των σπουδών του και του στέρψε το πτυχίο της Θεολογικής Σχολής Αθηνών. Επίσης, αρκετά από τα υπόλοιπα άρθρα αφορούν τα προβλήματα και τις προοπτικές της κυπριακής παροικίας της Μεγάλης Βρετανίας, για την ιστορία της οποίας ο Ιερόθεος εξέδωσε ένα σημαντικό βιβλίο με τίτλο «Εξ Ανατολών» (Λονδίνο 1968). Τον τόμο συμπληρώνει βιβλιογραφία, αρχειακές πηγές και λεπτομερές ευρετήριο.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας: «Τεμπέλης Δράκος»

Ο «Τεμπέλης Δράκος» μαζί με τον δημιουργό του Γιώργο Χατζηπιερή κλείνουν το φετινό Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας. Πρόκειται για μια μουσική παράσταση, που μόνο ένας σκηνοθέτης όπως ο Κωνσταντίνος Ρήγος μπορεί να συνθέσει. Στο πολυθέαμα για όλες τις ηλικίες πρωταγωνιστούν τα ίδια τα τραγούδια που έχουν αγαπηθεί με πάθος από παιδιά όλων των ηλικιών και τα οποία ερμηνεύουν η Ελένη Τσαλιγοπούλου, ο Φοίβος Δεληβοριάς, η Ρένα Μόρφη, ο Γιάννης Διονυσίου καθώς και ο συνθέτης Γιώργος Χατζηπιερής. Συμμετέχει η παιδική χορωδία «Νέοι Ορίζοντες» της Ανθής Παπαφιλίππου

μαζί με κλιμάκιο της παιδικής χορωδίας του Δήμου Λευκωσίας. Από τη σκηνή του Δημοτικού Θεάτρου Λευκωσίας θα παρeλάσουν η

«Για Τα Πα Τα», το «Ελεφαντάκι», το «Δέκα Καβουράκια», το «Σκουλουκούιν», ο «Κοκο-δρείλος», η «Αλεπού», ο «Παγωπατζίς» και πολλά άλλα, τα οποία ζωντανεύει δεκαμελής ορχήστρα από δεξιοτέχνες μουσικούς υπό τη διεύθυνση του Γιάννη Παπαζαχαριάκη, ο οποίος έκανε και την προσαρμογή των πρωτότυπων ενορχηστρώσεων του Μάριου Τακούσιου. Μαζί τους οι χορευτές Φωτεινή Μουχτούρη και Νίκος Γονίδης. Παραστάσεις. Τετάρτη 27 Δεκεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Πέμπτη 28 και Παρασκευή 29 Δεκεμβρίου, ώρα 4:00 μ.μ. και 7:00 μ.μ. **Πληροφορίες** **τηλέφωνο 22797979**.

ΕΚΘΕΣΗ

Χριστουγεννιάτικη Ομαδική Έκθεση

Στην γκαλερί Marginalia στον Στρόβολο παρουσιάζεται η χριστουγεννιάτικη ομαδική έκθεση, με τη συμμετοχή δεκατριών εικαστικών, των Χρήστου Αλατσάκης, Στρατηγούλα Γιαννικοπούλου, Τάσου Δήμου, Μαρίας Διακοδημητρίου, Αγγέλου Ευαγγέλου, Μηνά Καμπιτάκης, Βασίλη Καρακατσάνης, Δημήτρης Κόκκινου, Τζάνετ Λιοδάκη, Σπύρου Λύτρα, Κωνσταντίνου Μάσσου, Πέτρου Ματζάκου, Δημήτρη Παπανικολάου και Ανδρέα

Χαραλάμπους. Διάρκεια έκθεσης έως 31 Δεκεμβρίου. Γκαλερί Marginalia, αρχ. Κυπριανού 15 Δ, Ε, Στρόβολος. **Πληροφορίες** **τηλέφωνο 99657080**, **marginalia.gallery@gmail.com**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο Θεός Βάνιας»

Το Θέατρο «ΔΙΟΝΥΣΟΣ» ανεβάζει το έργο «Ο Θεός Βάνιας» του Αντόν Τσέχωφ, σε σκηνοθεσία Αύρας Σιδηροπούλου. Το κλασικό αριστούργημα της Ρωσικής δραματουργίας και οικουμενικό κτήμα της παγκόσμιας λογοτεχνικής κληρονομιάς, ο «Θεός Βάνιας» είναι μία συγκλονιστική αποτύπωση της ανθρώπινης μοίρας -πέρα από τον τόπο και τον χρόνο- που καταργεί γεωγραφικούς και πολιτισμικούς περιορισμούς. Η παραγωγή του Θεάτρου Διόνυσος, επανασυστήνοντας το έργο στο κυπριακό κοινό μετά από είκοσι πέντε ολόκληρα χρόνια, φέρνει τον Βάνια πιο κοντά στο σήμερα από ποτέ, και με χιούμορ και ευαισθησία μας παρουσιάζει έναν «αντι-ήρωα του καιρού μας». Συμμετέχουν οι ηθοποιοί Πατρίτσια Πεττεμερίδου, Σίμος Τσιάκκας, Βασίλης Μιχαήλ, Μανώλης Μιχαηλίδης,

Γιώργος Αναγιωτός, Μυρσίνη Χριστοδούλου, Έλενα Δημητρίου, Έλενα Χριστοφί. Παραστάσεις (Λευκωσία): Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο στις 8.30 μ.μ. και Κυριακή στις 6.30 μ.μ. μέχρι τις 30 Δεκεμβρίου 2023. Λεμεσός: Θέατρο «Ριάλτο» 3 Ιανουαρίου 2024, 8.30 μ.μ. Θέατρο Διόνυσος, Διαγόρου 29, Λευκωσία. **Πληροφορίες** **τηλέφωνα 22818999 και 99621845**.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το μικρό είναι το Μεγάλο

Ο χρόνος, η μνήμη και η διάρκεια τους είναι έννοιες που συχνά με απασχολούν. Μέσα από τη μελέτη της ιστορίας και των στίγων της, διαβάζοντας για μεγάλες προσωπικότητες, σκέφτομαι πόσος χρόνος και μνήμη τους αναλογεί και πόσος χρόνος και μνήμη αναλογεί σε ανθρώπους που κατά τα φαινόμενα δεν έκαναν κάτι μεγάλο. Πώς θυμάται ο άνθρωπος τον χρόνο που διαρρέει; Πόσο διαρκεί η μνήμη του ανθρώπου, αυτού του ανθρώπου που δεν στόχευσε στα μεγάλα, αλλά ίσως άφησε κάτι... το οποίο όμως το τύλιξε η ακλή του χρόνου; Σκέφτομαι τον χρόνο που διαρρέει και πως θα αρχίσουμε και πάλι να μετράμε για τα επόμενά μας σχέδια και ταυτόχρονα θα ζούμε τη ζωή μας, σε έναν σχεδόν αόριστο κερκαδιανό ρυθμό, όπου να έρθει εκείνη η μικρή στιγμή ευφορίας, που θα μας κάνει να σκεφτούμε, αξίζουν πολλά τελικά οι μικρές στιγμές μιας κατά τ' άλλα καθημερινής ζωής.

Και εδώ είναι που έχει αξία η λέξη «μικρός» -θαρρώ- γιατί συχνά τα μεγάλα ξετρέχουμε, κυρίως τα μεγάλα, και όλα τα άλλα τα θεωρούμε ασήμαντα. Και τον χρόνο νιώθω πως τον βλέπουμε ως κάτι μεγάλο, ως κάτι που μας προσπερνάει... και αισθανόμαστε πως και εμείς είμαστε μεγάλοι. Φευ,

λέω εγώ, είμαστε μικροί, μικρή είναι η παρουσία μας, υπάρχουμε στο εδώ και το τώρα, αυτό πιστεύω και μακάρι να μπορούσα κι εγώ να το εφαρμόζω. Ναι, σαφώς και υπάρχουν μεγάλα έργα, σπουδαιών ανθρώπων, καταγρά-φονται πολλά από αυτά στα βιβλία της ιστορίας, αλλά και στη συλλογική μνήμη. Πιστεύω όμως, πως ο χρόνος μας και τα έργα μας είναι εξ ορισμού

μικρές στιγμές της παρουσίας μας, μικρές στιγμές του καθένα μας, που συναντήσε άλλους μικρούς ανθρώπους. Δείτε για παράδειγμα τις φωτογραφίες των απεργών τον προηγούμενο αιώνα. Άνθρωποι μικροί, που έφτιαξαν εν τέλει μια μεγάλη στιγμή, που άντεξε στον χρόνο.

Μα το μικρό, πολλές φορές είναι και μεγάλο, ή μοιάζει μικρό, αλλά μπορεί να μεγαλώνει συν τω χρόνω, γιατί έχει τη δύναμη να πολλαπλασιάζεται, χωρίς να επαιρείται ότι μπορεί να το κάνει. Ένα κείμενο, ένα έργο τέχνης, μία ομιλία... το νεύμα ενός ανθρώπου. Πράγματα που δεν φωνάζουν τη μεγαλοσύνη τους, αλλά έχουν την εγγενή δύναμη να επηρεάσουν. Πολλές φορές σπουδαία έργα, ξεπέρασαν στη μνήμη τους δημιουργούς τους. Άραγε ήξεραν αυτοί/ές πως έφτιαχναν κάτι μεγάλο; Πίστευαν ότι το όνομά τους θα έμενε στο διηνεκές ή απλώς άδραξαν την ευκαιρία του εκεί και του τότε; Αυτές οι σκέψεις γυροφέρνουν στο μυαλό μου, όταν ανακαλύπτω πως το λίγο και το μικρό, πολλές φορές συμποσούμενο, δημιουργεί το μεγάλο, χωρίς καν να το ξέρει.

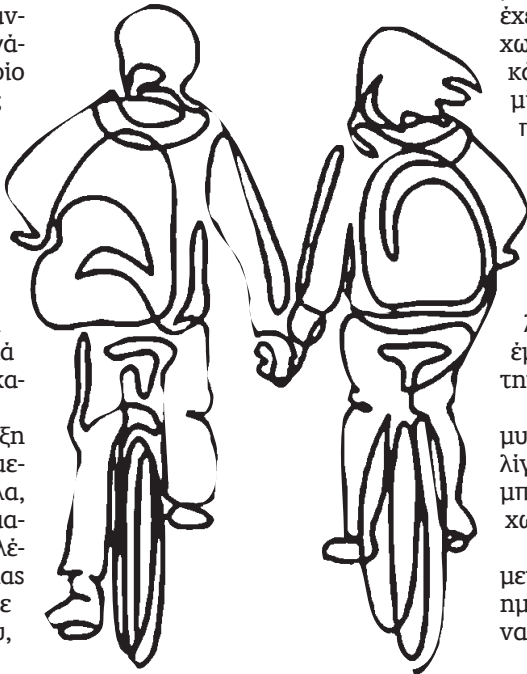
Μέσα σε αυτό το συνηθισμένο και μεγαλοπρεπές εορταστικό κλίμα των ημερών, το οποίο κάθε φορά μοιάζει να είναι νέο και μεγάλο, αλλά μάλλον

είναι μια επαναλαμβανόμενη συνθήκη, προσπάθη να σκεφτώ πώς ρέει ο χρόνος, πώς αλλάζουν ή δεν αλλάζουν οι θεωρίες μας για τα πράγματα, ποια μεγάλα και ποια μικρά αφήσαμε πίσω και ποια ακολουθήσαμε. Σκέφτομαι πώς γίνεται να ντύνονται όλα με γιορτινά χρώματα, να αρωματίζονται όλα με αρώματα διάφορα, γιορτινά... Να υπάρχουν χαμόγελα παντού, ή τουλάχιστον να μοιάζουν χαμόγελα, ενώ πριν από μερικές ημέρες όλα έμοιαζαν να είναι σκοτεινά, να μην υπάρχουν αρώματα στην ατμόσφαιρα. Να ζούμε τη μεγαλοπρέπεια της μικρής στιγμής, όταν έχουμε κωνέψει ή έχουμε κάνει σημαία τη μεγαλοπρέπεια της μικρότητάς μας.

Είμαστε νομίζω μικροί όλοι, και μας αξίζει να ζούμε την κάθε μικρή στιγμή μας, και ποιος ξέρει, αν μαζευτούν πολλές μικρές στιγμές, κάποτε ίσως αυτές να γίνουν κάτι τεράστιο, αξιομνήμης. As προσπαθήσουμε να ζούμε όμορφα εκείνες τις μικρές στιγμές μας, χωρίς πρέπει, χωρίς υποσημειώσεις, χωρίς συγκριτικό βαθμό. As είμαστε μικροί για να μπορούμε να λέμε, πώς είμαστε πολλοί και να μπορούμε να μετριάσουμε.

Χρόνια πολλά και με το καλό το 2024.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Το «ναι» δεν είναι αυτονόητο

Η χορογράφος και περφόρμερ Εύη Δημητρίου μιλάει στην «Κ» για την παράσταση «Say Yes! again and again»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η ομάδα Εν δράσει παρουσιάζει την παράσταση «Say yes! again and again», μια δημιουργία της Εύης Δημητρίου, σε συνεργασία με τις/τους περφόρμερ Ελευθερία Σωκράτους, Bas van der Kruk και Ράνια Γλυμίτσα. Για την παράσταση μιλάει στην «Κ» η χορογράφος και περφόρμερ Εύη Δημητρίου. Η Εύη λέει πως στη συνέντευξή της πως οι κοινωνικές επιβολές γίνονται ο κοινός άξονας των τριών περφόμερι, ενώ η κοινωνική απελευθέρωση που θέλουν να βιώσουν γίνεται η αφορμή για επικοινωνία, αυτό που τους ωθεί να καταφέρουν να πουν ναι ξανά και ξανά στον εαυτό τους και στα θέλω τους. Για το νέο αυτό έργο λέει πως ήταν συνειδητή απόφαση ότι δεν θέλω να εκθέσω κοινωνικοπολιτικά ζητήματα με βαριά κριτική στο κοινό και ότι δεν θα ήθελα να αναπαράγω συναισθηματική ή σωματική βία στη σκηνή.

–Στην παράστασή σου «Say Yes! again and again» πραγματεύεσαι δύσκολες, αλλά και ρευστές έννοιες, όπως η ταυτότητα και το φύλο, πώς δένονται οι εμπειρίες τριών διαφορετικών περφόρμερ;

–Στην παράσταση, τρεις περφόρμερ εξιστορούν προσωπικές ιστορίες μέσω της κίνησης και της σωματικότητας, μέσω λόγου και θεατρικών σκηνών, γύρω από κανονιστικές ιδέες για το φύλο, τη σεξουαλικότητα, την αυτοαπόλαυση, ενώ ταυτόχρονα μοιράζονται στιγμές που τους ενδυναμώναν ως άτομα. Το δικό τους ταξίδι, μέσα από την απαγόρευση ή την ενοχή, τους οδηγεί ίσως σε ένα ακτιβισμό της απόλαυσης, στο να πουν «ναι» στα δικά τους θέλω και στην εμφάνιση της προσωπικής αφήγησης του εαυτού τους. Αυτό το ναι στην αποδοχή του εαυτού τους είναι αυτό που τελικά δένει τις εμπειρίες των περφόρμερ στη σκηνή.

–Πού συγκρούονται και πού επικοινωνούν οι τρεις τους, όσον αφορά το πώς οι κοινωνι-

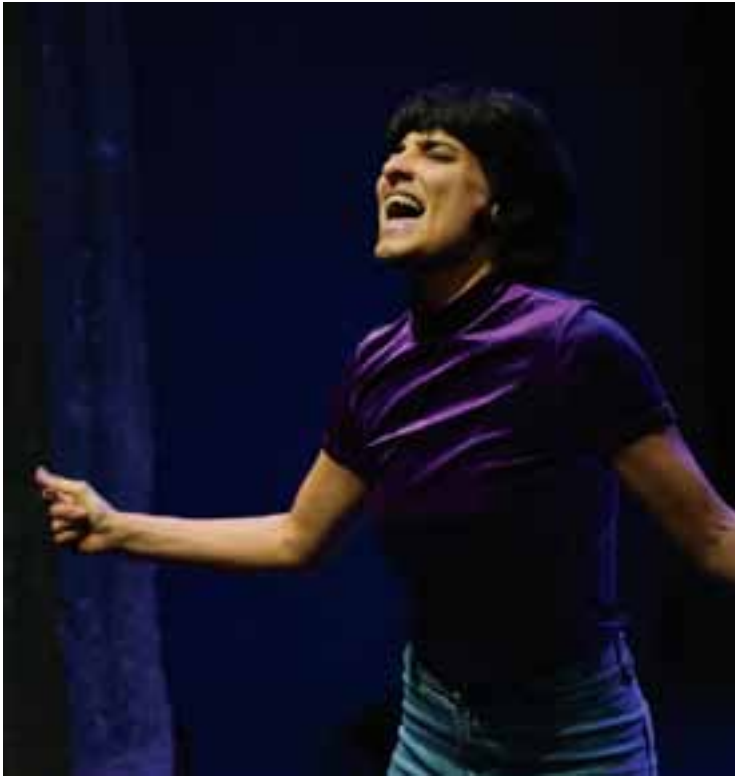

«Στην παράσταση ερευνάσαμε τη σχέση μας γύρω από το τραύμα, την απαγόρευση, τον αποκλεισμό, την ενοχή που μπορεί να προκαλέσει η κοινωνική νόρμα, τα στερεότυπα και τα ταμπού» λέει η χορογράφος Εύη Δημητρίου για την παράστασή της «Say Yes! again and again».

«Η σκηνή γίνεται ένας τόπος συνάντησης τριών διαφορετικών ατόμων, που μέσω των βιωμάτων τους θέτουν ερωτήματα για το πώς η κοινωνία μπορεί να δημιουργήσει ενοχές».

ες τους τον/τις διαμορφώνουν;

–Το κοινό στοιχείο τους στην παράσταση είναι η δοτικότητα τους προς το κοινό, το ότι παρουσιάζουν κάποιες πτυχές της ζωής τους χωρίς προκαταλήψεις. Μαζί δημιουργούν μία θετική ατμόσφαιρα, όπου η σκηνή γίνεται ένας τόπος συνάντησης τριών διαφορετικών ατόμων, που μέσω των βιωμάτων τους θέτουν ερωτήματα για το πώς η κοινωνία μπορεί να δημιουργήσει ενοχές για τη σεξουαλικότητα ή για την ταυτότητα

του καθενός. Οι κοινωνικές επιβολές γίνονται ο κοινός άξονάς τους, ενώ η κοινωνική απελευθέρωση που θέλουν να βιώσουν γίνεται η αφορμή για επικοινωνία, αυτό που τους ωθεί να καταφέρουν να πουν ναι ξανά και ξανά στον εαυτό τους και στα θέλω τους.

–Ως περφόρμερ και χορογράφος τι σημαίνει για εσένα «καλλιτεχνικός» ακτιβισμός;

–Ο καλλιτεχνικός ακτιβισμός σαν όρος προσεγγίζεται με διάφορους τρόπους. Θα μπορούσαμε όμως να πούμε ότι πρόκειται για τη θέληση των καλλιτεχνών να ασκούν κριτική στη συστημική τέχνη ή στις γενικές πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες κάτω από τις οποίες λειτουργεί αυτή. Όσον αφορά τις πολιτικές συνθήκες κάτω από τις οποίες λειτουργεί ο χορός στην Κύπρο, προσπαθώ με τον δικό μου τρόπο, μέσω της στενής μου σχέσης με τη Νέα Κίνηση Χορογράφων και Χορευτών, η τέχνη να αποκτίζει

τις σωστές συνθήκες, έτσι ώστε ο καλλιτέχνης να μπορεί ν' ασκήσει το καλλιτεχνικό του έργο. Γιατί, με βάση τα σημερινά δεδομένα, είναι πολύ δύσκολο να μπορεί κάποιος να αφοσιωθεί ολοκληρωτικά στην τέχνη του όπως και να περιμένει να δουλέψει σε επαγγελματικές συνθήκες. Επίσης, μέσα από τη συνεργασία μου με τη Στέγη Χορού Λεμεσού, ως ένα από τα ιδρυτικά μέλη, προσπαθούμε να δημιουργήσουμε προγράμματα και την υποδομή για ευκαιρίες και ανάδειξη τόσο του χορογραφικού έργου όσο και τη συνεχή επιμόρφωση στο χορογραφικό τομέα. Σχετικά τώρα με τον τρόπο που εγώ προσεγγίζω τη χορογραφία, εδώ και πολλά χρόνια οι χορογραφίες μου πραγματεύονται κοινωνικοπολιτικά θέματα, όπως η πατριαρχία, η θέση της γυναίκας στην κοινωνία, η εμπορευματοποίηση του σώματος, η εικόνα του σώματος κ.ά. Αυτό που αντιλαμβάνομαι εγώ ως ακτιβισμό ή πιο συγκεκριμένα πώς μεταφέρω το πολιτικό στη σκηνή είναι μέρος της συνεχόμενης έρευνάς μου. Για το νέο μας έργο «Say yes! again and again» ήταν συνειδητή απόφαση ότι δεν θέλω να εκθέσω κοινωνικοπολιτικά ζητήματα με βαριά κριτική στο κοινό και ότι δεν θα ήθελα να αναπαράγω συναισθηματική ή σωματική βία στη σκηνή. Ίσως σκέφτομαι τον ακτιβισμό όχι με τρόπο που να αναζητώ αρνητικές ενέργειες. Θεωρώ πώς ο ακτιβισμός μπορεί να υπάρξει με έναν τρόπο θετικό, με αγάπη για τη ζωή, με το να είμαστε καταφατικοί/θετικοί με τους ανθρώπους που εργαζόμαστε δίπλα τους, θετικοί προς τους θεατές. Επιπρεασμένη από το βιβλίο «Pleasure Activism: the politics of feeling good» της Maree Brown (AK Press, 2019), από τον αισιόδοξο και ενδυναμωτικό τρόπο που αναφέρεται στο πολιτικό, αναζητώ τρόπους να επιτρέψω την ευχαρίστηση και την αισιοδοξία στην παράσταση, με την πίστη ότι μετατοπίζοντας την προσοχή μας στην κατάφαση, η ευχαρίστηση και η ζωτικότητα γίνονται μέσα κοινωνικής και πολιτικής αλλαγής.

Αναζητάμε την πολυφωνία και την κοινωνική απελευθέρωση

–Να λέμε Ναι στον εαυτό μας και στις ανάγκες μας... γιατί νομίζεις πως ακόμα δεν γίνεται, δεν είναι αυτονόητο;

–Μεγαλώνουμε σε μια κοινωνία που μας υποχρεώνει να μάθουμε να λέμε πολλά όχι για να μπορούμε να θέτουμε ξεκάθαρα τα όριά μας στο τι θέλουμε, στο τι επιτρέπουμε, τι είμαστε πρόθυμοι να δεχτούμε και τι όχι, καθώς και τι είμαστε διατεθειμένοι να κάνουμε και τι όχι. Στη διαδικασία αυτή, ξεχνάμε να δώσουμε χώρο στα ναι που είναι και η συνέπεια του κάθε όχι. Παράλληλα, υπάρχουν ακόμα πολλές κοινωνικές επιβολές και κοινωνικά ταμπού, τα οποία μας εμποδίζουν να αντιληφθούμε πολλές από τις προσωπικές μας ανάγκες, τόσο γύρω από τη σεξουαλικότητα και την παρουσίαση του εαυτού όσο και για τον τρόπο που αποφασίζει ο καθένας πώς να ζει. Γύρω μας, υπάρχει ομοφοβία, σεξισμός, ρατσισμός, πατριαρχία. Έτσι, το ναι δεν είναι αυτονόητο αλλά πολλές φορές μάς βαραίνει με ενοχή ή με αποκλεισμό. Στην παράσταση ερευνάσαμε τη σχέση μας γύρω από το τραύμα, την απαγόρευση, τον αποκλεισμό, την ενοχή που μπορεί να προκαλέσει η κοινωνική νόρμα, τα στερεότυπα και τα ταμπού. Παράλληλα εμβαθύνουμε στις εμπειρίες και στη διαδικασία που οδηγεί σε μια κοινωνική απελευθέρωση, όπου το Ναι στον εαυτό μας έρχεται με μια απόλαυση και αγάπη για τη ζωή, ένα ναι προς αυτήν την απόλαυση που θεωρούμε ότι πρέπει να είναι προσβάσιμη σε όλους, ανε-

ξάρτητα από την εκάστοτε κατηγορία στην οποία μας κατατάσσει η κοινωνία, είτε αυτή η κατηγορία ονομάζεται «γυναίκα», «ξένος», «trans», «queer», «άτομο με αναπηρίες» κ.ά.

–Πώς παρατηρείς να αλλάζει η κοινωνία μας, μέσα σε μία κατά τη γνώμη μου δυστοπική εποχή;

–Ακούω και βλέπω όλο και πιο συχνά τις φωνές «υποβαθμισμένων» κοινωνικών συνόλων να δι-

«Υπάρχουν ακόμα πολλές κοινωνικές επιβολές και κοινωνικά ταμπού, τα οποία μας εμποδίζουν να αντιληφθούμε πολλές από τις προσωπικές μας ανάγκες».

εκδικούν τον χώρο τους, τα δικαιώματά τους. Την ίδια στιγμή, πολλές κυβερνήσεις εννοούν ή και ενθαρρύνουν την ομοφοβία, τον ρατσισμό, τον σεξισμό. Ένα κοινωνικό δίπολο δηλαδή. Στη χορογραφική διαδικασία ερευνούμε πώς η προσωπική αποδοχή και η εμβάθυνση της προσωπικής αφήγησης του εαυτού μας μπορεί να οδηγήσει σε μια κοινωνική απελευθέρωση. Πως, όταν κατανοήσουμε τις προσωπικές μας ανάγκες και επιθυμίες και καταφέρουμε να φέρουμε ευχαρίστηση στη δική μας ζωή, τότε κάνου-

«Ίσως τελικά να μη δεχόμαστε τη δυστοπία ως πραγματικότητα αλλά ούτε αναζητάμε μια ουτοπία, ένα τέλειο κόσμο. Αναζητάμε την πολυφωνία, την κοινωνική απελευθέρωση, την αποδοχή της πολυφωνίας και της διαφορετικότητας».

με ένα βήμα για μια πιο θετική κοινωνία. Ενώ η κοινωνία μπορεί να δημιουργήσει ενοχές στα δικά μας θέλω, εμείς διερευνούμε αν με το να εκφράσουμε τις δικές μας ανάγκες, να τις αφήσουμε να ακουστούν όπως και τη δική μας προσωπική αφήγηση, μπορούμε να επιφέρουμε μια αλλαγή. Ίσως τελικά να μη δεχόμαστε τη δυστοπία ως πραγματικότητα αλλά ούτε αναζητάμε μια ουτοπία, ένα τέλειο κόσμο. Αναζητάμε την πολυφωνία, την κοινωνική απελευθέρωση, την αποδοχή της πολυφωνίας και της διαφορετικότητας.

–Πώς βλέπεις να εξελίσσεται τα τελευταία χρόνια η τέχνη του performance στην Κύπρο;

–Οι παραστατικές τέχνες φαίνεται να παίρνουν ένα κεντρικό ρόλο στην τέχνη της Κύπρου, με πολλές φωνές που προέρχονται τόσο από τις εικαστικές τέχνες όσο και από το θέατρο και τον χορό. Στην Κύπρο, μιλάμε πολύ συχνά είτε για «περφόρμανς» είτε για την τέχνη του performance (performance art ή επιτελεστική τέχνη), που προέρχεται κυρίως από τις εικαστικές τέχνες. Πολλοί χορογράφοι πλέον δεν μπορούν να βρουν τη λέξη που χαρακτηρίζει την παράστασή τους. Οι παραστάσεις τους δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως παραστάσεις χορού ούτε ως παραστάσεις θεάτρου και καταλήγουν να τις αποκαλούν «περφόρμανς», ως μια ένδειξη του πειραματισμού και της συσχέτισης με άλλες τέχνες που εμπεριέχουν. Πολλοί χορογράφοι

στην Κύπρο απομακρύνθηκαν εδώ και καιρό από τις παραστάσεις χορού που έχουν βάση μόνο την κίνηση, ενώ όλο και περισσότεροι, τόσο νέοι αλλά και πιο ώριμοι χορογράφοι, δανείζονται στοιχεία από διάφορες παραστατικές τέχνες, συμπεριλαμβανομένων και της τέχνης του περφόρμανς. Έτσι, ο ορισμός που βρίσκεις συχνά σε παραστάσεις από άτομα που προέρχονται από τον χώρο της χορογραφίας είναι πλέον περφόρμανς. Η παράσταση «Say yes again and again!» είναι μία παράσταση που φλερτάρει με πολλές τέχνες, ενώ χρησιμοποιεί την κίνηση ως κεντρικό στοιχείο. Πέραν της κίνησης, χρησιμοποιούμε ένα κράμα άλλων τεχνών και χρησιμοποιούμε τον λόγο, την ποίηση, το τραγούδι με ένα ίσως μη συμβατικό τρόπο. Στην ερευνητική διαδικασία δεν ορίζουμε τι ακριβώς κάνουμε και αυτό δίνει την ελευθερία για πειραματισμό, για το απροσδόκητο, για το κούμπω και τις αυθόρμητες προσεγγίσεις στις διάφορες ιδέες. Το τοπίο των παραστατικών τεχνών στην Κύπρο φαίνεται τολμηρό και απρόβλεπτο και αν μπορώ να μιλήσω και ως θεατής, ανυπομονώ να παρακολουθήσω την εξέλιξή του.

Πληροφορίες: «Say yes! again and again», Τετάρτη, 27 Δεκεμβρίου, Θέατρο Δέντρο, Λευκωσία, ώρα 8:30 μ.μ. και Πέμπτη, 28 Δεκεμβρίου, Θέατρο Ριάλτο - Επί Σκηνής, Λεμεσός, δύο παραστάσεις, 6:30 μ.μ. και 8:30 μ.μ. Κρατήσεις: 99349716, www.rialto.com.cy ή στο 7777745.

Πολιτισμικά και οικονομικά οφέλη από τον κυπριακό κινηματογράφο

Ο πολιτισμός και οι δημιουργικές βιομηχανίες είναι σημαντικές πηγές για την οικονομία μας, λέει η Έλενα Χριστοδουλίδου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Έλενα Χριστοδουλίδου, πρόεδρος της Συμβουλευτικής Επιτροπής για τον Κινηματογράφο, ανώτερη μορφωτική λειτουργός του υφυπουργείου Πολιτισμού και μέλος και μέλος της ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματογράφου, μιλάει στην «Κ» για τον κυπριακό κινηματογράφο, τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει και το όραμα της Πολιτείας για την έβδομη Τέχνη. Η κα Χριστοδουλίδου λέει πως η υπευθυνότητα και αφοσίωση των συναδέλφων στον κινηματογράφο, το ταλέντο των Κύπριων δημιουργών, η πρόσφατη αύξηση του κονδυλίου για την παραγωγή ταινιών και οι δράσεις του Cipa στον τομέα, είναι τα συστατικά τα οποία συνέτειναν στην άνθιση του κυπριακού κινηματογράφου.

–Κυρία Χριστοδουλίδου, ποιο είναι το κινηματογραφικό όραμα της Πολιτείας;

–Η πολιτική που αφορά στον κινηματογράφο και την οπτικοακουστική βιομηχανία γενικότερα διέπεται από τους ακόλουθους βασικούς άξονες, με ξεχωριστούς επιχειρησιακούς στόχους ο καθένας: α. Ενίσχυση και προβολή της κυπριακής κινηματογραφίας, τις παραγωγής και συμπαραγωγής ταινιών, β. Κινηματογραφική παιδεία σε συνάρτηση με την ανάπτυξη της πολιτιστικής και άλλης σημασίας του κινηματογραφικού έργου στην κοινωνία, γ. Ανάπτυξη της οικονομίας και διάνοιξη θέσεων εργασίας. δ. Επαγγελματική εκπαίδευση/βελτίωση των δεξιοτήτων και αύξηση του αριθμού των επαγγελματιών στον χώρο. Η ευδοκιμη συνεργασία με την Ένωση Σκηνοθετών, η αποκτηθείσα εμπειρία με βάση παραδείγματα άλλων χωρών, ένας αποτελεσματικός Κανονισμός Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων, η κατανόηση των εκάστοτε πολιτικών προϋποθέσεων για τους τρόπους με τους οποίους πρέπει να λειτουργήσει ο κινηματογράφος, η υπευθυνότητα και αφοσίωση των

συναδέλφων στον κινηματογράφο, το ταλέντο των Κύπριων δημιουργών, η πρόσφατη αύξηση του κονδυλίου για την παραγωγή ταινιών και οι δράσεις του Cipa στον τομέα, είναι τα συστατικά τα οποία συνέτειναν στην άνθιση του κυπριακού κινηματογράφου. Είναι γεγονός επίσης ότι ο κινηματογράφος δεν αναπτύσσεται μόνο μέσα από τα γραφεία, αλλά κυρίως με τη συμμετοχή μας στα διάφορα όργανα της Ε.Ε., σε Κινηματογραφικά Δίκτυα και Ταμεία, με περίπτωση σε μάρκετ μεγάλων φεστιβάλ όπου προωθείται η ο κυπριακός κινηματογράφος και η Κύπρος ως ιδανικός προορισμός

«Ένας από τους στόχους μας είναι επίσης η εξεύρεση τρόπων πρακτικής εκπαίδευσης άνεργων νέων ανθρώπων σε κινηματογραφικό συνεργείο, τροφοδοτώντας ταυτόχρονα την κινηματογραφική αλυσίδα παραγωγής».

για γυρίσματα, η ζύμωση με ξένους επαγγελματίες και η εν γένει δικτύωση στην οποία βασίζεται κάθε εθνική κινηματογραφία. Παράλληλα ενισχύουμε την προβολή της κυπριακής ταινίας σε διεθνή φεστιβάλ και σε αιθουσες και προωθούμε τη δημιουργία ενός δικτύου κινηματογραφικών διαδρομών στο εξωτερικό, προκειμένου να επιτευχθεί η γνωριμία του κινηματογραφικού μας προϊόντος με το ξένο κοινό. Τα οφέλη είναι τεράστια, τόσο πολιτισμικά όσο και οικονομικά. Η προβολή, για παράδειγμα, μιας κυπριακής ταινίας στον διεθνή χώρο είναι η ουσιαστικότερη απόδειξη των δυνατοτήτων της χώρας να σπηρίξει τα γυρίσματα ξένων ταινιών, ενώ ταυτόχρονα ενισχύεται η προσέλκυση τουριστών.

–Μπορεί να υπηρετηθεί με συνέπεια το όραμά σας, δεδομέ-

νου των πεπερασμένων δυνατοτήτων της χώρας;

–Ο κινηματογράφος και η οπτικοακουστική βιομηχανία γενικότερα, είναι η καρδιά αυτού που αποκαλούμε δημιουργικές βιομηχανίες, οι οποίες αποτελούν το 4,5% του ΑΕΠ της Ε.Ε. Με μία πιο στοχευμένη στρατηγική, ο τομέας μπορεί να τονώσει την οικονομία και να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα σε επίπεδο υπηρεσιών και επιχειρηματικότητας, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην πολιτιστική πολυμορφία. Ο πολιτισμός και οι δημιουργικές βιομηχανίες είναι σημαντικές πηγές για την οικονομία και την κοινωνία και δημιουργούν θέσεις εργασίας. Μια τέτοια ανάπτυξη απαιτεί μια σειρά πολιτικών αποφάσεων και αποτελεσματική στρατηγική μέσα από τη συνέργεια με άλλα υπουργεία (π.χ. Εργασίας, Οικονομικών, Τουρισμού).

–Υπάρχει πάντοτε το ζήτημα της χρηματοδότησης και των παραπόνων για το ότι τα χρήματα δεν είναι αρκετά, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ταβάνι, λόγω του μεγέθους μας;

–Η κρατική στήριξη προς τον κινηματογράφο ξεκίνησε μόλις το 1994 μέσω του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών με το συμβολικό ποσό των 125.000 λιρών. Με τη μεταφορά του κινηματογράφου στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού το 2004, ξεκινήσαμε να διαμορφώνουμε μία ουσιαστική αναπτυξιακή πολιτική σε διάφορα επίπεδα, η οποία βοήθησε, σταδιακά να βρεθούν εδώ που είμαστε σήμερα. Σίγουρα η ανάπτυξη του τομέα ενέχει πολλές απαιτήσεις. Θεωρώ ότι περαιτέρω αύξηση του ποσού θα ήταν ιδανική, εάν το επιτρέπουν οι δημοσιονομικές συνθήκες, προκειμένου να εξελιχθούν όλες οι απαραίτητες δράσεις για μια αποτελεσματική πολιτική για την κινηματογραφική μας βιομηχανία.

–Έχουμε αρκετό κινηματογραφόφιλο κοινό;

–Προσπάθειά μας είναι να αυξήσουμε το κινηματογραφόφιλο

«Η προβολή μιας κυπριακής ταινίας στον διεθνή χώρο είναι η ουσιαστικότερη απόδειξη των δυνατοτήτων της χώρας να σπηρίξει τα γυρίσματα ξένων ταινιών, ενώ ταυτόχρονα ενισχύεται η προσέλκυση τουριστών» λέει η Έλενα Χριστοδουλίδου, μιλώντας για τα οφέλη από την άνθιση του κυπριακού κινηματογράφου.

κοινό, συνδυάζοντας την ποιοτική τέρψη με την πνευματική και αισθητική ανάταση που προσφέρει η έβδομη τέχνη. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω εκδηλώσεων, διαλέξεων και εργαστηρίων, με τη διοργάνωση φεστιβάλ κινηματογράφου μέσα από τα οποία το κοινό έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει όλες τις κατηγορίες ταινιών, αλλά και με την ενίσχυση φορέων και κινηματογραφικών λεσχών για την προβολή ειδικών αφιερωμάτων σε εναλλακτικές τάσεις της κινηματογραφικής τέχνης, σημαντικούς σκηνοθέτες και κινηματογράφο της ανεξάρτητης σκηνής. Όραμά μας είναι η ακόμα μεγαλύτερη επαφή και δράση με το κοινό, με συζητήσεις στην παρουσία συντελεστών, με τη δημιουργία περιοδευόντων κινηματογράφων στην ύπαιθρο καθώς και με την επέκταση των δράσεων μας σε όλες τις υποβαθμισμένες και περιθωριοποιημένες ομάδες της κοινωνίας (γηροκομεία, νοσοκομεία, στέγες, κέντρα φιλοξενίας). Ταυτόχρονα η μέρημά μας είναι το παιδικό και νεανικό κοινό, οι αριανοί θεατές και δημιουργοί, στους οποίους οφείλουμε να δώσουμε τα εχέγγυα να δημιουργήσουν, να εκφραστούν, να απελευθερωθούν αλλά και να αποκτήσουν την εμπειρία και τη δυνατότητα να κρίνουν το θεώμενο. Στη βάση αυτή αναπτύσσουμε διάφορες δράσεις σε συνεργασία με πολιτιστικούς φορείς και φεστιβάλ. Οι πρωτοβουλίες πρέπει να εντατικοποιηθούν και να οργανωθούν με ειδικούς, οι οποίοι θα λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές για την επέκταση της κινηματογραφικής παιδείας, κυρίως μέσα από συνέργειες με την εκπαίδευση και έχοντας ως ορίζοντα την ένταξη μαθημάτων κινηματογράφου στα σχολεία. Αυτός ο στόχος βρίσκεται μέσα στα βραχυπρόθεσμα σχέδιά μας, όπως και η επαναφορά των

κινηματογραφικών εργαστηρίων στις παιδικές στέγες, άλλες κοινωνικές δομές φιλοξενίας και στο σωφρονιστικό ίδρυμα. Με προοπτική να βοηθήσουμε στην κοινωνική και επαγγελματική επανένταξη, ένας από τους στόχους μας είναι επίσης η εξεύρεση τρόπων πρακτικής εκπαίδευσης άνεργων νέων σε κινηματογραφικά συνεργεία, τροφοδοτώντας ταυτόχρονα την κινηματογραφική αλυσίδα παραγωγής.

–Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες μιας κυπριακής ταινίας;

–As μας ξεκινάμε ότι η παραγωγή μιας ταινίας από τη συγγραφή του σεναρίου μέχρι και την προβολή της στα φεστιβάλ και στις αίθουσες απαιτεί μεγάλη χρηματική επένδυση. Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή οδηγία η κυπριακή ταινία, λόγω του μεγέθους μας και της περιορισμένης γλωσσικής εμβέλειας, χαρακτηρίζεται ως δύσκολη, δικαιούται κρατική ενίσχυση μέχρι το 70% του κόστους παραγωγής της, ποσά τα οποία λόγω των περιορισμένων μας κονδυλίων δεν μπορούμε να παραχωρηθούν. Υπενθυμίζεται ότι, για την ολοκλήρωση μιας κινηματογραφικής παραγωγής εργάζεται σημαντικός αριθμός επαγγελματιών και άλλων συνεργατών από την αγορά, που στην Κύπρο συχνά ανέρχεται από τα 50 με 150 και άνω άτομα. Η εφαρμογή levis Systems (έμμεση φορολογία) για την ενίσχυση του Κινηματογράφου από διάφορες πηγές όπως ισχύει σε πολλές χώρες του κόσμου, σίγουρα θα βοηθούσε αισθητά.

–Η Κύπρος έχει σημειώσει τα τελευταία χρόνια σημαντικές διακρίσεις, αυτό δείχνει πως ο κυπριακός κινηματογράφος είναι πιο εξωστρεφής και πιο ανταγωνιστικός;

–Ο κυπριακός κινηματογράφος

βρίσκεται σε μια ανοδική πορεία, με την παραγωγή ταινιών να αυξάνεται, τους Κύπριους παραγωγούς να πετυχαίνουν συνεργασίες με το εξωτερικό (συμπαραγωγές) με πολυεθνικά συνεργεία, ενώ μια νέα γενιά δημιουργών με άποψη και έντονη κοινωνικοπολιτική κριτική διάθεση επιβάλλεται δυναμικά στον χώρο. Ταυτόχρονα, οι διεθνείς βραβεύσεις και διακρίσεις προς τις κυπριακές ταινίες συρρέουν με τέτοια συχνότητα που μας κάνει να πιστεύουμε ότι είμαστε στον σωστό δρόμο. Οι πλείστοι Κύπριοι σκηνοθέτες έρχονται στη χώρα μπλοκισμένοι με τις εμπειρίες του εξωτερικού και των σπουδών τους, παρατηρούν τον κόσμο γύρω τους και μετατρέπουν το τοπικό σε οικουμενικό ενδιαφέροντος αφήγημα. Οι ξένοι παραγωγοί που μας εμπιστεύονται, οι συμμετοχές των συντελεστών της οπτικοακουστικής μας βιομηχανίας σε διεθνή φόρα, οι βραβεύσεις, η συνδιαλλαγή με τον διεθνή χώρο, είναι ενδεικτικά μιας εξωστρέφειας. Είμαστε μια μικρή η χώρα με μικρή και σε «νεαρή» ηλικία παραγωγή. Είναι ιδιαίτερα δύσκολο να ανταγωνιστείς ταινίες που έχουν πίσω τους ισχυρά κέντρα κινηματογράφου, μεγάλες εταιρίες παραγωγής και διανομής με επιρροή στη λήψη αποφάσεων. Ο ανοδικός βηματισμός της κυπριακής κινηματογραφίας είναι γεγονός, αλλά για να γίνει πιο ανταγωνιστική πρέπει η Πολιτεία να διαμορφώσει μια ουσιαστική πολιτική πτυχές της οποίας προαναφέρονται. Θα ήθελα εδώ να αναφερθώ στον συνάδελφο κ. Διομήδη Νικήτα και στην πολύτιμη προσφορά του, χωρίς την οποία ίσως ο κυπριακός κινηματογράφος να μην ήταν αυτό που είναι σήμερα, όπως και τον εξίσου αναντικατάστατο κ. Μάριο Ψαρά που προστέθηκε στην ομάδα τα τελευταία χρόνια.

Η Κύπρος να καταστεί ένα ανοικτό στούντιο γυρισμάτων

–Ποιες θα λέγατε ότι είναι οι προκλήσεις για τον τομέα του Κινηματογράφου στο υφυπουργείο;

–Αν και έχω ήδη απαντήσει σε μεγάλο βαθμό στο ερώτημα, θα πρόσθετα την προοπτική η Κύπρος να καταστεί ένα ανοικτό στούντιο γυρισμάτων, αξιοποιώντας τις ομορφιές της, τις προσφερόμενες υπηρεσίες και το ντόπιο ταλέντο και δυναμικό. Να κατευθυνθούν επενδύσεις μέσα από τα κίνητρα που ήδη προσφέρει η χώρα προς τη δημιουργία στούντιο παραγωγής, μεταπαραγωγής, αγορά κινηματογραφικού εξοπλισμού κ.ά. Να γίνουν οι επενδύσεις εκείνες οι οποίες θα κάνουν τις παραγωγές μας ακόμη πιο άρτιες και ανταγωνιστικές, και τη χώρα πιο ελκυστική στους ξένους, διανοίγοντας νέες θέσεις εργασίας και ανατροφοδοτώντας τον ντόπιο κινηματογράφο. Η πρόκληση είναι εκεί, όπως και το ζήτημα της

στελέκωσης των παραγωγών με έμπειρο ντόπιο προσωπικό. Αυτό μας οδηγεί ουσιαστικά στον τέταρτο πυλώνα των αναγκών μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τον κινηματογράφο, που είναι η άμεση εκπαίδευση προσωπικού σε εξειδικευμένα επαγγέλματα στον χώρο της παραγωγής, προκειμένου να ικανοποιούνται επαρκώς οι ντόπιες και ξένες ταινίες. Η συνεργασία μας με την Ένωση Σκηνοθετών στοχεύει κυρίως σε αυτό, με τη συνδιοργάνωση εξειδικευμένων εργαστηρίων, ενώ η παρότρυνση προς τους παραγωγούς να συμπεριλαμβάνουν ανειδίκευτο προσωπικό για εκπαίδευση στα γυρίσματα, είναι ήδη σε συζήτηση μαζί τους. Θα επιχειρήσουμε επίσης ένταξη των τεχνικών επαγγελματιών του οπτικοακουστικού τομέα στο πρόγραμμα των Τεχνικών Σχολών της Κύπρου. Η ίδρυση σχολής κινηματογράφου με εξειδίκευση στα τεχνικά επαγγέλματα θα ήταν

Η υπογραφή διμερών συμφωνιών στον οπτικοακουστικό τομέα είναι μια πολλά υποσχόμενη προοπτική για να αξιοποιηθεί η Κύπρος ως κέντρο και διαμεσολαβητής για γυρίσματα και επενδύσεις στην ευρύτερη περιοχή της της Ανατολικής Μεσογείου.

επίσης εξαιρετικά βοηθητική. Οι προκλήσεις είναι τεράστιες όπως και οι δυνατότητες της χώρας μας. Σημαντικό είναι επίσης το κεφάλαιο που αφορά στη νομική προστασία των δικαιωμάτων

των εργαζομένων στον χώρο της οπτικοακουστικής και των επαγγελματιών τους, στην προστασία την ανθρώπινης διάνοιας και εργασίας από τις προκλήσεις της τεχνικής νοημοσύνης (AI), στη

στόχευση στην καινοτομία, στην εφαρμογή πράσινης πολιτικής στον τομέα, κ.ά. Θα ολοκληρώνα με την ανάγκη η παρουσία μας στους χώρους λήψης αποφάσεων της Ε.Ε. και άλλου να καταστεί ακόμη πιο ουσιαστική και διεκδικητική, υπέρ του καλώς νοούμενου συμφέροντος μιας μικρής χώρας όπως η Κύπρος. Σε πολλές περιπτώσεις οι μικρές σε εμβέλεια και πληθυσμό χώρες της Ευρώπης αντιμετωπίζουν κοινά προβλήματα, έτσι που μια στενότερη σχέση μεταξύ μας θα ήταν επωφέλης για όλους. Το ταλέντο στον τόπο είναι δεδομένο. Η βελτίωση, η αναβάθμιση, η μόνιμη ανατροφοδότηση και η ουσιαστική ανάπτυξη όλων των πυλώνων της αλυσίδας, είναι απαραίτητα βήματα προκειμένου να καταστήσουμε ανταγωνιστικότερο σε όλα τα επίπεδα.

–Ποια είναι τα πλεονεκτήματά μας;

–Η Κύπρος, μια χώρα με γεωστρατηγική θέση (ανάμεσα σε τρεις ηπείρους), σταθερή οικονομία και υψηλό επίπεδο υπηρεσιών, θα μπορούσε –παρά το μέγεθός της– να αξιοποιηθεί ως κέντρο και διαμεσολαβητής για τον συντονισμό και την εξυπηρέτηση παραγωγών που ενδιαφέρονται για γυρίσματα και επενδύσεις στην ευρύτερη περιοχή της της Ανατολικής Μεσογείου. Η υπογραφή διμερών συμφωνιών στον οπτικοακουστικό τομέα, είναι μια πολλά υποσχόμενη προοπτική προς αυτή την κατεύθυνση. Έχοντας θέσει όλα αυτά τα χρόνια τα πιο πάνω γερά θεμέλια, θεωρώ ότι είμαστε έτοιμοι πλέον να περάσουμε στο επόμενο επίπεδο με μια πιο ουσιαστική και συντονισμένη σύνολη κρατική πολιτική. Η στελέκωση του τομέα με έμπειρο και ικανοποιητικό αριθμητικά προσωπικό, είναι εκ των ων ουκ άνευ για την όποια περαιτέρω υλοποίηση.

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

2023 GERHARD RICHTER

EDDA REINECKE

ROYAL COLLECTION TRUST

EL PRADO

APPLE TOWER THEATRE

ΣΕΝ ΜΟΡΙΤΖ

Γκέρχαρντ Ρίχτερ

Στην γκαλερί Hauser & Wirth, στο παράρτημα του Σεν Μόριτζ, καθώς και σε άλλους δύο χώρους της περιοχής, παρουσιάζεται η σπονδυλωτή έκθεση με έργα του Γκέρχαρντ Ρίχτερ. Θέμα της έκθεσης, η επί σειράν ετών ενασχόλησή του με το φυσικό περιβάλλον γύρω από το Σεν Μόριτζ, τον επίγειο παράδεισο του Εγκάβνιν, με την ξακουστή κοιλάδα και τις πλαγιές που ονειρεύονται οι εραστές των χειμερινών σπορ. Ο Ρίχτερ διατηρεί και καλλιεργεί μια βαθιά, εσωτερική σχέση με την Ελβετία, την οποία αποτυπώνει ποικιλοτρόπως.

ΔΡΕΣΔΗ

Επένδυση στον πολιτισμό

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Σαξονίας ανακοίνωσε πως στη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2024 θα υποστηρίξει 193 προγράμματα πολιτισμού με 1,9 εκατ. ευρώ. Θα ενισχυθούν 85 προγράμματα παραστατικών τεχνών και μουσικής, 26 προγράμματα εικαστικών, 20 προγράμματα πολιτισμού της κοινωνίας, 19 προγράμματα κινηματογράφου και αρκετά ακόμη από τους χώρους της λογοτεχνίας, των διαπολιτισμικών τεχνών και της βιομηχανικής κουλτούρας. Το Ίδρυμα της Σαξονίας είχε δεχθεί 440 αιτήσεις, ύψους 5,4 εκατ. ευρώ.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Χανς Χόλμπαϊν

Στις εξαιρετικές εκθεσιακές αίθουσες του Μπάκιγχαμ (Queen's Gallery), ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τα σχέδια του Χανς Χόλμπαϊν. Οι βασιλικές συλλογές διαθέτουν περί τα 80 σχέδια προσωπογραφιών του μεγάλου ζωγράφου του 16ου αιώνα. Πρόκειται για μικρά αριστουργήματα, τα οποία προσεγγίζουμε ως ολοκληρωμένα και αυτόνομα έργα τέχνης, ενώ ο Χόλμπαϊν τα σχεδίαζε ως μέρος της προετοιμασίας του για έργα ζωγραφικής ή μινιατούρες.

ΜΑΔΡΙΤΗ

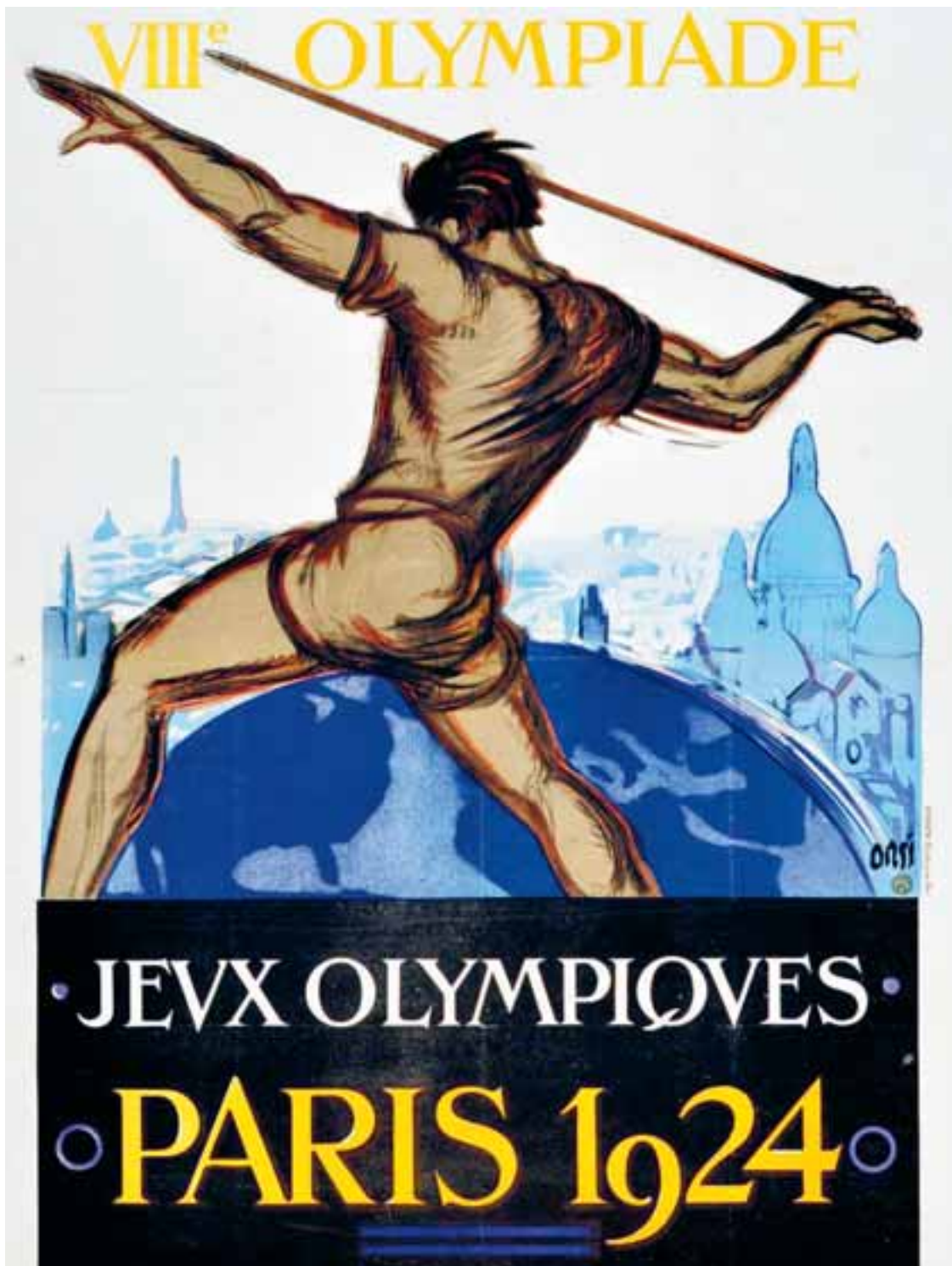
Δαυίδ και Γολιάθ

Το Μουσείο Πράδο ανακοίνωσε την ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης και συντήρησης του έργου του Καραβάτζο «Δαυίδ και Γολιάθ», το οποίο παρουσιάζεται και πάλι σε αίθουσες σε επανέκθεση. Οι εργασίες, τις οποίες έφερε σε αίσιο πέρας η συντηρήτρια Αλμουδένα Σάντσεθ, αποκατέστησαν το περίφημο κιονοσκούρο, απομακρύνοντας στρώσεις οξειδωμένου βερνικιού. Ο «Δαυίδ και Γολιάθ» του Καραβάτζο είναι ένας από τους τέσσερις πίνακες του Ιταλού καλλιτέχνη που βρίσκονται σε ισπανικές συλλογές.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ

Λάμψη σε παλιά δόξα

Ενα από τα περίφημα κτίρια θεαμάτων του Λος Αντζελες, που γεννήθηκε μαζί με τον ομιλούντα κινηματογράφο, το Apple Tower Theatre, έλαμψε και πάλι χάρη σε μια αρχιτεκτονική μελέτη αποκατάστασης και επανάρησης από το γραφείο Foster + Partners. Χτισμένο το 1927 από τον ειδικευμένο σε κινηματογραφικές αίθουσες αρχιτέκτονα Σ. Τσαρλς Λι, το Apple Tower αναδεικνύει τα διακοσμητικά στοιχεία του και τη μεγαλοπρέπεία του. Θα χρησιμοποιηθεί και πάλι ως χώρος θεαμάτων και πολιτισμού.

JEUX OLYMPIQUES PARIS 1924

Μία από τις ιδιαίτερα συλλεκτικές αφίσες για τους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Παρίσι του 1924.

Οι Ολυμπιακοί στο Παρίσι,
αναδρομή στο 1924

Το 2024 θα είναι μια χρονιά με προβολείς στραμμένους στο Παρίσι. Η γαλλική πρωτεύουσα θα φιλοξενήσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες για τρίτη φορά και θα είναι η πρώτη πόλη στην ιστορία των Αγώνων με αυτήν την επίδοση. Η πρώτη φορά ήταν το 1900, την εποχή που το Παρίσι ήταν η «πρωτεύουσα» του κόσμου, χρονιά που συνέπεσε με την Παγκόσμια Έκθεση των Παρισίων, ένα από τα μεγάλα γεγονότα υποδοχής του νέου αιώνα. Η δεύτερη φορά ήταν πριν από 100 χρόνια, το 1924, όταν το Παρίσι υποδέχθηκε τον κόσμο ως κέντρο ελπίδας του νέου κόσμου που είχε ανατείλει (με αισιοδοξία αλλά και πολλά προβλήματα) μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο (την επόμενη χρονιά, το 1925, το Παρίσι είχε και πάλι διοργανώσει την Παγκόσμια Έκθεση, που ταυτίστηκε με το στυλ της αρ ντεκό και τον μοντέρνο σχεδιασμό). Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2024 φέρνουν στην προθήκη της ιστορικής μνήμης τους προ 100 ετών Αγώνες ως μια διοργάνωση που, αν και οικονομικά αποδείχθηκε παθητική, ήταν ένα εφελτήριο για τις νέες αθλητικές συνθήκες που διαμορφώνονταν στη μεταπολεμική, τότε, εποχή, αλλά και μια νέα επιβεβαίωση των νέων γεωπολιτικών δικτύων. Ήταν οι 801

Αγώνες (το 1920 είχαν διεξαχθεί στην Αμβέρσα) και οι τελευταίοι υπό την προεδρία του Πιερ ντε Κουμπερτέν. Οι Αγώνες του 1924 είχαν ως κεντρικές εγκαταστάσεις το Ολυμπιακό Στάδιο Κολόμπ (επίσημη ονομασία: Στάδιο Yves-du-Manoir), στα περίχωρα του Παρισιού, χωρητικότητας τότε 45.000 θεατών. Το στάδιο υπάρχει και σήμερα. Έχει επεκταθεί και εκσυγχρονιστεί και θα είναι ένας από τους χώρους στους οποίους θα διεξαχθούν αγώνες χόκεϊ. Η Ελλάδα συμμετείχε το 1924 με 39 αθλητές (εκ των οποίων μία μόνο ήταν γυναίκα). Δεν είχαμε κερδίσει μετάλλιο στους Αγώνες, αλλά η Ελλάδα είχε διακριθεί καλλιτεχνικά (καθώς το 1924 ήταν ακόμη σε ισχύ ο καλλιτεχνικός διαγωνισμός των Ολυμπιακών Αγώνων). Το χρυσό μετάλλιο είχε κερδίσει ο γλύπτης Κωνσταντίνος Δημητριάδης για τον περίφημο «Δισκοβόλο» του. Το 2011 απεβίωσε σε ηλικία 103 ετών ο τελευταίος επιζών από τους συμμετέχοντες αθλητές του 1924. Ήταν ο Κροάτης κολυμβητής Ιβο Πιάβελιτς, ο οποίος συμμετείχε με την ομάδα της Γιουγκοσλαβίας, που είχε δημιουργηθεί το 1918. Το Παρίσι του 2024 θα υποδεχθεί την παγκόσμια αθλητική κοινότητα με όλη αυτήν την κληρονομιά από τον περασμένο αιώνα.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Θα μπορούσε να είναι χριστουγεννιάτικο τραπέζι (αλλά δεν είναι)

Το 1891, ο εικοσιεξάχρονος Γιαν Σιμπέλιους ξεκίνησε τη σύνθεση του πρώτου σημαντικού του έργου για ορχήστρα, σολίστ και ανδρική χορωδία, το συμφωνικό ποίημα «Κούλερβο». Το έργο εμπνέεται από ένα παραδοσιακό φινλανδικό έπος, το «Καλεβάλα».

Σε αυτό, ο αιμοσταγής πολεμιστής Κούλερβο βιάζει μέσα στο δάσος μια κοπέλα. Όπως αποδεικνύεται, το κορίτσι αυτό ήταν η αδελφή του, την οποία είχε χρόνια να δει. Η κοπέλα αυτοκτονεί.

Μια μέρα, ο Κούλερβο επιστρέφει στο ίδιο αυτό δάσος και αρχίζει έναν μονόλογο υπό τη μορφή διαλόγου με το ξίφος του. Ο Κούλερβο ρωτάει το σπαθί τι είδους αίμα θα ήθελε να γευτεί στη συνέχεια.

Το σπαθί απαντά: Έτσι, για αλλαγή, το αίμα κάποιου ενόχου, όχι ενός αθώου. Στο άκουσμα αυτής της ετυμολογίας, πέφτει πάνω στο

«Όλοι οι γιατροί που μου έλεγαν να κόψω το ποτό και το κάπνισμα είναι νεκροί».

Ξίφος του, τον διαπερνά και τον σκοτώνει. Ο εθνικός συνθέτης της Φινλανδίας δεν φημιζόταν για την αλεγκρία του. Γι' αυτό και συχνά, συχνότατα μάλλον, έβρισκε αποκούμπι στο οινόπνευμα. Ήταν κοινό μυστικό ήδη από τότε ότι ο Σιμπέλιους ήταν αλκοολικός.

Αυτό, βέβαια, δεν τον εμπόδιζε να συνεχίσει να γράφει μεγάλα συμφωνικά αριστουργήματα. Όταν το 1905 συνέθεσε το μοναδικό του –και τόσο υπέροχα μεγαλοκλιό– Κοντσέρτο για βιολί και ορχήστρα, το πρόβλημα με το αλκοόλ ήταν πια πολύ προχωρημένο.

Ακσέλι Γκάλεν-Καλέλα, «Πρόβλημα (Συμπόσιο)», έργο του 1894. Από αριστερά, ο ζωγράφος, ο Οσκαρ Μερικάντο, ο Ρόμπερτ Καγιάνους και ο Γιαν Σιμπέλιους.

Στο έργο «The Rest is Noise. Listening to the Twentieth Century», ο μουσικοκριτικός του The New Yorker Αλεξ Ρος μνημονεύει έναν πολυσυζητημένο πίνακα του Φινλανδού ζωγράφου Ακσέλι Γκάλεν-Καλέλα με τον τίτλο «Πρόβλημα (Συμπόσιο)» του 1894.

Τέσσερις φίλοι μπεκροπίνουν γύρω από ένα τραπέζι. Ενα μπουκάλι κείμεται αδειο, τα ποτήρια ολόγυρα στέκουν μισοάδεια. Το πιο εντυπωσιακό είναι τα βλέμματα των συνδαιτυμόνων (ή μάλλον, συμποτών): είναι κάπου αλλού. Είναι η ματιά ανθρώπων που γέρνουν κάπου ανάμεσα στην εξάντληση, συναισθηματική, πνευματική και σωματική, και στην αέναη ονειροπόληση, την εσωτερική αναζήτηση για το επόμενο όραμα. Την επόμενη εμμονή.

Ποιοι είναι οι τέσσερις; Από αριστερά προς τα δεξιά: όρθιος, με μια

άγρια έκφραση, ο ίδιος ο ζωγράφος. Ακριβώς από κάτω του, ο συνθέτης και μουσικοκριτικός Οσκαρ Μερικάντο, δεξιότερα ο μαέστρος Ρόμπερτ Καγιάνους. Στην άκρη, τελευταίος δεξιά, ο Σιμπέλιους, βυθισμένος, αποχωνωμένος.

«Θα μπορούσε να είναι χριστουγεννιάτικο τραπέζι», λέει χαμογελαστός ο κύριος Γκρι και βάζει να ακούσουμε την Εβδομή του Σιμπέλιους, την τελευταία του συμφωνία. Ο Σιμπέλιους έζησε έως τα 91. Για χρόνια, είχε κόψει τη μουσική, αφήνοντας μια Ογδόη στα μισά του δρόμου. Ο Ρος γράφει πως συχνά αστειευόταν με την ανικανότητά του να πεθάνει. «Όλοι οι γιατροί που μου έλεγαν να κόψω το ποτό και το κάπνισμα, είναι νεκροί», έλεγε. Η τελευταία σελίδα στο ημερολόγιό του περιλαμβάνει μια λίστα αγορών: σαμπάνια, κονιάκ και τζιν.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΩΤΗΡΗ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ

Εχουμε ανάγκη να πιστεύουμε

«Ο πόλεμος μας λέει ότι είναι ηλίθιο να πιστεύουμε» (Ντε Λίλο). Όμως έχουμε ανάγκη να πιστεύουμε. Η συντακτική ομάδα του Merriam-Webster ανακοίνωσε ότι η λέξη «αυθεντικός» αναζητήθηκε περισσότερο από κάθε άλλη το 2023. Η άλλη λέξη της χρονιάς ήταν το «tizz», ένας νεολογισμός που σημαίνει «χάρισμα». Rizz διαθέτουν όσοι ασκούν ιδιαίτερη γοητεία, είναι δεινοί συνομιλητές, κατέχουν την ικανότητα να σαγηνεύουν, να πείθουν με τη συζήτηση («Καθημερινή», 5.12.2023). Κατά την πανδημία, η δημοφιλής λέξη ήταν «goblin mode» (απλυστία, αδιαφορία).

Τώρα που η πανδημία τελείωσε, θέλουμε να πιστέψουμε. Όμως τώρα κάνουν πιο δραματική την εμφάνισή τους διάφοροι αυταρχικοί γόνδες (Τραμπ), τρομοκράτες (Χαμάς) και πολεμοχαρείς νάνοι (Πούτιν, Νετανιάχου). Και ζητούν να πιστέψουμε σε αυτούς. Το βλέμμα του παιδιού που πιστεύει, είναι γεμάτο ευλάβεια και προσοχή. Το αρνητικό είναι η υποταγή, η συμμόρφωση των «ακολουθών» που ζητάει η διαστροφή (λαϊκισμός, ολοκληρωτισμός, τρομοκρατία, πόλεμος) της εξουσίας.

Οι λέξεις, με το νόημα και τις προλεκτικές ρίζες τους στο σώμα, μας βοηθούν να δημιουργούμε εμπειρίες και να μαθαίνουμε από αυτές ποιοι είμαστε. Η μητέρα μιλάει στο παιδί της και περιβάλλει με νόημα την ιστορία της εμπειρίας που ζουν. Με τη μουσική, το χρώμα, την προσωπία της φωνής, μεταδίδει τη σάρκα των λέξεων. Έτσι γίνεται πειστική. Το μωρό πρώτα πιστεύει και μετά γνωρίζει. Καταλαβαίνει τι αισθάνεται από το τι καθημερινά γίνεται στο πρόσωπο της μητέρας.

Εμπειρία και συναίσθημα

Από αυτό που αισθάνεται και από αυτό που πιστεύει, το παιδί ποιεί ένα συναίσθημα. Αν αντέξει και δεν διαψεύσει το συναίσθημα, φτιάχνει και μοιράζεται με τη μητέρα του μια συναισθηματική εμπειρία. Μετά μεταφέρει αυτή την εμπειρία στο παιχνίδι του και ερωτεύεται το τρενάκι, το αρκούδακι του, τον Άγιο Βασίλη.

Ο Άγιος Βασίλης είναι αληθινός για τα παιδιά, εάν η συνάντησή μαζί του είναι μια εμπειρία που έχει νόημα. Ο Άγιος

Ο Άγιος Βασίλης είναι αληθινός για τα παιδιά, εάν η συνάντησή μαζί του είναι μια εμπειρία που έχει νόημα. Είναι ανάλαφρος, αισιόδοξος, αγαθός, πατρικός, ήπιος. Το έλκνηρό του είναι γεμάτο νοήματα, ασφάλεια, ευχαρίστηση. Ένα μεταβατικό αντικείμενο ανάμεσα στη φαντασία και στην πραγματικότητα.

Το μοντέλο της σχέσης
βρέφους - μητέρας είναι
το πρότυπο κατανόησης
της κοινωνίας.

Βασίλης είναι ανάλαφρος, αισιόδοξος, αγαθός, πατρικός, ήπιος. Το έλκνηρό του είναι γεμάτο νοήματα, ασφάλεια, ευχαρίστηση (ναρκισσισμός της ζωής). Είναι κινητικό, πετάει στον ουρανό. Είναι ένα μεταβατικό αντικείμενο ανάμεσα στη φαντασία του και στην πραγματικότητα. Μπορεί, όμως, να γίνει ένα καταναλωτικό καλάθι, ένα φετιχιστικό ισοδύναμο του συμβολικού, μια διάψευση της απώλειας, φορέας παντοδυναμίας, μια διαστροφική περφόρμανς.

Το μοντέλο της σχέσης βρέφους - μητέρας είναι το πρότυπο κατανόησης της κοινωνίας. Τα ίχνη των εμπειριών μας εγγράφονται στη μνήμη, ενώ ο χρόνος τους ενσωματώνεται στο προσωπικό πρότυπο, τον χαρακτήρα, που σαν ένα άγαλμα (ο Σκεπτόμενος του Ροντέν) δείχνει ενσωματωμένες τις κινήσεις του χρόνου που το έχουν σχηματίσει. Μια παράσταση χορού εκφράζει τις κινήσεις του ενσωματωμένου χρόνου που φτιάχνουν το άγαλμα. Στη ζωή δίνουμε πα-

ραστάσεις, χορεύουμε, τραγουδάμε, λέμε ιστορίες, για να γίνουμε πιστευτοί, πραγματικοί, ζωντανοί και παρόντες στην εμπειρία που ζούμε με άλλους. Μπορεί όμως να χρησιμοποιήσουμε την άμυνα της βλακείας-παντογνωσίας για να μη μάθουμε τίποτε από την εμπειρία. Ου με πείσεις, καν με πείσεις.

Δύναμη και πειθώ

Η μάντισσα Γη συμβούλευσε τον γιο της Προμηθέα και αυτός τον Δία ότι στη μάχη με τους Τιτάνες δεν θα επικρατήσει η δύναμη της ωμής βίας, αλλά η επινόηση, η πειθώ. Τον συμβούλεψε να μεταβεί από τη μυθική πολιτική στην ιστορική πολιτική σκηνή, όπου η ρητορική και η δράση δίνει πειστικότητα στον λόγο. Πολιτική σημαίνει φροντίδα. Το θετικό της είναι το γυνώ σώμα ενός μωρού. Το αρνητικό είναι τα γυνά πτώματα στο ναζιστικό στρατόπεδο (Ωντεν).

Η Οστίν αναγνωρίζει ότι η πειθώ είναι συστατικό των ιστοριών που κάνουν εμάς τους ανθρώπους να ζούμε με τους άλλους Πολλές κινήσεις και αλλαγές στον χώρο και στον χρόνο συμβαίνουν μέχρι όλα τα ευνοϊκά πρόσωπα να συναντηθούν στον ίδιο χρόνο και χώρο. Η ψυχανάλυση και η τραγωδία μάς βοηθούν να συναντήσουμε, να αναγνωρίσουμε

τα συναισθήματά μας, να εντάξουμε τους ξένους.

Ο θεατής του Οιδίποδα, του Ορέστη, της Μήδειας, πείθεται από την πλοκή, που την κάνει μιμνησι πράξεως, που έχει ένα τέλος (Αριστοτέλης) διότι αναγνωρίζει μέσα του τον Οιδίποδα, τον Ορέστη, τη Μήδεια και φοβάται πως μπορεί να πάθει τα ίδια.

Κάθαρση δεν σημαίνει εξαγνισμός, σημαίνει καθαρότητα, ευκρίνεια συναισθημάτων (Νεχαμάς). Όταν περνάμε μέσα από το πένθος βλέπουμε καθαρά την πραγματικότητα, ξεαστερώνει. Ο Ευριπίδης ζώντας τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, έβαλε τον Ορέστη και τον Πυλάδη να φέρνουν στην Αθήνα (Βραυρώνα) το άγαλμα της Αρτεμης και την Ιφιγένεια ως ιέρεια του ναού της. Η Αρτεμης της Αθήνας δεν είναι πια η αιμοσταγής θεά της χώρας των Ταυρών όπου η Ιφιγένεια θυσίαζε κάθε ξένο (Έλληνα). Την τελευταία στιγμή, η Ιφιγένεια αναγνώρισε τον αδελφό της. Έτσι ελπίζουμε ότι αποφεύγεται η αιματοχυσία ενός πολέμου. Όταν αναγνωρίσουμε ότι ο άλλος είναι φίλος, όμοιος, παρά τις διαφορές μας. Αποκτάμε την αίσθηση του τραγικού. Σκεφτόμαστε με φόβο και έλεος τι θα γινόταν αν η Ιφιγένεια δεν αναγνώριζε ότι ο ξένος είναι αδελφός. Κατανοούμε ότι η ζωή είναι ενδεχόμενη.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

ΡΙΠΕΣ ΦΩΤΟΣ

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΜΑΛΑΝΔΡΑΚΗΣ
Δυναμώστε τη μουσική, παρακαλώ
εκδ. Πόλις, σελ. 264

Ο Χάρης Αλεξιάδης ήταν μόλις εννιά χρόνων όταν σφώνωσε «βαθιά μέσα του μια μικρή σκιά που θα τον συντρόφευε για πάντα». Το παιδικό του δωμάτιο ήταν μεσοτοκία με το διαμέρισμα ενός δημοσιογράφου, ο οποίος το 1972 ξέσπαγε συχνά σε αναφιλητά. Επισκεπτόταν τακτικά την Μπουμπουλίνας. Παρά το δυσοίωνα ερέθισμα, ο Χάρης σπούδασε δημοσιογραφία και διακρίθηκε στον πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας ως πολεμικός ανταποκριτής. Το 1994 επιστρέφει στην Αθήνα, όπου η παντοκυριαρχία της ιδιωτικής τηλεόρασης τον διευκολύνει να αναδειχθεί σε αστέρα του ψυχαγωγικού προγράμματος. Ωστόσο η σκιά μέσα του ολοένα αναδενόταν μέχρι που τον ρίμαξε, ενταφιάζοντας το βλέμμα του σε μια απαρασάλευτη μαρμαρυγή.

Στο δεύτερο βιβλίο του ο Μιχάλης Μαλανδράκης κατορθώνει κάτι πολύ σημαντικό, να μη διαψεύσει τις προσδοκίες του πρώτου. Και εδώ παρακολουθεί την πτώση του ήρωα μέσα από στιγμιότυπα που προοικονομούν τη

βαθμιαία αποσάθρωσή του. Στο «Patriot» (2019) υπήρχαν τα φώτα της πίστας, τώρα αστράφτουν οι προβολείς του πλατό. Ο Χάρης νιώθει διαρκώς τυφλωμένος από φως. Ολα τα βλέπει θολά, σαν μια «ισχνή γραμμή». Ακόμα και καταμεσής των τεφρών χαλασμάτων του Σαράγεβ, τα μάτια του μισόκλειναν, σαν να αντιστέκονταν σε αυτό που έβλεπαν. Παγωμένος από το δριμύ ψύχος, λακταρούσε τον ήλιο. «Ηθελε ένας ξαφνικός ήλιος στο δωμάτιο να ζεστάνει το πρόσωπό του». Στο στούντιο έκανε πάντα ζεστό.

«Διασχίζει τον σκοτεινό διάδρομο, το μωσαϊκό δροσίζει τα πέλματά του, το φωτεινό στεφάνι που σχηματίζεται στην έξοδο θαμπώνει τα μάτια του. Με έναν πήδο περνάει το σώμα του μέσα απ' αυτό». Η παιδική ανάμνηση εξεικονίζει την έξοδο από το σπίτι, την είσοδο στον πόλεμο. Ένα ηλιόλουστο μεσημέρι Σαββάτου,

στις 5 Φεβρουαρίου 1994, μακελειό στη Μαρκάλε, την ανοικτή αγορά του Σαράγεβο. Μια ημέρα του 2007 ο Χάρης σωριάζεται στο πλατό, «σαν να τον πυροβόλησαν πισώπλατα», «βλέπει μόνο φως». Η απελπισμένη του πτώση τον έδεικνε λες και προσπαθούσε «να πιαστεί απ' το φως των προβολών». Το κυρίως εύρημα της μυθοπλασίας είναι η ταλάντευση ανάμεσα στην Αθήνα και το Σαράγεβο τη δεκαετία του 1990. Από τη μία η εξάλλη ευφορία και από την άλλη ο όλεθρος και η διάλυση. Από τα κατεριπωμένα σπίτια του Σαράγεβο, αμυδρά φω-

τισμένα με καντλίλα λαδιού, όπου το φως τρεμπούζει μια στιγμή κι αμέσως χανόταν στο μισοσκόταδο, ο Χάρης διακινείται σε επαύλεις με γκαζόν, φυτεμένο με διάσπαρτα σποτ, ενόσω φωτορυθμικά καταύγαζαν τις επάλξεις. «Το πάρκινγκ κατάφωτο, γεμάτο Mercedes». Ακόμα και όταν

δεν τον σημάδευσαν οι δέσμες φωτός στον πλατό, τα φώτα της πόλης τον ακολουθούσαν. Όταν έτρεχε μανιασμένα στην παραλιακή, «τα φώτα αναβόσβηναν στα νυσταγμένα του βλέφαρα». Συνεχώς έτρεχε. «Ο αέρας σφυρίζει μέσα στο αυτοκίνητο. Τα κίτρινα φώτα απ' τους στύλους της Εθνικής αναβοσβήνουν στο πρόσωπό του». «Στην Πανεπιστημίου η συννησιμένη κίνηση, το εκτυφλωτικό φως καίει τα πεζοδρόμια, την άσφαλτο και τα καπώ των αυτοκινήτων». Οσο δυναμώνει το φως, τόσο μεγαλώνουν οι σκιές. Το φως θέλγει τον θάνατο.

Ο Μαλανδράκης δεν βασίζεται στην επίδειξη. Η αφήγησή του είναι χαμηλόφωνη, υπαινικτική, σπασμένη σε μικρές προτάσεις. Δεν θέλει να τα πει όλα και γι' αυτό λέει αρκετά. Το τραγικό υφέρεται σαν αναπόδραστη απειλή. Η στεντόρεια μουσική του τίτλου έρχεται να καλύψει την εμβοή του πολέμου. Το ξέφρενο κέφι συγκαλύπτει μια ακραία απόγνωση. Αλλά τα πάντα, τα μεγάλα και τα ήσσονα, βιώνονται υποδόρια, ο λυγμός της ψυχής και το σπάσιμο του σώματος. Φαίνεται πως ο Μαλανδράκης θα εξελιχθεί σε έναν ενδιαφέροντα συγγραφέα.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΓΕΡΑΣΙΜΟ ΓΑΣΠΑΡΙΝΑΤΟ

Ο Γεράσιμος Γασπαρινάτος γεννήθηκε το 1971 στην Αθήνα. Σπούδασε νομικά στα Πανεπιστήμια Θράκης και Μονάχου και είναι διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου από το 1995. Συγγράφει θεατρικά έργα σε ρίμα και 15σύλλαβο στίχο. Το «Μαντινάδες, ματζουράνες και χοχλιοί μπουμπουριστοί» είναι το τρίτο του που εκδόθηκε πρόσφατα από την ΚΑΠΑ Εκδοτική, μετά τα «Μέλαθρα, δολάρια, σουίτες, πετρογκάζ» (2021) και «Ο Σπερκειός φλέγεται!» (2022).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Το «Τοπίκ». Η ερμησία του τερματοφύλακα» του Βασίλη Κατσικονούρη (Κάπα Εκδοτική), το «Όσα δεν είπες» του Μαρκ Μαζούερ (Αγγρα) και το «Στην αγκαλιά του πολέμου» του Πίτερ Καλλιρίδα (Memento).

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Τα τελευταία χρόνια μού αρέσει να διαβάζω σύγχρονη Ιστορία, πρόσφατα έχουν κεντρίσει το ενδιαφέρον μου βιβλία σε σχέση με τη Μικρασιατική Καταστροφή. Είναι συγκλονιστικά τα στοιχεία που αφορούν την έλευση και μετεγκατάσταση 1,5 εκατομμυρίου προσφύγων στην «παλιά Ελλάδα». Μέσα σε λίγα χρόνια άλλαξε ο ρους της Ιστορίας και η φυσιογνωμία της χώρας.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

Εμπέλενα: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Τους «Παίχτες» του Γκόγκολ.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη. Στην ύπαιθρο. Σε μια ερμητική παραλία το καλοκαίρι, σ' ένα δάσος τον χειμώνα. Κατά μέγιστο λόγο αυτές είναι για εμένα και οι ιδανικές συνθήκες για γράψιμο.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν; Φυσικά, αλλά δεν σας λέω ποια.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Η γραφή που έχει μαστοριά χωρίς να γίνεται επιτηδευμένη, ο ρυθμός σ' ένα μυθιστόρημα και η ενδιαφέρουσα πλοκή φυσικά.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;

Την «Ιστορία του κόσμου σε 10½ κεφάλαια» του Τζούλιαν Μπαρνς και το «Τι σκεφτόμαστε όταν σκεφτόμαστε το ποδόσφαιρο» του Σάιμον Κρίστλεϊ.

Τι πιστεύετε ότι κερδίζει το έργο σας όταν ακολουθείτε τον έμμετρο, με ρίμα, 15σύλλαβο στίχο; Πιστεύω πολύ στον έμμετρο κωμικό στίχο. Θεωρώ ότι ένα τέτοιο κείμενο, είτε ως θεατρικό έργο είτε ως απλό αφήγημα, μπορεί να βγάλει πολύ γέλιο και, υπό προϋποθέσεις, να έχει κωμικό αντίκτυπο ακόμη εντονότερο κι από τον πεζό λόγο.

Πώς παρουσιάζεται η κοινωνία της Κρήτης και πώς σχετίζεται με το σήμερα;

Η Κρήτη είναι μια περιοχή της Ελλάδας με έντονη την παράδοση και το τοπικό στοιχείο, που εκφράζεται στα πάντα, από τις συμπεριφορές και τη γλώσσα μέχρι τα φαγητά. Αυτό ίσχυε στο παρελθόν αλλά έχει μεταφερθεί εν πολλοίς και στο σήμερα. Επειδή δεν είμαι Κρητικός, μελέτησα πολύ την ντοπιολαλιά, τις μαντινάδες και τις παραδόσεις πριν το γράψω και προσέγγισα την Κρήτη με πολύ σεβασμό και αγάπη. Ελπίζω να πέτυχα να ισορροπήσω στο λεπτό σχοινί που περνάει.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ
«Τρία λεπτά με τον Θεό»
Εκδόσεις Εν Τύποις

Το ερώτημα ήταν απλό, «τι θα ήθελες για να είσαι ευτυχισμένος»; Ήταν μια ευχή, μια ευκαιρία η οποία έπρεπε να απαντηθεί σε λίγα λεπτά. Για τον φίλο του, η ευχή του και η απάντηση που έδωσε, ήταν γρήγορη και απλή. «Θέλω να έχω λεφτά, να είμαι πλούσιος.» Για τον Πέτρο δεν ήταν καθόλου εύκολο. Αλήθεια! Τι θα ήθελε για να είναι ευτυχισμένος; Ακόμη δεν μπόρεσε να δώσει κάποια απάντηση σε όλα αυτά τα ερωτήματα και τους προβληματισμούς που γυροφέρναν μέσα στο μυαλό του. Ποτέ του δεν είχε ως στόχο ζωής να αποκτήσει υλικά αγαθά. Αυτά δεν θα μπορούσαν ποτέ να τον κάνουν ευτυχισμένο, αντιθέτως η ψυχή του αγαλλίαζε εκεί όπου συναντούσε την ομορφιά και την αγάπη. Εκεί όπου τα συναισθήματα πήγαζαν αγνά και καθαρά και στόλιζαν τα πρόσωπα των καλών και απλών ανθρώπων. Όσο εύκολο ενθουσιαζόταν και χαιρόταν με την ομορφιά που συναντούσε άλλο τόσο εύκολα απογοπευόταν και θύμωνε με την ασχήμια που υπήρχε τριγύρω. Σαν κινηματογραφική ταινία πέρασαν όλα –όσα τον βασάνιζαν– από το μυαλό του και η απάντηση που ήρθε αβίαστα. Αυτό που εγώ θα ήθελα, θα ήταν, τρία λεπτά με τον Θεό. Ένα ακόμα βιβλίο από τις εκδόσεις «Εν Τύποις» στην κατηγορία της λογοτεχνίας. Οι εκδόσεις Εν Τύποις έχουν πλούσια εκδοτική δραστηριότητα στον τόπο μας ενώ καλύπτουν μια ευρεία γκάμα θεματολογίας, από λογοτεχνία –ποίηση και πεζό, θεολογία, θρησκεία, παιδικό και νεανικό βιβλίο, κοινωνιολογία, ιστορία, μέχρι πολιτική.

Αναζητήστε το ebook στην εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Χριστουγεννιάτικες προτάσεις για ανάγνωση

Η «Κ» επιλέγει δέκα βιβλία για παιδιά και σας τα προτείνει, γιατί το διάβασμα είναι άνοιγμα στη φαντασία

Της **ΑΝΔΡΟΝΙΚΗΣ ΛΑΣΙΘΙΩΤΑΚΗ**

Είμαστε στην εκπνοή του χρόνου, ήδη το σπίτι είναι ντυμένο γιορτινά, ο καιρός όχι και τόσο χειμωνιάτικος αλλά as είναι... Εμείς φτιάχνουμε λίστες για όσα πρέπει να προλάβουμε πριν ο χρόνος αλλάξει. Η λίστα των δώρων είναι αυτή που θα μας δυσκολέψει περισσότερο απ' όλες τις άλλες γιατί, το κάθε δώρο πρέπει να είναι κάτι ιδιαίτερο για το κάθε αγαπημένο μας πρόσωπο. Αυτό που θα επιλέξουμε, ιδανικά, θα πρέπει να εκπλήξει ευχάριστα τον παραλήπτη του, να του αρέσει και να είναι κάτι που θα μιλήσει στην καρδιά του, θα τον κάνει να κρατήσει το δώρο μας ενθύμιο για πάντα. Το βιβλίο είναι ένα δώρο που μπορεί να ικανοποιήσει διάφορους τύπους ανθρώπων κάθε ηλικίας. Σε αυτή την περίοδο των Χριστουγέννων, as δημιουργήσουμε στιγμές που θα ζήσουν για πάντα. Ένα βιβλίο δεν είναι απλώς ένα δώρο, είναι ένα ταξίδι που αφήνει το αποτύπωμά του στις σελίδες της ψυχής μας. Χαρίστε βιβλία και ανοίξτε παράθυρα με θέα μαγική, χαρίστε μοναδικά ταξίδια που κανείς δεν έχει ξανακάνει. Εμείς σάς προτείνουμε βιβλία για μικρούς και μεγάλους, βιβλία που μόλις κυκλοφόρησαν, αλλά σε όλα τα βιβλιοπωλεία οι επιλογές είναι πολλές. Εξορμήστε λοιπόν στα βιβλιοπωλεία και χαρίστε ταξίδια, με εισιτήριο τις λέξεις.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΑΡΙΝΤΑΣ

«Γιάνους Κορτσάκ, ο πατέρας των δικαιωμάτων του παιδιού»

εκδ. Αλμύρα

Ο συγγραφέας Α. Ζαρίντας και ο εικονογράφος Γ. Θεοδωρίδης σε μια αρμονική αλληλουχία κειμένου και εικόνας παρουσιάζουν τη βιογραφία και το έργο του Γιάνους Κορτσάκ με συγκινητικά απλότητα και ευαισθησία. Ο συγγραφέας, εμπνευσμένος και ο ίδιος από το έργο του Κορτσάκ αλλά και την αγάπη του για τα παιδιά, προσπαθεί με τον δικό του τρόπο για έναν καλύτερο κόσμο, για χαρούμενα παιδιά. Η ιστορία αυτή, που είναι κατάλληλη για παιδιά αλλά και για μεγάλους, δεν έχει χαρούμενο τέλος. Ωστόσο, κλείνει δεξιά με εξαιρετική γλυκύτητα και σεβασμό στα παιδιά, στις ευαισθησίες και στα συναισθήματά τους.

ELENA D. NET

«Θέλω να γίνω YouTuber»

εκδ. Τελεία

Ένα βιβλίο για παιδιά και όχι μόνο που βαρέθηκαν να ψάχνουν το τέλειο βίντεο με οδηγίες. Είναι ειδικά στα παιχνίδια και θέλουν να δείξουν όλες τις διαδικτυακές τους δεξιότητες. Θέλουν να δημιουργήσουν το δικό τους κανάλι. Αυτό είναι το τέλειο βιβλίο για

Ένα βιβλίο δεν είναι απλώς ένα δώρο, είναι ένα ταξίδι που αφήνει το αποτύπωμά του στις σελίδες της ψυχής μας. Χαρίστε βιβλία και ανοίξτε παράθυρα με θέα μαγική, χαρίστε μοναδικά ταξίδια που κανείς δεν έχει ξανακάνει.

ΦΥΤΟΥΛΑ ΒΑΚΑΝΑ

«Η Λόλα και οι φίλοι της»

εκδ. Τελεία

Η μικρή Λόλα τα ξέρει όλα και δεν διστάζει να κάνει επίδειξη των γνώσεών της με κάθε ευκαιρία! Κι as την αποκαλούν οι συμμαθητές της «Λόλα Ξερόλα» πίσω από την πλάτη της. Το μόνο ίσως που δεν ξέρει είναι γιατί ένα σύννεφο στρογγυλοκάθεται στο στήθος της, όταν μένει ολομόναχη στο διάλειμμα... Θα το μάθει άραγε και αυτό;

ΝΙΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Μια θέση στον ήλιο»

εκδ. Καστανιώτη

Βαθιά κάτω στη γη ζουν κάτι παράξενα πλάσματα, οι τάρταροι. Τα μάτια τους είναι πάντοτε κλειστά, αφού το βασί-

λειό τους είναι βυθισμένο στο απόλυτο σκοτάδι. Ο Ήρα, ένας ονειροπόλος τάρταρος, αναρωτιέται από πού έρχονται οι ρίζες των δέντρων και θέλει να εξερευνήσει τι μπορεί να υπάρχει πέρα από τον σκοτεινό τους κόσμο. Την επιθυμία του αυτή όμως δεν την κατανοούν όλοι και εξαγριώνονται με τις ερωτήσεις του. Η απόφασή του να εγκαταλείψει την ασφάλεια του βασιλείου θα τον οδηγήσει κυριολεκτικά από το σκοτάδι στο φως.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

«Πουπέτ, Η γάτα που μισούσε τα Χριστούγεννα»

εκδ. Διάπλαση

Η Πουπέτ είναι η πιο πλούσια γάτα στον κόσμο, με δική της γυμνάστρια, στυλίστα και υπηρέτες. Ζει ευτυχισμένη σ' έναν ψηλό πύργο με τη λαίδη Ρόζα Γουϊδερντον. Μόνο τα Χριστούγεννα δεν είναι καθόλου μα καθόλου ευτυχισμένη. Η Πουπέτ μισεί τα Χριστούγεννα! Αποφασίζει λοιπόν ότι πρέπει να ξεφορτωθεί τον Άγιο Βασίλη. Εκπαιδευμένες μέλισσες, σκυλιά, κροκόδειλοι στην πσίνα, φύλακες που μελετούν τριγωνομετρία για να πετύχουν

τους ταρανδούς – κι αυτά είναι μόνο ένα μέρος από το σχέδιό της. Τα φετινά Χριστούγεννα όμως θα ανακαλύψει κάτι που δεν περίμενε ποτέ.

ΜΑΡΙΑ ΛΟΪΖΙΔΟΥ

«Ο βάτραχος Τζο»

εκδ. Τελεία

Το μόνο που ήθελε ήταν να γράψει ένα «Ο». Κι όχι ένα οποιοδήποτε «Ο». Ένα «Ο» ολοστρογγύλο που, αν το έγερνες λίγο στο πλάι, θα κυλούσε με χάρη από το τετράδιο. Μα αντί αυτού, εμφανιζόταν ένα «Ο», που άλλοτε είχε σπυριά και άλλοτε έμοιαζε με πατάτα. Μέχρι που η μαμά της σύστησε τον βάτραχο Τζο στο δικό της κιτρινισμένο τετράδιο. Μια ιστορία για την αξία της προσπάθειας. Για όλα όσα μας φαντάζουν δύσκολα στα πρώτα μας βήματα.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΛΙΑΡΑΚΟΥ

«Το σπιρτόκουτο»

εκδ. Καστανιώτη

Ένα σπιρτόκουτο και ένα τζιτζίκι, κάποιο απομεινόμενο καλοκαιριού, γίνονται

τυχαία παιδικό παιχνίδι. Μπορεί άραγε κανείς να κλείσει και άλλα πράγματα σ' ένα τόσο μικρό κουτάκι; Η ηρωίδα αυτής της ιστορίας κλείνει στο δικό της τα πιο απίθανα πράγματα – αυτά που της αρέσουν πολύ και άλλα που μπορεί να μην της αρέσουν διαίτερα. Μια μικρή ιστορία για όλα αυτά που κρύβουμε μέσα μας και νιώθουμε καλύτερα όταν τα εκφράζουμε.

ΜΑΡΙΑ Α. ΙΩΑΝΝΟΥ

«Η μαμά μου είναι αστροναύτης»

εκδ. Τελεία

Ένα βιβλίο γεμάτο φαντασία και χρώμα. Ένα βιβλίο για την αγάπη της μαμάς που φτάνει μέχρι το άπειρο και ακόμα πάρα πέρα δίνοντας φτερά στη φαντασία, αποδεικνύοντας πως τίποτα δεν είναι όπως φαίνεται φτάνει να έχει κανείς αισιοδοξία και ανοικτούς τους ορίζοντές του. Όλα είναι δυνατά φτάνει να το πιστέψεις!

ΕΛΕΝΑ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

«Ο σκύλος που τον φώναζαν Αίσωπο»

εκδ. Τελεία

Στο τρίτο βιβλίο της τριλογίας «Με τα μάτια ενός σκύλου» η Έλενα Περίκλεους σαν ένας άλλος νέος Αίσωπος, μας χαρίζει ιστορίες που εμπνεύστηκε από τους σκύλους που πέρασαν από τη ζωή της και τα μαθήματα ζωής που πήρε από αυτούς. Ένα βιβλίο για μεγάλα παιδιά, εφήβους και ενήλικες με χιούμορ. Ένα βιβλίο για όλους όσους αγαπούν τα ζώα και γνωρίζουν πως η συνύπαρξη μαζί τους χαρίζει μαθήματα ζωής.

ΓΙΟΛΑ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

«Με λένε Νίνα»

εκδ. Τελεία

Το παιδικό μυθιστόρημα της Γιόλας Δαμιανού -Παπαδοπούλου έχει γεννηθεί από μια πέρα για πέρα αληθινή ιστορία και αναφέρεται σε πραγματικούς ανθρώπους και ζώα αλλά και περιγράφει με συγκινητική ευαισθησία τα συναισθήματα και τις αντιδράσεις τους. Καταφέρει να θίξει θέματα μεγάλα όπως, η βία, η φιλοξενία, η διαφορετικότητα, η απώλεια, η υιοθεσία, η αίσθηση της ασφάλειας στην καθημερινότητά μας, οι προτεραιότητες στη ζωή, η αγάπη, η ενσυναίσθηση και η συμπεριληψη με τρόπο που τα παιδιά θα αγαπήσουν και θα κάνει τους μεγάλους να σκεφτούν πως τελικά ίσως να μην είναι ένα βιβλίο που απευθύνεται μόνο σε παιδιά.

Η αναζήτηση του ξύλινου παιδιού

Ο Τζεπέτο είναι θύμα του εκφοβισμού, της περιπαικτικής διάθεσης των συνανθρώπων του, θύμα που το γεννά η ανέχεια

FABIO STASSI
Μαστρο-Τζεπέτο
μυθρ.: Δήμητρα Δόση
εκδ. Ικαρος, 2023, σελ. 209

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Του χαρίζουν περιγελώντας τον ένα κομμάτι ξύλο, ένα τάχα μαγικό κούτσουρο. Κι εκείνος πιστεύει στη μαγεία του, η πίστη τον οδηγεί να το λαξεύσει, να του δώσει μορφή και πνοή, να το κάνει μια μαριονέτα, ένα ξύλινο παιδί, τον γιο του. Τόση λαχτάρα να γίνει πατέρας, τόση δίψα για ζωή, τόσα όνειρα να ταξιδέψει στα πέρατα με τούτο το παιδί, που φτιαγμένο από αγάπη, από ανάγκη, από βούληση, υπόσχεται καινούργιες, αλλιώτικες μέρες, γεμάτες φως και χαρά. Δεν θα γίνει έτσι. Για χωρατό, για πείραγμα, με απονία και χωρίς μια στάλα περίσκεψη, νοιάξιμο, ντροπή, οι χωριανοί θα στήσουν την εξαφάνιση του Πινόκιο, θ’ αφήσουν τον πατέρα να τον ψάχνει απεγνωσμένα.

Ο μαστρο-Τζεπέτο είναι ένας αδύναμος άνθρωπος. Αδύναμος στο σώμα και στην ψυχή. Φτωχός, εξαθλιωμένος, στο χείλος της κατάρρευσης, μεγάλης ηλικίας, χωρίς αντιστάσεις στη χλεύη, την πονηριά, τον εμπαιγμό. Είναι ένα θύμα του εκφοβισμού, της περιπαικτικής διάθεσης των συνανθρώπων του, θύμα που το γεννά η ανέχεια, η ατομία, ο φόβος. Είναι μόνος, κατάμονος. Τον τρώει η μοναξιά πιο πολύ κι απ’ τη φτώχεια. Δεν έχει ν’ ακουμπήσει, να μοιραστεί, να συντροφέψει και να

συντροφευτεί. Κι ο κόσμος του όλος γίνεται αυτός ο γιος που χάνεται κι αρχίζει να τον γυρεύει με ελπίδα, αντοχή, πείσμα, κόπο, εξόντωση. Πόσο άγριοι μπορούμε να γίνουμε; Πόσο θηριώδεις απέναντι στον ανίσχυρο, τον πονεμένο, τον ατυχή; Πολύ. Οι συντοπίτες του τον οδηγούν σ’ αυτή την αναζήτηση που γίνεται καταστροφική περιπλάνηση, διαλυτική του μυαλού και της καρδιάς του. Το συναισθημά του συντρίβεται, η μνήμη του χάνεται σιγά σιγά, η λαλιά του το ίδιο. Γνωρίζει τη βία, την

Η καταστροφική περιπλάνηση, διαλυτική του μυαλού και της καρδιάς, ενός ανθρώπου που ήθελε απλώς να γίνει πατέρας. Εστω και μιας μαριονέτας.

απόρριψη, την απομόνωση που οδηγεί στην απόλυτη αποξένωση. Κι ύστερα απλά στην τρέλα, στον εγκλεισμό, στην απάνθρωπη νοσηλεία.

Στο τσίρκο

Ο Τζεπέτο θα σωθεί μέσα στον κόσμο του τσίρκου. Θα βρει απάγκιο και παρηγοριά ανάμεσα σε τούτα τα παράξενα πλάσματα της φαντασμαγορίας, του εφήμερου, κάποτε ψεύτικου κόσμου τους, που θα τον οδηγήσουν και πάλι στο χωριό του. Κλόουν. Θα γυρίσει σαν κλόουν για να συνα-

Ένας μαραγκός φτιάχνει κούκλες σαν τον Πινόκιο στο εργαστήριό του, στη Ρώμη. Ίσως ο Τζεπέτο του Φάμπιο Στάσι εδώ να έβρισκε τη βοήθεια και τη συντροφιά που χρειαζόταν.

ντήσει την απόλυτη, ισοπεδωτική κακία.

Ο Στάσι επιλέγει να ξαναγράψει το πασίγνωστο ιταλικό παραμύθι με όρους του σήμερα, ανακαλεί στη μνήμη του τη φιγούρα του Μπενίνι στον ομώνυμο κινηματογραφικό ρόλο και βλέπει με άλλη ματιά τον αγαπημένο παλιό ήρωα. Μελανά χρώματα για μια κοινωνία που φθίνει, επιλέγοντας ως στόχο τον πιο ανήμπορο να αντισταθεί, τον λιγότερο ισχυρό, τον πιο ευάλωτο. Που εκτονώνει πάνω του όλα όσα έχει σωρεύσει και δεν βρίσκουν άλλη διέξοδο,

παρά μόνο τον καλοκάγαθο άνθρωπο, που λαχταρά όσα βλέπει να γεύονται οι άλλοι, όχι πλούτη κι ανέσεις, μα τη συντροφιά, τη συνύπαρξη, την πατρότητα. Καθώς αναζητά τον γιο του και περιπλανιέται ανεβαίνοντας στα βουνά, αργοπερπατώντας πλάι στα ποτάμια, ξαποσταίνοντας στις λίμνες και βρίσκοντας καταφύγιο σε σπηλιές, ο Τζεπέτο μας φανερώνει ξανά τη στοργή, την αγάλη, το μεγαλείο της φύσης που προστατεύει, γαλπνεί, κρύβει τον απόλυτο πλούτο. Ο συγγραφέας αποχαιρετά τον

ήρωά του όχι στην τελευταία σελίδα μα γράφοντας μια επιστολή. Ξετυλίγει πώς γεννήθηκε η ιδέα του βιβλίου στο πάρκινγκ ενός πολυκινηματογράφου μια κρύα χειμωνιάτικη νύχτα, πριν η πανδημία μας κλείσει στα σπίτια, ακοινώνητους, μοναχικούς, τρομαγμένους. Είναι ένα συγκινητικό βιβλίο της εποχής του εγκλεισμού, τότε που φωτογραφίες ξεχύθηκαν από κουτιά για να ζωντανέψουν ξεχασμένες οικογενειακές φιγούρες, αναμνήσεις, παιδικά χρόνια κι αγαπημένους. Τον πιο αγαπημένο του,

Οι συγχωριανοί του μαστρο-Τζεπέτο θα στήσουν την εξαφάνιση του Πινόκιο και θ’ αφήσουν τον πατέρα να τον ψάχνει απεγνωσμένα.

τον άκληρο θείο του, ταγμένο στο γέλιο και τη χαρά της ζωής που τη ρουφούσε λαιμαργα και μετέδιδε το επείγον της απόλαυσης όσων πρόσφερε η στιγμή. Θα τον κυκλώσει η αρρώστια, αυτή που κάνει τους πάντες άγνωστους, που αποκόβει από σχέσεις, μνήμη, τον ίδιο τον εαυτό. Είναι μια ιστορία που με παλιά υλικά, φέρνει στη σκηνή τις καινούργιες συνθήκες της αποξένωσης, των σκληρών γηραιών, της φτώχειας, του περιθωρίου, της βίας που πριν εξοντώσει το σώμα, εξοντώνει τη σκέψη, την αυτοεκτίμηση, τη δύναμη. Είναι και μια ιστορία ελπίδας κι αισιοδοξίας. Τα χελιδόνια είναι πάλι στα σύρματα, το χιόνι λιώνει, η πλούμερία μπουμπουкиάζει, το ραδιόφωνο λέει ότι μπορούμε να βγούμε έξω ξανά.

Για τον άνθρωπο
και τον χοριζισμό

30 χρόνια

KANALI 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

WEST & BEYOND
IN CONCERT

STARS FROM
LONDON'S WEST END

OLIVIA BRERETON LAUREN BYRNE EARL CARPENTER HOLLY - ANNE HULL GEORGE MADDISON

FEATURING SELECTIONS FROM
HIT MUSICALS

Les Misérables
Phantom of the Opera
Frozen
Wicked
AND MORE

TrakArt
POPS ORCHESTRA
CONDUCTOR
ARIS ANTONIADES

5/1 6/1 7/1
20:30 16:30 16:30 & 20:30

PATTIHIO
SMASSOL MUNICIPAL THEATRE

ticketmaster.cy 7777 7040
25377277

Θα σπάσουν τα «δεσμά» της εργασίας;

Δύο φίλοι ετοιμάζουν επανάσταση εναντίον ενός «στημένου» παιχνιδιού

Παραβατικοί ★★

ΔΡΑΜΑ (2023)

Σκηνοθεσία: Ροντρίγκο Μορένο

Ερμηνείες: Ντανιέλ Ελίας,

Εστεμπάν Μπιλιάρντι

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Ένα παράξενο φιλμ με ευφυή κοινωνική παρατήρηση αλλά και μαραθώνια διάρκεια (189 λεπτά), μας έρχεται αυτή την εβδομάδα από την Αργεντινή. Ο Μοράν και ο Ρομάν δουλεύουν ως τραπεζικοί υπάλληλοι στο Μπούνος Άιρες.

Μια μέρα ωστόσο ο πρώτος αποφασίζει να κλέψει ένα αρκετά μεγάλο ποσό από το χρηματοκιβώτιο, με σκοπό ο φίλος του να κρύψει τα χρήματα και οι δυο τους να τα μοιραστούν μόλις εκείνος βγει από τη φυλακή. Καθώς όμως τα τρίαμισι χρόνια της ποινής προχωρούν, ο έρωτας παίζει τα δικά του αναπάντεχα παιχνίδια, απειλώντας να ανατρέψει τα σχέδια των δύο ανδρών.

Ο Αργεντινός Ροντρίγκο Μορένο –και μαζί ο ήρωάς του– ξεκινάει από μια απλή όσο και «επαναστατική» διαπίστωση: στον σύγχρονο κόσμο δεν αξίζει κανείς να υποστεί τους περιορισμούς και την καθημερινή φθορά της μισθωτής εργασίας, που του στερεί τελικά την αληθινή του ελευθερία.

Οι δύο πρωταγωνιστές αποφασίζουν να ανατρέψουν αυτό το στημένο εις βάρος τους, όπως νιώθουν, παιχνίδι, αναζητώντας μια καλύτερη ζωή. Ο ίδιος ο Μορένο το θέτει ως εξής: «Και οι δύο ενσαρκώνουν μια συλλογική φαντασίωση: την απελευθέρωση από τα δεσμά των υποχρεώσεων της επαγγελματικής ζωής, με στόχο μια ανώτερη, απόλυτα ελεύθερη ζωή.

Το να επιλέγεις μια καλύτερη ζωή σημαίνει να εγκαταλείπεις

την πόλη, την εργασία σου, ακόμα και την οικογένειά σου, και να καταφεύγεις στην επαρχία, στη θάλασσα, στα βουνά, να ζεις απολαυστικά και να μην εξαρτάσαι από τίποτε και κανέναν. Όμως υπάρχουν υπαρξιακά και πρακτικά ζητήματα που περιπλέκουν αυτό το όνειρο. Πώς να ζεις χωρίς τίποτε από όσα ήδη έχεις; Πώς και πότε να τολμήσεις αυτήν την αλλαγή;».

Ισοπέδωση

Πράγματι η υπαρξιακή-φιλοσοφική διάσταση της ταινίας του είναι η πιο ενδιαφέρουσα, ενισχυμένη από ένα μάλλον αλόκοτο χιούμορ, το οποίο ωστό-

«Και οι δύο πρωταγωνιστές ενσαρκώνουν μια συλλογική φαντασίωση: την απελευθέρωση από τα δεσμά των υποχρεώσεων της επαγγελματικής ζωής, με στόχο μια ανώτερη, απόλυτα ελεύθερη ζωή.

σο εισάγει υποδόρια τον θεατή στο δεύτερο επίπεδο· εκεί τα ονόματα σχεδόν όλων των βασικών πρωταγωνιστών αποτελούν αναγραμματισμό του «Μοράν», οι υπάλληλοι της τράπεζας φορούν μονίμως τα ίδια ρούχα σαν στολή, ενώ η καοτική δύναμη της τυχαιότητας τεστάρει τις αντοχές των ηρώων.

Οι αντίστοιχες των θεατών δοκιμάζονται φυσικά από την τριώρω –και βάλε– διάρκεια, η οποία πάντως χωρίζεται σοφά σε δύο αφηγηματικά μέρη, τα οποία θα βρουν το σημείο τομής τους κοντά στο φινάλε.

Η εργασία στην τράπεζα δεν κάνει ευτυχισμένους τον Ρομάν και τον Μοράν, τους δύο πρωταγωνιστές, οι οποίοι στήνουν το «μεγάλο κόλπο».

HOME CINEMA

Ιντιάνα Τζόουνς και ο... πόλεμος των γουόκ

Σκηνή από την «Πείνα», μια μονομαχία στην ταϊλανδική κουζίνα.

Η τελευταία πράξη του Ιντιάνα Τζόουνς στη μικρή οθόνη από την πλατφόρμα Disney+ (και από τη Vodafone TV).

Πείνα ★★

ΔΡΑΜΑ (2023)

Σκηνοθεσία: Σπισίρι Μονγκολσίρι

Ερμηνείες: Νονατσάι Τσάιγιάναμ, Μπουμμυχάτ Θαβορνσίρι

Μία από τις πιο... λαχταριστές ταινίες που κυκλοφορούν στην πλατφόρμα του Netflix μας ξεναγεί στον κόσμο της ταϊλανδέζικης γαστρονομίας, μέσα από μια συναρπαστική κόντρα. Η Αόι, μια νεαρή μαγείρισσα που φτιάχνει νουντλς στην οικογενειακή της καντίνα, βρίσκεται να δουλεύει υπό τις εντολές ενός από τους πιο διάσημους σεφ της πόλης. Το ταλέντο και η σκληρή δουλειά της κοπέλας σύντομα θα ξεχωρίσουν, ωστόσο η ακραία αυταρχικότητα του αφεντικού της και οι προσωπικοί της ηθικοί ενδοιασμοί θα τους φέρουν τελικά αντιμέτωπους σε έναν αγώνα μέχρις εσχάτων.

Η ταϊλανδέζικη κινηματογραφική αισθητική προσαρμόζεται σε μεγάλο βαθμό στα διεθνή πρότυπα του Netflix, αφήνοντας πάντως –και ευτυχώς– ικανό χώρο στη γαστρονομία να λάμψει. Είτε πρόκειται για τις απλές συνταγές

που βγαίνουν από το θαυματουργό γουόκ της Αόι, είτε για τα βρώσιμα έργα τέχνης του Σεφ Πολ, η κινηματογράφηση του φαγητού είναι εδώ εντυπωσιακή. Αρκετά ενδιαφέρουσα είναι και η πλοκή, η οποία αποκτά σχεδόν διαστάσεις θρίλερ στο τελικό κομμάτι ενός φιλμ με μεγάλη διάρκεια (περίπου δύομισι ώρες), που όμως κυλάει στο μεγαλύτερο μέρος του απολαυστικά, όπως ένα νόστιμο γεύμα.

Ο Ιντιάνα Τζόουνς και ο δίσκος του πεπρωμένου ★★

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ (2023)

Σκηνοθεσία: Τζέιμς Μάγκκολντ

Ερμηνείες: Χάρισον Φορντ,

Φίμπι Γουόλερ-Μπριτζ

Κυκλοφόρησε πρόσφατα στην πλατφόρμα του Disney+ (και από Vodafone TV) η ταινία που βάζει τίτλους τέλους στον θρυλικό Ιντιάνα Τζόουνς του Χάρισον Φορντ. Η αρχή γίνεται με το Τρίτο Ράιχ να πνέει τα λοίσθια και τον «Ιντι» να προσπαθεί να σώσει αρχαίους θησαυρούς, όπως η λόγχη του Λογγίνου και ο μπι-

χανισμός των Αντικυθάρων από τα χέρια των ναζί. Σχεδόν τρεις δεκαετίες αργότερα, συναντάμε ξανά τον ήρωα, καταβεβλημένο και στο κατώφλι της συνταξιοδότησης. Σύντομα ωστόσο στη ζωή του θα εισβάλει η βαφτιστήρα του, Ελένα, η οποία βρίσκεται επίσης στο κυνήγι του μηχανισμού, παρασύροντάς τον σε μία ακόμη επική περιπέτεια.

Ο Τζέιμς Μάγκκολντ αναλαμβάνει τα σκηνοθετικά νήια από τον Στίβεν Σπίλμπεργκ, ο οποίος παραμένει στην παραγωγή, σχεδιάζοντας ένα φιλμ, που έχει (ταιριαστά) στο επίκεντρό του το σκελετό του χρόνου. Ο ηλικιωμένος πια ήρωας αγωνίζεται να κλείσει λογαριασμούς του παρελθόντος και οι μαγικές ιδιότητες του μηχανισμού μπορούν ίσως να τον βοηθήσουν· το πρόβλημα είναι ότι είναι ικανές και να καταστρέψουν τον κόσμο, ιδίως αν πέσουν στα χέρια του ναζι επιστήμονα, που ερμηνεύει ο Μαντς Μίκελσεν. Πάνω από όλα αυτά, βέβαια, εδώ παρακολουθούμε μια περιπέτεια γεμάτη δράση, με δόσεις χιούμορ και κλασικού «Ιντι» ρομαντισμού.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Η συνεισφορά της Ουγγαρίας στην ευρωπαϊκή μουσική

Τη συμβολή της Ουγγαρίας στην ευρωπαϊκή μουσική τιμωσε η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών στις 24 Νοεμβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης». Με αφορμή τα εκατό χρόνια από τη γέννηση του Γκιέργκι Λίγκετι, ο Βρετανός αρχιμουσικός Στέφαν Ασπερι ξεκίνησε από τη σύνθεση «Μακρία» που ο συνθέτης ολοκλήρωσε το 1967 και στράφηκε στο παρελθόν, με στάσεις στο δεύτερο Κοντσέρτο για βιολί του Μπέλα Μπάρτοκ (1939), την ορχηστρική σουίτα από την όπερα «Χάρι Γιάνος» του Ζόλταν Κόνταϊ (1927) και τελικά τους «Ουγγρικούς χορούς» του Γιοχάνες Μπραμς, τον τρίτο και τον πέμπτο, που στην αρχική τους μορφή για πιάνο τέσσερα χέρια ολοκληρώθηκαν το 1869.

Το έργο του Λίγκετι ανήκει στα πλέον προβλεπόμενα της μεταπολεμικής «μουσικής πρωτοπορίας». Στον απόηχο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, εμφορούμενοι από το όραμα του σοσιαλισμού, στο εργαστήρι του Ντοναουέσινγκεν της Γερμανίας αρκετοί συνθέτες πίστευαν πως διαρρηγνύοντας τους δεσμούς με τη μουσική του παρελθόντος

απελευθερώνονταν και άνοιγαν νέους δρόμους. Ο Λίγκετι το έθετε ως εξής: «Η ερώτηση εάν η μουσική μου απευθύνεται στο κοινό, για μένα δεν τίθεται καν. Είναι όπως στην επιστημονική έρευνα. Προσπαθεί κανείς να λύσει ένα πρόβλημα, διότι τον

Εργα των Κόνταϊ, Μπάρτοκ, Λίγκετι, αλλά και Μπραμς ερμηνεύσε η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών.

ενδιαφέρει το θέμα και δεν ενδιαφέρεται για την πρακτική του εφαρμογή. Γι' αυτό και είναι ασήμαντο το ερώτημα, εάν κάποιος χρειάζεται αυτό το οποίο κάνω. Ζω εδώ και τώρα, χωρίς να το θέλω είμαι κομμάτι ενός πολιτισμού, και αυτό το οποίο παράγω με τον χρόνο είτε θα επιβληθεί είτε όχι. Μόνον εκ των υστέρων μπορεί κανείς να αποτιμήσει τη σημασία ενός έργου τέχνης για τον πολιτισμό». Σε ό,τι αφορά το «Μακρία», πειστικά αποδόθηκαν οι πυκνώσεις και οι αραιώσεις

Ο Ρόμαν Σίμοβιτς απέδωσε υποδειγματικά το δεύτερο Κοντσέρτο για βιολί του Μπάρτοκ.

των τοπίων ήχου και οι διαρκώς μεταβαλλόμενες ατμόσφαιρες της μουσικής.

Πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον είχε τον έργο του Μπάρτοκ, όχι μόνο επειδή ο Ουκρανός βιολονίσ-

τας Ρόμαν Σίμοβιτς το απέδωσε υποδειγματικά, αλλά επίσης επειδή ο Ασπερι απέσπασε από την ορχήστρα μια αξιόλογη ερμηνεία. Με καλλιεργημένο και ωραίο ήχο, ο Σίμοβιτς απέδωσε

το έργο εκφραστικά και με λυρισμό, όπως επίσης με ευγένεια και λεπτότητα στη διαμόρφωση των φράσεων.

Παράλληλα, δεν του έλειπε η απαραίτητη τεχνική για τα

φλογερά δεξιοτεχνικά εδάφια. Εύλογα οι Ούγγροι συνθέτες εμπνέονται από την πλούσια παραδοσιακή μουσική της χώρας τους. Η απόδοση των ρυθμών, όμως, δεν είναι διόλου αυτονόητη υπόθεση και χρειάζεται παραπάνω από ακρίβεια και καλό μέτρο.

Η επιτυχία βρίσκεται ακριβώς στην πλαστικότητα του χρόνου, που μόνο ένας ντόπιος μπορεί να έχει. Ετσι, η σουίτα από την όπερα «Χάρι Γιάνος», στην οποία, παρεμπιπτόντως, «πρωταγωνιστεί» ο Μέγας Ναπολέων, αποδόθηκε καλά, αλλά στερεοτυπικά, δηλαδή με περιορισμένο τοπικό χρώμα.

Εύλινα και καλίκινα πνευστά, όπως επίσης τα κρουστά ανέδειξαν τη γεμάτη πνοχρώματα ενορχήστρωση, αλλά η συνεισφορά του τσίμπανο, παραδοσιακού έγχορδου κρουστού οργάνου, έμεινε στη σκιά λόγω της ίδιας της γραφής αλλά και επειδή ο Ασπερι δεν περιόριζε τον ήχο της ορχήστρας. Μετά το πληθωρικό έργο του Κόνταϊ, οι δύο «Ουγγρικοί χοροί» του Μπραμς ήταν ευχάριστη, αν και περιττή, επώδω.

Σολομόν Νικρίτιν, Κεφάλι. Από τη σειρά «Πόλεμος», 1922-23, μελάνι σε χαρτί.

«Ο Νικρίτιν έβλεπε 100 χρόνια μπροστά», λέει η Λιουμπόβ Πτσέλκινα.

Σολομόν Νικρίτιν, Λένιν και Χιονάνθρωπος από τη σειρά «Μνημείο», 1930.

Κορυφαίος της Ρωσικής Πρωτοπορίας

Η Λιουμπόβ Πτσέλκινα μιλάει για την έκθεση «Ακούγοντας τη ζωή» με έργα του Σολομόν Νικρίτιν στη Μονή Λαζαριστών

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ**

«**Αν δείτε** αυτήν την έκθεση θα καταλάβετε ότι η εποχή στη Ρωσία άλλαξε. Είναι οφθαλμοφανές ότι ο Νικρίτιν, σήμερα, δεν θα μπορούσε να παρουσιαστεί στην Πίνακοθήκη Τρετιακόφ». Η Ρωσίδα ιστορικός τέχνης Λιουμπόβ Πτσέλκινα έψαχνε προσεκτικά τις λέξεις για να περιγράψει τις νέες συνθήκες στη Ρωσία μετά την εισβολή στην Ουκρανία. Βρισκόμασταν στον δεύτερο όροφο της Μονής Λαζαριστών, μπροστά στα σχέδια του εμβληματικού πίνακα «Το Παλαιό και το Νέο», εξαιτίας του οποίου, στις αρχές της δεκαετίας του 1930, το σοβιετικό καθεστώς είχε κόψει τα δημιουργικά φτερά του Σολομόν Νικρίτιν, καθώς δεν ακολουθούσε τη φόρμα του σοσιαλιστικού ρεαλισμού.

«Όσοι έχουν ασχοληθεί με τις αρχές του 20ού αιώνα στη Ρωσία και την τέχνη της κατανοούν πολύ καλά τις ομοιότητες που υπάρχουν με τη σημερινή εποχή», σχολίασε η μέχρι πρότινος επιμελήτρια της Πίνακοθήκης Τρετιακόφ. «Η εποχή στη Ρωσία άλλαξε, η ζωή μας άλλαξε, οι ψυχολογικές συνθήκες στον εργασιακό χώρο είναι διαφορετικές. Οι μεγάλοι κορποί δεν υπάρχουν. Η αγαπημένη μου διευθύντρια έφυγε. Πολλοί επιμελητές και επιμελήτριες που έκαναν ανεξάρτητη έρευνα επέλεξαν άλλους τόπους εργασίας. Πρέπει να είσαι έτοιμος να κάνεις πολλούς συμβιβασμούς ή να δημιουργείς ελεύθερα. Προτίμησα το δεύτερο». Παραιτήθηκε από τη θέση της έπειτα από 15 χρόνια μόνιμης και συνεχούς απασχόλησης στην Τρετιακόφ. Στη Θεσσαλονίκη, όπου ζει εδώ και έξι μήνες με την οικογένειά της, βρήκε αυτό που ονειρευόταν. «Εδώ κάνω περισσότερα δημιουργικά πράγματα κι έχω περισσότερες πιθανότητες να τα υλοποιήσω», λέει.

Στο MOMus

Τη δυνατότητα αυτή της δίνει το πλούσιο ανέκδοτο αρχαιακό υλικό για τον Σολομόν Νικρίτιν (1898-1965) που βρίσκεται στο ερευνητικό πεδίο της. Με αυτήν την εξειδίκευση κλήθηκε από το MOMus - Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης - Συλλογή Κωστάκη να επιμεληθεί μια έκθεση για έναν από τους πιο εμβληματικούς καλλιτέχνες της Ρωσικής Πρωτοπορίας και της πειραματικής τέχνης του 1920.

«Ασχολούμαι με τον Νικρίτιν εδώ και χρόνια και παρ' όλο που τελείωσα τη διδακτορική διατριβή μου νιώθω ότι η έρευνά μου δεν έχει ολοκληρωθεί. Δεν είναι εύκολο να αποκωδικοποιήσεις τις φιλοσοφικές σκέψεις και τους σχεδιαστικούς πειρατισμούς του Νικρίτιν. Ο βασικός λόγος είναι ότι ήταν ένας καλλιτέχνης-ερευνητής. Αντιμετώπιζε την τέχνη σαν ένα εργαλείο το οποίο πίστευε ότι θα μπορούσε να βοηθήσει τον άνθρωπο να τελειοποιηθεί. Όλα

Σολομόν Νικρίτιν, Άνθρωπος και Σύννεφο, λάδι σε μουσαμά, τέλος δεκαετίας 1920.

«**Η εποχή στη Ρωσία άλλαξε, η ζωή μας άλλαξε. Πρέπει να είσαι έτοιμος να κάνεις πολλούς συμβιβασμούς ή να δημιουργείς ελεύθερα. Προτίμησα το δεύτερο.**»

τα έργα του έχουν τη λογική της μελέτης. Η κληρονομιά που μας άφησε, μοιρασμένη στο MOMus και στην Τρετιακόφ, χάρη στον συλλέκτη Γιώργο Κωστάκη, δεν ήταν μόνο πίνακες, αλλά ολόκληρες σειρές από προσχέδια, σχέδια με κείμενα και πολλές σημειώσεις, με τα οποία αναζητούσε, πέρα από το νόημα της ζωής και της δημιουργίας, τις διαδικασίες για την ολοκλήρωση κάθε έργου του. Γι' αυτό και τον ονόμαζαν «καλλιτέχνη της διαδικασίας».

Το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης - MOMus, εκτός από τα 250 έργα, είχε την τύχη να αποκτήσει επιπλέον 800 περίπου τεκμήρια αρχειακού υλικού (σχέδια, σημειώσεις, ημερολόγια, επιστολές, θεωρητικά κείμενα κ.ά.) που δώρισε μετά την αγορά της συλλογής η οικογένεια Κωστάκη. Έτσι, η παρούσα έκθεση όχι μόνο εμπλου

τίζει με νέα στοιχεία τη διεθνή πρώτη για τον Σολομόν Νικρίτιν που είχε γίνει το 2004 στο Κρατικό Μουσείο Σύγχρονος Τέχνης, αλλά αναπτύσσεται βασισμένη στο «καλλιτεχνικό και πλαστικό σενάριο». «Πρόκειται για μια μέθοδο που επεξεργάστηκε ο ίδιος ο καλλιτέχνης το 1930, υποστηρίζοντας πως μια έκθεση πρέπει να έχει αφηγηματικότητα ώστε ο θεατής, ακολουθώντας μια διαδρομή, να έχει την αίσθηση ότι παρακολουθούσε μια ταινία ή διάβασε ένα μυθιστόρημα», εξηγεί η Ρωσίδα επιμελήτρια.

Ηχοι, λέξεις, χρώματα

Σαν ταινία, βάσει της θεωρίας Νικρίτιν, πλάστηκε η νέα έκθεση «Ακούγοντας τη ζωή» στους δύο ορόφους της Μονής Λαζαριστών, με νέο σενάριο, με ηχητικές εγκαταστάσεις του Αντρέι Σμιρνόφ και την επιμελητική βοήθεια της Αγγελικής Χαριστού. Τα «πλάνα» της μέσα από 300 έργα περιγράφουν την πρώτη αντίληψη του καλλιτέχνη για τις νέες διαδρομές της τέχνης, τις θεωρητικές προσεγγίσεις του για το θέατρο, τον κινηματογράφο, την κίνηση, τον ήχο και τη σχέση του χρώματος με τον ήχο. Από τη θεωρία του για τον ήχο προκύπτει και ο τίτλος της έκθεσης. «Ο Νικρίτιν άκουγε τη ζωή σαν μουσική», εξηγεί η κ. Πτσέλκινα. «Μια

από τις δημιουργικές μελέτες του ήταν να μετατρέψει σε λέξεις τους ήχους της φύσης και τις λέξεις σε ζωγραφική. Αν σκεφτούμε ότι το ρεύμα του καλλιτεχνικού ήχου εμφανίστηκε μόλις πρόσφατα, είναι αντιληπτό πόσο σύγχρονος καλλιτέχνης ήταν».

Ποια ήταν όμως αυτή η «αινηματική, απρόβλεπτη, ιδιαίτερη ευφυΐα προσωπικότητας», όπως τον περιγράφουν οι φίλοι του; «Κάθε καλλιτέχνης της Ρωσικής Πρωτοπορίας είναι μοναδικός», λέει η Ρωσίδα επιμελήτρια. Ο Νικρίτιν ξεχωρίζει για την ευελιξία και το εύρος των ενδιαφερόντων που τον κατατάσσουν στις «αναγεννησιακές» μορφές. Εκτός από ζωγράφο, γραφίστα, ιστορικός τέχνης, σεναριογράφος ταινιών και εφευρέτης καινοτόμων καλλιτεχνικών συστημάτων (π.χ. του «στατικού κινηματογράφου»), ήταν ο θεμελιωτής του προβολισμού (θεωρία που εφάρμοσε τόσο στο θέατρο όσο και στην παραστατική τέχνη) και ο πρωταγωνιστής της καλλιτεχνικής ομάδας «Μέθοδος». «Τους καλλιτέχνες αυτής της ομάδας δεν τους ένωνε μια ενιαία θεωρία, αλλά ο καθένας επινόουσε τη δική του μέθοδο και τη δική του εικαστική γλώσσα. Το ίδιο εφάρμοζε και ο Νικρίτιν στις σειρές του, σε μια προσπάθεια αναζήτησης μιας διαλεκτικής μεθόδου με καλλιτεχνικό βάθος, για την αποκάλυψη

«**Δεν είναι εύκολο να αποκωδικοποιήσεις τις φιλοσοφικές σκέψεις και τους σχεδιαστικούς πειρατισμούς του Νικρίτιν. Ο βασικός λόγος είναι ότι ήταν ένας καλλιτέχνης-ερευνητής.**»

της πραγματικότητας διά μέσου της απεικόνισής. «Με την τέχνη πρέπει να ασχολείται πάντα και απολύτως την κατάλληλη στιγμή», υποστήριζε».

Ο Νικρίτιν, σύμφωνα με την κ. Πτσέλκινα, «δεν κατατάσσεται ούτε στους αφηρημένους ούτε στους ρεαλιστές καλλιτέχνες. Η άποψή του ήταν ότι «η τέχνη δεν πρέπει να είναι ούτε φωτογραφική ούτε αφηρημένη, αλλά να βρίσκεται όσο γίνεται περισσότερο κοντά στον αριθμό των υλικών». Το πολύπλοκο ζωγραφικό έργο του είναι γεμάτο από νεολογισμούς. Κάθε πίνακάς του είναι πάντα ένας χώρος για στοχασμό».

Τι αναζητούσε με τους πειρατισμούς του; «Την τελειότητα», απαντά η επιμελήτρια και εξηγεί: «Οραμά του ήταν να δημιουργηθεί ένα νέο είδος αναγεννησιακού καλλιτέχνη. Η τέχνη του να μην

ψυχαγωγεί αλλά να βάζει τον θεατή σε διαδικασία σκέψης για την τελειοποίησή του. Το ιδεώδες του δεν ήταν ο homo sapiens αλλά ο δημιουργικός άνθρωπος, σε κάθε τομέα της ενασχόλησής του. Σε αντίθεση με τους κονστрукτιβιστές που υποστήριζαν την ανάγκη της αισθητικής μιας νέας καθημερινότητας, ο Νικρίτιν πίστευε ότι ο καινούργιος τρόπος ζωής δεν είναι η παραγωγή νέων προϊόντων της καθημερινότητας αλλά η καινούργια συνείδηση. Η ανάγκη δηλαδή να δημιουργήσουμε μια νέα ελεύθερη κοινωνία για την οποία πρέπει να εργαστούμε σωματικά και πνευματικά».

Ο άνθρωπος

Στο επίκεντρο των σχεδίων του βρίσκεται παντού ο άνθρωπος – πολλές φορές και ο εαυτός του– σε διάφορες συναισθηματικές φάσεις της ζωής του. Ολόσωμες φιγούρες, γυμνές, πρόσωπα με σκληρότητα, άνθρωποι σε πάθος, σε πτώση ή σε απόγνωση, αφηγηματικοί χαρακτήρες, συμβολικές μορφές που αναπαράγουν τα πραγματικά γεγονότα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και της Επανάστασης συνθέτουν την εξέλιξη της εικαστικής και φιλοσοφικής σκέψης του στην πιο παραγωγική του περίοδο, που συνέπεσε με την έκρηξη των καλλιτεχνικών πειραματισμών τη δεκαετία του 1920.

Αποκορύφωμα της δημιουργικής του δουλειάς ήταν το «Παλαιό και το Νέο» (Μουσείο Τεχνών Σαβίτσκι, Ουζμπεκιστάν, 1935) που έμελλε να κόψει τα δημιουργικά «φτερά» του και τις δημόσιες εικαστικές εμφανίσεις του. Απεικονίζει την Αφροδίτη, έναν ζητιάνο βετεράνο του πολέμου που είχε χάσει τα πόδια του, ένα νεαρό και μια εργάτρια κατασκευής του μετρό. Το σκάνδαλο που προκάλεσε αυστηρές επικρίσεις ήταν το νεαρό αγόρι, διότι κρατάει την υδρόγειο σφαίρα σε «επίμαχο σημείο». Τα πρακτικά του «Λαϊκού δικαστηρίου» στη Μόσχα, μεταφέρουν το κλίμα της εποχής, όταν το καθεστώς του Στάλιν απαγόρευσε επισήμως κάθε είδους «φορμαλιστικές» ιδέες. «Θα δείτε ότι σε κάποια χρόνια οι άνθρωποι θα θέλουν να βλέπουν πιο περίπλοκες συνθέσεις από τις εικόνες του σοσιαλιστικού ρεαλισμού», σχολίασε ο Νικρίτιν απαντώντας στην ετυμηγορία. Ένα χρόνο νωρίτερα είχε φιλοτεχνήσει το «Λαϊκό Δικαστήριο» (Συλλογή Κωστάκη, Τρετιακόφ, 1934). Ένας μεγάλος αριθμός σχεδίων από τους δύο τελευταίους εμβληματικούς πίνακες κορυφώνουν το τελευταίο δραματικό πλάνο της έκθεσης. Ο Νικρίτιν, σχολιάζει η επιμελήτρια, «παρά την ειλικρινή πίστη του στις ρομαντικές ιδέες του πρώιμου σοσιαλισμού, ως καλλιτέχνης αποδείχθηκε πολύ πιο οξυδερκής απ' ό,τι ως πολιτής. Δεν υποψιάζονταν ότι το έργο του θα γινόταν τόσο προφητικό. Εβλεπε 100 χρόνια μπροστά».

wizguide

ΑΥΤΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ 50 BEST RESTAURANTS ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Τράπεζα Κύπρου

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ